

Харківська академія неперервної освіти

*Результати регіональних досліджень
якості освітньої діяльності
в закладах дошкільної та загальної
середньої освіти
у 2022/2023 навчальному році*

Електронне видання

**Харків
2023**

УДК 371.26:373.2+373.5
Р 34

За загальною редакцією Л.Д. Покроєвої, ректора Харківської академії неперервної освіти, доктора філософії, заслуженого працівника України

Автори-упорядники:

І.В. Капустін, Т.М. Голтяй, С.С. Євтушенко, О.О. Мілаш, к. пед. н.

Результати регіональних досліджень якості освітньої діяльності в закладах дошкільної та загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році [Електронне видання] / І.В. Капустін, Т.М. Голтяй, С.С. Євтушенко, О.О. Мілаш, к. пед. н.; за заг. ред. Л.Д. Покроєвої. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2023. – 288 с.

Видання містить аналітичні матеріали за результатами регіональних моніторингових досліджень якості освіти в 2022/2023 навчальному році, що проводилися Центром моніторингу якості освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» за різними напрямками: організація та здійснення освітньої діяльності в закладах дошкільної та загальної середньої освіти в сучасних умовах, якість освітнього процесу в дистанційній формі у початковій школі, діяльність учителів 5 класів в умовах упровадження Державного стандарту базової середньої освіти, рівень сформованості читацької, математичної та природничо-математичної компетентностей в базовій школі в умовах дистанційного навчання та готовність учнів 11 класів до виконання завдань національного мультипредметного тесту з української мови, історії України, математики.

Узагальнено результати анкетувань учителів та учнів, підготовлено висновки за кожним напрямом та пропозиції керівникам закладів дошкільної та загальної середньої освіти щодо підвищення якості освітньої діяльності.

Дані матеріали рекомендуються для аналітичної роботи керівникам місцевих органів управління освіти, директорам (консультантам) Центрів професійного розвитку педагогічних працівників, завідувачам (методистам) Центрів освітніх технологій, керівникам закладів дошкільної та загальної середньої освіти, іншим педагогічним працівникам.

© Харківська академія неперервної освіти

Зміст

Вступ.....	4
Розділ 1. Організація та здійснення освітньої діяльності в дистанційній формі в закладах дошкільної та загальної середньої освіти.....	6
1.1. Результати анкетування вихователів ЗДО.....	6
1.2. Результати анкетування керівників ЗЗСО.....	11
Висновки до розділу 1.....	18
Розділ 2. Особливості дистанційного навчання в початковій школі в сучасних умовах.....	20
2.1. Результати анкетування учителів 4 класів.....	20
2.2. Результати анкетування учнів 4 класів.....	36
Висновки до розділу 2.....	54
Розділ 3. Діяльність учителів 5 класів в умовах дистанційного навчання.....	55
3.1. Результати анкетування вчителів 5 класів щодо самоаналізу діяльності.....	55
3.1.1. Результати анкетування вчителів української мови та літератури.....	55
3.1.2. Результати анкетування вчителів математики.....	69
3.1.3. Результати анкетування вчителів предметів громадянської та історичної галузі.....	83
3.1.4. Результати анкетування вчителів предметів природничої галузі.....	96
3.2. Використання вчителями 5 класів освітніх ресурсів та завдань під час дистанційного навчання.....	110
Висновки до розділу 3.....	115
Розділ 4. Сформованість в учнів базової школи читацької, математичної компетентностей та компетентності у галузі природничих наук: результати тестування учнів 8 класів.....	118
4.1. Читання.....	118
4.2. Математика.....	122
4.3. Природничі дисципліни.....	128
Висновки до розділу 4.....	134
Розділ 5. Готовність учнів 11 класів до НМТ.....	135
5.1. Готовність учнів до виконання завдань НМТ з української мови, математики, історії України: результати онлайн-тестування учнів 11 класів.....	135
5.1.1. Українська мова.....	135
5.1.2. Математика.....	142
5.1.3. Історія України.....	148
5.2. Чинники, що впливають на якість підготовки до НМТ: результати онлайн-анкетування учнів 11 класів.....	161
5.2.1. Українська мова.....	161
5.2.2. Математика.....	182
5.2.3. Історія України.....	202
Висновки до розділу 5.....	224
Загальні висновки.....	227
Пропозиції керівникам закладів дошкільної освіти.....	228
Пропозиції керівникам закладів загальної середньої освіти.....	229
Додатки:	
1. Результати виконання учнями 8 класів завдань PISA з читання, математики, природничих дисциплін.....	233
2. Результати виконання учнями 11 класів завдань ЗНО минулих років з української мови, математики, історії України.....	251

Вступ

Центром моніторингу якості освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» у межах регіональних проєктів «Освітній технопарк Харківщини – 2030», «Моніторинг у сфері загальної середньої освіти в умовах розбудови сучасної української школи» у 2022/2023 навчальному році в Харківській області проведено регіональні моніторингові дослідження якості освіти за такими *напрямами*:

- якість освітньої діяльності в закладах дошкільної освіти в умовах підготовки до Нової української школи;
- забезпечення якості освіти в закладах загальної середньої освіти;
- реалізація завдань Нової української школи в початкових класах закладах загальної середньої освіти;
- стан сформованості читацької, математичної та природничо-наукової компетентностей у базовій школі;
- підготовка учнів 11 класів до вступних випробувань.

Мета регіональних моніторингових досліджень полягала у вивченні окремих аспектів освітньої діяльності в закладах дошкільної та загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання й надання підтримки педагогічним працівникам з питань організації та здійснення освітнього процесу в дистанційній формі.

Особливістю регіональних моніторингових досліджень у 2022/2023 навчальному році стали:

- спрямованість на вивчення аспектів освітньої діяльності, що є найбільш актуальними в умовах здійснення освітньої діяльності в дистанційній формі;
- використання інструментарію моніторингових досліджень якості освіти міжнародного (PISA) та загальнодержавного рівнів (другого циклу ЗЗМЯПО «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти»), Державної служби якості освіти України, рекомендованого для самооцінювання освітніх і управлінських процесів у закладах загальної середньої освіти (для вивчення педагогічної діяльності).

У межах регіонального моніторингу в 2022/23 н.р. було досліджено питання:

- особливості здійснення освітньої діяльності в закладах дошкільної та загальної середньої освіти в сучасних умовах;
- використання в освітній діяльності дистанційних технологій;

- діяльність учителів української мови та літератури, математики, предметів громадянської та історичної, природничої галузей в умовах упровадження Державного стандарту базової середньої освіти в 5 класах;
- якість організації та здійснення освітнього процесу в дистанційній формі у початковій школі;
- рівень сформованості читацької, математичної та природничо-математичної компетентностей в базовій школі в умовах дистанційного навчання;
- готовність учнів 11 класів до виконання завдань національного мультипредметного тесту з української мови, історії України, математики.

У дослідженнях взяли участь **312** педагогічних працівників із **39** закладів дошкільної освіти (ЗДО), **520** учителів 4, 5 класів і **7 614** учнів 4, 8 11 класів із **278** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) – усього: **8 446** осіб.

Результати регіонального моніторингу узагальнено та проаналізовано. За підсумками аналізу підготовлено пропозиції для керівників закладів дошкільної та загальної середньої освіти.

Пропонуємо Вам узагальнені результати регіональних моніторингових досліджень, висновки та пропозиції.

Даними матеріалами радимо скористатися для розробки програм і проєктів розвитку освіти в конкретних територіальних громадах, закладах дошкільної та загальної середньої освіти, складання річних планів роботи, визначення тематики для діяльності територіальних методичних об'єднань.

Розділ 1. Організація та здійснення освітньої діяльності в дистанційній формі в закладах дошкільної та загальної середньої освіти

1.1. Результати анкетування вихователів ЗДО

Із метою вивчення особливостей освітньої діяльності в закладах дошкільної освіти в жовтні 2022 року проведено анкетування, у якому взяли участь **312** вихователів із **39** закладів дошкільної освіти (ЗДО) області.

Анкетування передбачало вивчення таких питань:

- особливості діяльності закладів дошкільної освіти в сучасних умовах;
- форми онлайн-комунікації та ресурси, що використовуються для здійснення комунікації в ЗДО;
- надання вихователями ЗДО підтримки сім'ям, які виховують дітей раннього та дошкільного віку.

Результати анкетування наведено нижче.

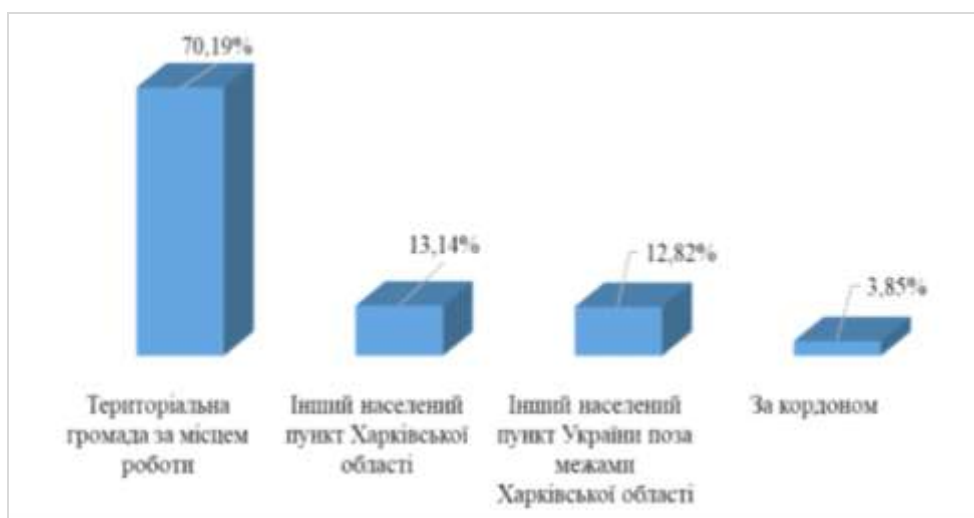

Рис. 1.1. Місцезнаходження респондентів

Серед учасників дослідження **70 %** респондентів перебували у територіальній громаді за місцем роботи, **13 %** – в іншому населеному пункті Харківської області, **стільки ж** – в іншому населеному пункті України поза межами Харківської області, а **4 %** – за кордоном (рис. 1.1).

1.1.1. Особливості діяльності закладів дошкільної освіти в сучасних умовах

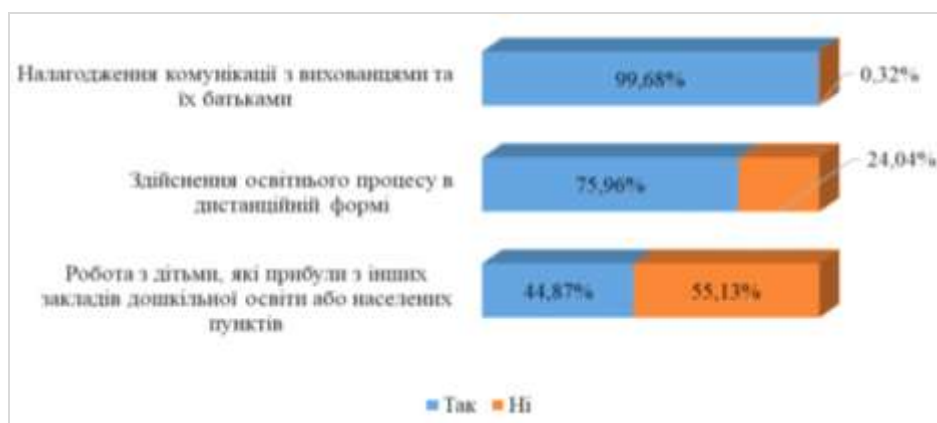

Рис. 1.2. Діяльність ЗДО в сучасних умовах

Майже всі вихователі, які взяли участь у дослідженні, зазначили, що їхня діяльність у сучасних умовах спрямована на налагодження комунікації з вихованцями та їх батьками. При цьому приблизно **три чверті** опитаних визнали, що здійснюють освітній процес у дистанційній формі, а **45 %** – працюють з дітьми, які прибули з інших закладів дошкільної освіти або населених пунктів (рис. 1.2).

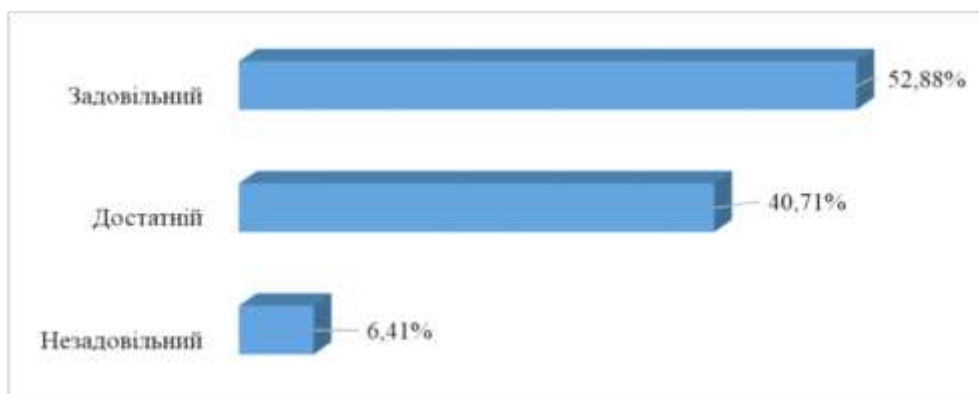

Рис. 1.3. Рівень якості інтернет-зв'язку при спілкуванні вихователів ЗДО з вихованцями та їхніми батьками

Більше половини вихователів ЗДО охарактеризували рівень якості інтернет-зв'язку при спілкуванні з вихованцями та їх батьками як задовільний, а **близько 40 %** – як достатній.

Лише **6 %** опитаних вважають рівень якості інтернет-зв'язку незадовільним (рис. 1.3).

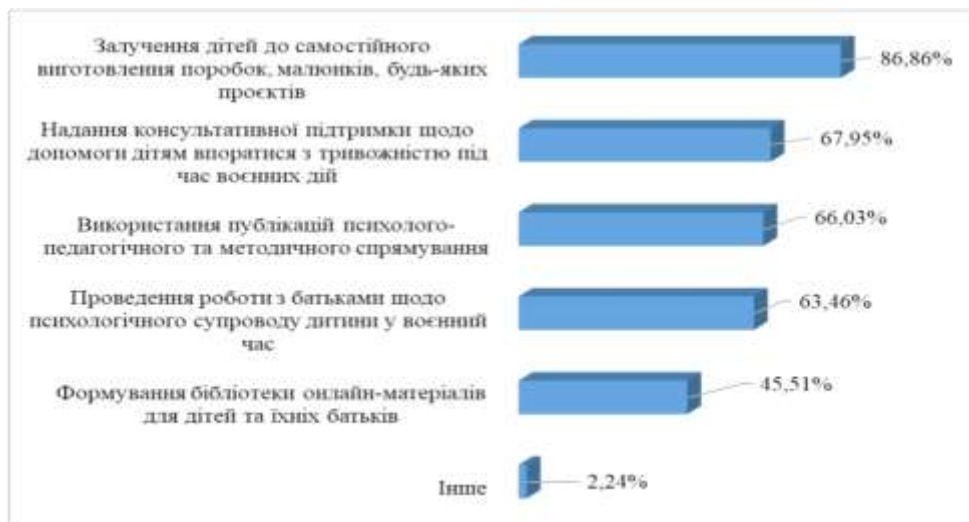

Рис. 1.4. Напрями діяльності вихователів ЗДО в сучасних умовах

Діяльність переважної більшості вихователів ЗДО в сучасних умовах спрямована на залучення дітей до самостійного виготовлення поробок, малюнків, будь-яких проєктів (87 %).

Дві третини педагогів віддають пріоритет консультативній підтримці з питань допомоги дітям із подолання тривожності під час воєнних дій та використанню публікацій психолого-педагогічного, методичного спрямування, а понад 60 % – здійснюють роботу з батьками з питань психологічного супроводу дитини у воєнний час.

Менше половини педагогів (46 %) відповіли, що працюють над формуванням бібліотеки онлайн-матеріалів для дітей та їхніх батьків.

2 % респондентів надали іншу відповідь, зазначивши такі напрями діяльності, як проведення занять і свят онлайн, запис відеозанять, підготовка дітей до школи (рис. 1.4).

1.1.2. *Форми онлайн-комунікації та ресурси, що використовуються для здійснення комунікації*

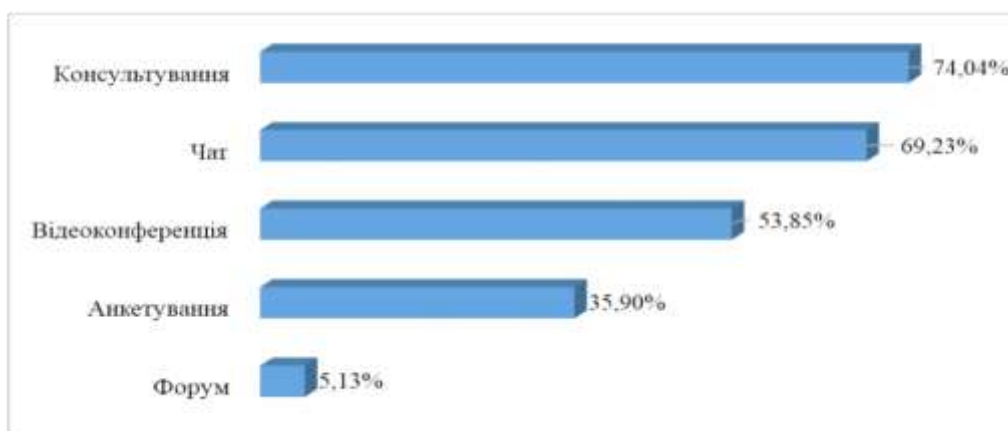

Рис. 1.5. Форми онлайн-комунікації, яким надають перевагу вихователі ЗДО

Серед *форм онлайн-комунікації* переважна більшість вихователів ЗДО надають перевагу консультуванню (майже три чверті) та спілкуванню у чаті (близько 70 %).
Більше половини педагогів (54 %) проводять відеоконференції.

Разом із тим менша кількість вихователів ЗДО (понад третини) отримує інформацію від батьків вихованців шляхом анкетування.

Незначна кількість респондентів (5 %) використовує таку форму онлайн-комунікації, як форум (рис. 1.5).

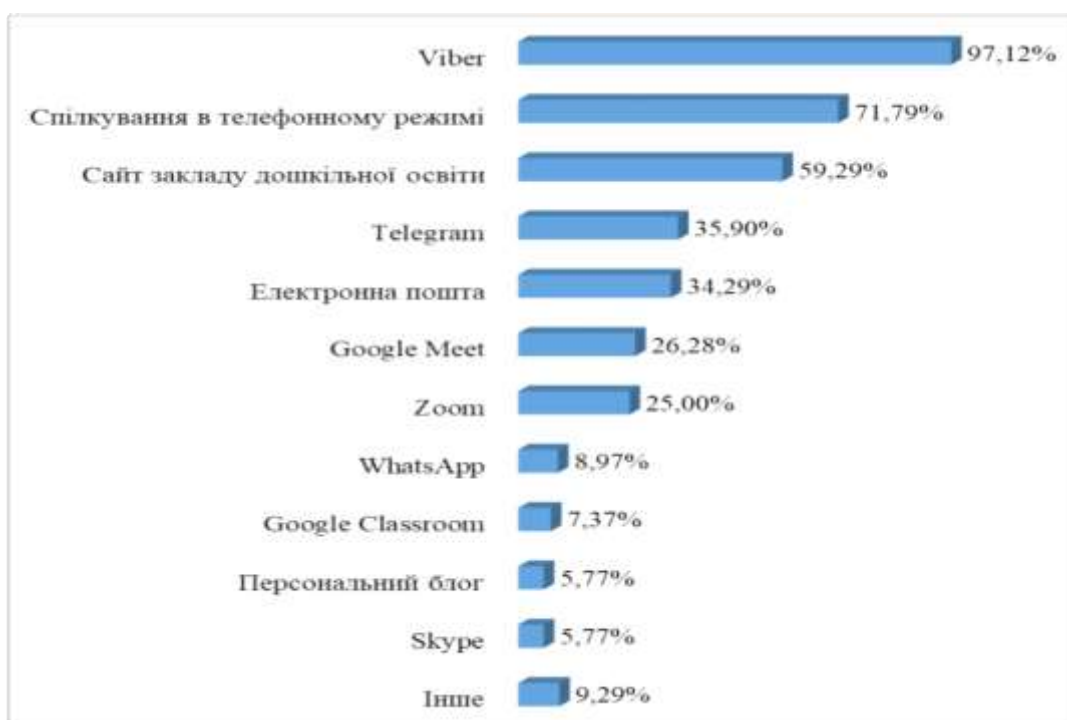

Рис. 1.6. Ресурси, які педагогічні працівники використовують для здійснення комунікації з дітьми та їхніми батьками

Для здійснення комунікації з дітьми та їхніми батьками вихователі ЗДО переважно використовують Viber (97 %) або спілкуються в телефонному режимі (72 %). Близько 60 % педагогів здійснюють комунікацію через сайт закладу освіти.

Кожен третій вихователь ЗДО для взаємодії з дітьми та їхніми батьками застосовує Telegram або електронну пошту, **кожен четвертий** – платформи Google Meet та Zoom, а **кожен одинадцятий** – WhatsApp.

Менша кількість опитаних надає перевагу Google Classroom, веденню персонального блогу або Skype.

9 % респондентів надали іншу відповідь, указавши на використання власного YouTube-каналу, сервісів Google, сторінки закладу у Facebook (рис. 1.6).

1.1.3. Надання вихователями закладів дошкільної освіти підтримки сім'ям, які виховують дітей раннього та дошкільного віку

Близько **70 %** вихователів ЗДО зазначили, що їхня підтримка сім'ям, які виховують дітей раннього та дошкільного віку, передбачає в першу чергу добір форм і методів взаємодії між учасниками освітнього процесу відповідно до конкретної ситуації. **Понад 60 %** – надають пріоритет інформуванню сімей щодо ресурсного забезпечення освітнього процесу в умовах дистанційної роботи та адаптації освітнього процесу в умовах війни з урахуванням ситуації, що склалася.

Разом із тим **менше половини** респондентів (**47 %**) акцентували увагу на підтримки сім'ям дітей щодо створення безпечного соціально-освітнього простору, а **2 %** вихователів ЗДО визнали, що не надають сім'ям ніякої підтримки (рис. 1.7).

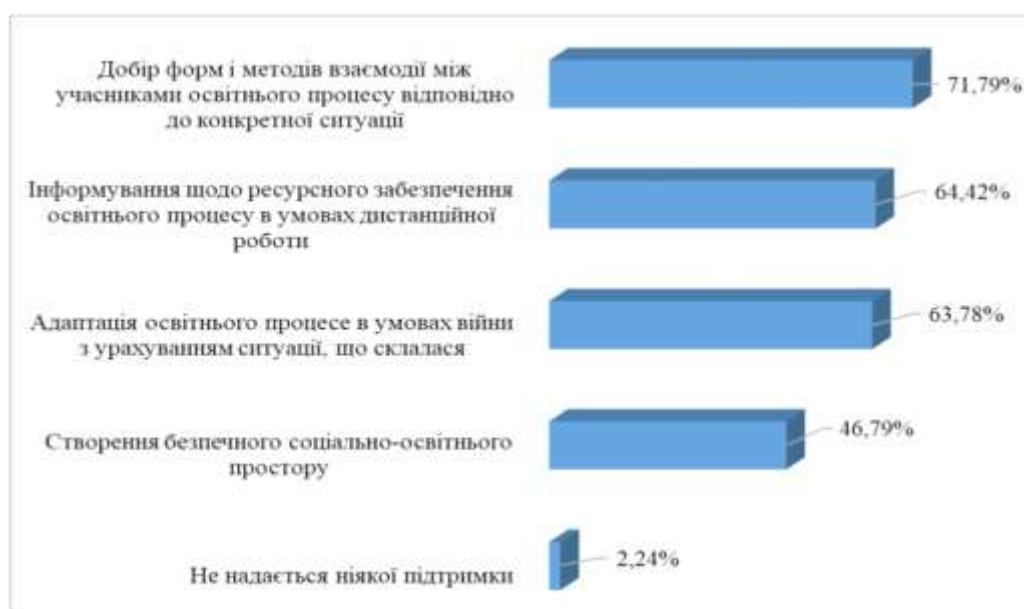

Рис. 1.7. Підтримка, що вихователі ЗДО надають сім'ям, які виховують дітей раннього та дошкільного віку

Переважає більшість вихователів ЗДО (**три чверті**) у роботі з дітьми та їхніми батьками використовують матеріали дитячого онлайн-садку НУМО з відеозаняттями для дітей віком від 3 до 6 років, майже кожен другий – дитячого садка онлайн, а 47 % – сайту Міністерства освіти і науки України (розділ «Сучасне докільля під крилами захисту»).

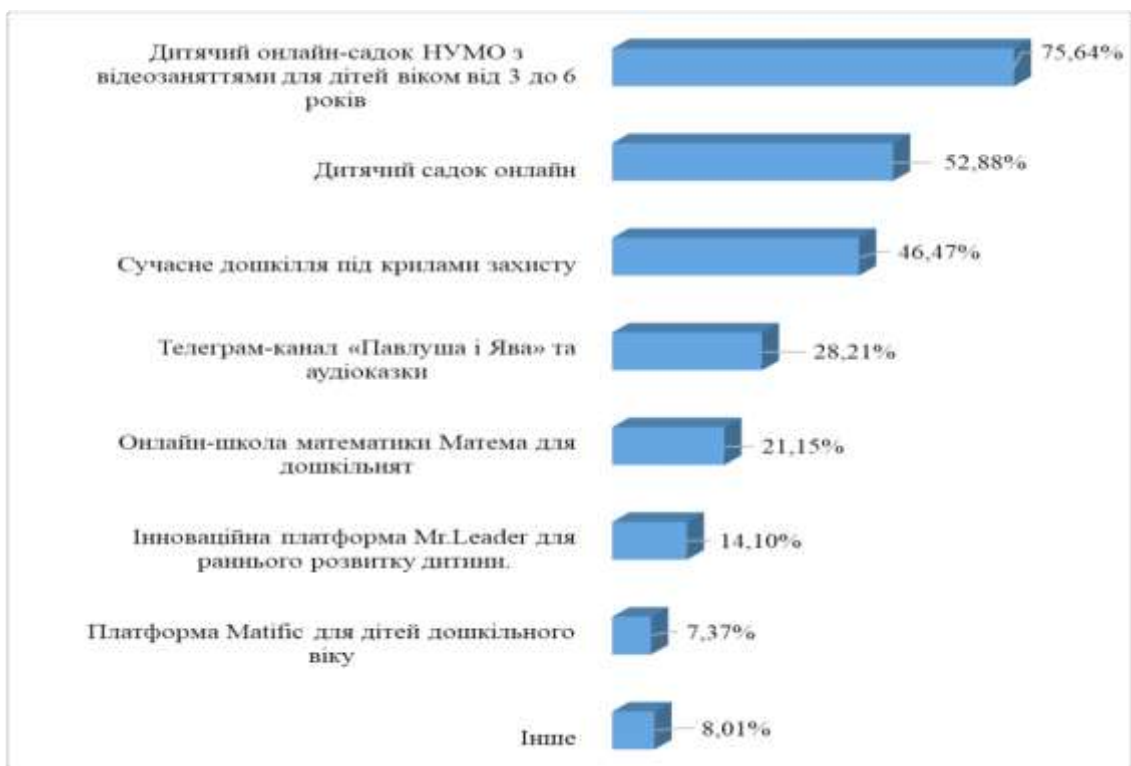

Рис. 1.8. Матеріали, які вихователі ЗДО використовують для роботи з дітьми дошкільного віку та їх батьками

28 % опитаних надають перевагу матеріалам телеграм-каналу «Павлуша і Ява», **кожен четвертий** – онлайн-школі математики Матема для дошкільнят, а **7 %** – платформі Matific для дітей дошкільного віку.

Серед інших відповідей, які надали **8 %** респондентів, – використання матеріалів YouTube (в тому числі власних), платформ «Всеосвіта», «Впевнений старт», онлайн-сервісу LearningApps, телеграм-каналів «Підтримай дитину» та ін. (рис. 1.8).

1.2. Результати анкетування керівників ЗЗСО

Із метою вивчення особливостей організації та здійснення освітньої діяльності в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) у жовтні 2022 року здійснено анкетування, у якому взяли участь **58** керівників ЗЗСО.

З них: переважна більшість (**79,31 %**) мають педагогічний стаж понад 20 років, **18,97 %** – від 11 до 20 років та **1,72 %** – до 5 років.

Серед учасників дослідження **кожен третій (32,76 %)** працює на посаді керівника від 11 до 20 років, **27,59 %** – від 5 до 10 років, **стільки ж** – до 5 років та **12,07 %** – понад 20 років.

У межах анкетування здійснено вивчення таких питань:

- організація дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти;

- особливості організації освітнього процесу під час дистанційного навчання;
- здійснення вчителями дистанційного навчання.

Результати анкетування подано нижче.

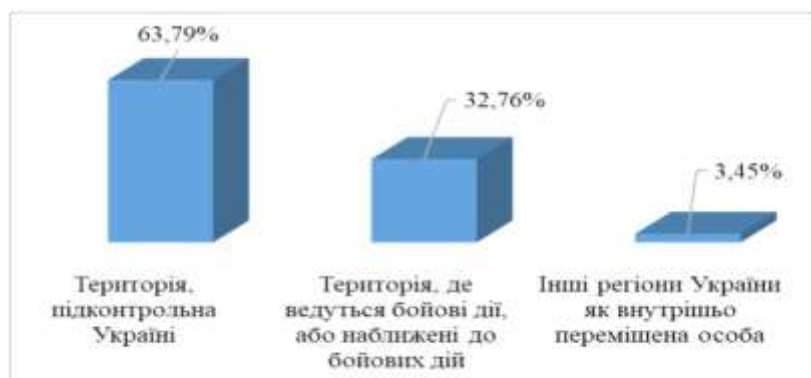

Рис. 1.9. Місцезнаходження респондентів

Понад 60 % керівників ЗЗСО, які взяли участь в опитуванні, перебували на території, підконтрольній Україні, **кожен третій** – на території, де велися бойові дії або наближена до бойових дій, а 3 % – в інших регіонах України (рис. 1.9).

1.2.1. Організація дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти

Анкетування керівників ЗЗСО показало, що в усіх закладах освіти:

- складено розклад для проведення уроків у дистанційній формі;
- затверджено режим роботи педагогічних працівників в умовах дистанційного навчання;
- схвалено педагогічною радою використання інформаційно-телекомунікаційних систем (електронних освітніх платформ), комунікаційних онлайн-сервісів та інструментів для організації дистанційного навчання.

При цьому вчителі мають можливість самостійно обирати форми, методи і засоби дистанційного навчання.

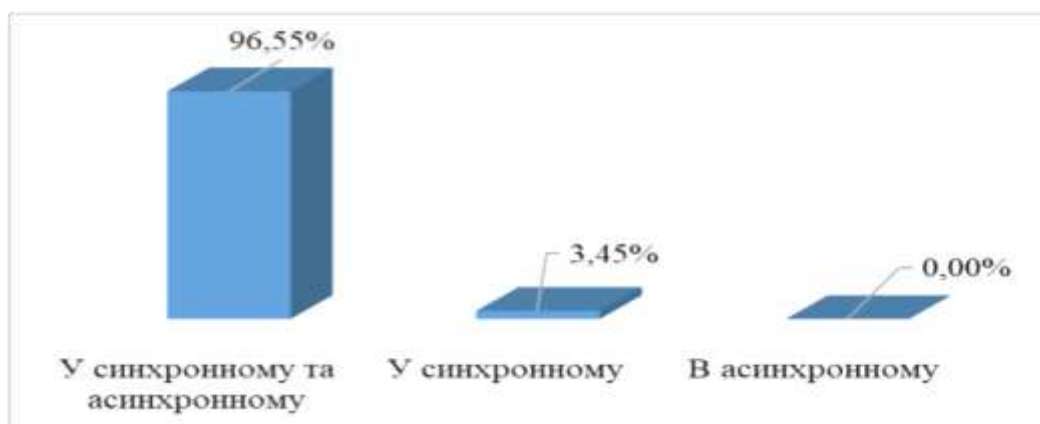

Рис. 1.10. Формат дистанційного навчання

Дистанційне навчання в ЗЗСО області здійснюється як синхронному, так і асинхронному форматі (97 %), а в окремих закладах освіти (3 %) – лише в синхронному (рис. 1.10).

1.2.2. Особливості організації освітнього процесу під час дистанційного навчання

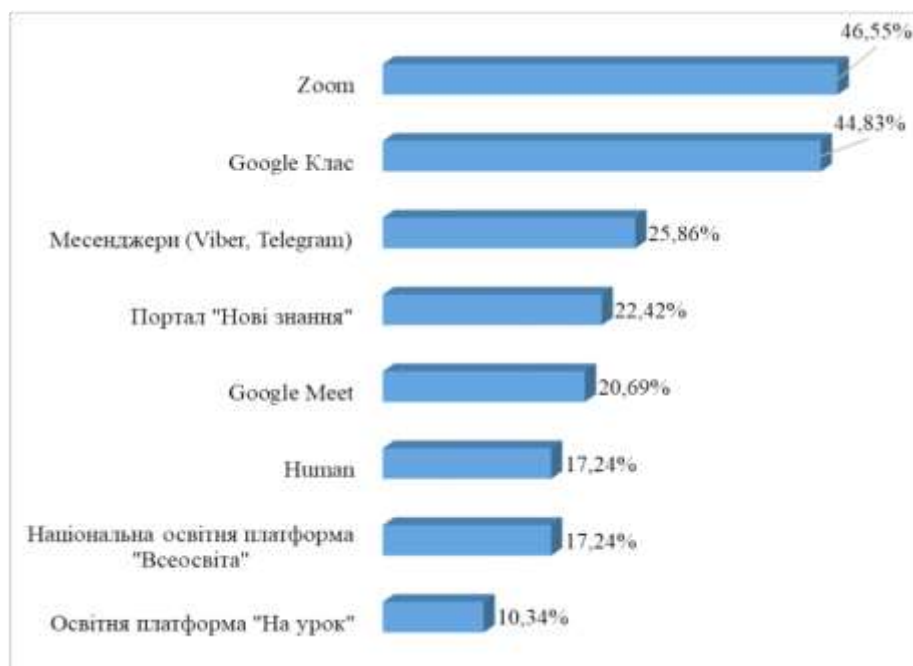

Рис. 1.11. Освітні платформи, онлайн-сервіси та інструменти, що найчастіше використовуються в ЗЗСО для організації дистанційного навчання

Серед освітніх платформ, онлайн-сервісів та інструментів для організації дистанційного навчання у ЗЗСО **найчастіше** використовуються платформа Zoom (47 %) респондентів надали таку відповідь) та онлайн-сервіс Google Клас (45 %), **рідше** – месенджери Viber, Telegram (кожен четвертий), портал «Нові знання» (22 %), сервіс Google Meet (кожен п'ятий).

Менша кількість керівників ЗЗСО зазначили, що в закладах освіти надається перевага освітнім платформам Human (17 %), «Всеосвіта» (17 %), «На урок» (кожен десятий).

До 5 % керівників ЗЗСО назвали й інші платформи, онлайн-сервіси та інструменти, серед яких заслуговують на увагу онлайн-дошки (Padlet, Jambord), набір інструментів Google Workspace for Education, освітня платформа «Мій клас», онлайн-сервіси LearningApps, Canva, Kahoot, онлайн-конструктор тестів Online Test Pad, освітнє середовище «Єдина школа», відеохостинг YouTube, Всеукраїнська школа онлайн. В окремих закладах освіти для дистанційного навчання використовуються навчальне середовище закладу освіти, персональні сайти, електронна пошта (рис. 1.11).

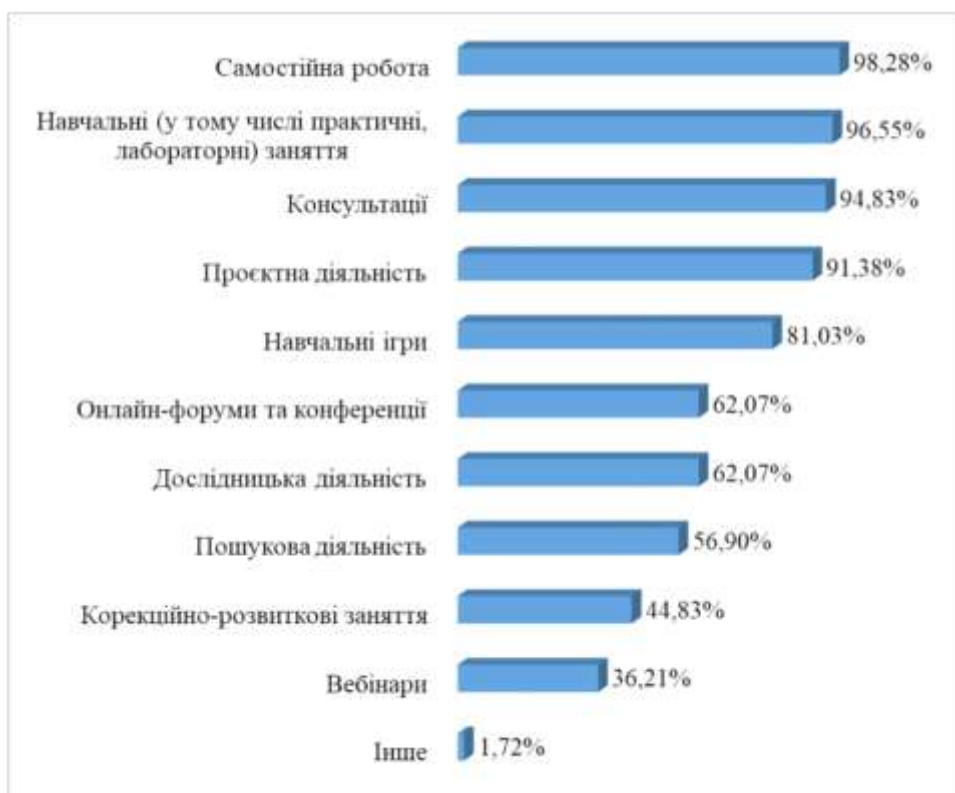

Рис. 1.12. Форми організації освітнього процесу, що використовуються під час дистанційного навчання

У закладах освіти під час дистанційного навчання використовуються різні *форми організації освітнього процесу*, серед яких **понад 90 %** респондентів назвали самостійну роботу, навчальні заняття (в тому числі практичні, лабораторні), консультації, проектну діяльні.

Близько 80 % респондентів указали на використання в освітньому процесі навчальних ігор, **62 %** – на проведення онлайн форумів та конференцій, **стільки ж** – на організацію дослідницької діяльності, а **більше половини** – на пошукову діяльність.

Менша кількість респондентів зазначили, що під час дистанційного навчання в закладах освіти проводяться корекційно-розвиткові заняття (**45 %**), вебінари (**майже кожен третій**).

Близько 2 % опитаних надали іншу відповідь: проведення віртуальних подорожей квестів (рис. 1.12).

Рис. 1.13. Засоби комунікації з учнями, які не могли взяти участь у синхронному режимі взаємодії з поважних причин

Із метою комунікації з учнями, які не могли взяти участь у синхронному режимі взаємодії з поважних причин, у закладах освіти використовуються різні засоби, серед яких **найчастіше** – месенджери (**91 %** відповіли, що *дуже часто та часто*), **рідше** – телефонний зв'язок (**71 %**) та електронна пошта (**55 %**)

7 % керівників ЗЗСО указали на використання вчителями поштового зв'язку (рис. 1.13).

1.2.3. Здійснення вчителями дистанційного навчання

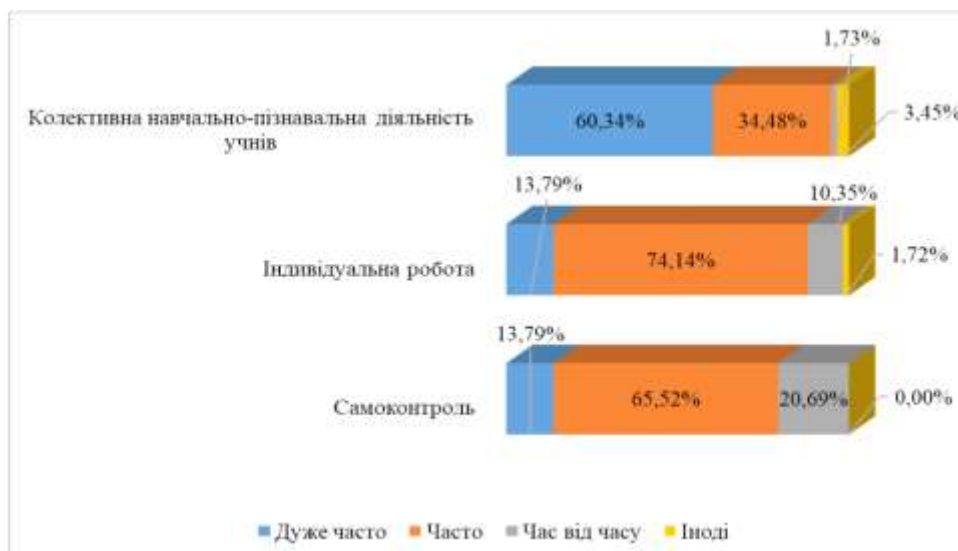

Рис. 1.14. Взаємодія суб'єктів дистанційного навчання

Взаємодія суб'єктів дистанційного навчання **найчастіше** відбувається у формі колективної навчально-пізнавальної діяльності (**60 %** респондентів відповіли, що *дуже часто*), **рідше** – у формі індивідуальної роботи (**14 %** – *дуже часто*, **74 %** – *часто*).

Менша увага в закладах освіти приділяється самоконтролю, що, за свідченням **кожного п'ятого** керівника ЗЗСО, здійснюється *час від часу* (рис. 1.14).

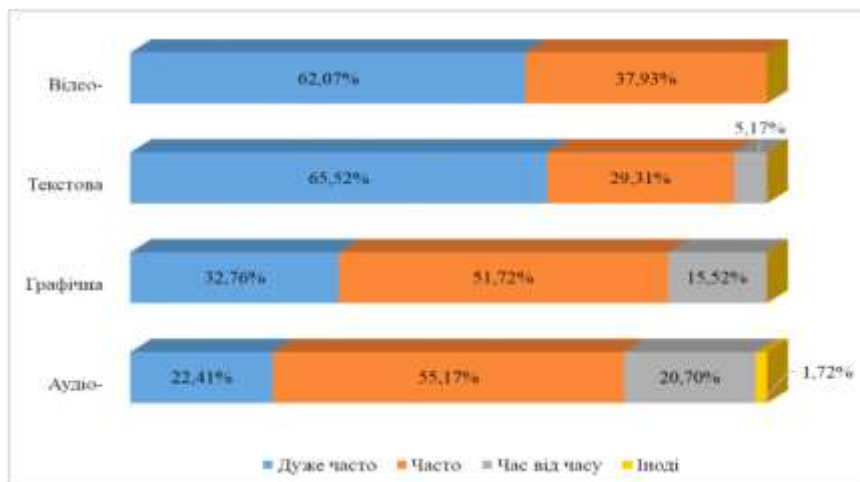

Рис. 1.15. Інформація, що передається учням під час дистанційного навчання

Найчастіше учням під час дистанційного навчання передається відео- (**100 %** респондентів відповіли, що *дуже часто та часто*) і текстова інформація (**95 %**), **рідше** – графічна (**84 %**) та аудіо (**78 %**).

На використання аудіоінформації *час від часу* указав **кожен п'ятий** керівник ЗЗСО (рис. 1.15).

Рис. 1.16. Прийоми, що вчителі використовують під час дистанційного навчання

У закладах загальної середньої освіти під час дистанційного навчання вчителі використовують різні *прийоми*, серед яких **найчастіше** – використання завдань, що передбачають власні міркування учнів та висловлення власної думки, (**93 %** респондентів зазначили, що *дуже часто та часто*) та заохочення учнів до самостійної роботи (**90 %**). **Рідше** учням пропонуються індивідуальні завдання (**79 %**) та завдання з поступовим підвищенням рівня складності (**76 %**).

Слід зазначити, що **кожен п'ятий** респондент указав на використання *час від часу* індивідуальних завдань, а **кожен четвертий** – завдань з поступовим підвищенням рівня складності (рис. 1.16).

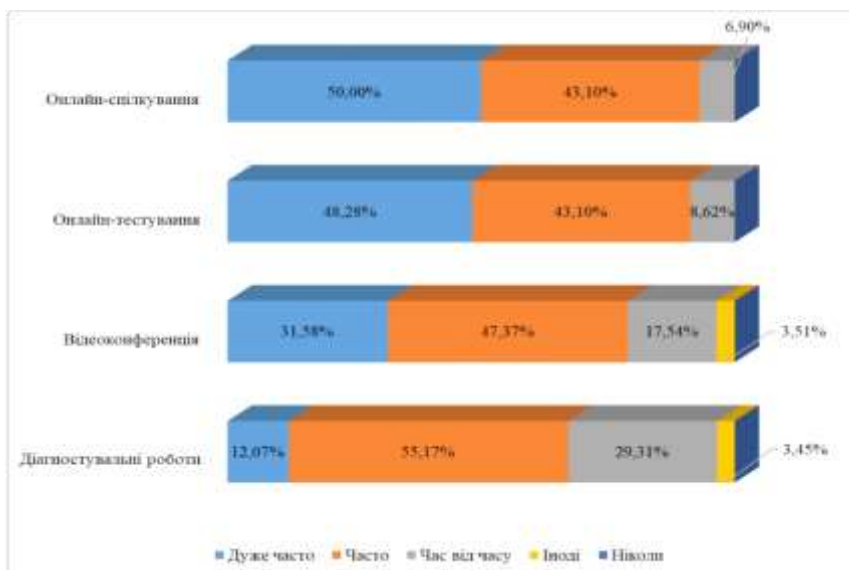

Рис. 1.17. Відстеження результатів навчання учнів під час дистанційного навчання

Усі керівники ЗЗСО відповіли, що в закладах освіти систематично здійснюється *відстеження результатів навчання учнів та надається їм підтримка в освітньому процесі*.

При цьому **найчастіше** – шляхом онлайн-спілкування (**93 %** респондентів зазначили, що *дуже часто та часто*)

та онлайн-тестування (**91 %**),

рідше – під час відеоконференції (**79 %**) та за результатами проведення діагностувальних робіт (**67 %**).

8,68 % респондентів надали інші відповіді, зазначивши, що відстеження результатів учнів та надання їм індивідуальної підтримки здійснюється під час індивідуальних бесід, проектної діяльності, виконання самостійних або комбінованих контрольних робіт, а також з використанням сервісу Google Клас і мобільного зв'язку (рис. 1.17).

Висновки до розділу 1

1. Вихователі ЗДО вважають, що діяльність ЗДО в сучасних умовах у першу чергу має бути спрямована на налагодження комунікації з вихованцями та їхніми батьками.

2. Серед *ресурсів, що використовуються для здійснення комунікації з вихованцями та їхніми батьками*, перевага надається месенджеру Viber, спілкуванню в телефонному режимі та сайту закладу освіти.

3. Серед *форм онлайн-комунікації*, що використовуються в ЗДО, переважає консультування. Разом із тим менша увага приділяється відеоконференціям, анкетуванню.

4. Потребує більшої уваги використання сервісів для організації відеоконференцій (Google Meet, Zoom), зворотного зв'язку (Google Forms).

5. Найбільш пріоритетним напрямом своєї діяльності в сучасних умовах вихователі закладів дошкільної освіти визначили залучення дітей до самостійного виготовлення поробок, малюнків, будь-яких проєктів. Проте менше половини респондентів визнали, що працюють над формуванням бібліотеки онлайн-матеріалів для дітей та їхніх батьків.

6. У межах *підтримки сім'ям, які виховують дітей раннього та дошкільного віку*, вихователі надають перевагу добору форм і методів взаємодії між учасниками освітнього процесу відповідно до конкретної ситуації. Однак більше половини педагогів залишають поза увагою питання створення безпечного соціально-освітнього простору.

7. Переважна більшість вихователів ЗДО *для роботи з дітьми та їхніми батьками* використовують матеріали дитячого онлайн-садку НУМО з відеозаняттями для дітей віком від 3 до 6 років.

8. У закладах загальної середньої освіти дистанційне навчання здійснюється як у синхронному, так і в асинхронному форматах.

9. Для організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти використовуються різні онлайн-сервіси та інструменти, серед яких перевага надається використанню Zoom, Google Клас, месенджерам (Viber, Telegram), Google Meet. Серед освітніх платформ найчастіше

використовуються портал «Нові знання», платформи Human, «Всеосвіта», «На урок».

10. Серед *форм організації освітнього процесу під час дистанційного навчання* в закладах освіти пріоритет віддається самостійній роботі, навчальним заняттям (у тому числі практичним, лабораторним), консультаціям, проєктній діяльності. Разом із тим менша увага приділяється проведенню онлайн-форумів та конференцій, організації дослідницької та пошукової діяльності.

11. Для *роботи з учнями, які не могли взяти участь у синхронному режимі взаємодії з поважних причин*, учителі найчастіше використовують месенджери, рідше – електронну пошту.

12. Взаємодія *суб'єктів дистанційного навчання* найчастіше в закладах освіти відбувається у формі колективної навчально-пізнавальної діяльності. Проте є необхідність у посиленні індивідуальної роботи з учнями, здійсненні учнями самоконтролю під час дистанційного навчання.

13. Учителі під час занять у дистанційній формі застосовують різні *види інформації*: найчастіше – відео- та текстову інформацію, рідше – графічну та аудіо-інформацію.

14. Серед *прийомів дистанційного навчання* перевага надається використанню завдань, що передбачають власні міркування учнів та висловлення власної думки, та заохоченню учнів до самостійної роботи. Однак в окремих ЗЗСО недостатня увага приділяється індивідуальним завданням та завданням з поступовим підвищенням рівня складності.

15. У закладах освіти систематично здійснюється *відстеження результатів навчання учнів та надання їм підтримки в освітньому процесі*: **найчастіше** – шляхом онлайн-спілкування та онлайн-тестування, рідше – під час відеоконференції та за результатами проведення діагностувальних робіт.

Розділ 2. Особливості дистанційного навчання в початковій школі в сучасних умовах

2.1. Результати анкетування учителів 4 класів

У межах регіонального моніторингового дослідження реалізації завдань Нової української школи в початкових класах ЗЗСО у січні-березні 2023 року здійснено анкетування вчителів 4 класів, мета якого полягала у вивченні особливостей дистанційного навчання в початковій школі в сучасних умовах. Особливістю дослідження стало використання відповідної анкети Українського центру оцінювання якості освіти, що пропонувалася під час другого циклу ЗЗМЯПО «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти».

В анкетуванні взяв участь **151** учитель 4 класів із **64** закладів загальної середньої освіти.

2.1.1. Характеристика вибірки учасників дослідження

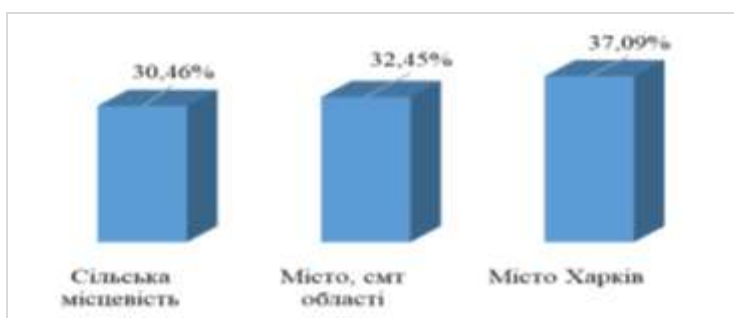

Рис. 2.1. Розподіл респондентів за місцем розташування ЗЗСО

Серед учасників анкетування **більше третини** респондентів – учителі ЗЗСО міста Харкова, **кожен третій** – міст, селищ міського типу, а **30 %** – сільської місцевості (рис. 2.1).

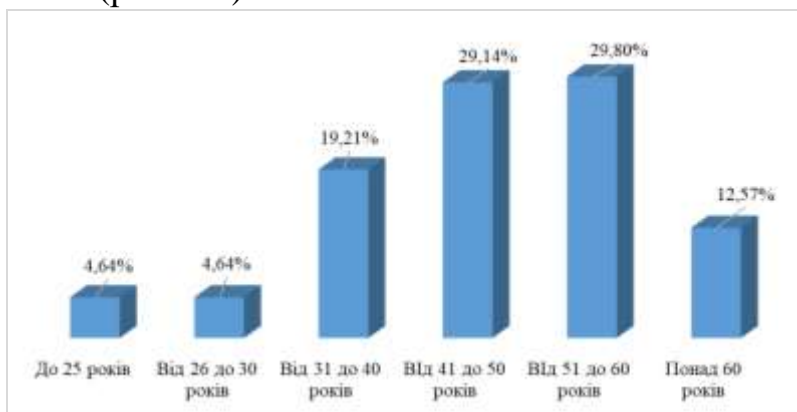

Рис. 2.2. Розподіл респондентів за віком

Близько 30 % учителів 4 класів, які взяли участь в опитуванні, мають вік від 41 до 50 років, **майже стільки ж** – від 51 до 60 років, **кожен п'ятий** – від 31 до 40 років, **кожен восьмий** – понад 60 років, а **кожен одинадцятий** – до 30 років (рис. 2.2).

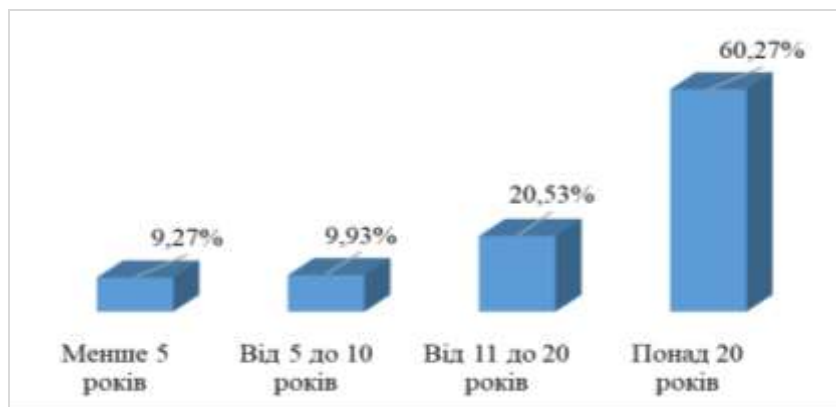

Рис. 2.3. Розподіл респондентів за стажем роботи

Більшість респондентів (**60 %**) – досвідчені вчителі , які працюють в освіті **понад 20 років**. **Кожен п'ятий** має стаж роботи **від 11 до 20 років**, **кожен десятий** – **від 5 до 10 років**, а **кожен одинадцятий** – **менше 5 років** (рис. 2.3).

Рис. 2.4. Розподіл респондентів за кваліфікаційною категорією

Більша частина педагогів, які взяли участь у дослідженні, має **вищу** кваліфікаційну категорію, **більше чверті** – **першу**, **майже кожен п'ятий** – кваліфікаційну категорію **«спеціаліст»**, а **незначна кількість (7 %)** – **другу** (рис. 2.4).

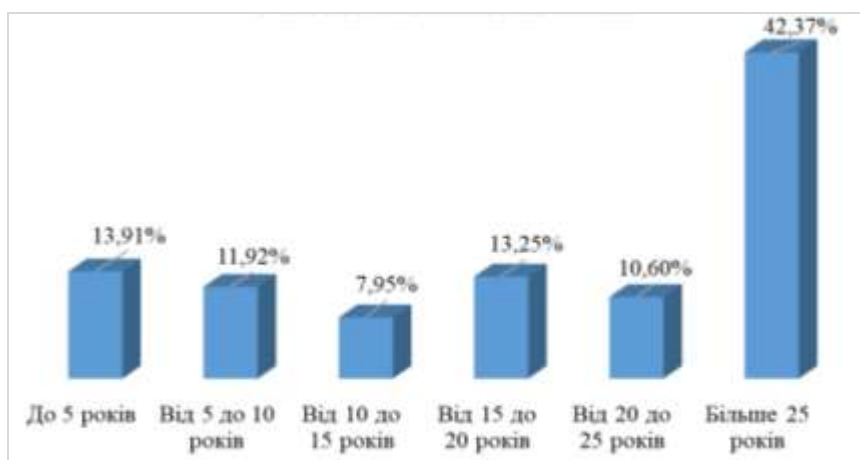

Рис. 2.5. Розподіл респондентів за кількістю років роботи вчителем початкових класів

Більше половини респондентів працюють учителями початкових класів більше 20 років, тоді як кожен четвертий – до 10 років (рис. 2.5).

2.1.2. Тривалість робочого дня вчителів 4 класів

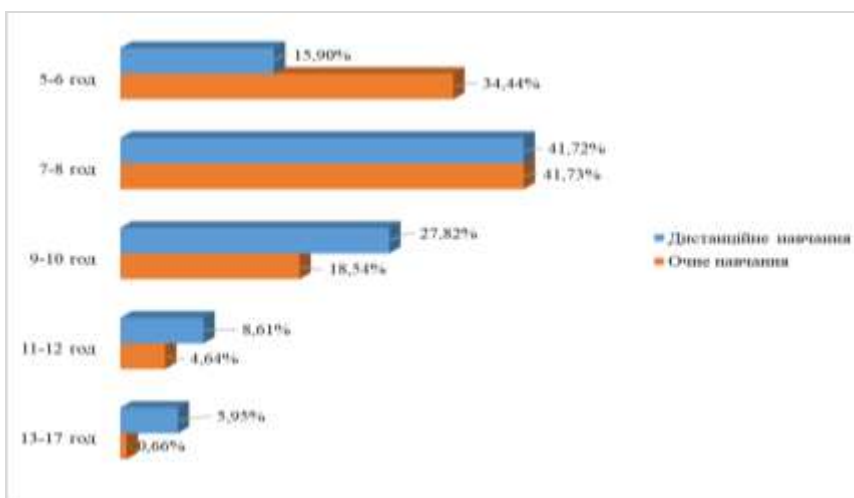

Рис. 2.6. Тривалість робочого дня під час дистанційного та очного навчання (середня кількість годин)

Як показали результати анкетування, тривалість робочого дня під час дистанційного навчання порівняно з очним для більшої частини вчителів збільшилася. Так, **76 %** респондентів зазначили, що робочий день під час очного навчання тривав від 5 до 8 годин, тоді як **43 %** учителів визнали, що при дистанційному навчанні тривалість робочого дня складає від 9 годин і більше (рис. 2.6).

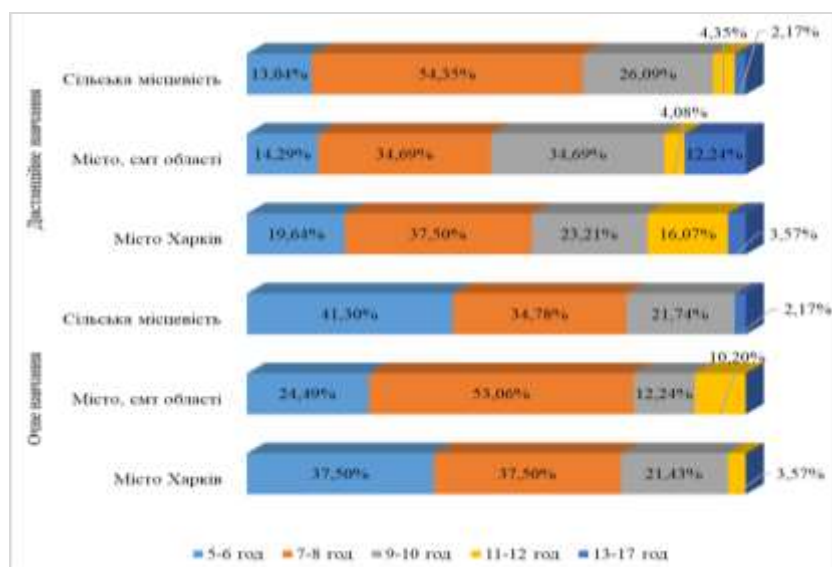

Рис. 2.7. Тривалість робочого дня під час дистанційного та очного навчання (за місцем розташування ЗЗО)

Збільшення тривалості робочого дня під час дистанційного навчання відчутніше позначилося на вчителів ЗЗО міст, селищ міського типу, де майже кожен другий респондент зазначив, що його робочий день триває від

9 годин і більше. У місті Харкові та сільській місцевості таку відповідь надала менша кількість респондентів: відповідно **43 %** та **кожен третій** (рис. 2.7).

2.1.3. Засоби, що використовують учителі 4 класів під час дистанційного навчання

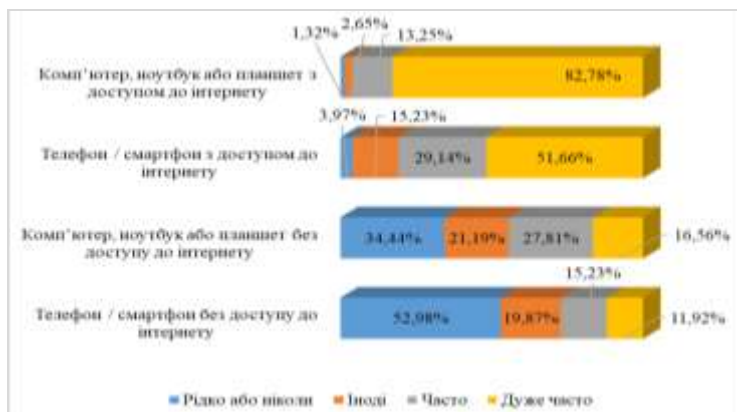

Рис. 2.8. Використання вчителями початкових класів засобів для дистанційного навчання

Майже всі вчителі 4 класів зазначили, що дуже часто та часто використовують під час дистанційного навчання комп'ютер, ноутбук або планшет з доступом до інтернету, близько 80 % – телефон бо смартфон з доступом до інтернету.

Певна частка педагогів користується вищезазначеними засобами без доступу до інтернету: відповідно **44 %** і **27 %** дуже часто та часто (рис. 2.8).

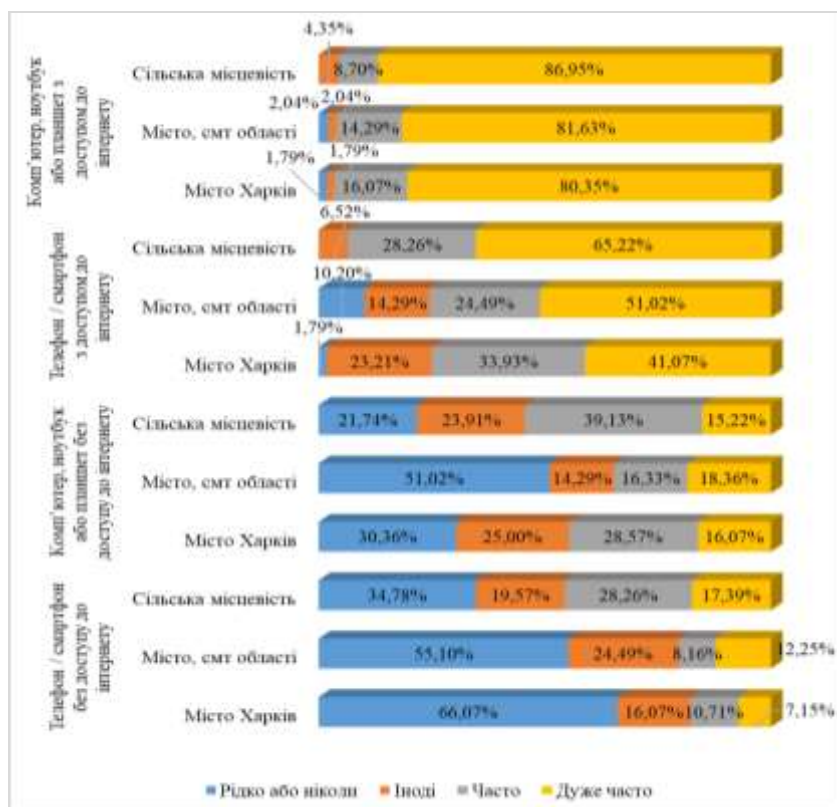

Рис. 2.9. Використання вчителями початкових класів засобів для дистанційного навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

Незалежно від місця розташування ЗЗСО вчителі 4 класів дуже часто та часто використовують під час дистанційного навчання комп'ютер (ноутбук, планшет) або телефон (смартфон) з доступом до інтернету.

Разом із тим у сільській місцевості більша частка педагогів користується зазначеними засобами без доступу до інтернету (відповідно **54 %** і **46 %**). У ЗЗСО міст, селищ міського типу **кожен третій** учитель застосовує без доступу до інтернету комп'ютер (ноутбук, планшет), а **кожен п'ятий** – телефон або смартфон (у місті Харкові відповідно **45 %** і **18 %**) – рис. 2.9.

2.1.4. Особливості комунікації учителів 4 класів з учнями та їх батьками під час дистанційного навчання

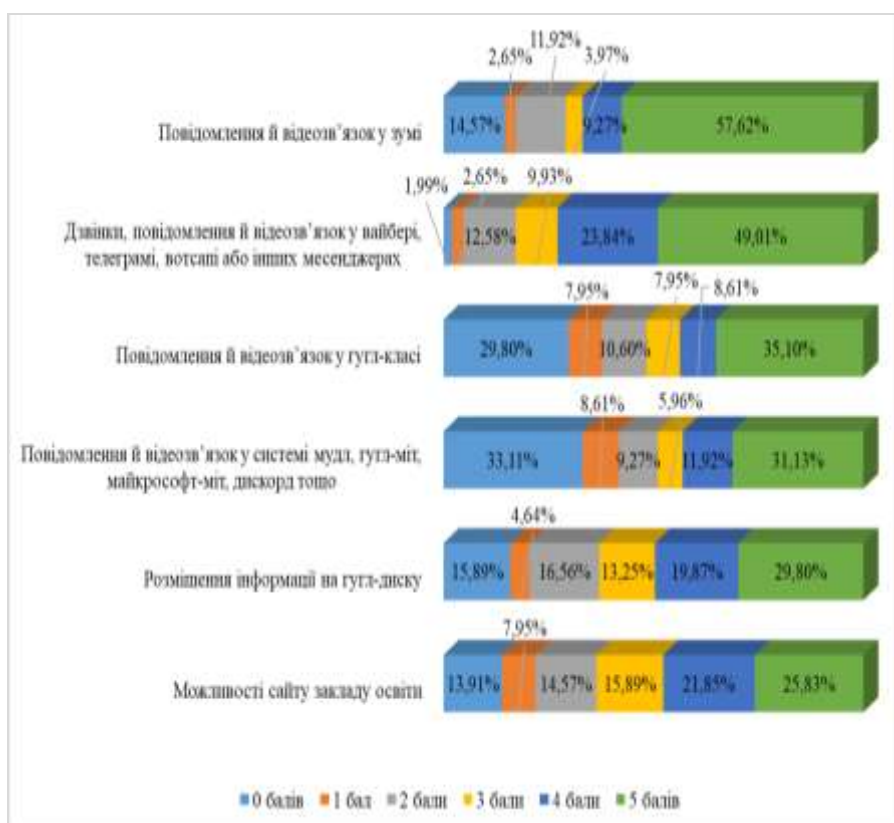

Рис. 2.10. Оцінка вчителями початкових класів ефективності комунікації з учнями та їхніми батьками під час дистанційного навчання

На думку вчителів 4 класів, найбільш ефективним для здійснення комунікації з учнями та їхніми батьками під час дистанційного навчання є повідомлення й відеозв'язок у ЗУМі (58 %).

Кожен другий учасник анкетування високо охарактеризував ефективність дзвінків, повідомлень та відеозв'язку у вайбері, телеграмі, вотсапі або інших месенджерах,

більше третини – повідомлення та відеозв'язок у гугл-класі,

близько 30 % – повідомлення та відеозв'язок у системі мудл, гугл-міт, майкрософт-міт, дискорд та розміщення інформації на гугл-диску,

а **кожен четвертий** – можливості сайту закладу (рис. 2.10).

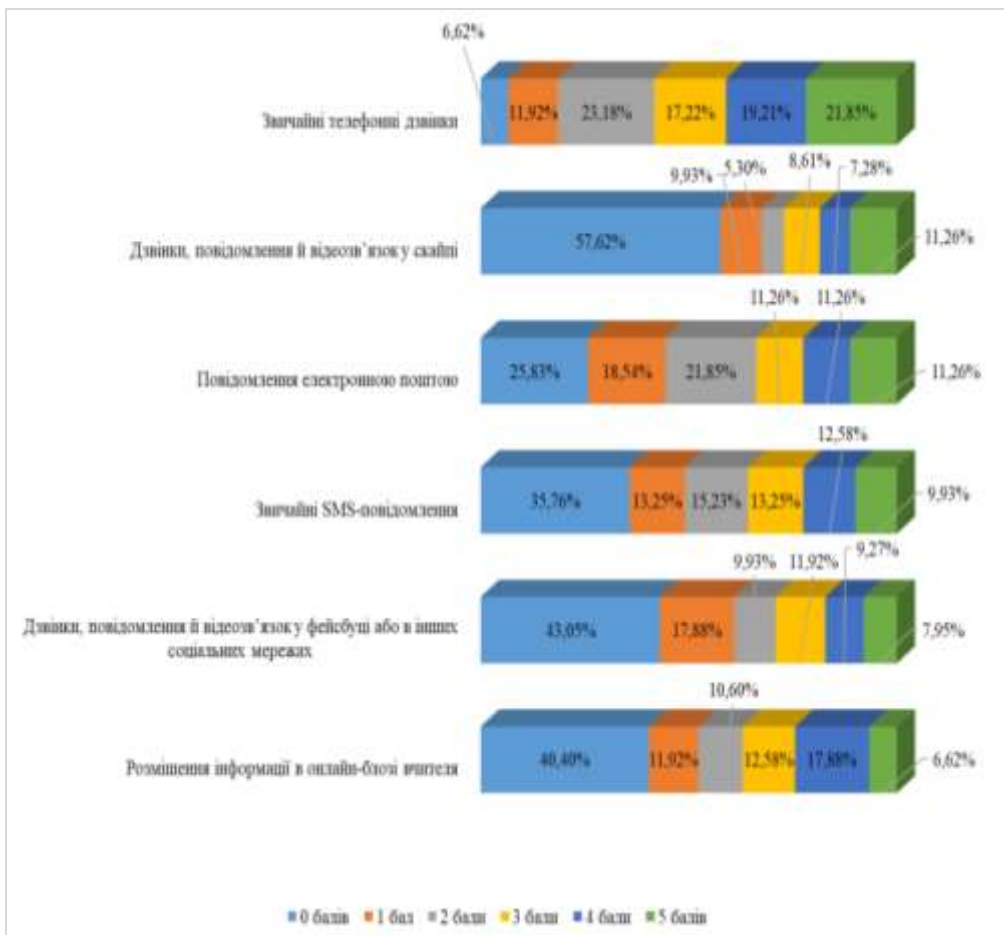

Рис. 2.11. Оцінка вчителями початкових класів ефективності комунікації з учнями та їхніми батьками під час дистанційного навчання

Менш ефективними для здійснення комунікації з учнями та їхніми батьками під час дистанційного навчання з точки зору вчителів 4 класів є звичайні телефонні дзвінки (**кожен п'ятий** надав високу оцінку) та повідомлення електронною поштою (**кожен дев'ятий**).

Більш третини педагогів вважають узагалі *неефективними* використання звичайних SMS-повідомлень, **понад 40 %** – розміщення інформації в онлайн-блозі вчителя та дзвінки, повідомлення й відеозв'язок у фейсбуці або в інших соціальних мережах, а **57 %** – дзвінки, повідомлення й відеозв'язок у скайпі (рис. 2.11).

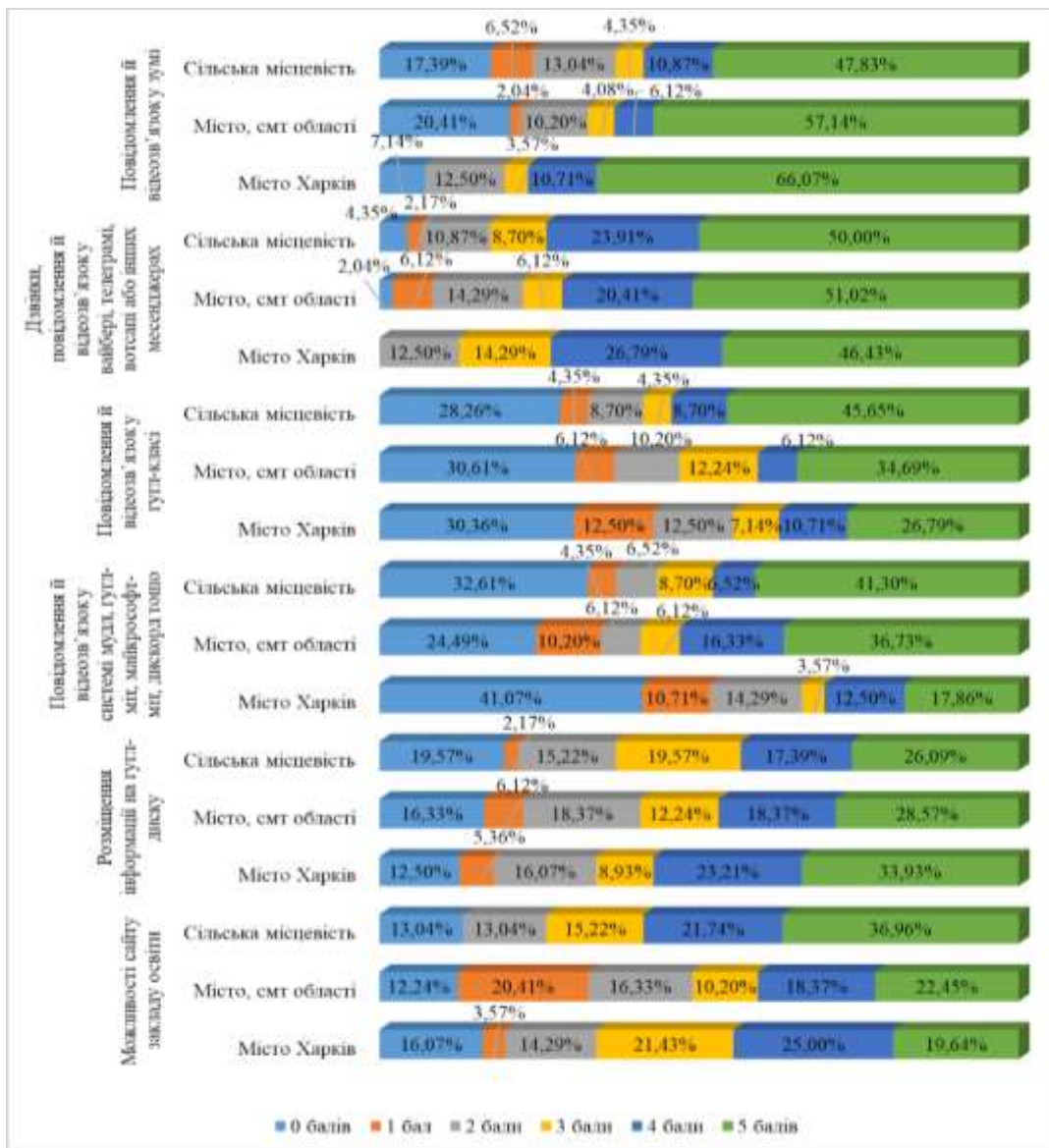

Рис. 2.12. Оцінка вчителями початкових класів ефективності взаємодії з учнями та їхніми батьками під час дистанційного навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

Учителі 4 класів міста Харкова більш високо оцінюють повідомлення та відеозв'язок у зумі (66 % респондентів надали високу оцінку) та розміщення інформації на гугл-диску (кожен третій);

міст, селищ міського типу – дзвінки, повідомлення і відеозв'язок у вайбері, телеграмі, ватсапі або інших месенджерах (більше половини); у сільській місцевості – повідомлення і відеозв'язок у гугл-класі (47 %), у системі мудл, гугл-міт, майкрософт-міт, дискорд (41 %).

Більше третини вчителів ЗЗСО сільської місцевості надали високу оцінку для комунікації з учнями можливості сайту закладу освіти (рис. 2.12).

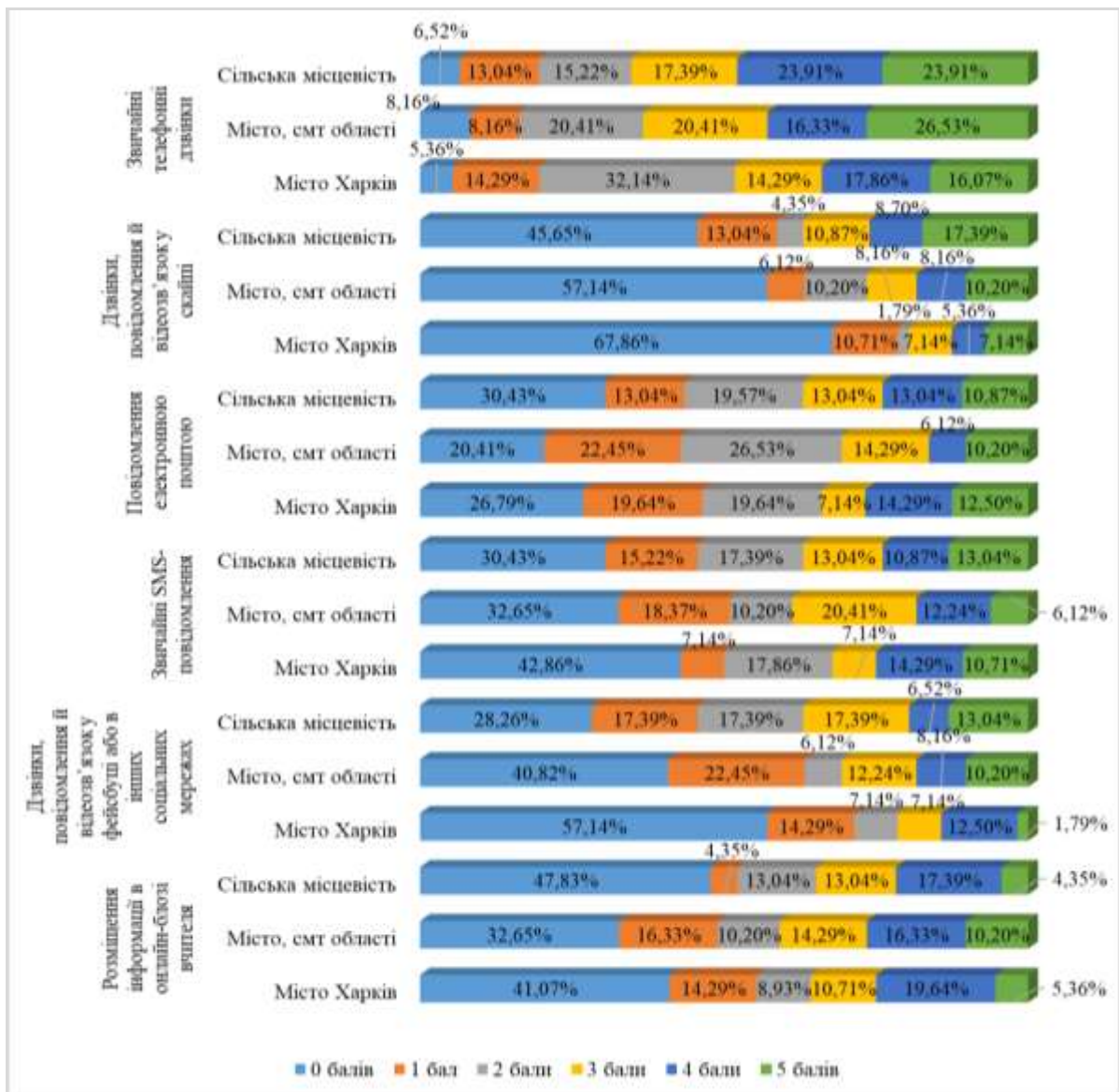

Рис. 2.13. Оцінка вчителями початкових класів ефективності взаємодії з учнями та їхніми батьками під час дистанційного навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

Кожен четвертий учитель ЗЗСО міст, селищ міського типу високо оцінює комунікацію з учнями за допомогою звичайних телефонних дзвінків.

Разом із тим узагалі неефективними вважають педагоги у ЗЗСО міст, селищ міського типу – дзвінки, повідомлення й відеозв'язок у скайпі (57 %);

міста Харкова – дзвінки, повідомлення й відеозв'язок у скайпі (дві третини педагогів) та дзвінки, повідомлення й відеозв'язок у фейсбуці або в інших соціальних мережах (57 %);

сільської місцевості – розміщення інформації в онлайн-блозі вчителя (кожен другий),

повідомлення електронною поштою та звичайні SMS-повідомлення (близько 30 %) – рис. 2.13.

2.1.5. Здійснення дистанційного навчання

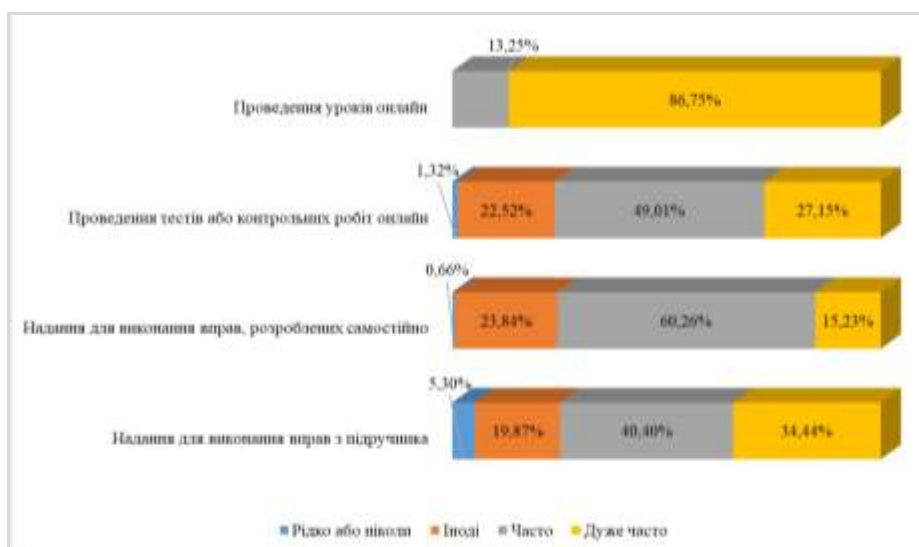

Рис. 2.14. Діяльність учителів початкових класів під час дистанційного навчання

Усі вчителі 4 класів визнали, що регулярно проводять уроки онлайн (87 % – дуже часто).

Майже три чверті педагогів дуже часто та часто проводять тестові або контрольні роботи онлайн, використовують у роботі з учнями як вправи з підручника, так і вправи, розроблені самостійно (рис. 2.14).

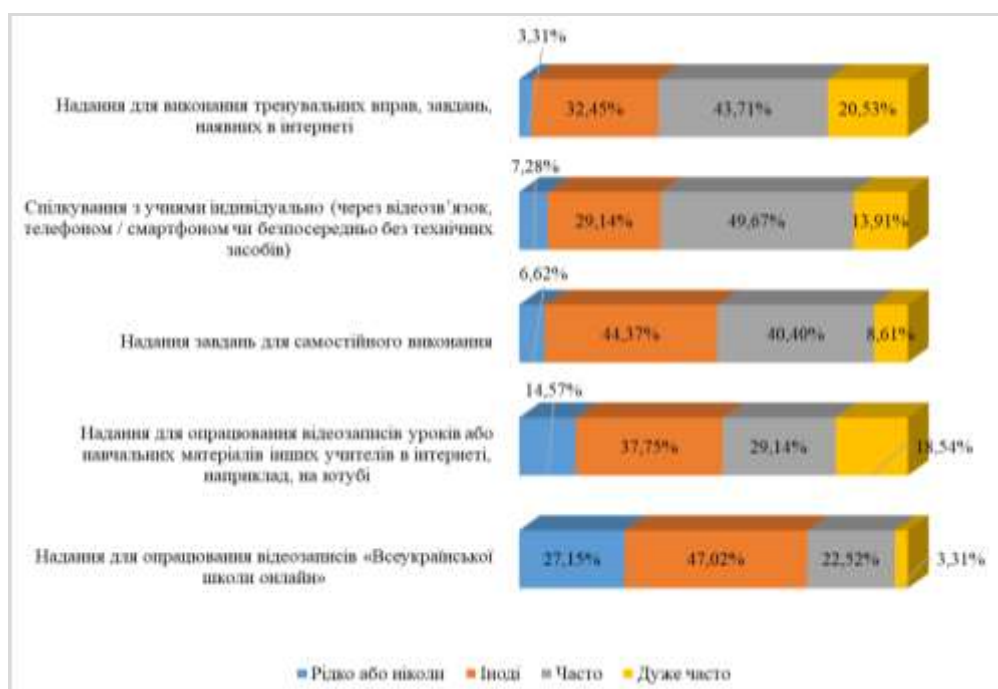

Рис. 2.15. Діяльність учителів початкових класів під час дистанційного навчання

Майже дві третини педагогів постійно (дуже часто та часто) пропонують учням тренувальні вправи, завдання, наявні в інтернеті,

спілкуються з учнями індивідуально (через відеозв'язок, телефоном / смартфоном чи безпосередньо без технічних засобів).

Проте **рідше** вчителі надають учням завдання для самостійного виконання (44 % – іноді), відеозаписи уроків, навчальних матеріалів інших учителів в інтернеті (38 %).

Слід зазначити, що **кожен четвертий** педагог у роботі з дітьми *часто* використовує відеозаписи «Всеукраїнської школи онлайн», тоді як **27 %** визнали, що пропонують їх учням для опрацювання рідко або не пропонують ніколи (рис. 2.15).

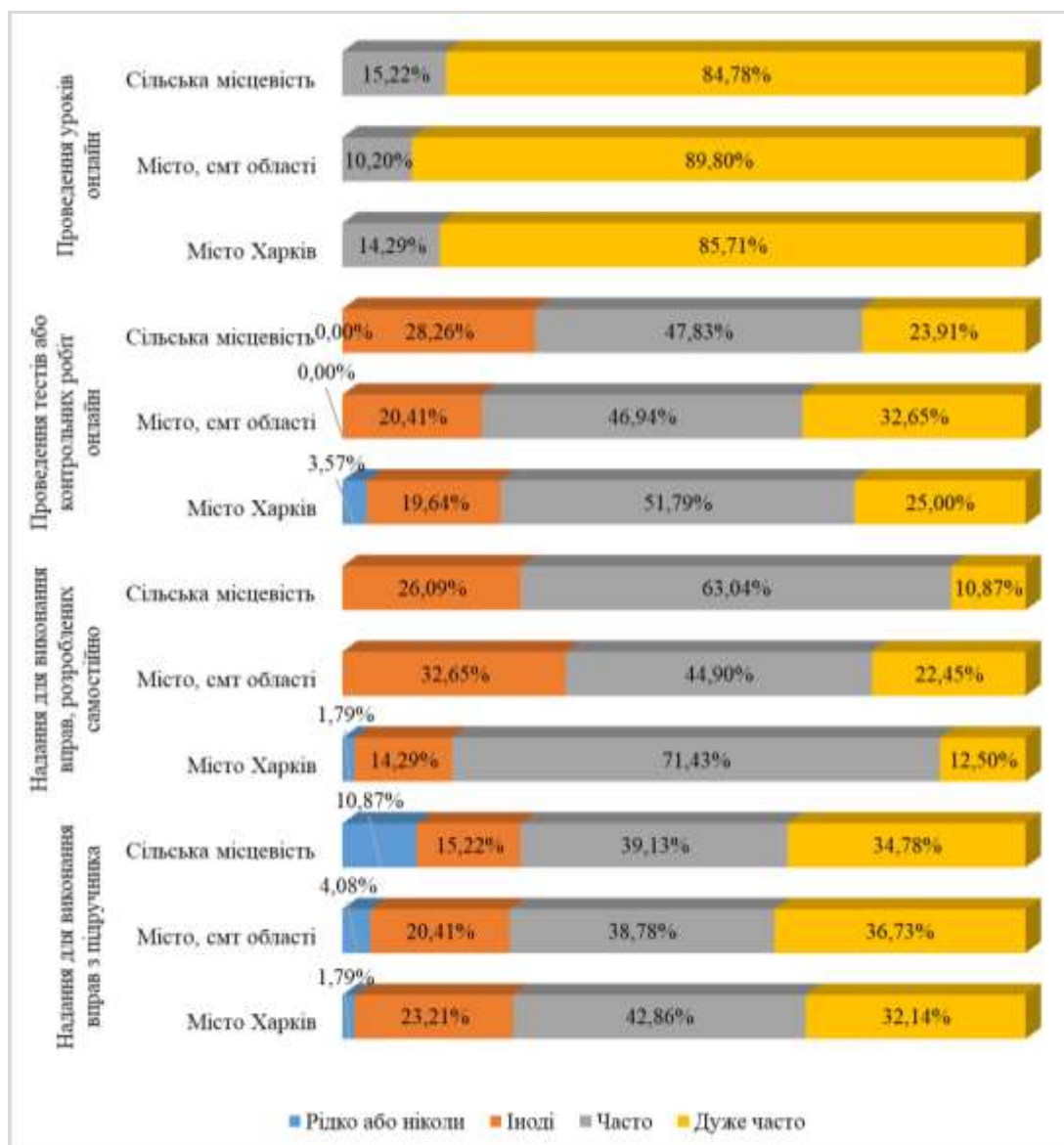

Рис. 2.16. Діяльність учителів початкових класів під час дистанційного навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

Учителі ЗЗСО *міст, селищ міського типу* частіше проводять тестування або контрольні роботи онлайн (80 % – дуже часто та часто), тоді як учителі ЗЗСО *міста Харкова* – пропонують учням вправи, розроблені самостійно (84 %).

Три чверті респондентів міст, селищ міського типу та міста Харкова дуже часто та часто використовують у роботі з дітьми вправи з підручника (рис. 2.16).

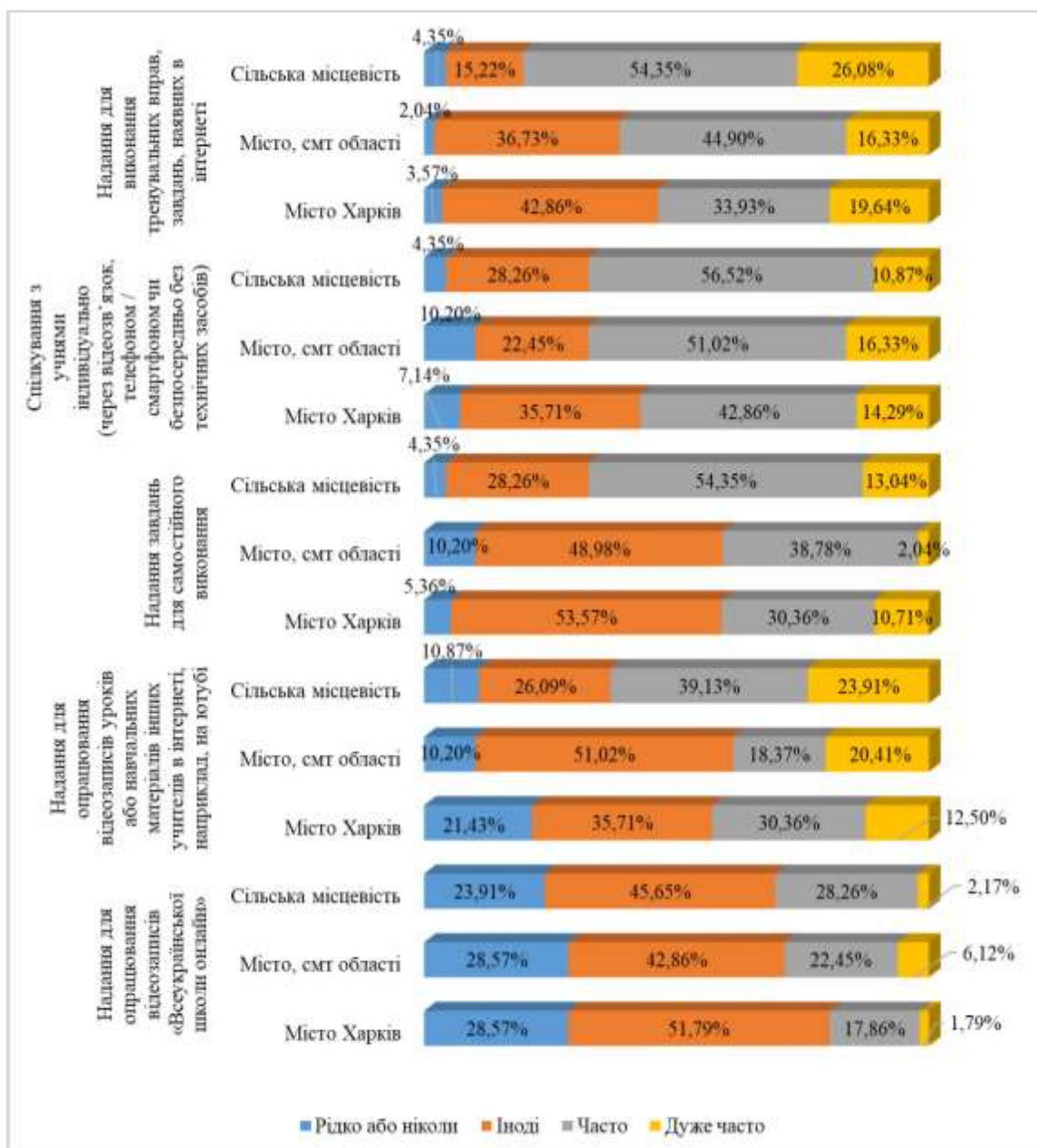

Рис. 2.17. Діяльність учителів початкових класів під час дистанційного навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

Учителі ЗЗСО сільської місцевості частіше надають учням тренувальні вправи, завдання, наявні в інтернеті (80 % – дуже часто та часто) та завдання для самостійного виконання (дві третини).

Дві третини вчителів ЗЗСО міст, селищ міського типу та сільської місцевості віддають перевагу регулярному спілкуванню з учнями.

Разом із тим **53 %** учителів міста Харкова лише **іноді** пропонують учням завдання для самостійного виконання, а **51 %** педагогів міст, селищ міського типу – відеозаписи уроків або навчальні матеріали інших учителів в інтернеті (рис. 2.17).

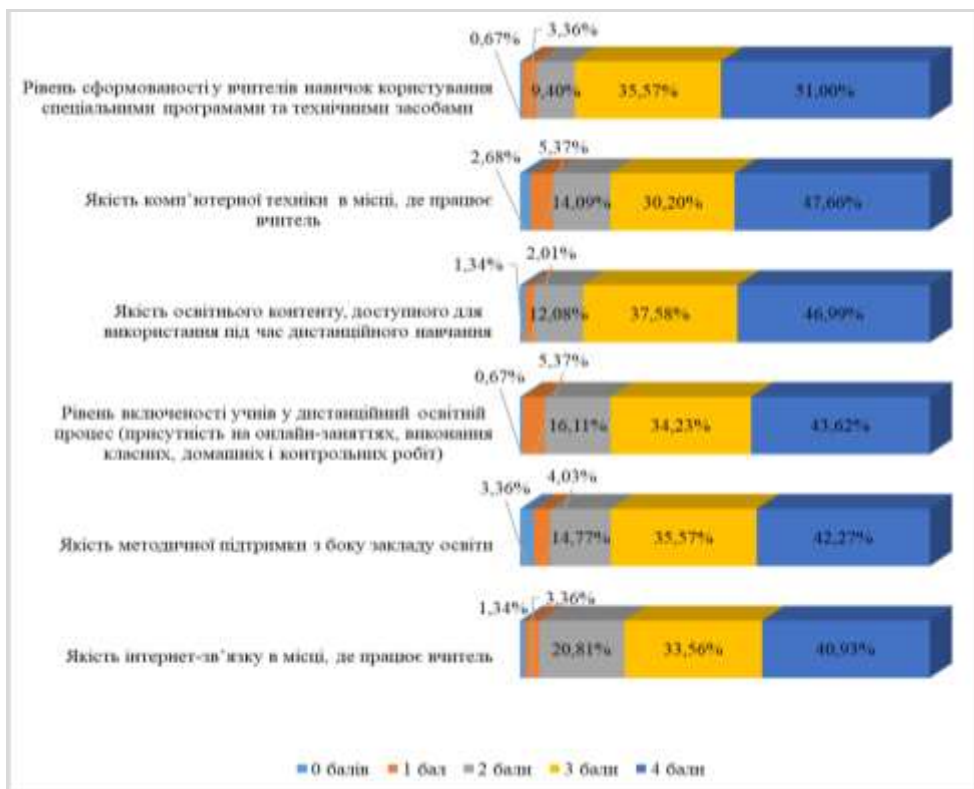

Рис. 2.18. Оцінка вчителями початкових класів чинників, що впливають на якість освітнього процесу під час дистанційного навчання

На думку учителів 4 класів, на якість освітнього процесу під час дистанційного навчання найбільш впливає рівень сформованості у них навичок користування спеціальними програмами та технічними засобами (кожен другий учасник анкетування охарактеризував вплив цього чинника найвищим балом).

Іншими чинниками, що суттєво впливають на якість дистанційного навчання, педагоги назвали якість комп'ютерної техніки в місці, де вони працюють (48 %), та якість освітнього контенту, доступного для використання під час дистанційного навчання (47 %).

Понад 40 % респондентів вважають найвагомішими чинниками рівень включеності учнів у дистанційний освітній процес, якість методичної підтримки з боку закладу освіти та якість інтернет-зв'язку в місці, де вони працюють (рис. 2.18).

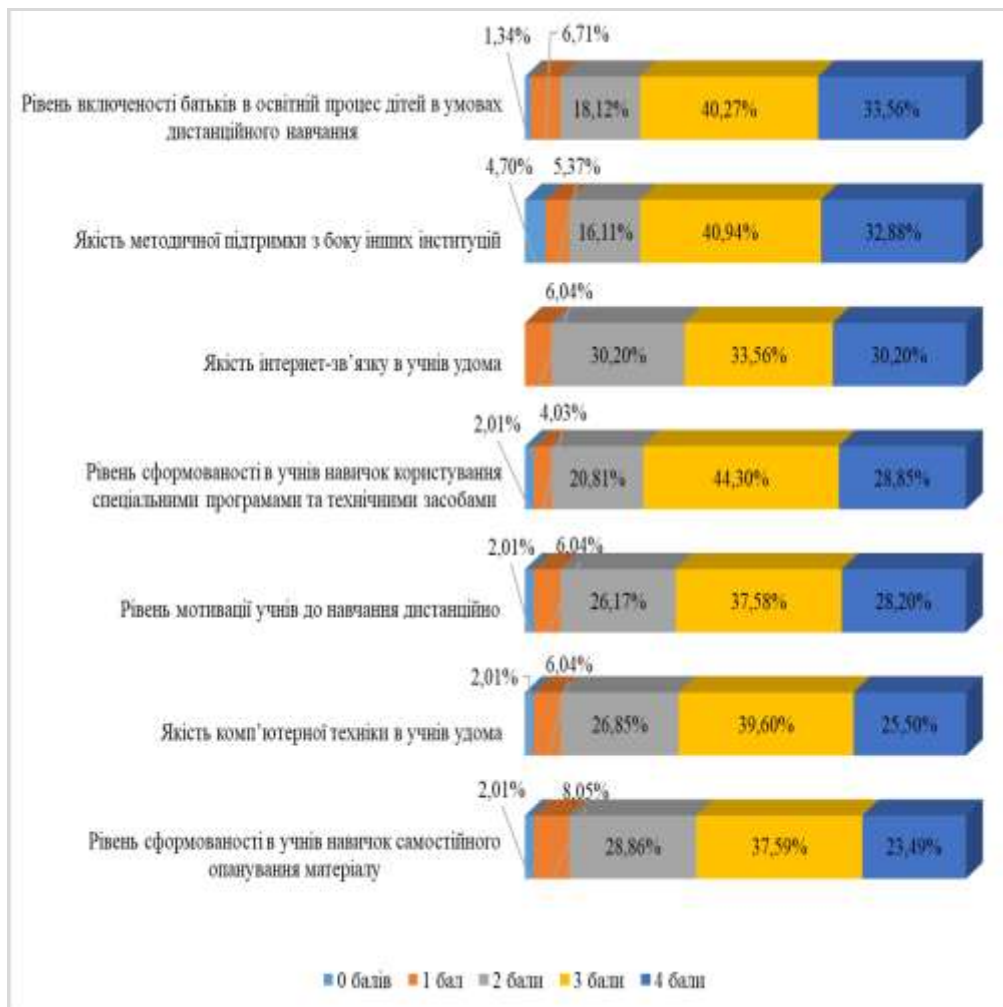

Рис. 2.19. Оцінка вчителями початкових класів чинників, що впливають на якість освітнього процесу під час дистанційного навчання

Кожен третій учитель 4 класів високо оцінює рівень включеності батьків в освітній процес дітей в умовах дистанційного навчання та якість методичної підтримки з боку інших інституцій.

Менше значення вчителі надають якості інтернет-зв'язку в учнів удома (30 %) та рівню сформованості в учнів навичок користування спеціальними програмами, технічними засобами (29 %).

Найменше впливає на якість освітнього процесу в дистанційній формі, на думку вчителів, рівень мотивації учнів до дистанційного навчання, якість комп'ютерної техніки в учнів удома та сформованість в учнів навичок самостійного опанування матеріалу: **більше третини** респондентів вплив зазначених чинників охарактеризували від 0 до 2 балів (рис. 2.19).

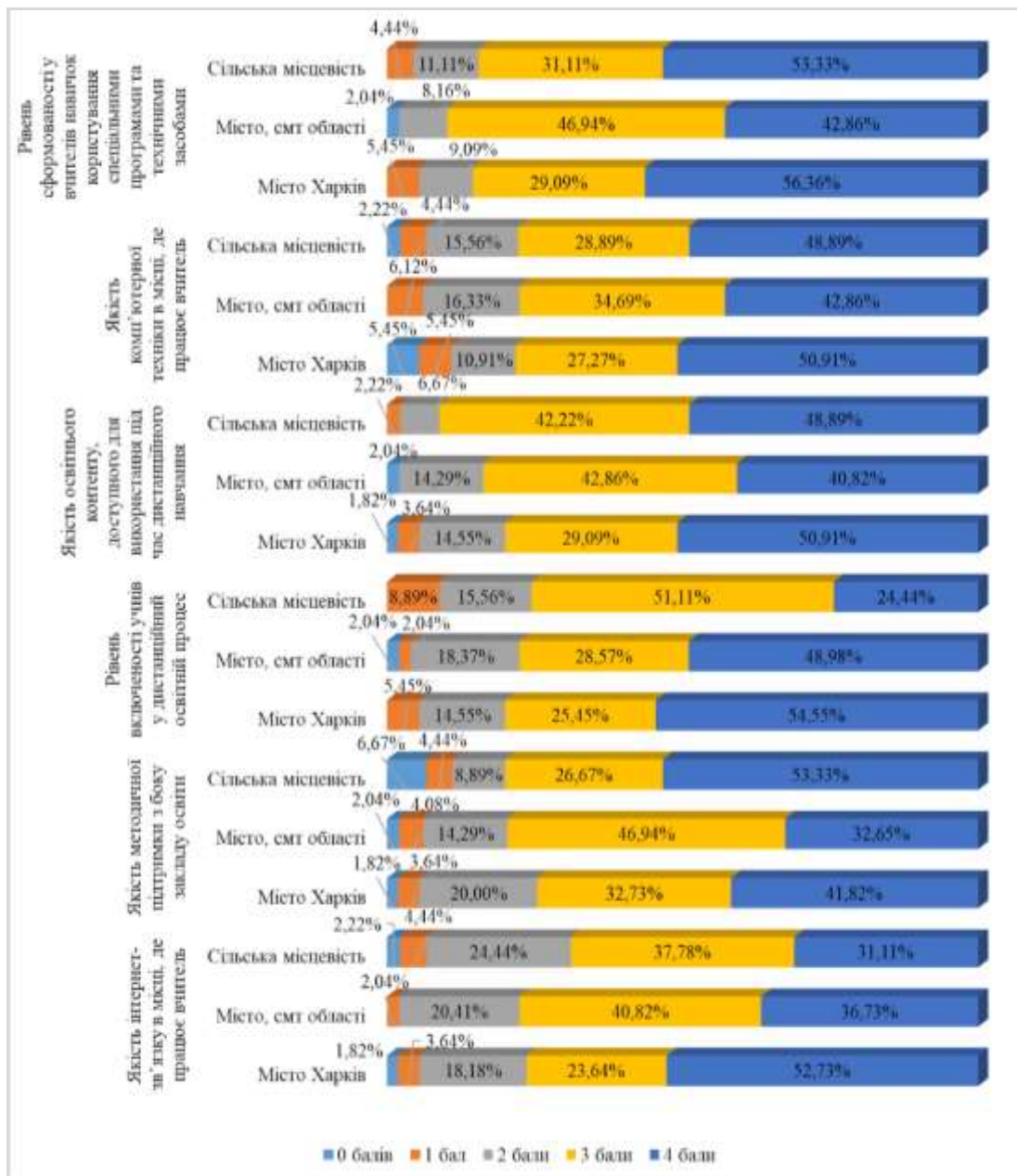

Рис. 2.20. Оцінка вчителями початкових класів чинників, що впливають на якість освітнього процесу під час дистанційного навчання(за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО міста Харкова більше вчителів, які віддають перевагу рівню сформованості у вчителів навичок користування спеціальними програмами та технічними засобами, якості комп'ютерної техніки в місці, якості освітнього контенту, доступного для використання під час дистанційного навчання, інтернет-зв'язку в місці, де вони працюють, та рівень включеності учнів у дистанційний освітній процес (понад 50 % респондентів високо оцінили вплив зазначених чинників)

Однак у ЗЗСО сільської місцевості більша кількість педагогів вважає на якість методичної підтримки з боку закладу освіти (51 %) – рис. 2.20.

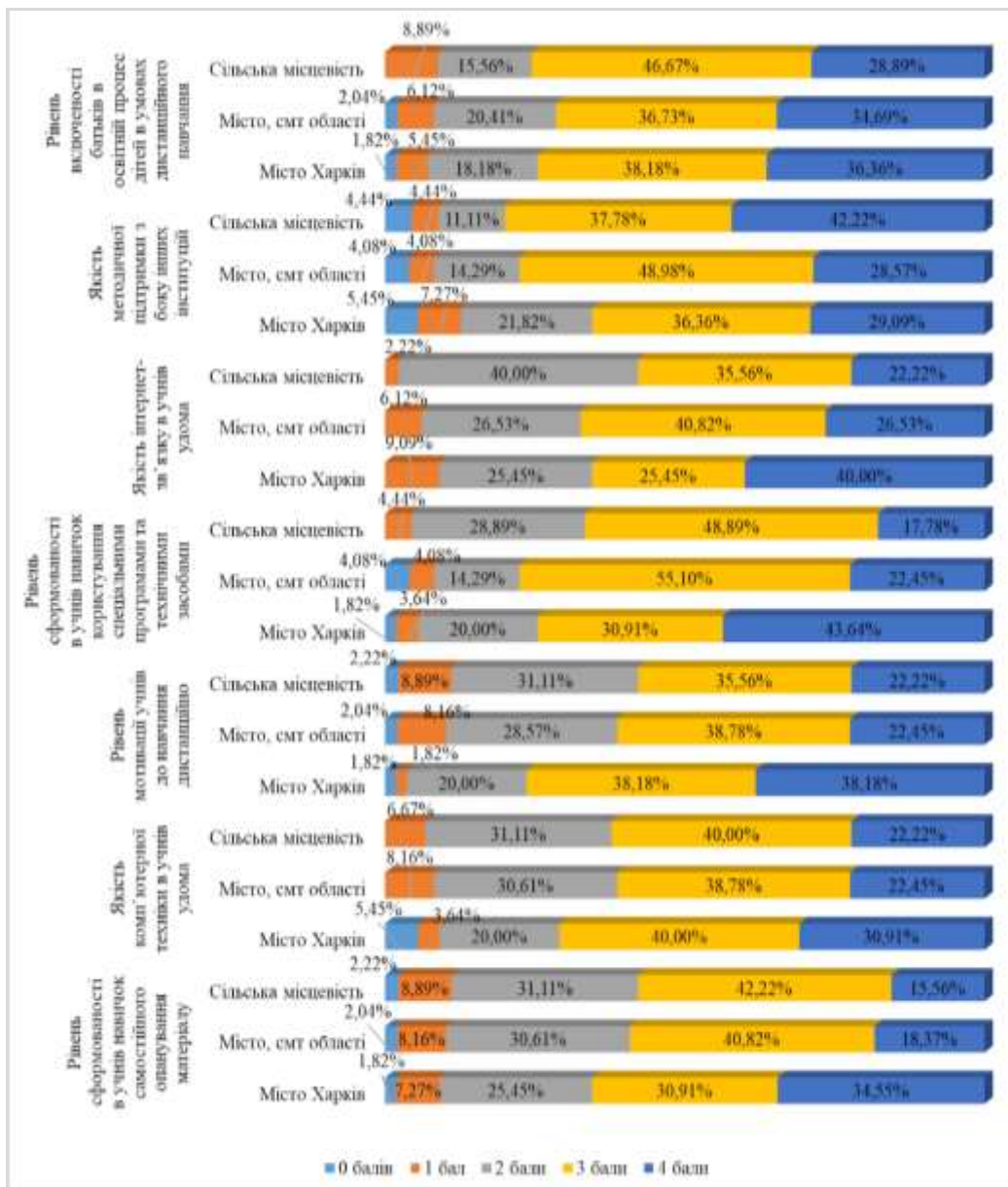

Рис. 2.21. Оцінка вчителями початкових класів чинників, що впливають на якість освітнього процесу під час дистанційного навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

Серед учителів міста Харкова більша кількість респондентів високо оцінила рівень включеності батьків в освітній процес дітей в умовах дистанційного навчання, якість інтернет-зв'язку в учнів удома, рівень сформованості в учнів навичок користування спеціальними програмами та технічними засобами (понад 40 %), якість комп'ютерної техніки в учнів удома, рівень мотивації учнів до навчання дистанційно та рівень сформованості в учнів навичок самостійного опанування матеріалу (понад 30 %).

Проте у ЗЗСО сільської місцевості **42 %** респондентів надають пріоритет методичній підтримці з боку інших інституцій (рис. 2.21).

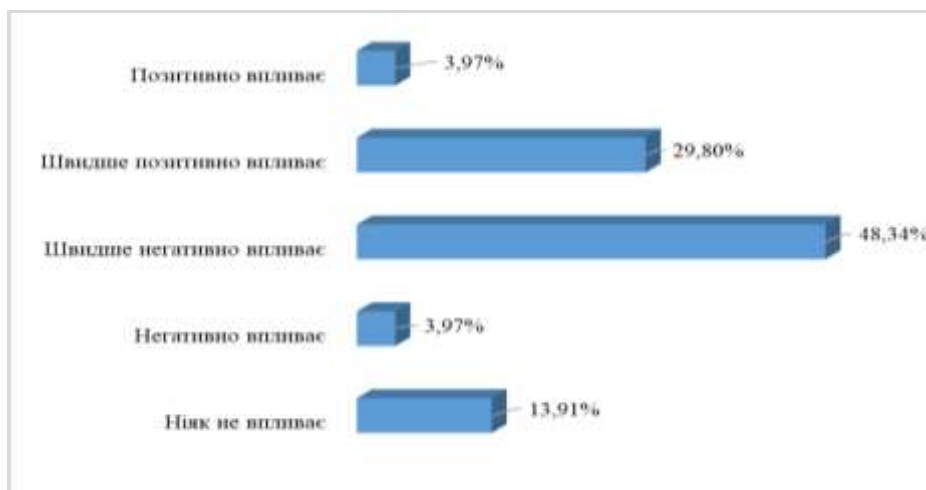

Рис. 2.22. Вплив дистанційного навчання на успішність учнів (на думку вчителів початкових класів)

Кожен другий учасник анкетування вважає, що дистанційне навчання негативно або швидше негативно впливає на успішність (рис. 2.22).

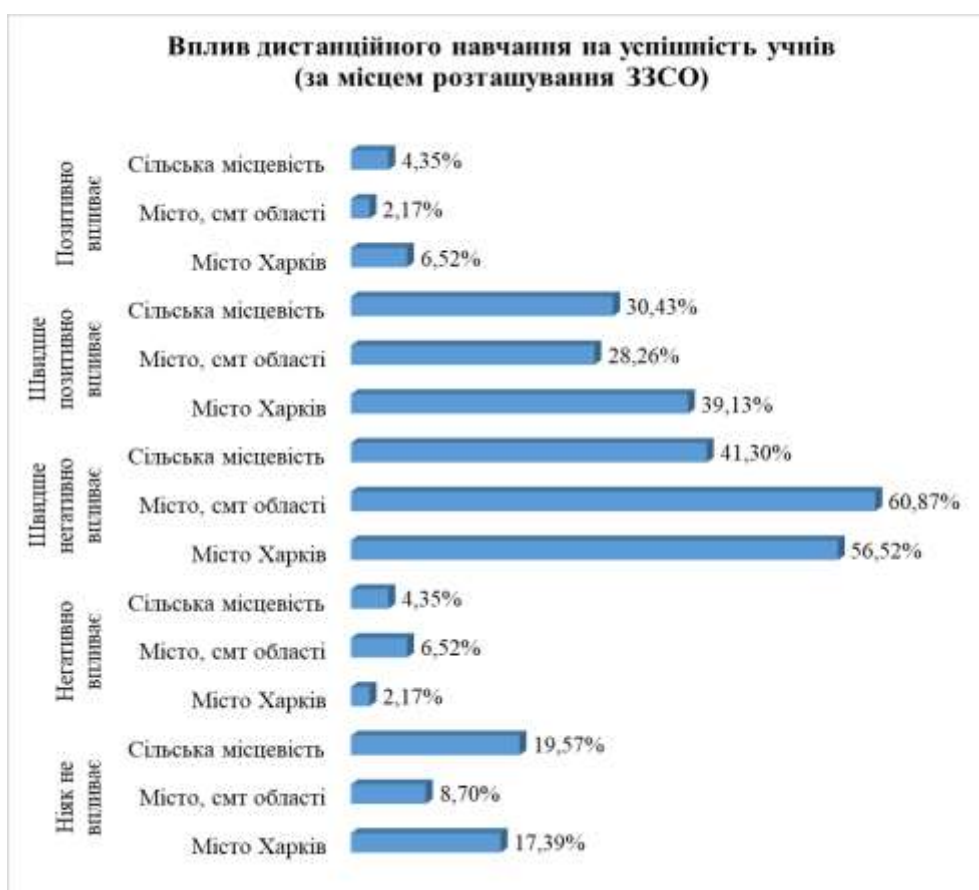

Рис. 2.23. Вплив дистанційного навчання на успішність учнів (за місцем розташування ЗЗСО)

Найбільша кількість учителів, які вважають, що дистанційне навчання негативно або швидше негативно впливає на успішність учнів, у ЗЗСО міст, селищ міського типу (дві третини), **найменша** – у ЗЗСО сільської місцевості (46 %) – рис. 2.23.

2.2. Результати анкетування учнів 4 класів

У межах регіонального моніторингового дослідження реалізації завдань Нової української школи в початкових класах ЗЗСО у січні-березні 2023 року здійснено анкетування учнів 4 класів, мета якого полягала у вивченні особливостей дистанційного навчання в початковій школі в сучасних умовах. Особливістю дослідження стало використання відповідної анкети Українського центру оцінювання якості освіти, що пропонувалася під час другого циклу ЗЗМЯПО «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти».

В анкетуванні взяли участь **1 584** учні з **64** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО).

2.2.1. Характеристика вибірки учасників дослідження

Рис. 2.24. Розподіл респондентів за статтю

Серед учасників анкетування **51 %** склали хлопчики, а **49 %** – дівчатка (рис. 2.24).

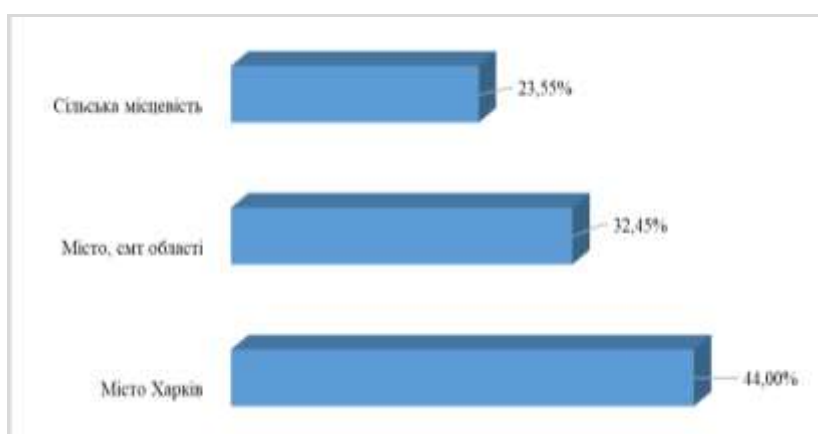

Рис. 2.25. Розподіл респондентів за місцем розташування ЗЗСО

Більша частка респондентів (**44 %**) навчається у ЗЗСО міста Харкова. Кожен третій учасник анкетування – учень ЗЗСО міста, селища міського типу, а майже кожен четвертий – сільської місцевості (рис. 2.25).

2.2.2. Тривалість дистанційного навчання учнів 4 класів

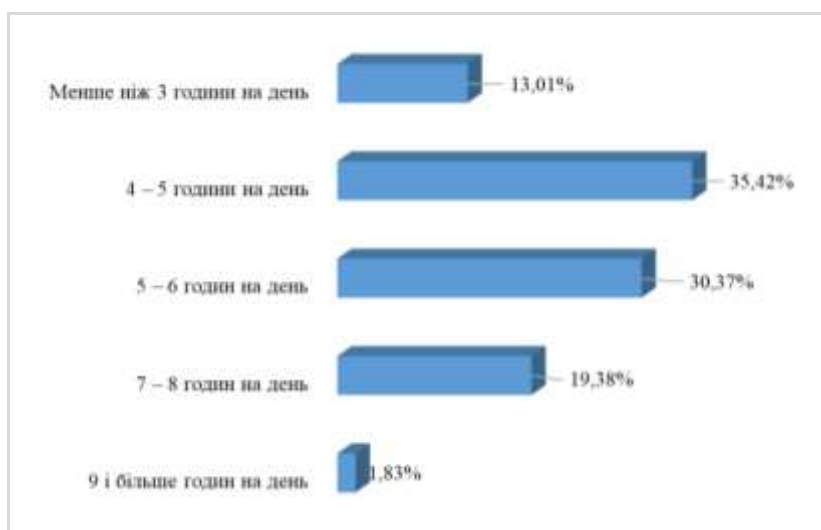

Рис. 2.26. Кількість годин на день, які учні витрачають на дистанційне навчання

Більше третини четвертокласників зазначили, що витрачають на дистанційне навчання у середньому на день 4 – 5 годин, а **30 % – 5 – 6 годин**. Для **кожного п'ятого** учня тривалість дистанційного навчання складає від 7 і більше годин (рис. 2.26).

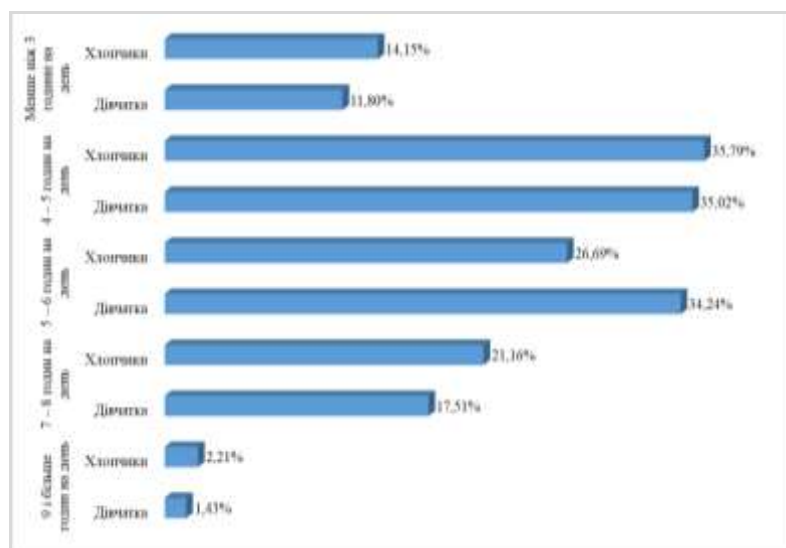

Рис. 2.27. Кількість годин на день, які учні витрачають на дистанційне навчання (за статтю)

Більше дівчаток, ніж хлопчиків витрачають у середньому на день на дистанційне навчання 5 – 6 годин (кожна третя), тоді як більше хлопчиків – менше 3 годин (кожен сьомий) та 7 і більше годин (кожен четвертий) – рис. 2.27.

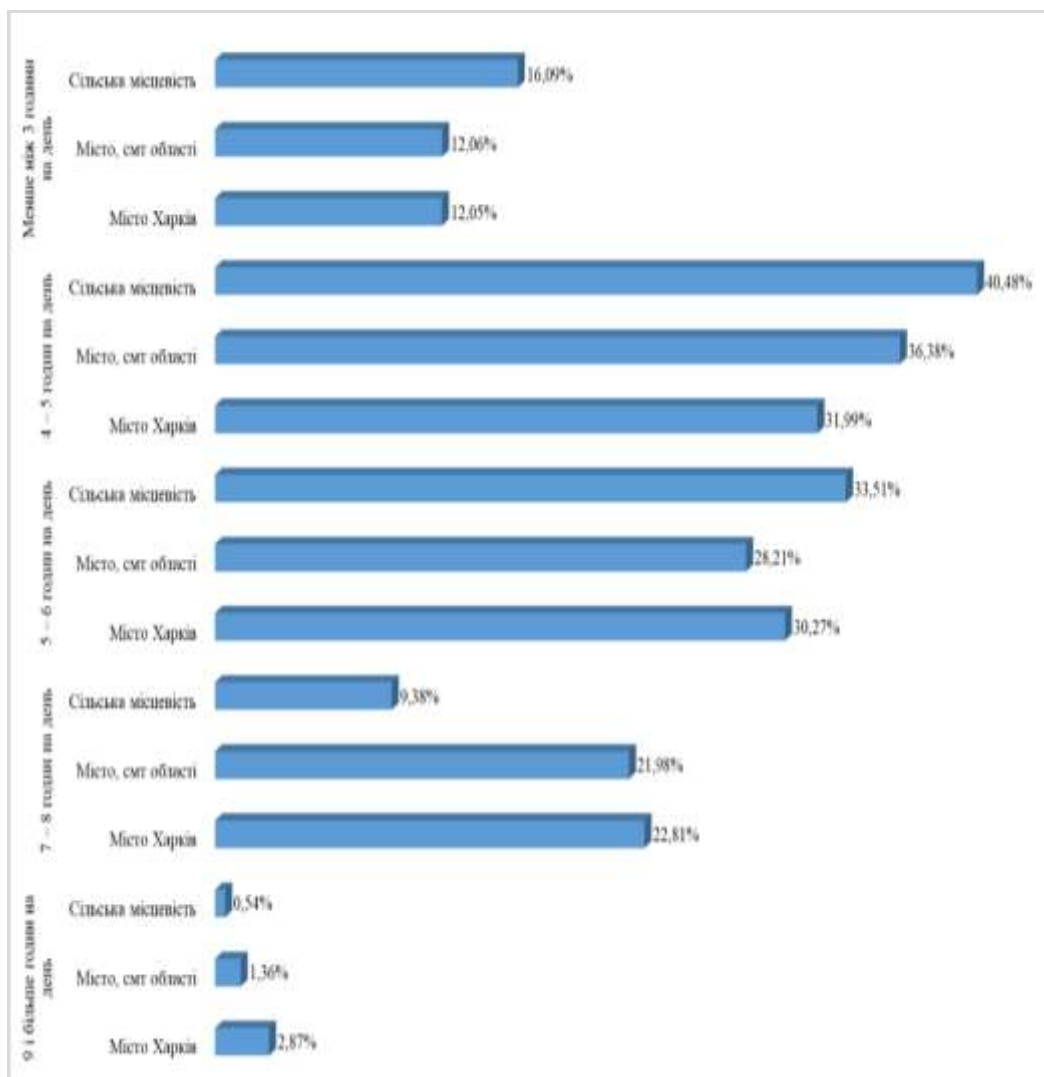

Рис. 2.28. Кількість годин на день, які учні витрачають на дистанційне навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості **90 %** учнів 4 класів витрачають на дистанційне навчання у середньому на день до 6 годин, тоді як у містах, селищах міського типу та місті Харкові – 7 і більше годин (майже кожен четвертий) – рис. 2.28.

2.2.3. Особливості комунікації учнів 4 класів з учителем під час дистанційного навчання

Найбільш поширеними способами спілкування учнів 4 класів з учителями є дзвінки, повідомлення і відеозв'язок у месенджерах зокрема, у вайбері, телеграмі або ватсапі (83 %) та повідомлення і відеозв'язок у зумі (77 %).

Для комунікації з дітьми у закладах освіти також широко використовується телефонний зв'язок (62 %) та здійснюється спілкування через батьків (60 %).

Менша увага вчителями 4 класів приділяється повідомленням і відеозв'язку в гугл-класі (56 %), шкільному сайту (47 %).

Найрідше для спілкування з дітьми педагоги використовують електронну пошту (32 %) та дзвінки, повідомлення і відеозв'язок у фейсбуці або інших соціальних мережах (30 %) – рис. 2.29.

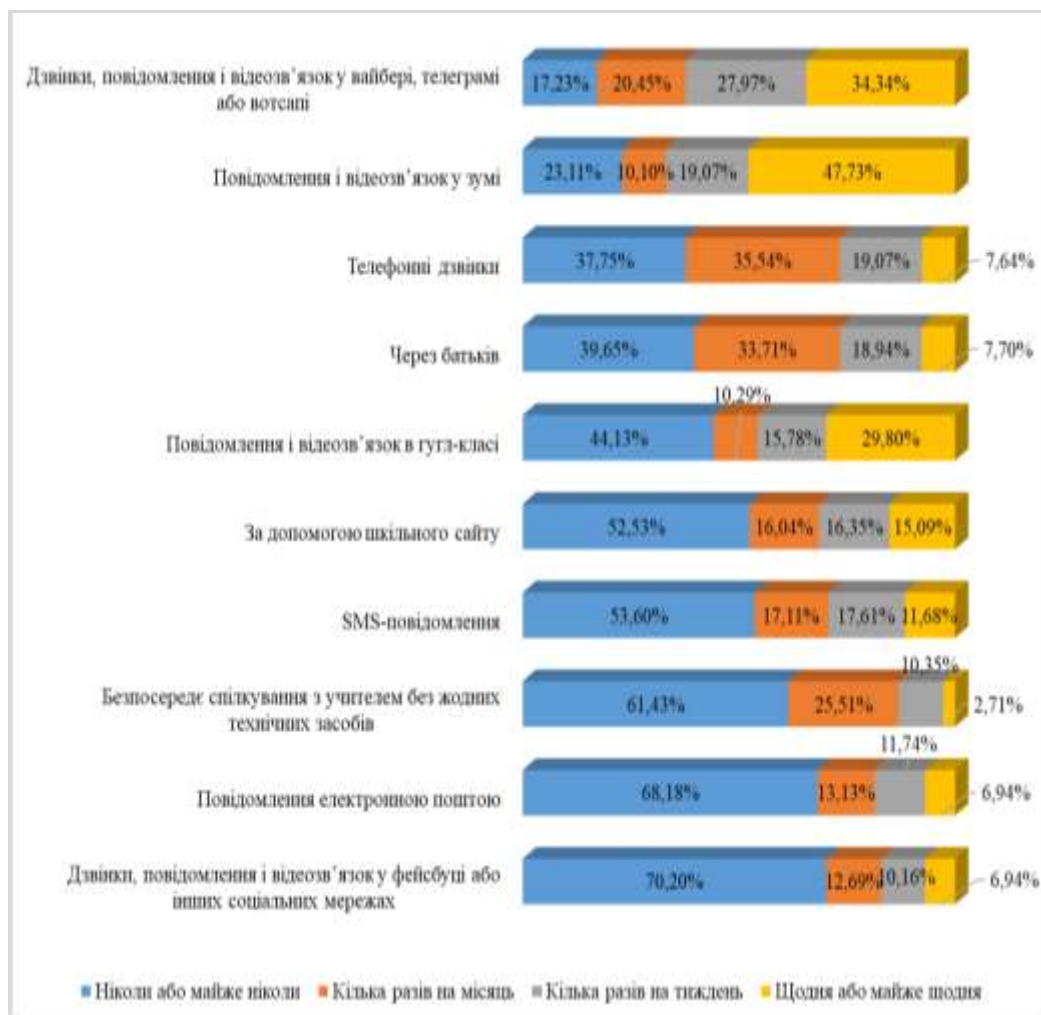

Рис. 2.29. Способи спілкування учнів 4 класів з учителем під час дистанційного навчання

Аналіз результатів анкетування за статтю не виявив суттєвих відмінностей між відповідями хлопчиків та дівчаток на запитання щодо способів спілкування учнів з учителем під час дистанційного навчання.

Однак **дещо більше хлопчиків**, ніж дівчаток зазначили, що спілкуються з учителем за допомогою дзвінків, повідомлень і відеозв'язку у вайбері, телеграмі або вотсапі (84 %) – рис. 2.30.

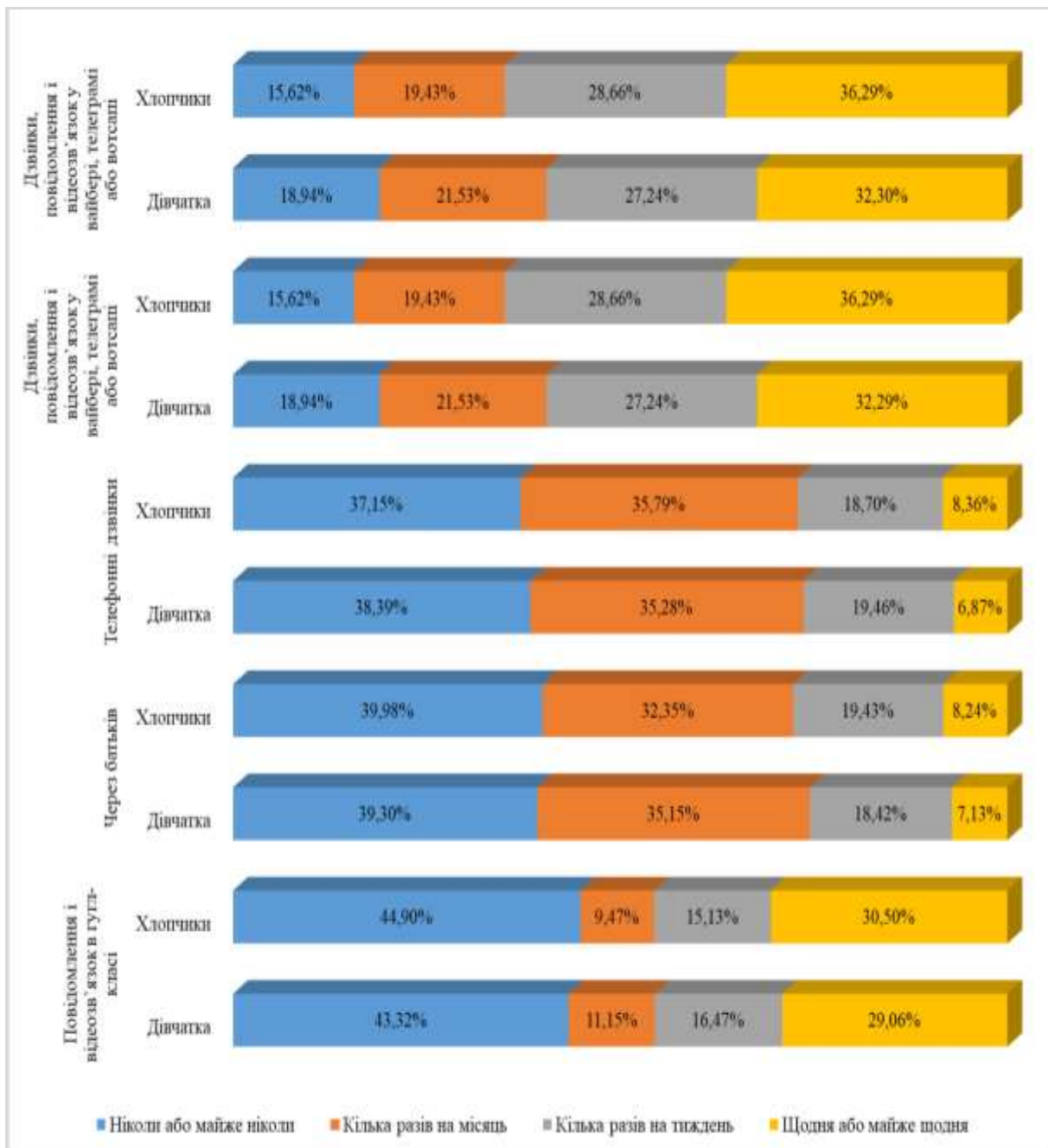

Рис. 2.30. Способи спілкування учнів 4 класів з учителем під час дистанційного навчання (за статтю)

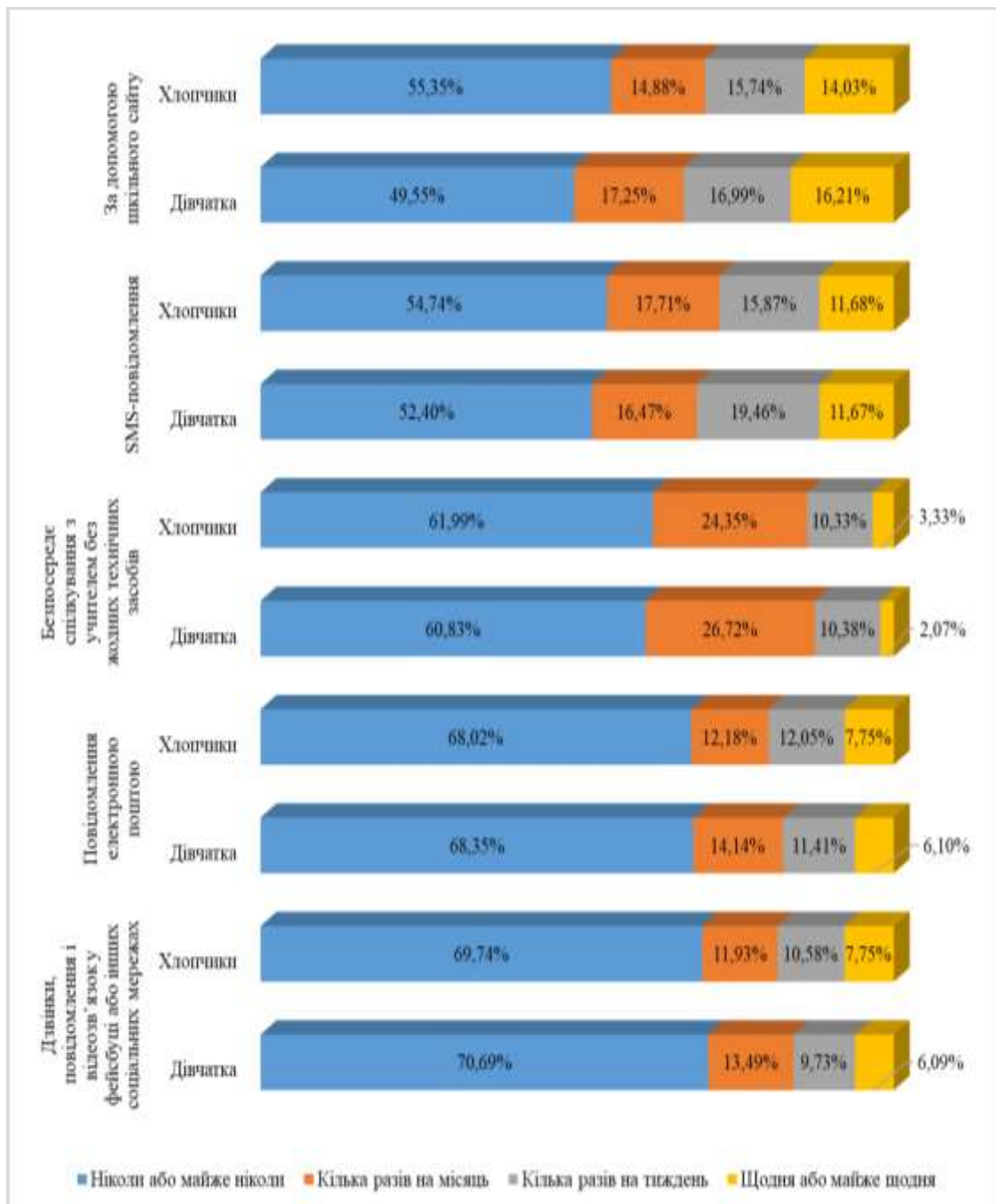

Рис. 2.31. Способи спілкування учнів 4 класів з учителем під час дистанційного навчання (за статтю)

Більше *дівчат*, ніж *хлопців* використовують для комунікації з учителем шкільний сайт (кожна друга) та SMS-повідомлення (48 %) – рис. 2.31.

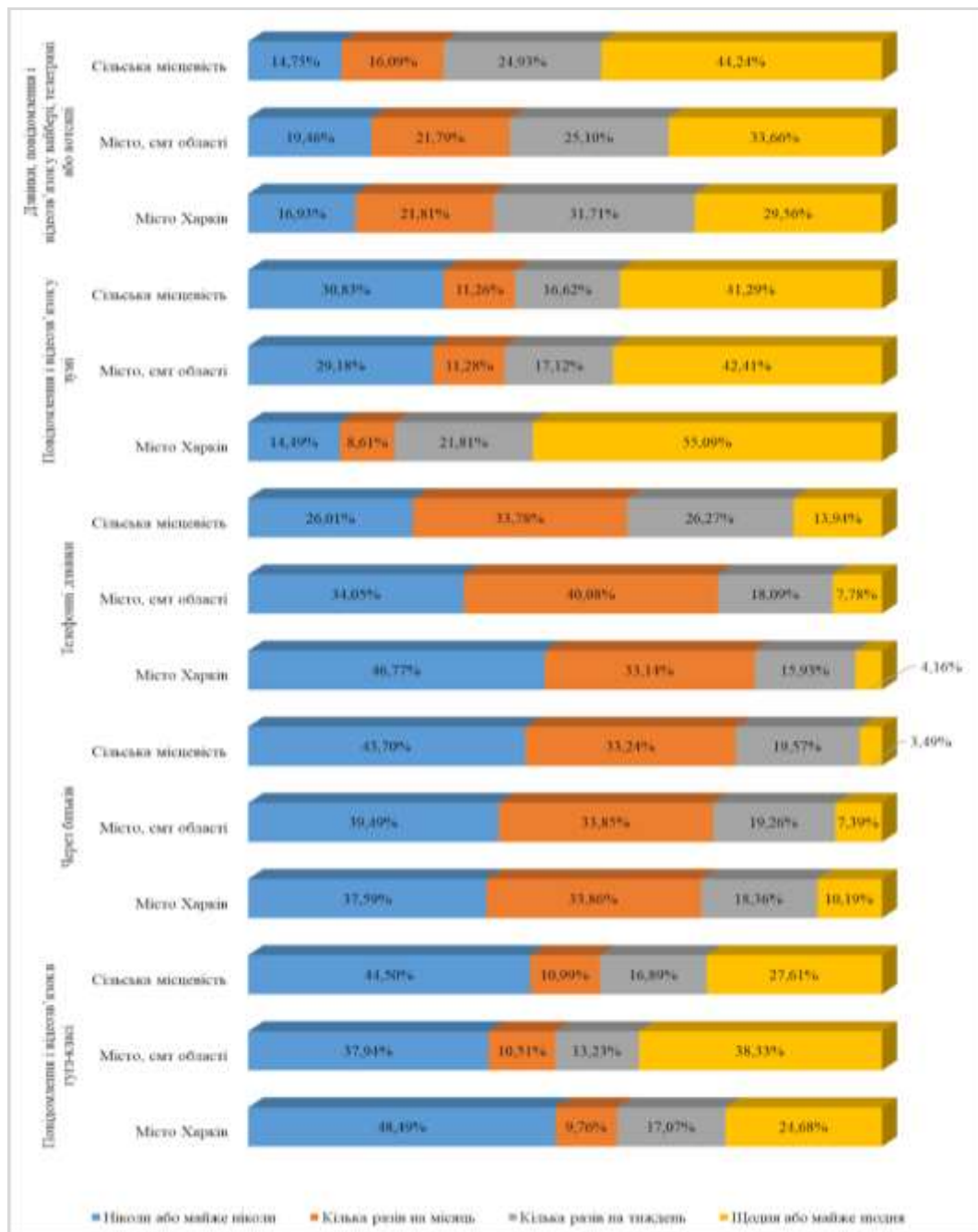

Рис. 2.32. Способи спілкування учнів 4 класів з учителем під час дистанційного навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

Учителі ЗЗСО *сільської місцевості* для комунікації з учнями 4 класів **частіше** використовують дзвінки, повідомлення і відеозв'язок у вайбері, телеграмі або ватсапі (85 %),

телефонні дзвінки (74 %); *міст, селищ міського типу* – повідомлення і відеозв'язок в гугл-класі (62 %);

міста Харкова – повідомлення і відеозв'язок у зумі (86 %) та спілкування через батьків (62 %) – рис. 2.32.

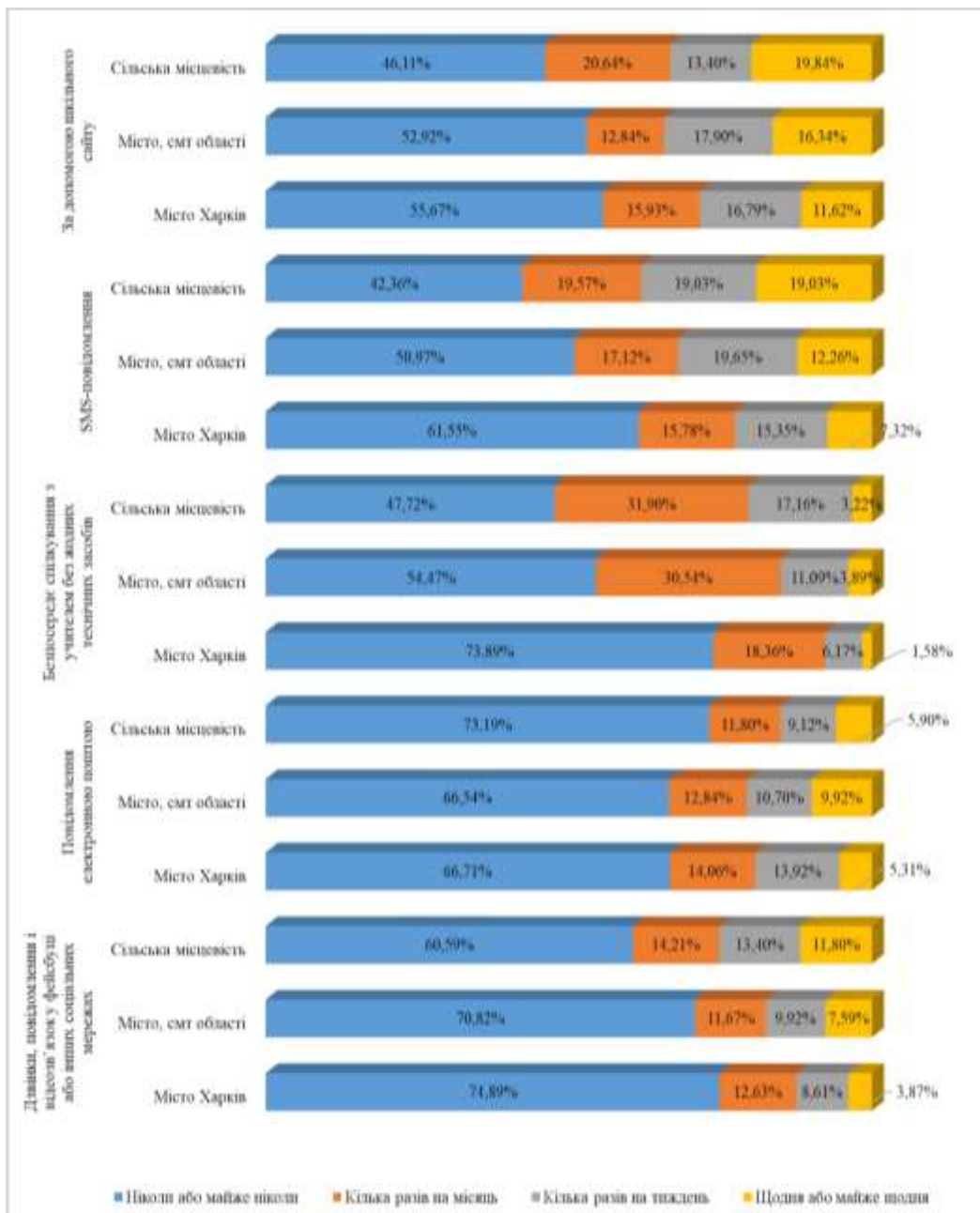

Рис. 2.33. Способи спілкування учнів 4 класів з учителем під час дистанційного навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО сільської місцевості більша кількість учителів при здійсненні комунікації з четвертокласниками віддає перевагу шкільному сайту (54 %), SMS-повідомленням (58 %), дзвінкам, повідомленням і відеозв'язку у фейсбукі або інших соціальних мережах (39 %);

міст, селищ міського типу та міста Харкові – електронній пошті (кожен третій).

Також у сільській місцевості учителі частіше безпосередньо спілкуються з учнями без жодних технічних засобів (52 %) – рис. 2.33.

2.2.4. Здійснення дистанційного навчання

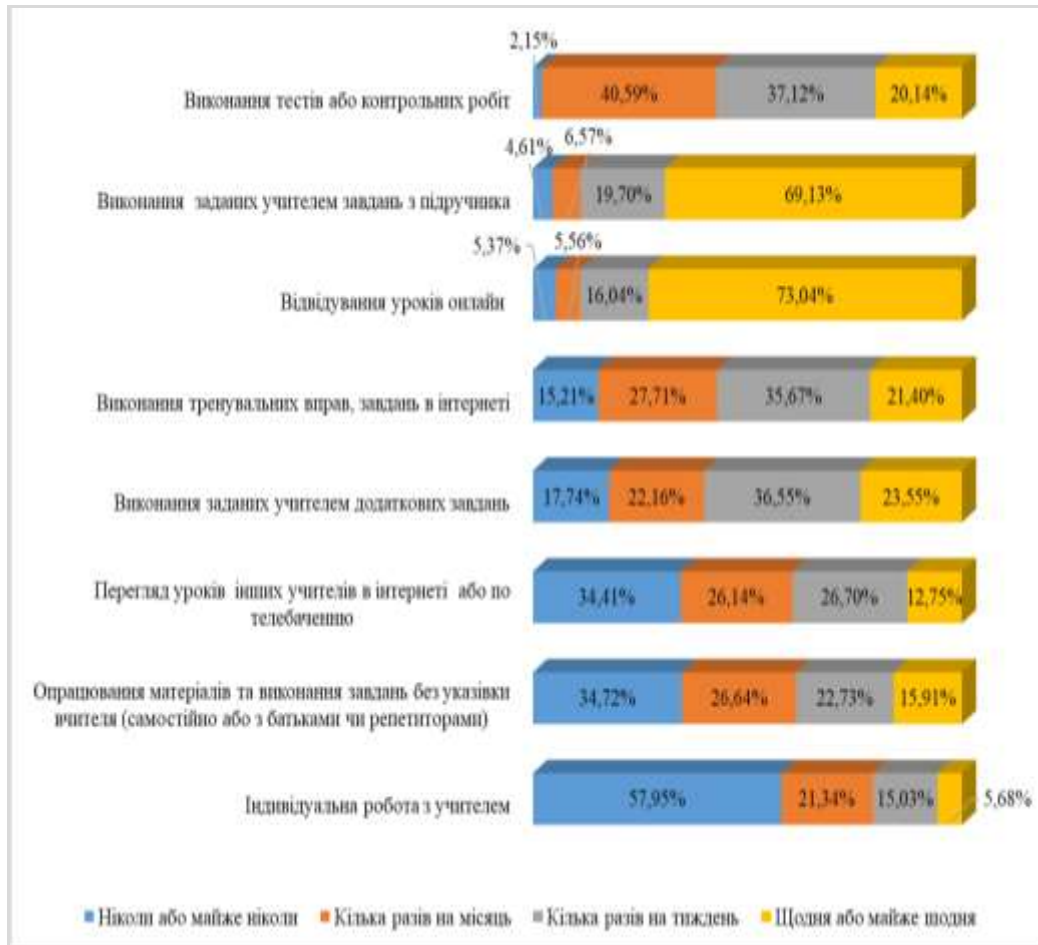

Рис. 2.34. Діяльність учнів 4 класів під час дистанційного навчання

95 % четвертокласників зазначили, що відвідують онлайн-уроки. Під час дистанційного навчання вони **найчастіше** виконують тести або контрольні роботи (98 %), завдання з підручника (95 %), **дещо рідше** – тренувальні вправи, завдання в інтернеті (85 %), додаткові завдання (82 %).

65 % учнів 4 класів переглядають уроки інших учителів в інтернеті або по телебаченню, опрацьовують матеріали та виконують завдання без указівки вчителя (самостійно або з батьками чи репетиторами).

Разом із тим у закладах освіти рідко здійснюється індивідуальна робота з учнями. Так, **58 %** учнів ніколи або майже ніколи не працювали індивідуально з учителем (рис. 2.34).

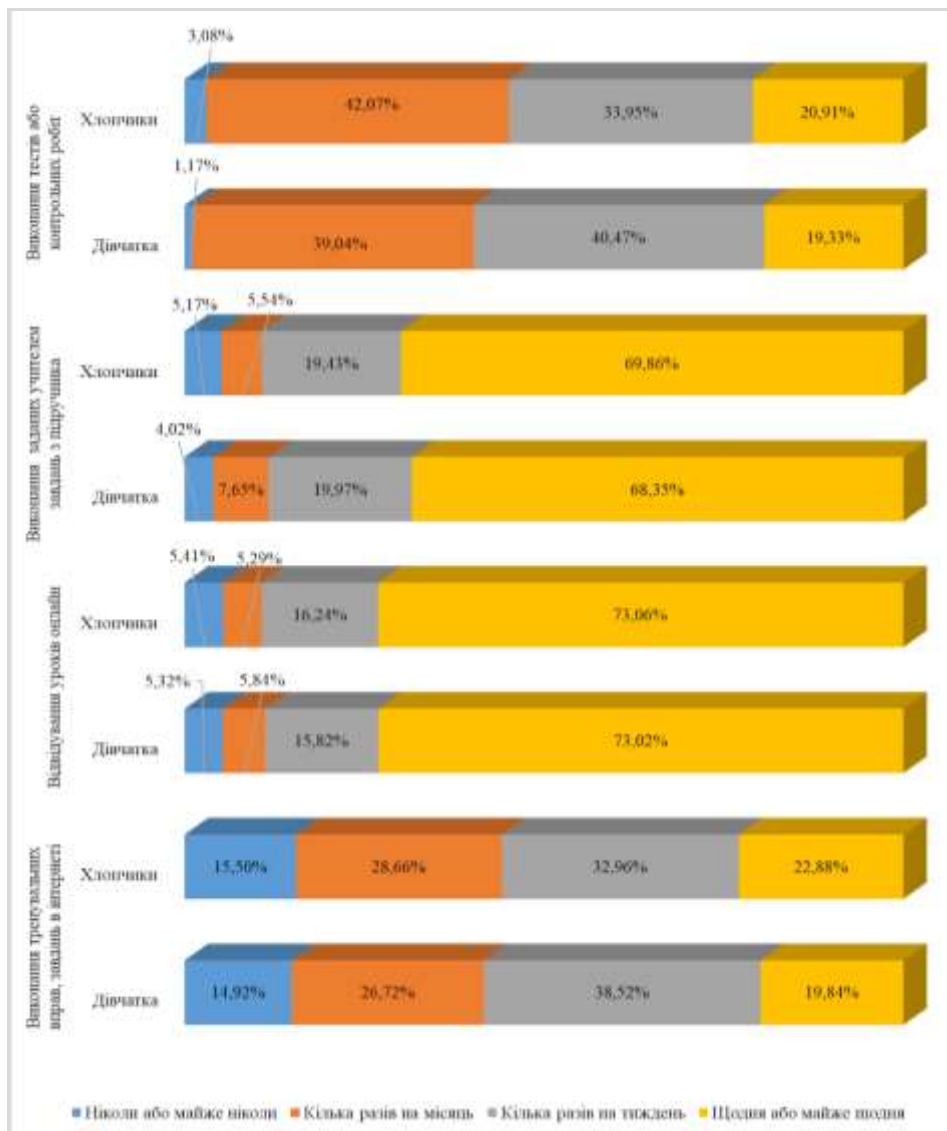

Рис. 2.35. Діяльність учнів 4 класів під час дистанційного навчання (за статтю)

Дівчатка **дещо частіше** за хлопчиків виконують тести або контрольні роботи (99 %), завдання з підручника (96 %) – рис. 2.35.

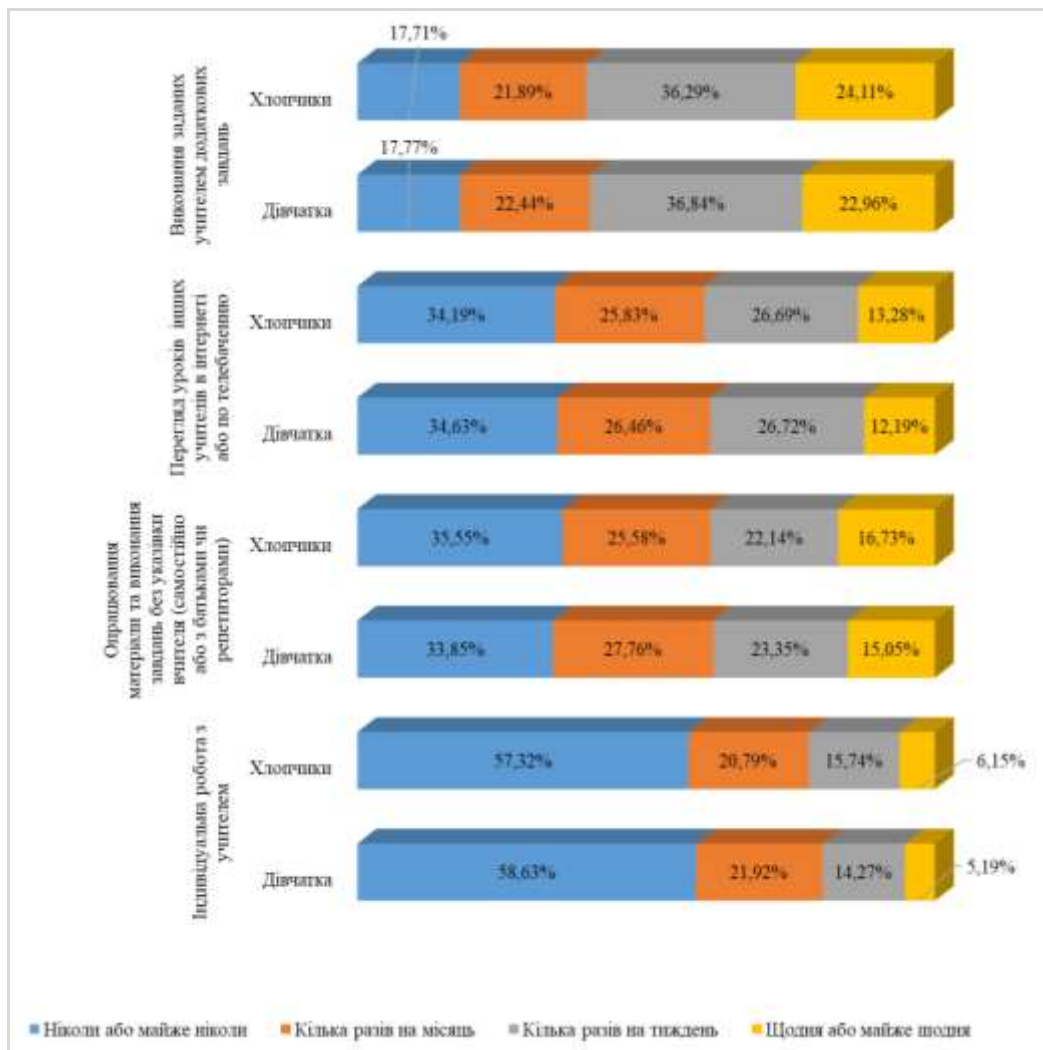

Рис. 2.36. Діяльність учнів 4 класів під час дистанційного навчання (за статтю)

Дівчатка також **частіше** за хлопчиків опрацьовують матеріали та виконують завдань без указівки вчителя, самостійно або з батьками чи репетиторами, (66 %), тоді як хлопчики **частіше** індивідуально працюють з учителем (43 %) – рис. 2.36.

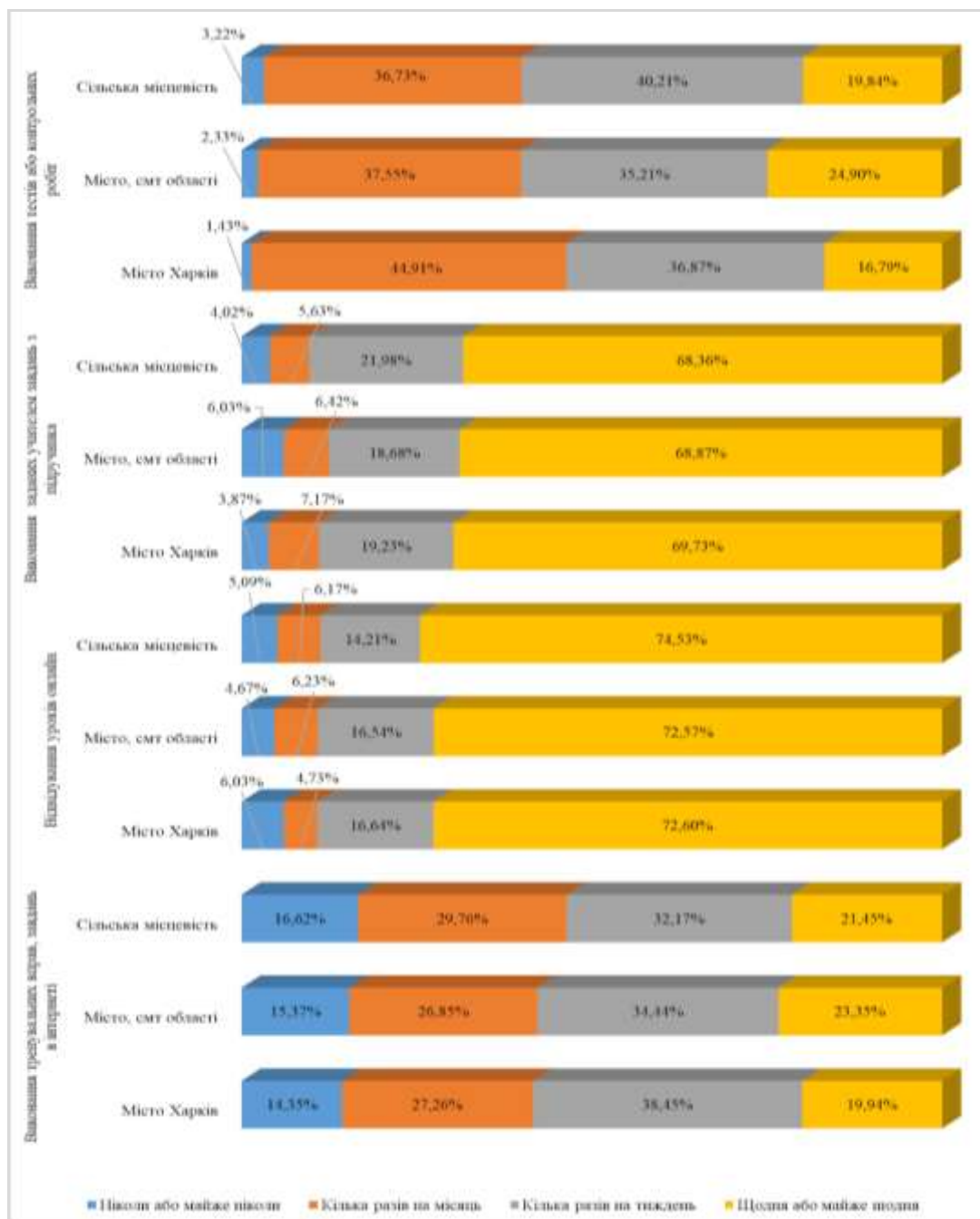

Рис. 2.37. Діяльність учнів 4 класів під час дистанційного навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО міста Харкова більше четвертокласників зазначили, що виконують тести або контрольні роботи (99 %) та тренувальні вправи, завдання в інтернеті (86 %).

У місті Харкові та сільській місцевості також частіше надають перевагу завданням з підручника (96 %) – рис. 2.37.

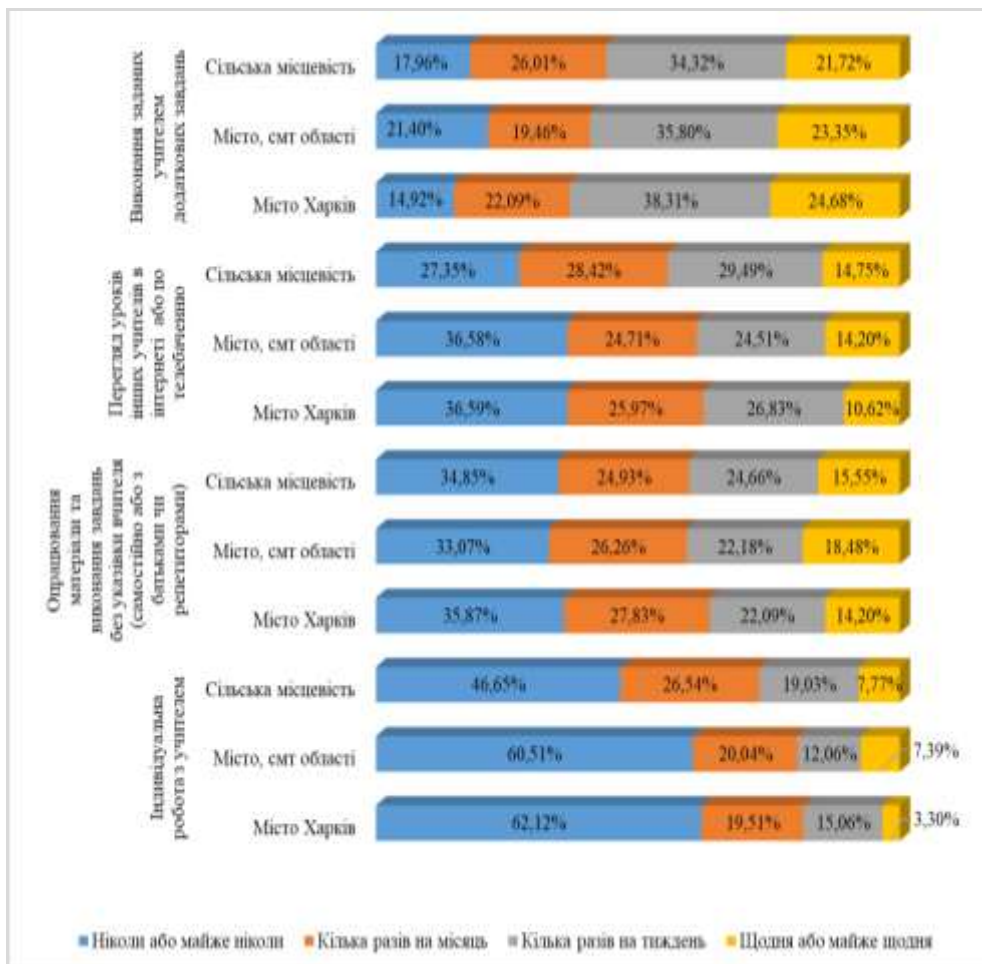

Рис. 2.38. Діяльність учнів 4 класів під час дистанційного навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

Учні 4 класів міста Харкова **частіше** виконують запропоновані вчителем додаткові завдання (85 %),

міст, селищ міського типу – опрацьовують матеріали та виконують завдання без указівки вчителя, самостійно або з батьками чи репетиторами (67 %),

а сільської місцевості – переглядають уроки інших учителів в інтернеті або по телебаченню (73 %), індивідуально працюють з учителем (53 %) – рис. 2.38.

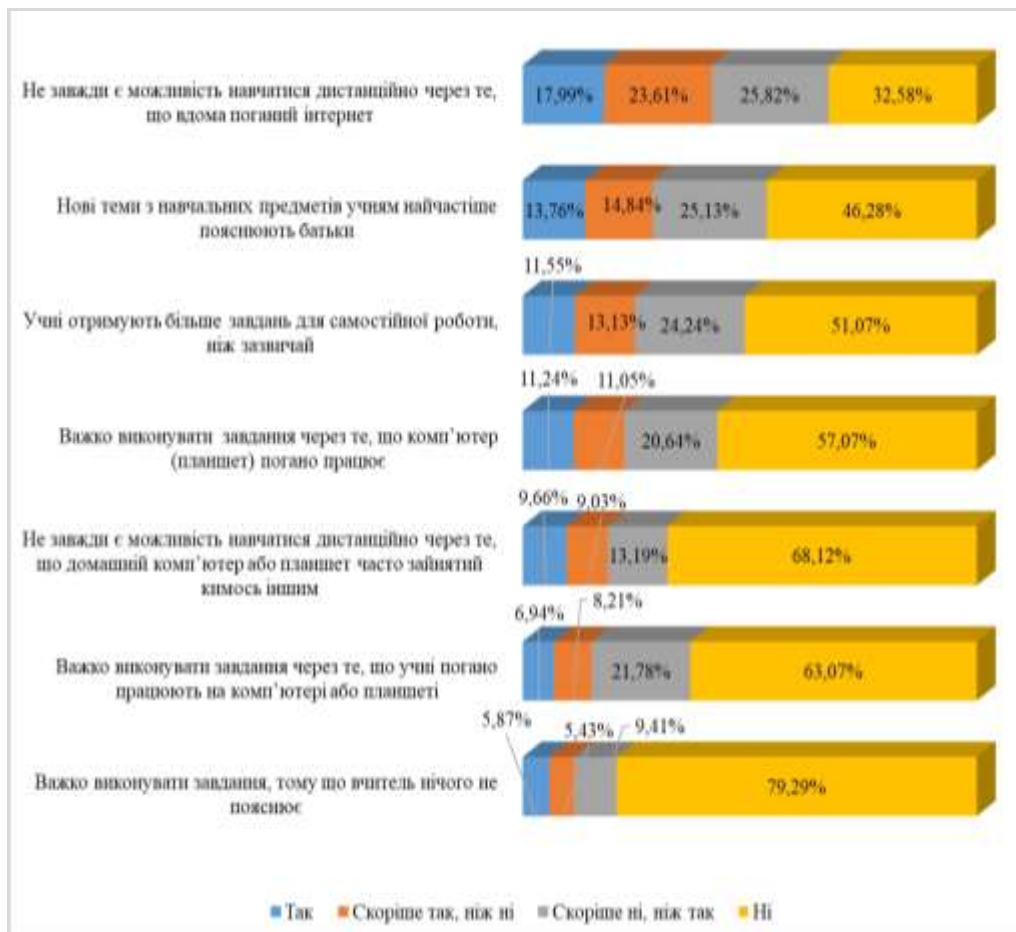

Рис. 2.39. Труднощі, із якими стикаються учні 4 класів під час дистанційного навчання

Серед четвертокласників, які взяли участь в опитуванні, **41 %** визнали (погодилися або скоріше погодилися, ніж ні), що не завжди мають можливість навчатися дистанційно через те, що вдома інтернет погано працює, а **29 %** зазначили, що нові теми з навчальних предметів їм найчастіше пояснюють батьки.

Кожен четвертий учень став отримувати більше завдань для самостійної роботи, ніж зазвичай,

22 % – мають проблеми, пов'язані з роботою техніки (комп'ютер або планшет погано працює),

а **кожен п'ятий** – не завжди може навчатися дистанційно через те, що домашній комп'ютер або планшет часто зайнятий кимось іншим (батьками для роботи або братами/сестрами).

Труднощі, що виникають під час дистанційного навчання, **15 %** респондентів пов'язують з недостатнім рівнем вмінь роботи на комп'ютері або планшеті.

Кожному дев'ятому четвертокласнику важко виконувати завдання, оскільки вчитель нічого не пояснює (рис. 2.39).

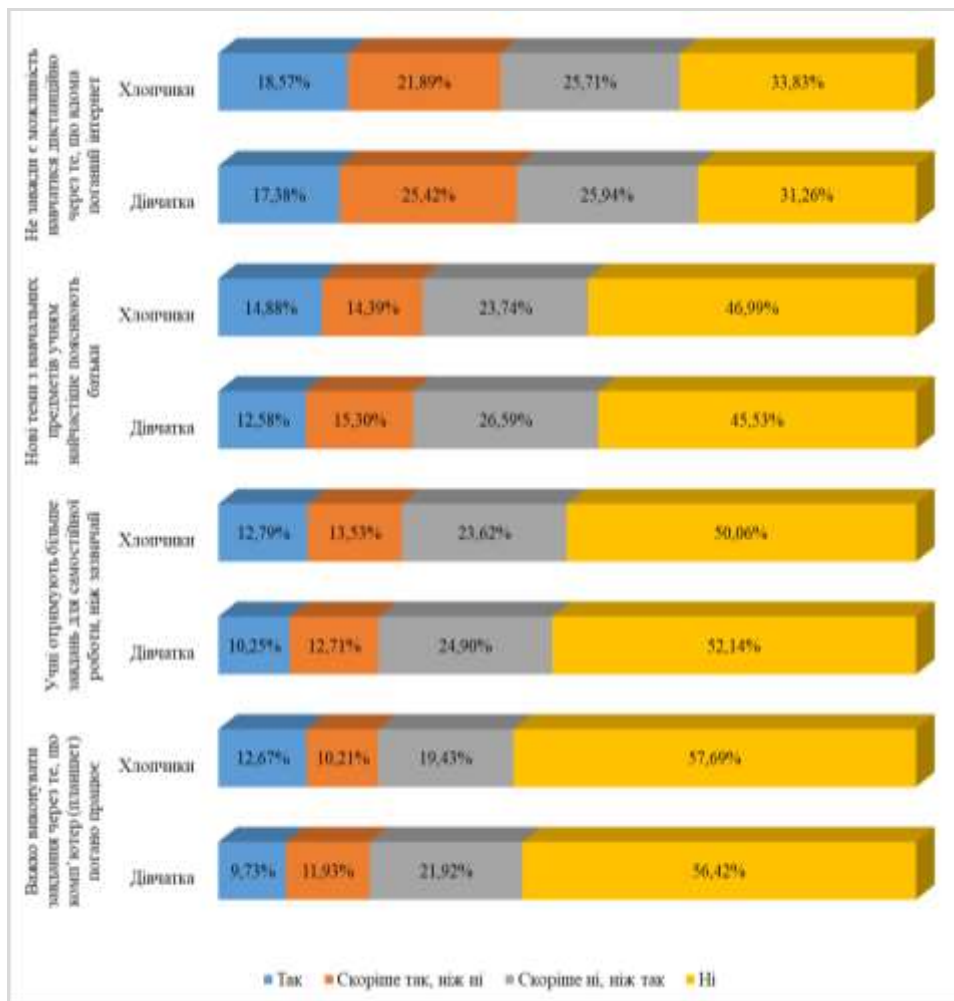

Рис. 2.40. Труднощі, із якими стикаються учні 4 класів під час дистанційного навчання (за статтю)

Дещо більше дівчаток, ніж хлопчиків визнали, що не завжди мають можливість навчатися дистанційно через те, що вдома поганий інтернет (43 %), тоді як дещо більше хлопчиків, ніж дівчаток зазначили, що стали отримувати більше завдань для самостійної роботи, ніж зазвичай (26 %) – рис. 2.40.

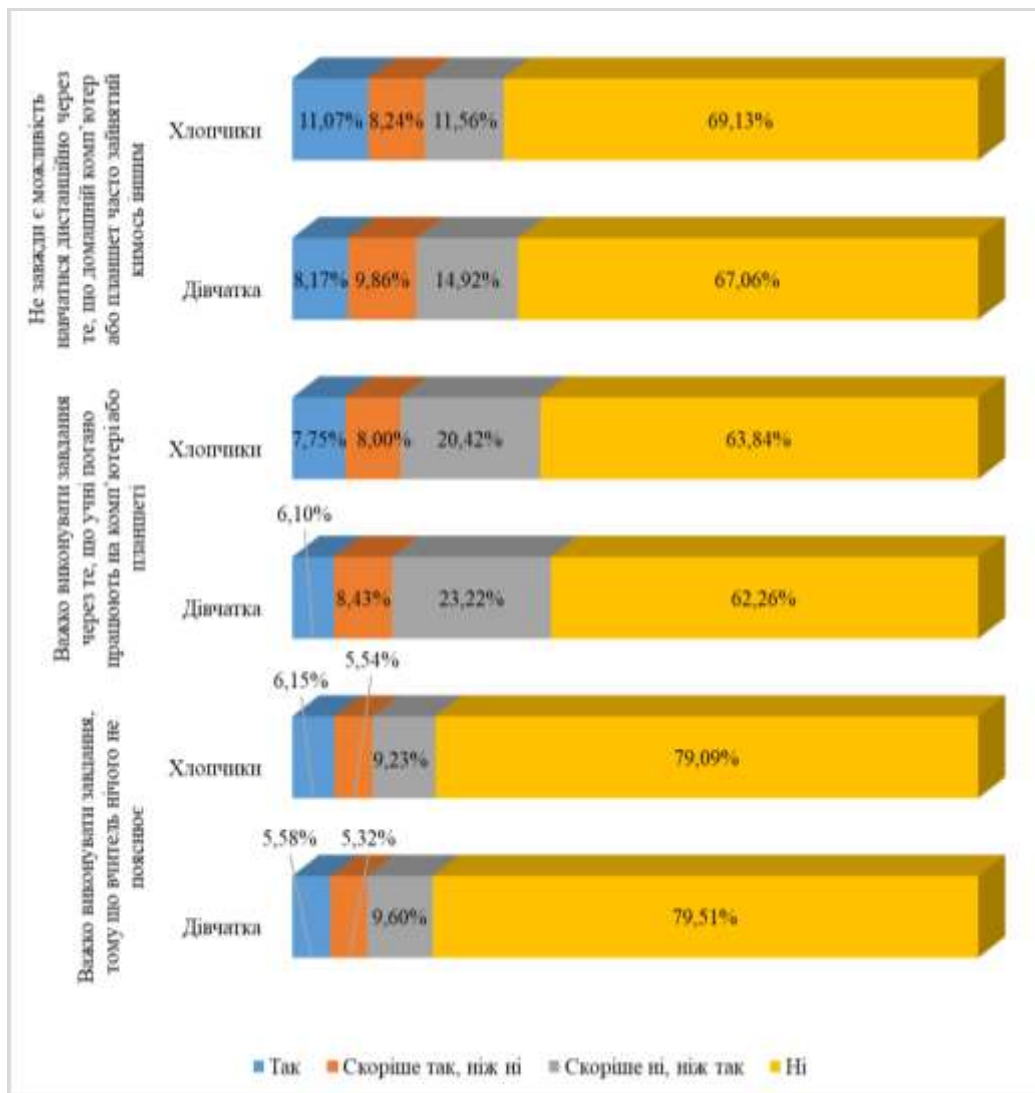

Рис. 2.41. Труднощі, із якими стикаються учні 4 класів під час дистанційного навчання (за статтю)

Хлопчики та дівчатка у рівній мірі погоджуються з тим, що не завжди мають можливість навчатися дистанційно через те, що домашній комп'ютер або планшет часто зайнятий кимось іншим, та пов'язують труднощі у виконанні завдань з недостатнім рівнем своїх умінь для роботи на комп'ютері та відсутністю пояснень учителя (рис. 2.41).

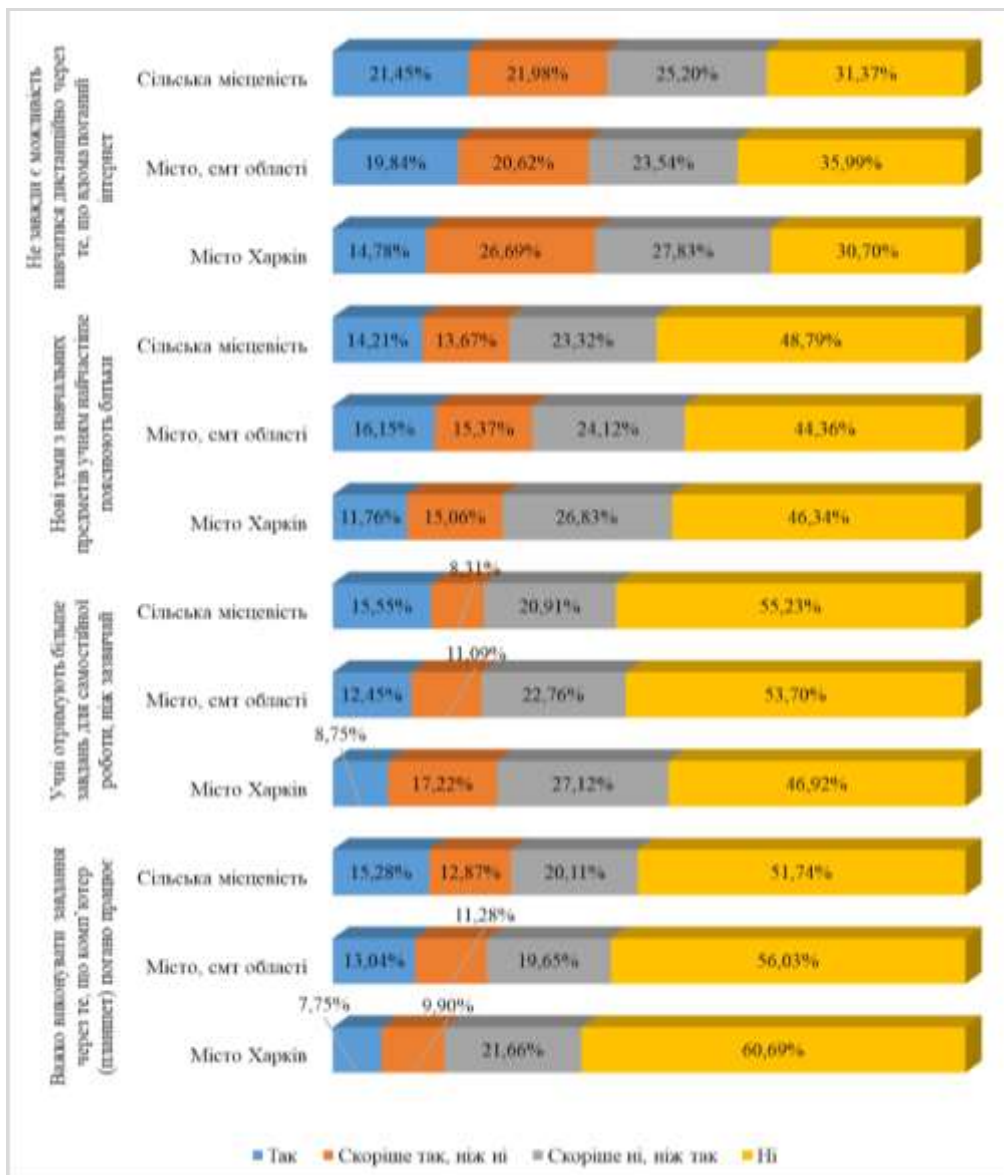

Рис. 2.42. Труднощі, із якими стикаються учні 4 класів під час дистанційного навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

Більша кількість учнів ЗЗСО *сільської місцевості* труднощі, із якими вони стикаються під час дистанційного навчання, пов'язують з поганою роботою інтернету (43 %);

міст, селищ міського типу – з поганою роботою комп'ютера або планшета (28 %);

міста Харкова – зі збільшенням обсягу завдань для самостійної роботи (26 %).

Крім того, у ЗЗСО *міст, селищ міського типу* більша кількість четвертокласників, яким нові теми з навчальних предметів найчастіше пояснюють батьки (32 %) – рис. 2.42.

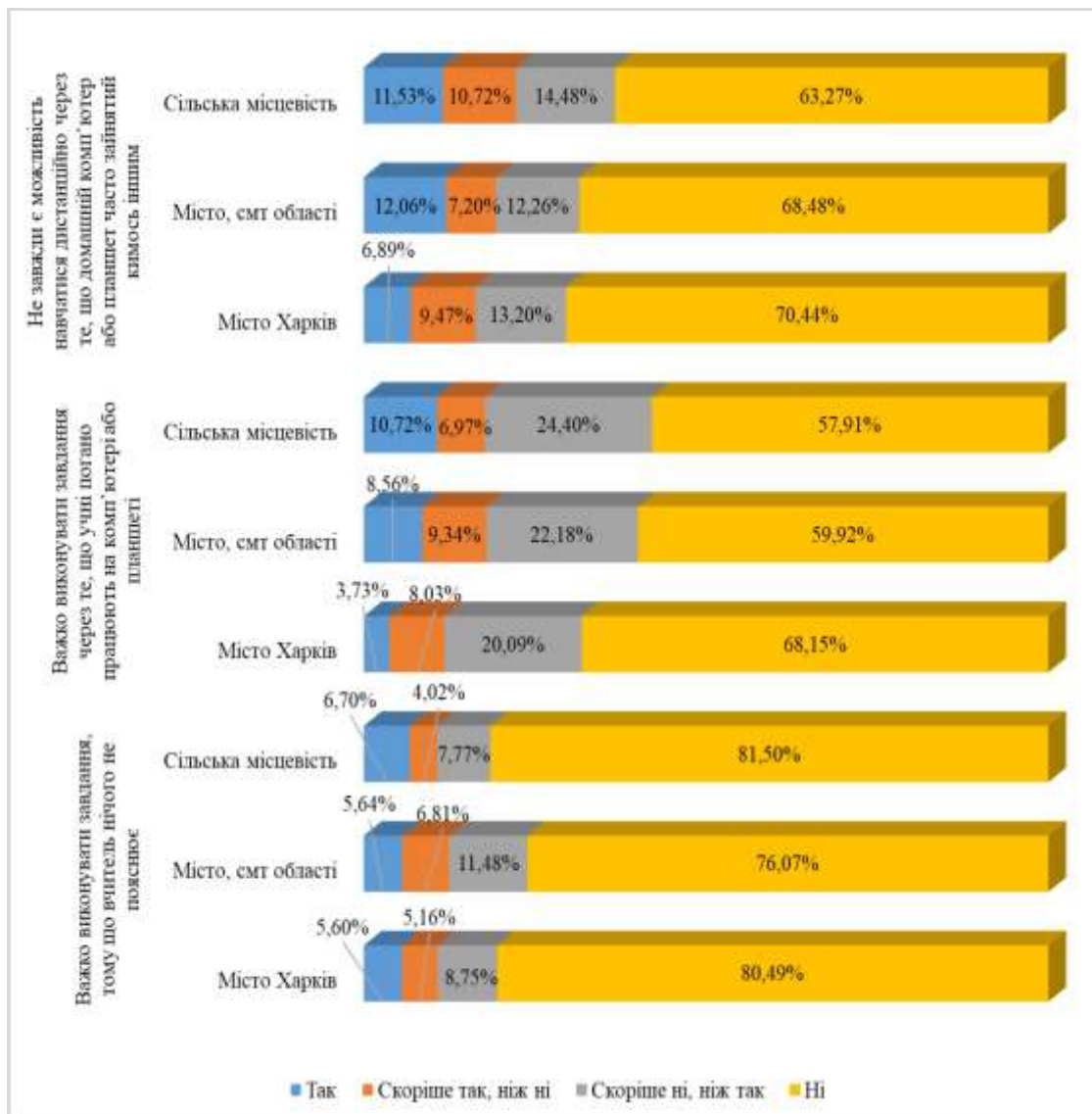

Рис. 2.43. Труднощі, із якими стикаються учні 4 класів під час дистанційного навчання (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості більше четвертокласників зазначили, що не завжди мають можливість навчатися дистанційно, оскільки домашній комп'ютер або планшет часто зайнятий кимось іншим (22 %).

У ЗЗСО сільської місцевості та міст, селищ міського типу більша кількість учнів 4 класів визнала, що погано опанували комп'ютер або планшет (18 %) – рис. 2.43.

Висновки до розділу 2

1. Існують відмінності у відповідях респондентів за місцем розташування закладу освіти.
2. Є необхідність в урахуванні гендерних особливостей учнів під час дистанційного навчання.
3. Дистанційне навчання призвело до збільшення тривалості робочого дня вчителів 4 класів. Так **понад 40 %** педагогів відповіли, що їх робочий день триває від 9 годин і більше.
4. Учні 4 класів (**дві третини** опитаних) витрачають на дистанційне навчання зазвичай від 4 до 6 годин.
5. Найчастіше під час дистанційного навчання вчителі 4 класів здійснюють комунікацію з учнями за допомогою ЗУМу та месенджерів (зокрема, вайберу, телеграму або ватсапу). Проте рідше використовують для взаємодії з четвертокласниками гугл-клас та шкільний сайт.
6. У роботі з дітьми вчителі найчастіше використовують вправи з підручника та вправи, розроблені самостійно, проводять тестові або контрольні роботи онлайн. Однак рідше за інші завдання пропонують учням відеозаписи уроків, навчальних матеріалів інших учителів в інтернеті та відеозаписи «Всеукраїнської школи онлайн».
7. Недостатня увага в закладах освіти приділяється організації індивідуальної роботи з учнями під час дистанційного навчання.
8. Учителі 4 класів визначають найбільш суттєвими *чинниками, що впливають на якість дистанційного навчання*, рівень сформованості у них навичок користування спеціальними програмами та технічними засобами та якість освітнього контенту, доступного для використання під час дистанційного навчання.
9. Педагоги надають мало значення рівню мотивації учнів до дистанційного навчання та сформованості в учнів навичок самостійного опанування матеріалу.
10. Учні 4 класів серед *труднощів, із якими стикаються вони під час дистанційного навчання*, крім поганої роботи вдома інтернету, зазначають необхідність пояснення батьками нових тем з навчальних предметів, збільшення завдань для самостійної роботи та складність виконувати завдання, оскільки вчитель нічого не пояснює.
11. Певна частка учнів (особливо у ЗЗО *сільської місцевості*) труднощі, що виникають у дистанційному навчанні, пов'язують із зайнятістю домашнього комп'ютера або планшета кимось іншим, що вказує на необхідність створення вдома відповідних умов для навчання.
12. Учителі 4 класів здебільшого негативно оцінюють вплив дистанційного навчання на успішність учнів.

Розділ 3. Діяльність учителів 5 класів в умовах дистанційного навчання

3.1. Результати анкетування вчителів 5 класів щодо самоаналізу діяльності

3.1.1. Результати анкетування вчителів української мови та літератури

В анкетуванні взяли участь **96** учителів *української мови та літератури* з **65** закладів загальної середньої освіти області. Серед учасників дослідження **більшість (64,58 %)** мають стаж роботи понад 20 років, **майже кожен п'ятий (19,79 %)** – від 11 до 20 років, **9,38 %** – від 5 до 10 років, **6,25 %** – до 5 років. **Більше половини** опитаних (**52,08 %**) – учителі вищої кваліфікаційної категорії, **майже кожен третій (32,29 %)** – першої, **8,33 %** – другої, а **7,29 %** кваліфікаційної категорії «спеціаліст».

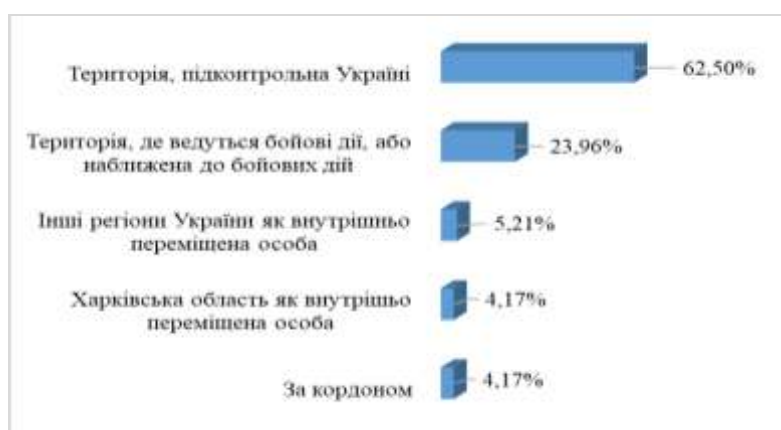

Рис. 3.1. Місцезнаходження респондентів

Понад 60 % учителів *української мови та літератури*, які взяли участь в опитуванні, перебували на території, підконтрольній Україні, **майже кожен четвертий** – на території, де велися бойові дії або наближеній до бойових дій.

Кожен десятий респондент знаходився або в інших регіонах України (5 %), або в Харківській області як внутрішньо переміщена особа (4 %), або за кордоном (4 %) – рис. 3.1.

3.1.1.1. Планування роботи

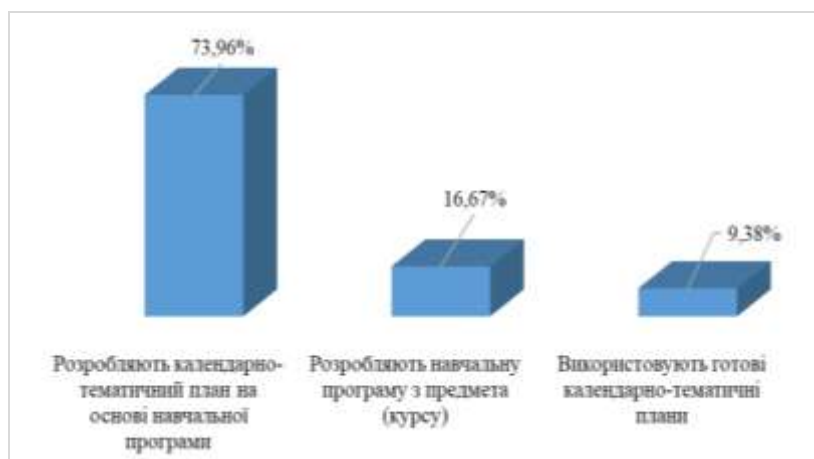

Рис. 3.2. Планування вчителями української мови та літератури своєї діяльності

Переважає більшість учителів **української мови та літератури** (майже три чверті) визнали, що розробляють календарно-тематичні плани на основі навчальної програми,

кожен десятий – використовує готові календарно-тематичні плани, тоді як **кожен шостий** – розробляє навчальну програму з предмета (курсу) – рис. 3.2.

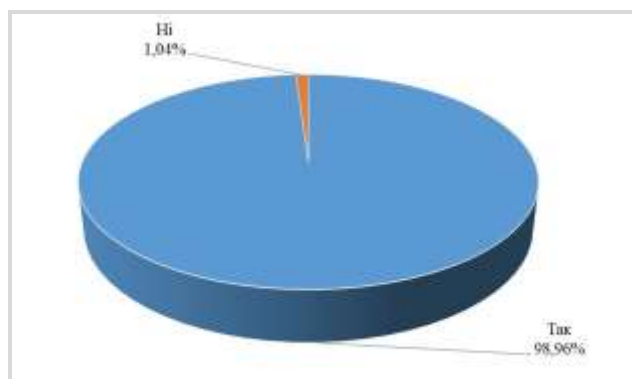

Рис. 3.3. Аналіз учителями української мови та літератури ефективності календарно-тематичного планування, його виконання та результатів планування

Майже всі вчителі **української мови та літератури** відповіли, що аналізують ефективність календарно-тематичного планування, його виконання та результати планування наприкінці навчального року (рис. 3.3).

Близько **30 %** учителів *української мови та літератури* вплив *аналізу ефективності календарно-тематичного планування на свою діяльність* вбачають у перерозподілі годин на вивчення тем, **кожен четвертий** – у покращенні якості планування діяльності, **кожен десятий** – у можливості коригування календарно-тематичного планування, а **кожен дванадцятий** – у підвищенні результативності діяльності, зокрема результатів навчання.

7 % респондентів роль аналізу ефективності календарно-тематичного планування пов'язують із підвищенням ефективності уроку, **стільки ж** – із коригуванням освітнього процесу і **дещо менша** кількість – із визначенням ефективних форм роботи, методів та прийомів навчання (5 %), удосконаленням своєї роботи, в тому числі здійсненням раціонального добору відповідного навчального матеріалу (4 %).

Менше 4 % надали інші відповіді, що стосуються підвищення якості підготовки до уроку, урізноманітнення завдань для учнів, виконання програм (рис. 3.4).

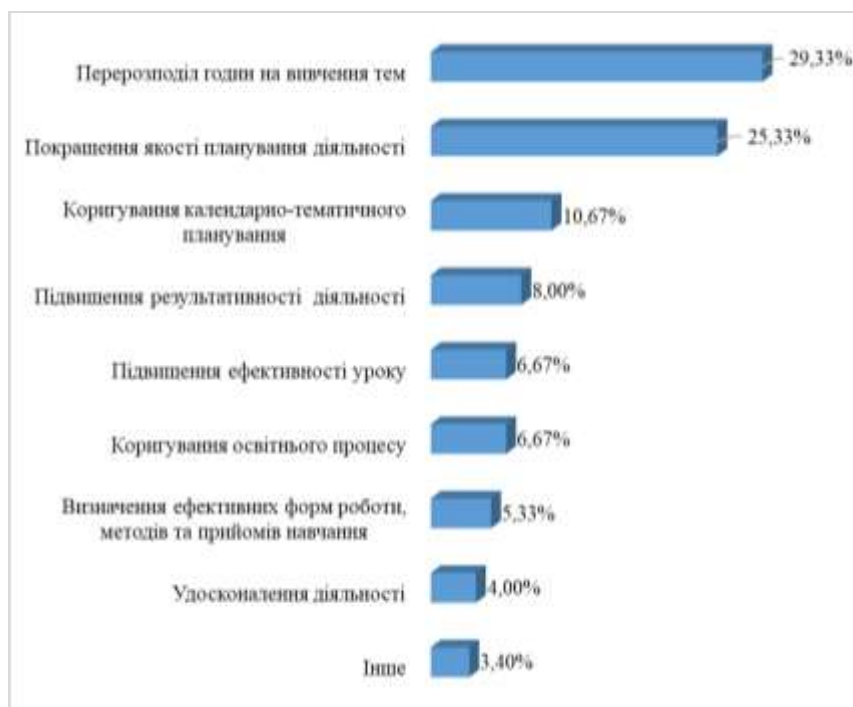

Рис. 3.4. Вплив аналізу ефективності календарно-тематичного планування на роботу вчителів української мови та літератури

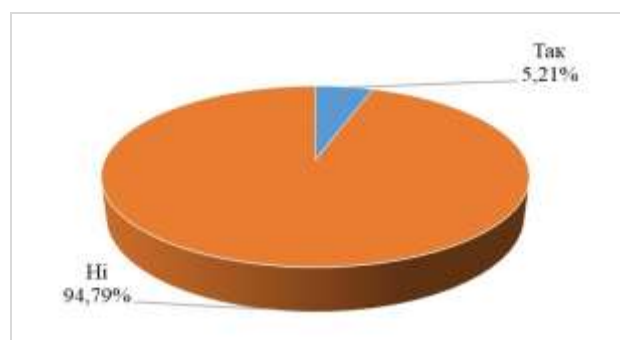

Рис. 3.5. Втручання керівництва закладу освіти у процес розроблення вчителями української мови та літератури календарно-тематичного плану

3.1.1.2. Використання освітніх ресурсів, інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), медіаресурсів у освітній діяльності

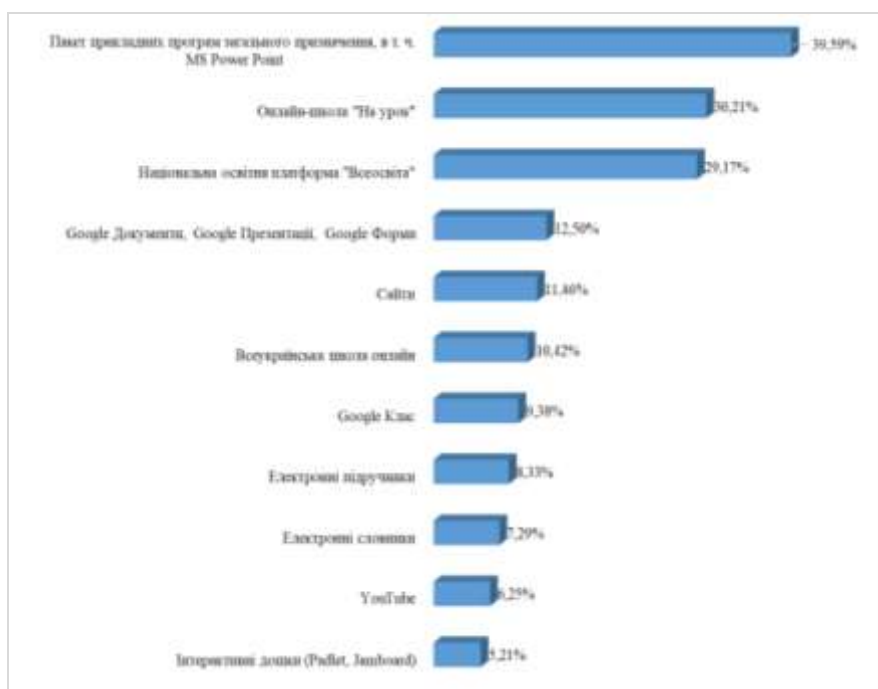

Рис. 3.6. Використання вчителями української мови та літератури ІКТ у процесі підготовки до проведення навчальних занять, для розроблення завдань, створення освітніх ресурсів

У процесі підготовки до проведення навчальних занять, для розроблення завдань, створення освітніх ресурсів учителі **української мови та літератури найчастіше** використовують пакет прикладних програм загального призначення, в тому числі MS Power Point для створення презентацій (40 %), матеріали онлайн-школи «На урок» (30 %), національної освітньої платформи «Всеосвіта» (29 %).

Кожен восьмий серед опитаних віддає перевагу Google Документам, Google Презентаціям та Google Форумам, кожен дев'ятий – сайтам, кожен десятий – онлайн-платформі «Всеукраїнська школа онлайн» та онлайн-сервісу Google Клас.

Менша кількість учителів (**від 5 % до 10 %**) зазначили, що використовують електронні підручники, словники, відеохостинг YouTube, інтерактивні дошки (Padlet, Jamboard).

Також окремі вчителі указали на використання освітніх платформ «Мій клас», Human, Classtime, онлайн-конструктора тестів Online Test Pad, онлайн-сервісів та інструментів LearningApps, Canva та ін. (рис. 3.6).

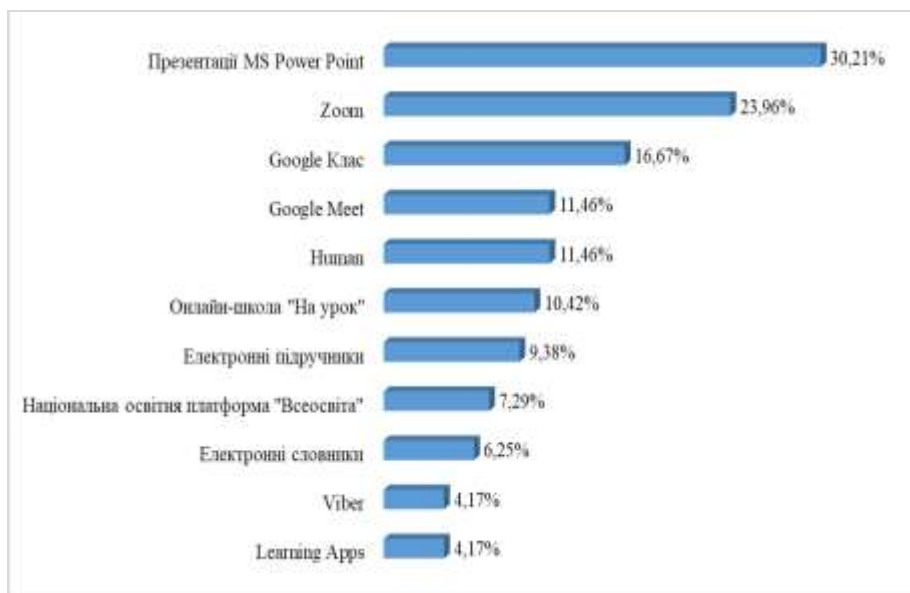

Рис. 3.7. Використання вчителями української мови та літератури ІКТ під час проведення навчальних занять

Під час проведення навчальних занять учителі **української мови та літератури найчастіше** використовують програму MS Power Point для створення презентацій (**30 %**), платформу Zoom (**майже кожен четвертий**) та онлайн-сервіс Google Клас (**кожен шостий**).

Кожен дев'ятий педагог надає перевагу Google Meet, освітній платформі Human, **кожен десятий** – онлайн-школі «На урок», електронним підручникам, **менша кількість** (від **4 % до 7 %**) – національній освітній платформі «Всеосвіта», електронним словникам, месенджерам (в тому числі Viber), онлайн-сервісу Learning Apps.

Серед інших відповідей, які надали **менше 3 %** респондентів: використання Google Форм, освітньої платформи «Мій клас», онлайн-інструмента Canva, онлайн-конструктора тестів Online Test Pad, інтерактивних дошок (Padlet, Jamboard), дидактичних ігор-тренажерів та ін.

Учителі зазначали, що на уроках проводять з учнями віртуальні екскурсії, онлайн-подорожі, пропонують інтерактивні завдання, використовують відеофрагменти, відеоімпровізації, буктрейлери, створені учнями реклами (рис. 3.7).

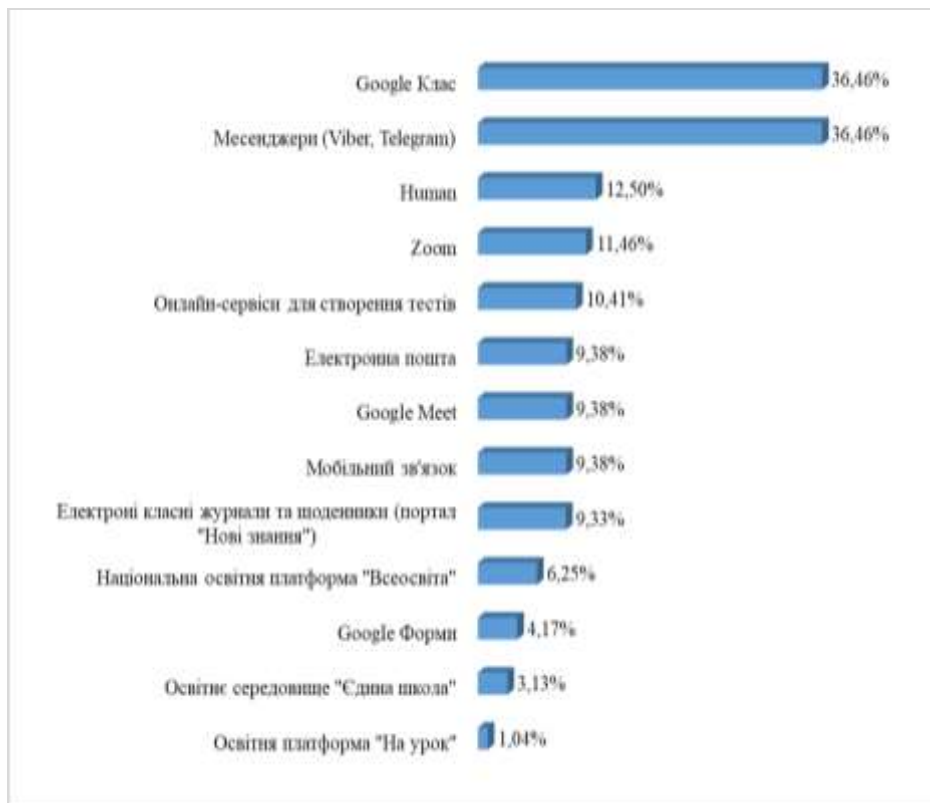

Рис. 3.8. Використання вчителями української мови та літератури ІКТ для зворотного зв'язку з учнями

Для зворотного зв'язку з учнями вчителі **української мови та літератури найчастіше** застосовують сервіс Google Клас (**36 %**) та месенджери (Viber, Telegram) – **36 %**.

Понад 10 % педагогів надають перевагу освітній платформі Human (13 %), Zoom (11 %),

майже кожен десятий – онлайн-сервісам для створення тестів, в тому числі Online Test Pad,

а кожен одинадцятий – електронній пошті, Google Meet, мобільному зв'язку, електронним класним журналам та щоденникам на порталі «Нові знання».

До 6 % респондентів указали на використання національної освітньої платформи «Всеосвіта», Google Форм, освітнього середовища «Єдина школа», освітньої платформи «На урок» (рис. 3.8).

Усі вчителі **української мови та літератури** відповіли, що використовують медіаресурси в освітньому процесі,

понад три чверті – здійснюють інноваційну діяльність,

близько 60 % – розробляють власні освітні ресурси,

а кожен третій – має оприлюднені власні освітні ресурси (рис. 3.9).

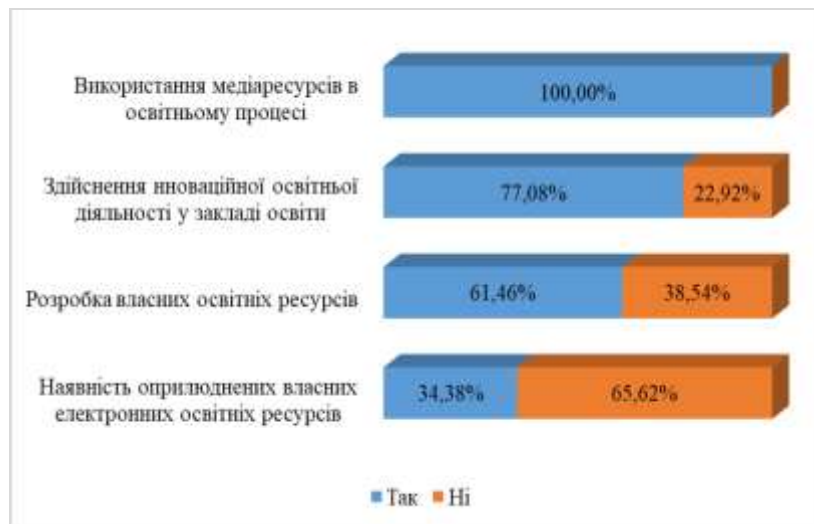

Рис. 3.9. Використання вчителями української мови та літератури освітніх ресурсів, ІКТ, медіаресурсів у освітній діяльності

Медіаресурси в освітньому процесі учителі **української мови та літератури** застосовують для:

- мультимедійного супроводу уроку (візуалізації інформації, використання анімації, графічного зображення, музики, анімаційної графіки, репродукції картин);
- демонстрації відеоресурсів, використання презентацій, відеороликів, веб-сайтів, медіаігр, творчо-пошукових завдань;
- перегляду різних відео, уривків фільмів за мотивами українських письменників;
- проходження учнями тестів, онлайн-квестів, заповнення інтерактивних аркушів;
- використання завдань на пошук та аналіз інформації, розвиток критичного мислення;
- надання учням додаткових джерел інформації;
- обговорення з учнями мультимедійних матеріалів;
- створення власних завдань вікторин, кросвордів, тестів;
- самостійної роботи учнів;
- виконання учнями інтерактивних завдань;
- проведення заочної подорожі до музею письменника;
- використання вправ: «Літературний портрет» (створення ескізу сторінки літературного героя у Фейсбук), «Декодування медіатексту (обкладинок різних років видань твору). Створення ескізу власної обкладинки до твору», «Зустріч із літературознавцем. Факти і судження», «Розпізнавання мови ворожнечі в медіатексті», «Діалог – обмін думками та враження від телепередачі»;
- підготовки репортажу, тексту реклами з використанням мовознавчого аспекту, розробки ментальних карт;
- застосування буктрелерів для зацікавлення учнів художнім твором;

- розміщення посилань на фрагменти уроків, відео- , аудіоматеріали для їх перегляду;
- самоперевірки, кращого розуміння навчального матеріалу.

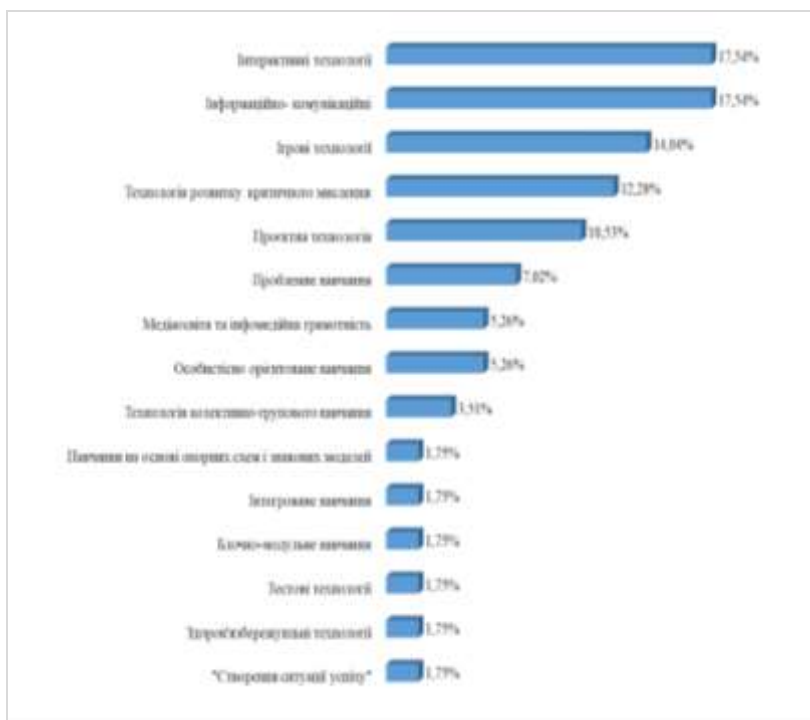

Рис. 3.10. Освітні технології, які впроваджують учителі української мови та літератури

Серед *освітніх технологій*, які впроваджують учителі **української мови та літератури**, **найчастіше** респонденти назвали інтерактивні (18 %), інформаційно-комунікаційні (18 %), ігрові (14 %) та розвитку критичного мислення (12 %).

Кожен десятий педагог віддає перевагу проектній технології, **7 %** – проблемному навчанню, **5 %** – медіасвіті та інфомедійній грамотності, **стільки ж** – технології особистісно орієнтованого навчання, **3 %** – колективно-групового навчання.

Інші освітні технології використовують **менше 2 %** учителів (рис. 3.10).

21,51 % учителів зазначили, що *беруть участь в дослідно-експериментальній роботі*. Серед тем дослідно-експериментальної діяльності педагога називали такі, як «Антропоніми в літературі», «Вплив медіа на учнів під час війни», «Модель наскрізного впровадження медіасвіти у освітню діяльність та педагогічну практику», «Розвиток критичного мислення на уроках української мови та літератури», «Розвиток духовності особистості засобами мистецтва слова. Орфографічна грамотність на уроках української мови», «Формування естетичної компетенції на уроках мови та літератури», «Упровадження медіаграмотності на уроках» та ін.

10,75 % респондентів засвідчили, що беруть участь у реалізації освітніх проєктів, серед яких:

- інноваційний освітній проєкт всеукраїнського рівня за темою: «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для ЗЗСО в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти»;
- регіональний проєкт «Освітній технопарк Харківщини – 2030» (ХАБ-2 «Якісна освіта»);
- міжнародний проєкт «Безпечна й дружня до дитини школа»;
- проєкт «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» та ін.

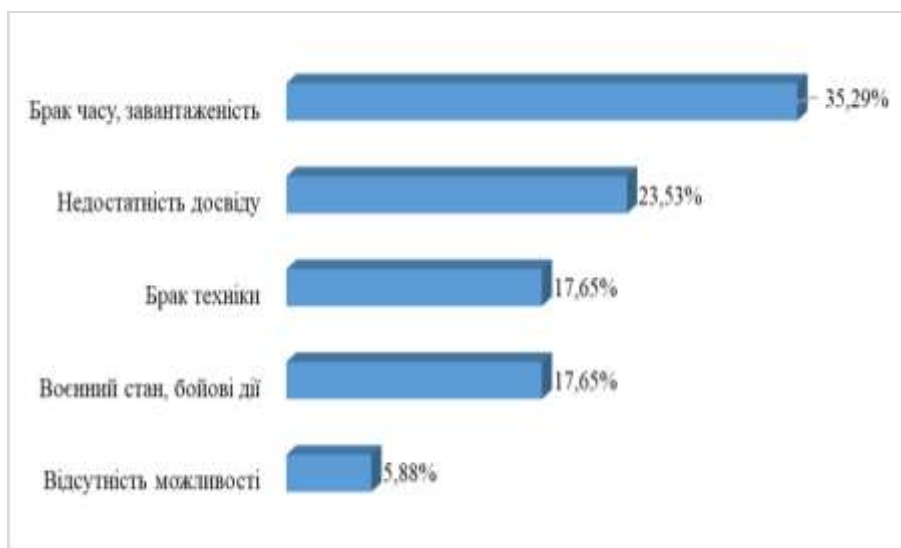

Рис. 3.11. Причини, через які вчителі української мови та літератури не беруть участь в інноваційній роботі

Більше третини вчителів української мови та літератури до причин, через які вони не беруть участь в інноваційній діяльності, віднесли брак часу, завантаженість, майже кожен четвертий – недостатність досвіду, 18 % – брак техніки і стільки ж – воєнний стан, бойові дії, а 6 % – відсутність такої можливості (рис. 3.11).

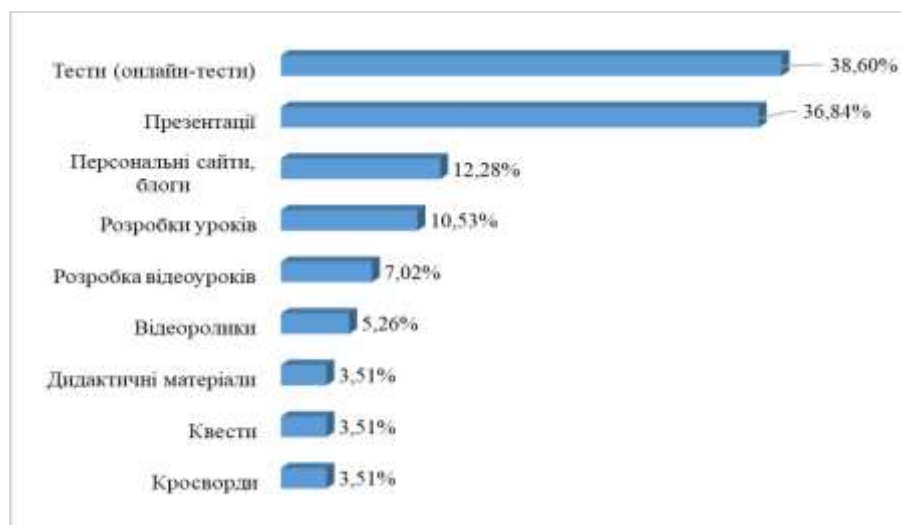

Рис. 3.12. Освітні ресурси, створені вчителями української мови та літератури

Більша частина вчителів *української мови та літератури* надає перевагу створенню таких *освітніх ресурсів*, як тест/онлайн-тести (39 %) та презентації (37 %).

Майже кожен восьмий педагог має персональний сайт або блог, **кожен десятий** – власні розробки уроків, **7 %** – відеоуроків.

До 5 % респондентів указали на створені ними відеоролики, дидактичні матеріали, квести та кросворди, а **менше 2 %** – на лепбуки, план-конспекти, буктрейлери, кросенси, пазли, інтерактивні завдання. Один із учасників дослідження є автором дистанційного курсу для учнів 5 класу з синтаксису на платформі Moodle (рис. 3.12).

Рис. 3.13. Причини, через які вчителі української мови та літератури не мають власних освітніх ресурсів

До причин, через які вчителі *української мови та літератури* не мають розроблених власних освітніх ресурсів,

кожен четвертий респондент відніс брак часу, **стільки ж** – відсутність можливості.

Кожен шостий респондент не вбачає необхідності в розробці своїх освітніх ресурсів, оскільки його влаштовують наявні або він не може запропонувати кращі за ті, що вже є,

і стільки ж – визнають, що не мають достатнього досвіду.

При цьому **кожен восьмий** учитель планує створити власний освітній ресурс або вже працює над його розробкою, тоді як **4 %** – узагалі не мають мотивації до такої діяльності (рис. 3.13).

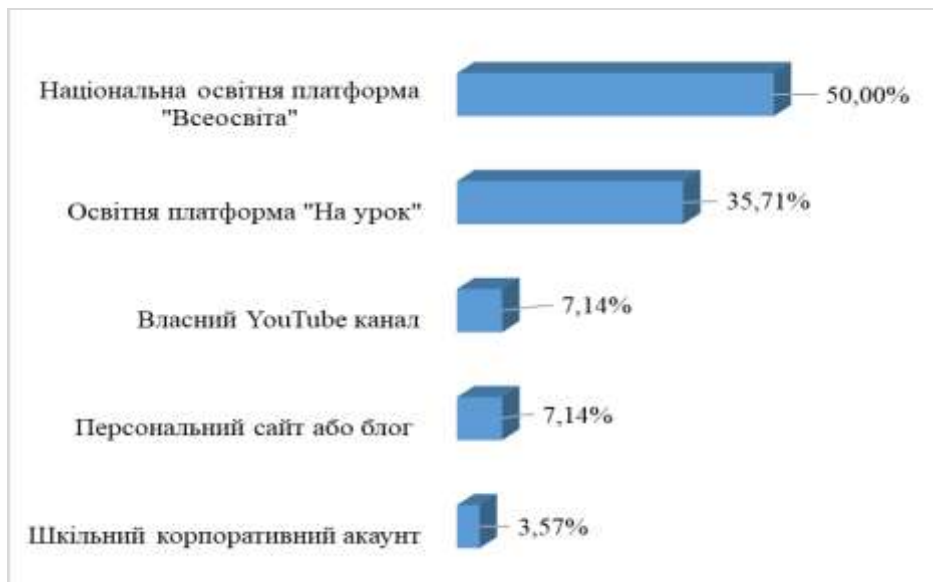

Рис. 3.14. Оприлюднення вчителями власних електронних ресурсів

Кожен другий учитель *української мови та літератури*, який має *оприлюднені власні освітні ресурси*, розміщує їх на національній платформі «Всеосвіта»,

майже кожен третій – на освітній платформі «На урок».

7 % педагогів оприлюднюють свої розробки на власному YouTube каналі, **стільки ж** – на персональному сайті або блозі, а **4 %** – розміщують під шкільним корпоративним акаунтом (рис. 3.14).

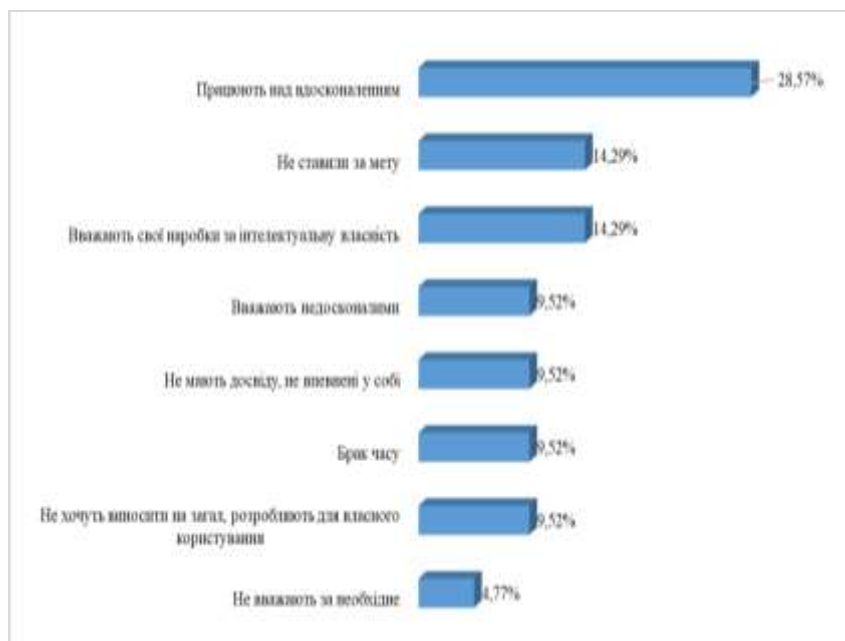

Рис. 3.15. Причини, через які вчителі української мови та літератури не оприлюднюють власні розробки

Серед учителів *української мови та літератури*, які мають власні розробки, але не оприлюднили їх, більша частина (29 %) зазначила, що працює над їх вдосконаленням, 14 % – не ставили це за мету, і стільки ж – вважають свої розробки інтелектуальною власністю.

До інших причин респонденти віднесли недосконалість своїх розробок, брак часу, відсутність досвіду або невпевненість у собі, небажання виносити на загал.

Слід зауважити, що 5 % респондентів відповіли, що не вважають за необхідне оприлюднювати свої розробки (рис. 3.15).

3.1.1.3. Застосування системи оцінювання результатів навчання учнів у практичній діяльності

Усі вчителі *української мови та літератури*, які взяли участь в опитуванні, засвідчили, що забезпечують на уроках зворотний зв'язок щодо навчальних досягнень учнів,

близько 90 % – застосовують формувальне оцінювання під час проведення навчальних занять,

а майже три чверті – розробляють критерії оцінювання результатів навчання учнів під час проведення обов'язкових видів робіт (рис. 3.16).

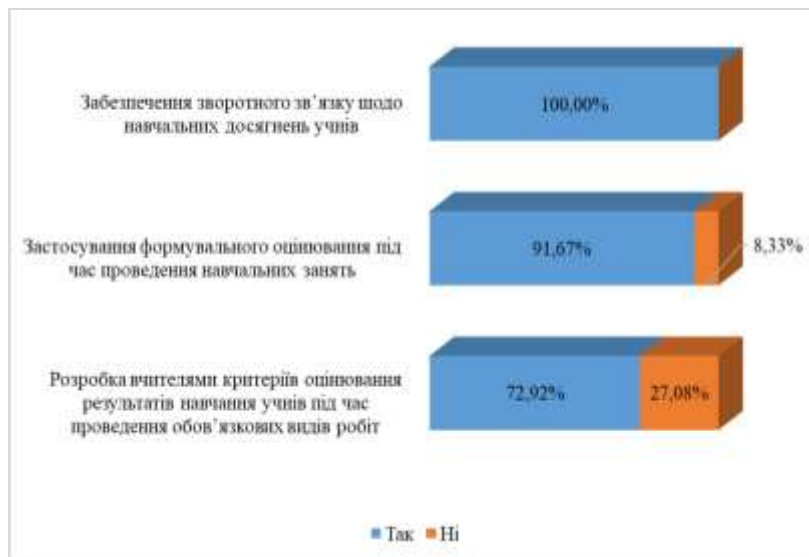

Рис. 3.16. Оцінювання вчителями української мови та літератури результатів навчання учнів

22,92 % учителів української мови та літератури визнали, що ознайомлюють учнів з критеріями оцінювання результатів навчання перед виконанням певного виду робіт,

14,59 % – під час уроків, відеозустрічей,

10,42 % – на початку уроку, вивчення теми.

Також **26,05 %** педагогів відповіли, що використовують для інформування учнів месенджери (Telegram, Viber) та онлайн-ресурси: Google Клас, освітню платформу Human, онлайн-дошки, електронну пошту та ін.

22,09 % опитаних відповіли, що забезпечують зворотний зв'язок щодо навчальних досягнень учнів за допомогою месенджерів (Telegram, Viber),

20,93 % – онлайн-сервісу Google Клас,

11,63 % – електронного журналу або щоденника,

6,98 % – Zoom або Google Meet,

5,82 % – різних освітніх платформ, в тому числі Human,

4,65 % – електронної пошти.

Незначна кількість респондентів (до **2 %**) указали на застосування онлайн-дошок, автоматизованої системи «Єдина школа», телефонного зв'язку.

Також учителі вказали, що для забезпечення зворотного зв'язку використовують різні методи та прийоми, а саме: «Сенкан», «Незакінчене речення», «Аркуш контролю», «Бортовий журнал», «Есе», «Світлофор», «Ромашка Блума», усні фрази-мотиватори, а також різноманітні мотивуючі смайли з побажаннями, письмові та тестові роботи, коментарі та побажання до виконаної учнем роботи, рефлексію та ін.

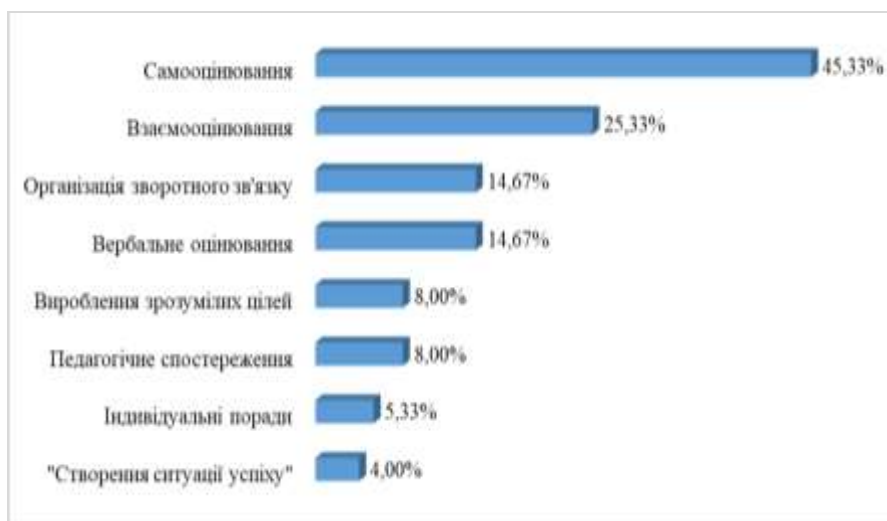

Рис. 3.17. Аспекти формування оцінювання, які, на думку вчителів української мови та літератури, найчастіше використовуються в освітньому процесі

Серед аспектів формування оцінювання, які найчастіше застосовуються в освітньому процесі, більша частина учителів української мови та літератури (**45 %**) назвали самооцінювання,

кожен четвертий – взаємооцінювання,

тоді як на такі аспекти формування оцінювання як вироблення зрозумілих цілей та організація зворотного зв'язку вказала менша кількість респондентів: відповідно **8 %** та **15 %**.

До причин, через які вчителі не використовують формувальне оцінювання, респонденти віднесли надання переваги іншим видам оцінювання, формальний підхід до оцінювання та труднощі в організації зворотного зв'язку (рис. 3.17).

3.1.1.4. Консультування, підтримка учнів, індивідуальний підхід (під час використання технологій дистанційного навчання)

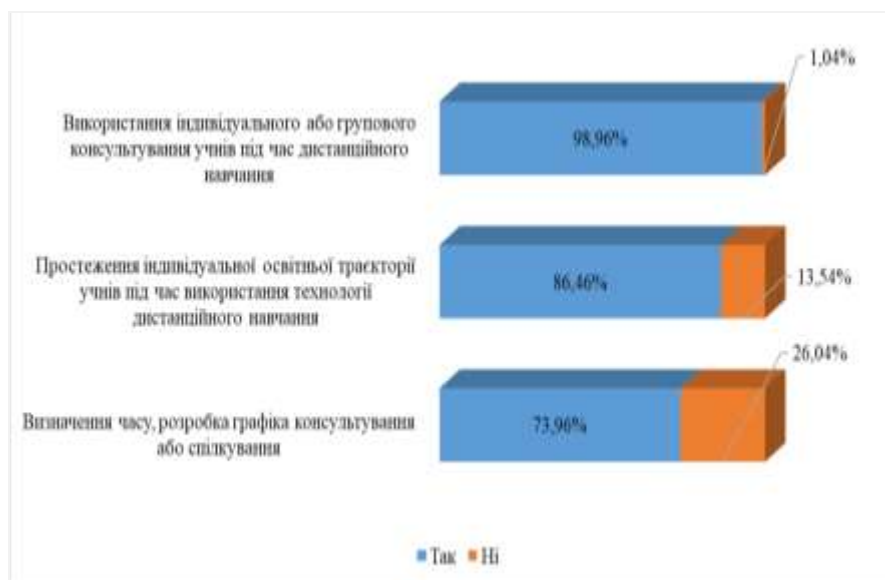

Рис. 3.18. Консультування та підтримка вчителями української мови та літератури учнів під час дистанційного навчання

Майже всі вчителі **української мови та літератури** відповіли, що під час дистанційного навчання використовують індивідуальне або групове консультування,

понад 80 % – простежують індивідуальну освітню траєкторію учнів,

а три чверті – визначають час, розробляють графік консультування або спілкування (рис. 3.18).

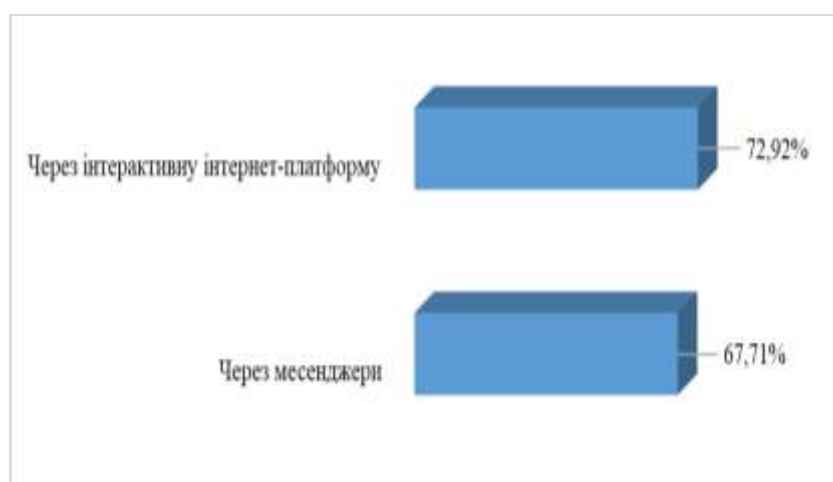

Рис. 3.19. Способи здійснення вчителями української мови та літератури індивідуального або групового консультування учнів під час дистанційного навчання

Майже три чверті вчителів *української мови та літератури*, які взяли участь в опитуванні, зазначили, що здійснюють індивідуальне або групове консультування учнів під час дистанційного навчання з використанням інтерактивної інтернет-платформи, дві третини – месенджерів (рис. 3.19).

Для простеження індивідуальної освітньої траєкторії учителі проводять консультування, зокрема в месенджерах, використовують Google Клас, освітні платформи (в тому числі Human), онлайн-дошки, електронні щоденники, чек-листи для самооцінювання, пропонують учням індивідуальні, різнорівневі диференційовані завдання, проводять індивідуальні бесіди, тестування, відстежують прогрес кожного учня, виявляють особливі потреби, здійснюють аналіз та моніторинг результатів навчання.

До причин, через які вчителі не простежують індивідуальну освітню траєкторію учнів під час використання технології дистанційного навчання, респонденти віднесли нерозуміння, як це робити, складність процесу та труднощі в організації зворотного зв'язку під час дистанційного навчання (наявність технічних проблем).

Серед учителів, які визнали, що не мають визначеного часу для спілкування з учнями, **77,78 %** зазначили, що консультування дітей здійснюють за потребою. Серед інших відповідей: консультування за вимогою, виникнення технічних проблем (нестабільність інтернет-зв'язку, вимикання енергопостачання), орієнтація на зручний час для вчителя та учнів, труднощі в організації комунікації з дітьми.

3.1.2. Результати анкетування вчителів математики

В анкетуванні взяв участь **81** учитель *математики* з **65** закладів загальної середньої освіти області. Серед учасників дослідження **більшість (59,26 %)** – учителі зі стажем роботи понад 20 років, **майже кожен шостий (16,05 %)** – від 5 до 10 років, **13,58 %** – від 11 до 20 років, а **кожен дев'ятий – до 5 років**. **43,21 %** респондентів – учителі вищої кваліфікаційної категорії, **майже кожен четвертий (25,93 %)** – першої, **13,58 %** – другої, а **17,28 %** – кваліфікаційної категорії «спеціаліст».

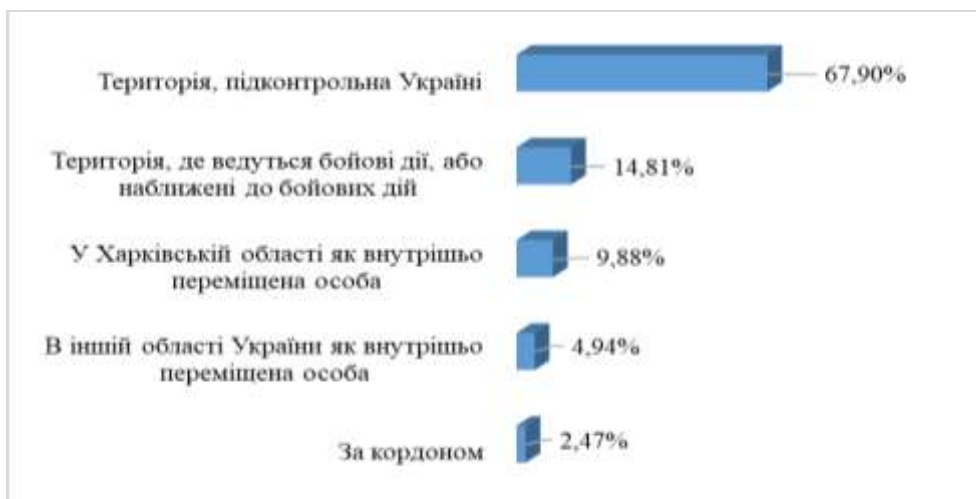

Рис. 3.20. Місцезнаходження респондентів

Майже дві третини учителів *математики*, які взяли участь в опитуванні, перебували на території, підконтрольній Україні, 15 % – на території, де велися бойові дії або наближеній до бойових дій, кожен десятий – у Харківській області як внутрішньо переміщена особа, 5 % – в інших регіонах України, а 2 % – за кордоном (рис. 3.20).

3.1.2.1. Планування роботи

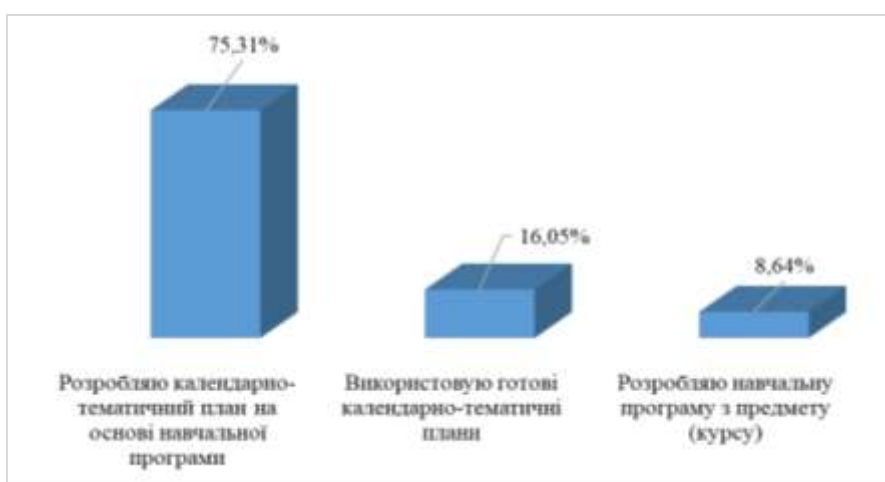

Рис. 3.21. Планування вчителями математики своєї діяльності

Три чверті учителів *математики* визнали, що розробляють календарно-тематичні плани на основі навчальної програми, майже кожен шостий – використовує готові календарно-тематичні плани, а 9 % – розробляє навчальну програму з предмета (курсу) – рис. 3.21.

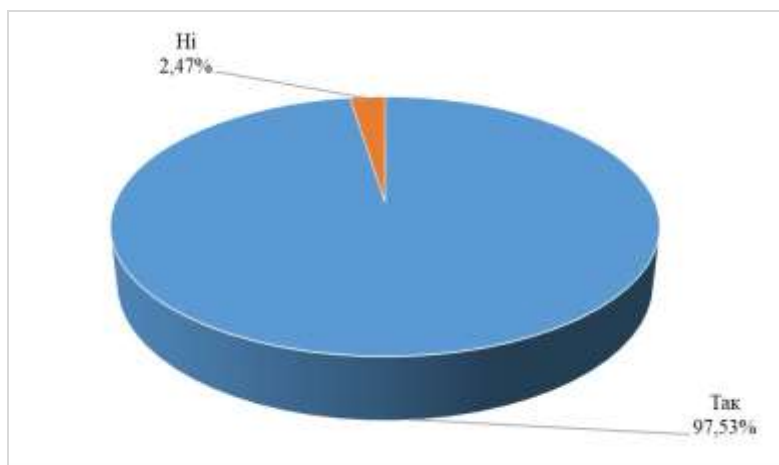

Рис. 3.22. Аналіз учителями математики ефективності календарно-тематичного планування, його виконання та результатів планування

Майже всі вчителі *математики* відповіли, що аналізують ефективність календарно-тематичного планування, його виконання та результати планування наприкінці навчального року (рис. 3.22).

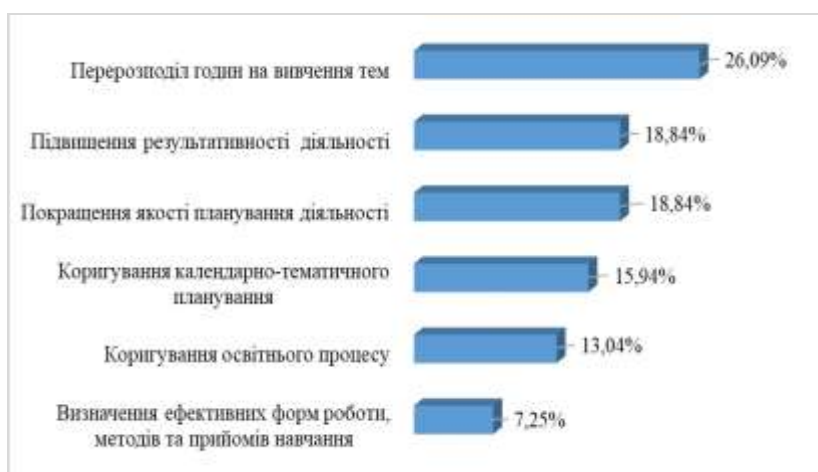

Рис. 3.23. Вплив аналізу ефективності календарно-тематичного планування на роботу вчителів математики

Майже кожен четвертий учитель *математики* роль аналізу ефективності календарно-тематичного планування вбачає в перерозподілі годин на вивчення тем,

кожен п'ятий – у підвищенні результативності діяльності та покращенні якості планування,

а кожен шостий – у коригуванні календарно-тематичного планування.

Дещо менша кількість респондентів (**13 %**) указала на можливість коригування освітнього процесу, а **7 %** – визначення ефективних форм роботи, методів та прийомів навчання (рис. 3.23).

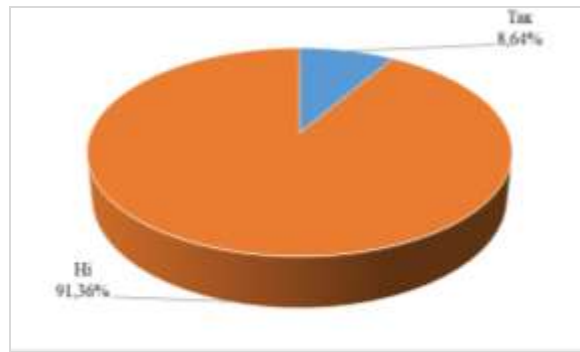

Рис. 3.24. Втручання керівництва закладу освіти у процес розроблення вчителями математики календарно-тематичного плану

Близько **90 %** учителів *математики* зазначили, що не відчують втручання керівництва закладу освіти у процес розроблення календарно-тематичного плану. Протилежне засвідчив **майже кожен одинадцятий** педагог (рис. 3.24).

3.1.2.2. Використання освітніх ресурсів, інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), медіаресурсів у освітній діяльності

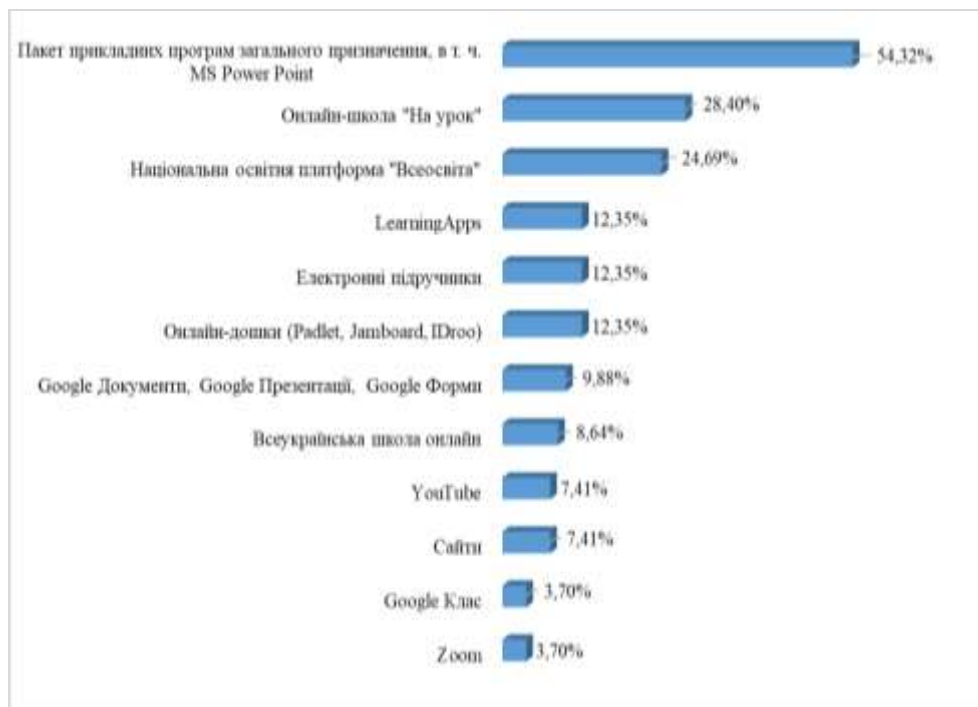

Рис. 3.25. Використання вчителями математики ІКТ у процесі підготовки до проведення навчальних занять, для розроблення завдань, створення освітніх ресурсів

У процесі підготовки до проведення навчальних занять, для розроблення завдань, створення освітніх ресурсів учителі *математики* **найчастіше** використовують пакет прикладних програм загального призначення, в т. ч. MS Power Point (більше половини респондентів).

Близько **30 %** педагогів надають перевагу матеріалам онлайн-школи «На урок», а **кожен четвертий** – національній освітній платформі «Всеосвіта».

Кожен восьмий учитель *математики* при підготовці до навчальних занять використовує онлайн-сервіс для створення інтерактивних вправ LearningApps, електронні підручники, онлайн-дошки (Padlet, Jamboard, IDroo), **кожен десятий** – сервіси Google для створення документів, презентацій, організації зворотного зв'язку, а **кожен одинадцятий** – платформу «Всеукраїнська школа онлайн». **Від 4 % до 7 %** респондентів указали на відеохостинг YouTube (7 %), сервіс Google Клас (4 %) та платформу Zoom (4 %), а **до 3 %** – на освітню платформу «Мій клас», електронні віртуальні лабораторії, онлайн-інструменти Kahoot, Canva, онлайн-конструктор тестів Online Test Pad, сервіс для організації дистанційного навчання Google Workspace for Education, систему «Єдина школа» тощо (рис. 3.25).

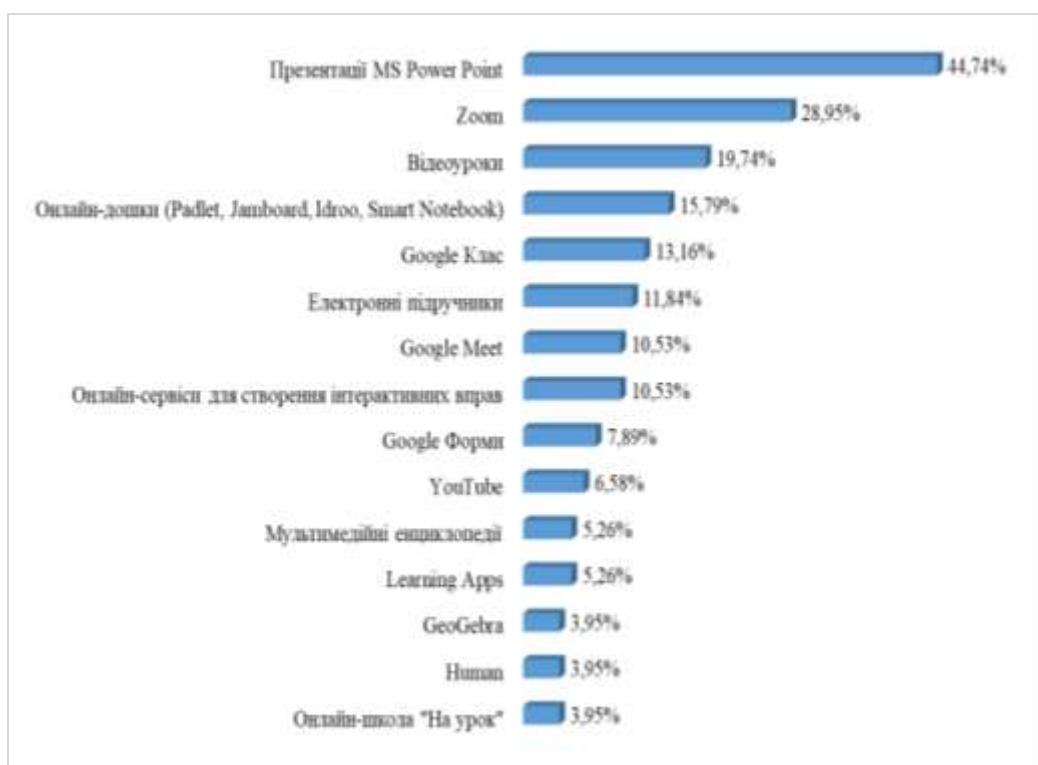

Рис. 3.26. Використання вчителями математики ІКТ під час проведення навчальних занять

Під час проведення навчальних занять учителі *математики* найчастіше використовують програму MS Power Point для створення презентацій (**понад 40 %**), платформу Zoom (**близько 30 %**) та відеоуроки (**кожен п'ятий**).

16 % педагогів віддає перевагу онлайн-дошкам (Padlet, Jamboard, IDroo, Smart Notebook),

13 % – сервісу Google Клас,

кожен дев'ятий – електронним підручникам,

кожен десятий – платформі Google Meet, онлайн-сервісам для створення інтерактивних вправ,

від 5 % до 8 % – Google Формам, відеохостингу YouTube, мультимедійним енциклопедіям, онлайн-сервісу Learning Apps,

менше 4 % – пакету динамічної математики GeoGebra, платформі Human, онлайн-школі «На урок».

Серед інших відповідей, які надали **менше 3 %** респондентів: використання платформи «Мій Клас», електронної віртуальної лабораторії, онлайн-інструментів Kahoot, Canva, онлайн-конструктору тестів Online Test Pad, сервісу для організації дистанційного навчання Google Workspace for Education, системи «Єдина школа» тощо (рис. 3.26).

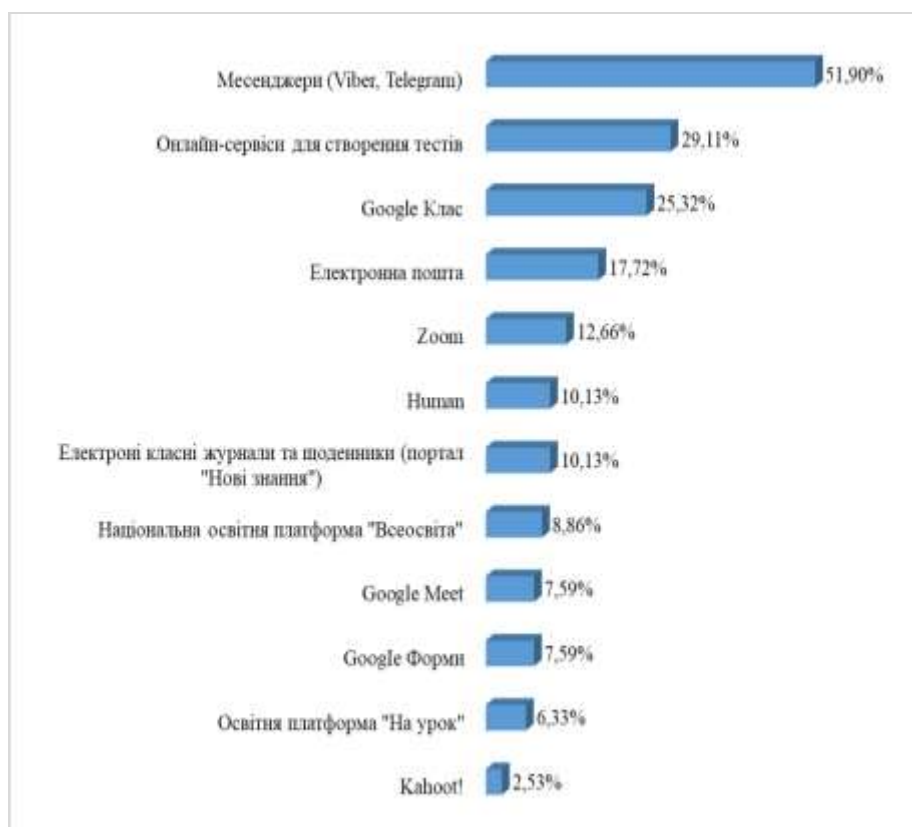

Рис. 3.27. Використання вчителями математики ІКТ для зворотного зв'язку з учнями

Для зворотного зв'язку з учнями **майже кожен другий** учитель **математики** використовує месенджери (Viber, Telegram), **близько 30 %** – онлайн-сервіси для створення тестів, **кожен четвертий** – сервіс Google Клас.

18 % педагогів віддають пріоритет електронній пошті, **кожен восьмий** – платформі Zoom,

кожен десятий – освітній платформі Human, електронним класним журналам та щоденникам,

кожен одинадцятий – національній платформі «Всеосвіта»,

а **кожен дванадцятий** – платформі Google Meet, Google Формам.

Менша кількість респондентів указали на використання освітньої платформи «На урок» (6 %) та онлайн-сервісу для створення інтерактивних завдань Kahoot! (рис. 3.27).

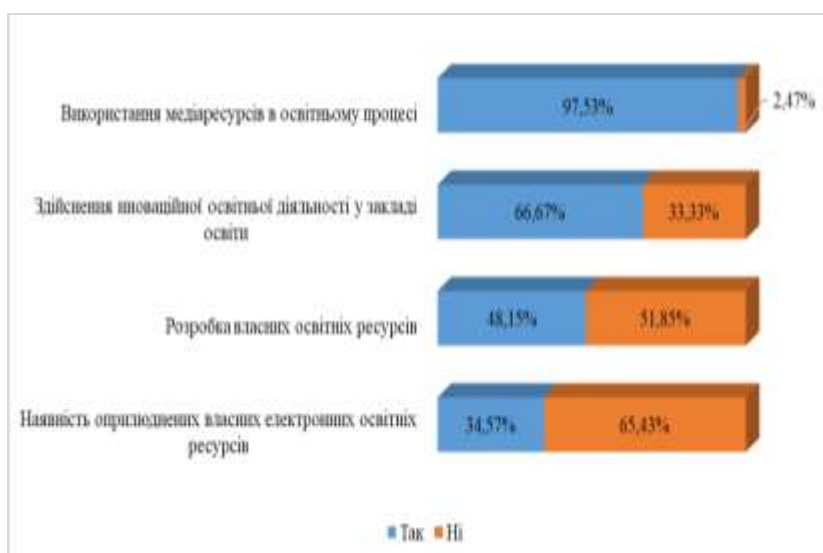

Рис. 3.28. Використання вчителями математики освітніх ресурсів, ІКТ, медіаресурсів у освітній діяльності

98 % учителів *математики* визнали, що використовують медіаресурси в освітньому процесі,
дві третини – здійснюють інноваційну діяльність,
менше половини (48 %) – розробляють власні освітні ресурси,
а майже третина – мають оприлюднені власні освітні ресурси (рис. 3.28).

Медіаресурси в освітньому процесі учителі *математики* застосовують для:

- створення презентацій;
- мультимедійного супроводу уроку;
- роботи учнів з інформацією;
- організації самостійної діяльності учнів з матеріалами за відповідними посиланнями;
- спільного виконання завдань;
- мотивації учнів, розвитку їх пізнавальної активності, зацікавленості історією розвитку математики як науки;
- демонстрації;
- виконання учнями інтерактивних вправ,
- тестування.

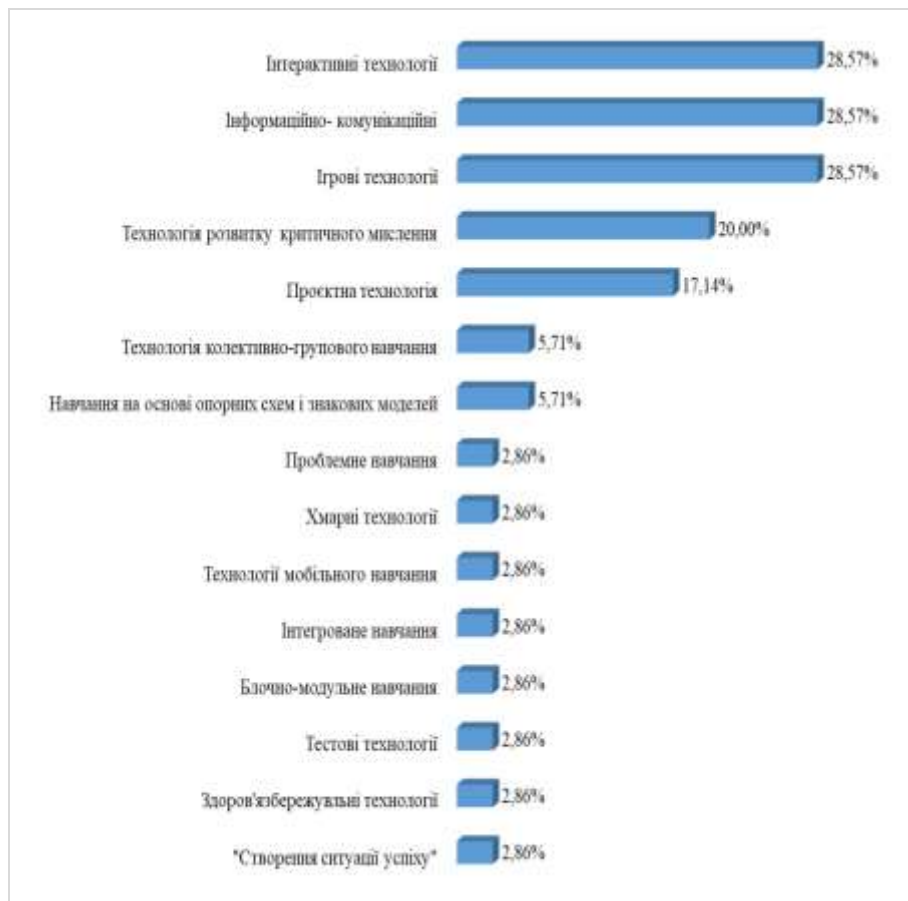

Рис. 3.29. Освітні технології, які впроваджують учителі математики

Близько 30 % учителів *математики* зазначили, що впроваджують в освітній процес інтерактивні технології навчання, **стільки ж** – інформаційно-комунікаційні та ігрові.

Кожен п'ятий респондент указав на використання ним технології розвитку критичного мислення,

майже кожен шостий – проектної технології.

Серед інших освітніх технологій **6 %** учителів назвали технологію колективно-групового навчання, навчання на основі опорних схем і знакових моделей,

3 % – проблемне навчання, хмарні технології, мобільне навчання, інтегроване навчання, блочно-модульне навчання, тестові, здоров'язбережувальні технології, «Створення ситуації успіху» (рис. 3.29).

8,64 % учителів визнали, що *беруть участь в дослідно-експериментальній роботі*. Серед тем дослідно-експериментальної діяльності педагога називали такі, як «Підготовка учнів старших класів до конкурсу-захисту робіт МАН», «Діяльнісний підхід в реалізації нового Державного стандарту базової середньої освіти», «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для ЗЗСО в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти», «Методичний аналіз помилок в ЗНО», «Методична система навчання учнів 5-х класів розв'язуванню сюжетних математичних

задач», «Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках математики».

13,58 % респондентів засвідчили, що беруть участь у реалізації освітніх проєктів, серед яких:

- «Освітній технопарк Харківщини – 2030» (ХАБ -2 «Якісна освіта»);
- «Впровадження НУШ в систему базової середньої освіти»;
- «Безпека інформаційного простору»;
- «Світ талантів» (відеостудія) та ін.

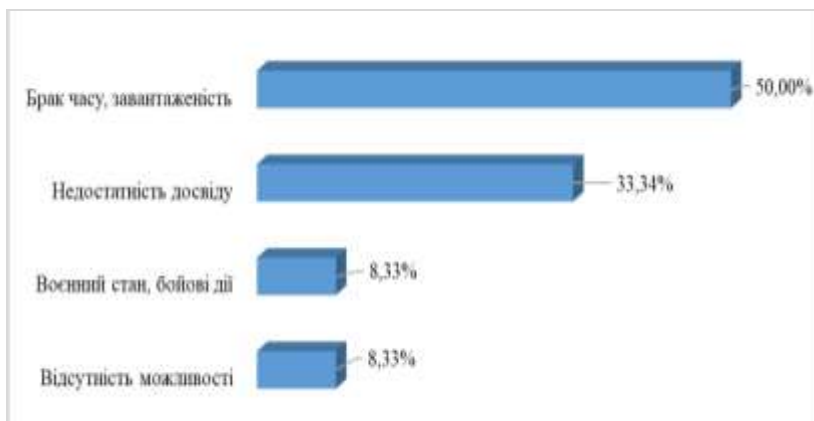

Рис. 3.30. Причини, через які вчителі математики не беруть участь в інноваційній роботі

До причин, через які вони не беруть участь в інноваційній діяльності, вчителі **математики** віднесли брак часу, завантаженість (кожен другий), недостатність досвіду (кожен третій), воєнний стан, бойові дії (8 %), відсутність такої можливості (8 %) – рис. 3.30.

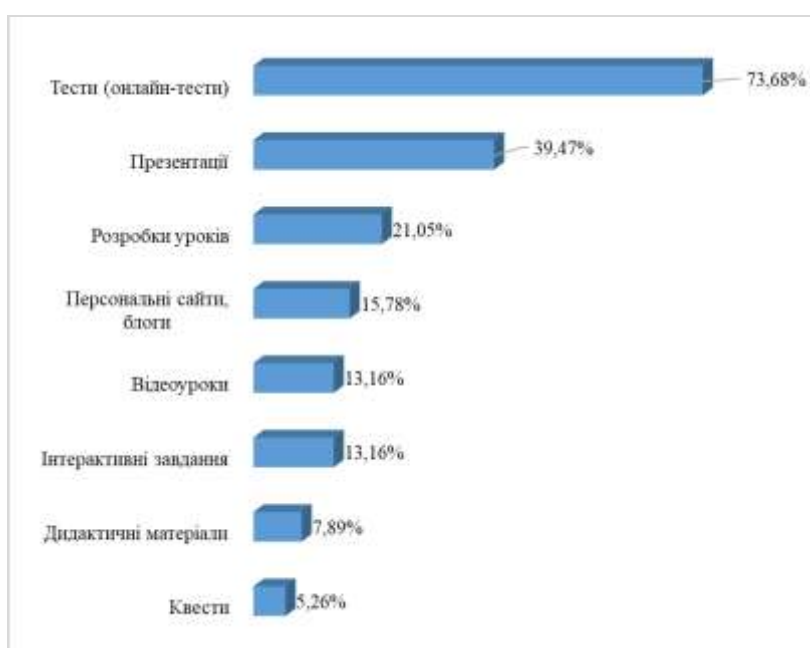

Рис. 3.31. Освітні ресурси, створені вчителями математики

Майже три чверті вчителів *математики* зазначили, що *створюють такі освітні ресурси, як тести (онлайн-тести), близько 40 % – презентації.*

Кожен п'ятий педагог акцентував увагу на своїх розробках уроків, **16 %** – на персональних сайтах, блогах, **13 %** – на відеоуроках, і **стільки ж** – на розробках інтерактивних завдань.

8 % респондентів указали на створені ними дидактичні матеріали, **5 %** – на квести.

Також окремі вчителі розробляють математичні диктанти, вікторини, самостійні та контрольні роботи, створюють завдання на основі задач за підручником з метою зробити їх більш цікавими, наближеними до сучасного життя (рис. 3.31).

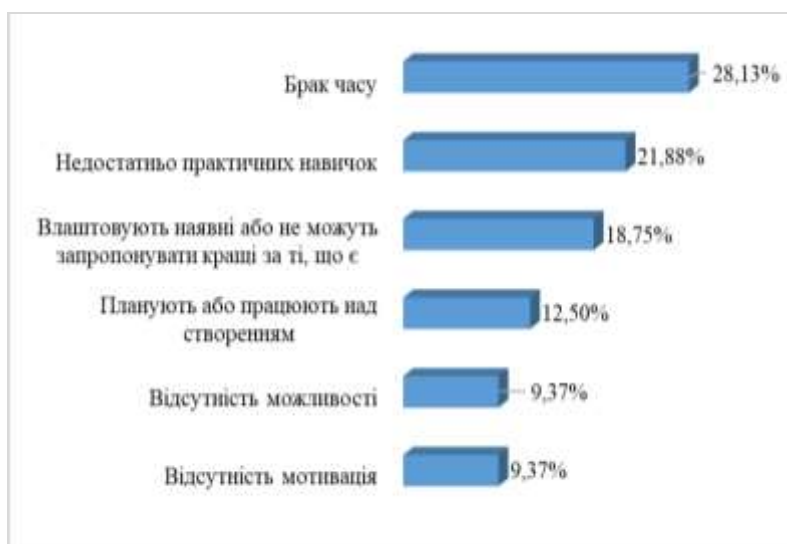

Рис. 3.32. Причини, через які вчителі математики не мають власних освітніх ресурсів

Більша частина вчителів *математики* (**28 %**) до причин, через які вони не мають розроблених власних освітніх ресурсів, віднесли брак часу.

Майже кожен п'ятий респондент вважає, що має недостатньо практичних навичок,

а **18 %** зазначили, що їх влаштовують наявні освітні ресурси або вони не можуть запропонувати кращі.

Кожен восьмий педагог визнав, що планує створювати власні освітні ресурси або працює над їх створенням, тоді як **кожен десятий** вказав на відсутність можливості, і **стільки ж** – на відсутність мотивації (рис. 3.32).

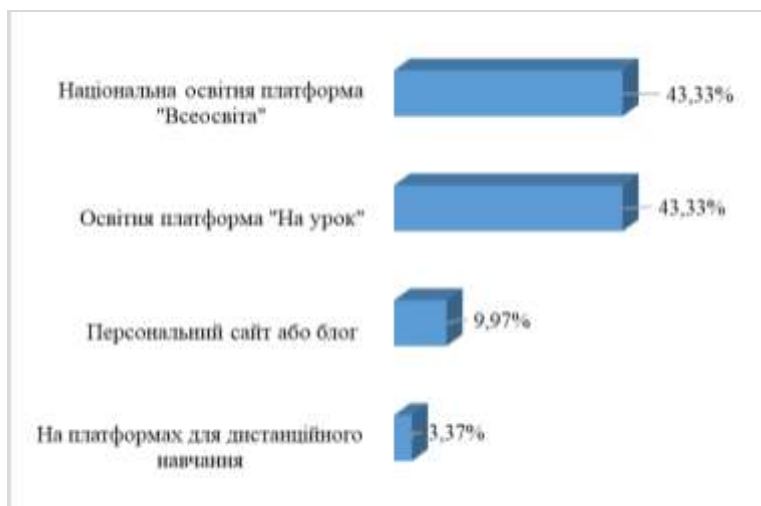

Рис. 3.33. Оприлюднення вчителями математики власних електронних ресурсів

Близько **40 %** учителів *математики*, які мають оприлюднені власні освітні ресурси, розміщують їх на національній платформі «Всеосвіта», **стільки ж** – на освітній платформі «На урок»,

кожен десятий – на персональному сайті або блозі.

Незначна кількість респондентів (**3 %**) використовує з цією метою платформи для дистанційного навчання (рис. 3.33).

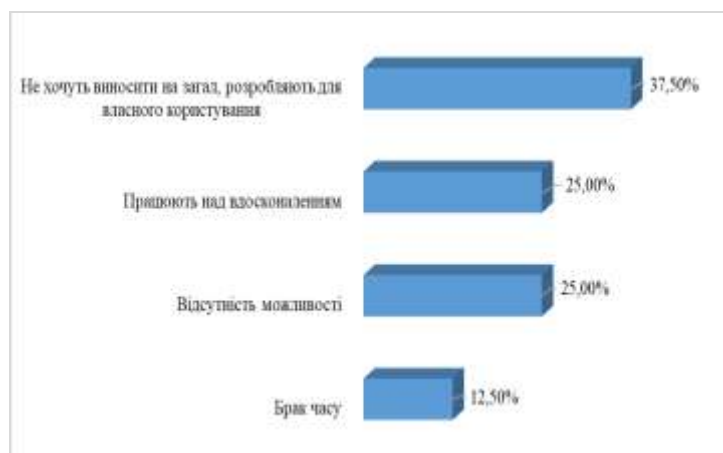

Рис. 3.34. Причини, через які вчителі математики не оприлюднюють власні розробки

Більше третини вчителів *математики*, які мають власні розробки, зазначили, що не оприлюднюють їх, оскільки не бажають їх виносити на загал та розробляють для власного користування.

Кожен четвертий педагог визнав, що працює над вдосконаленням своїх розробок,

стільки ж – указали на відсутність можливості оприлюднювати їх, а **кожен восьмий** – на брак часу (рис. 3.34).

3.1.2.3. Застосування системи оцінювання результатів навчання учнів у практичній діяльності

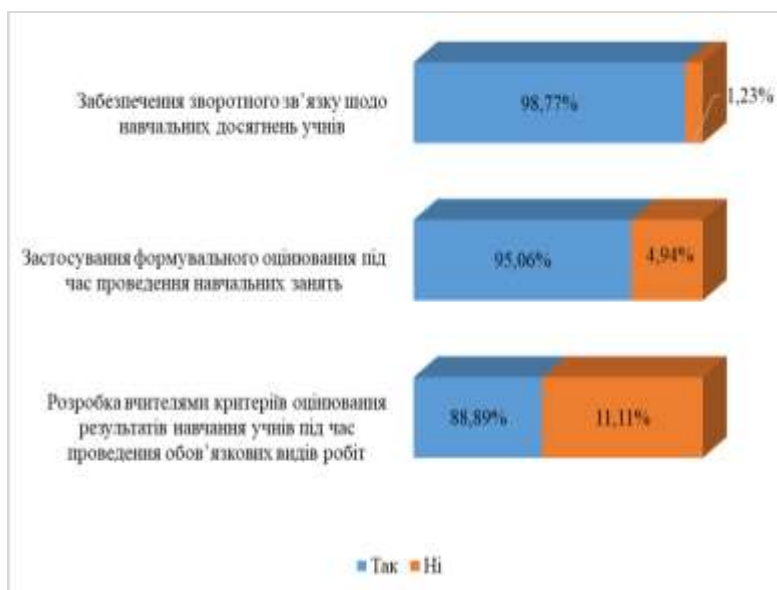

Рис. 3.35. Оцінювання вчителями математики результатів навчання учнів

Майже всі вчителі *математики*, які взяли участь в опитуванні, засвідчили, що забезпечують на уроках зворотний зв'язок щодо навчальних досягнень учнів,

95 % – застосовують формувальне оцінювання під час проведення навчальних занять,

а близько 90 % опитаних – розробляють критерії оцінювання результатів навчання учнів під час проведення обов'язкових видів робіт (рис. 3.35).

27,16 % учителів *математики* визнали, що ознайомлюють учнів з критеріями оцінювання їхніх результатів навчання перед виконанням певного виду робіт,

12,35 % – під час уроків,

8,64 % – на початку вивчення теми. Також педагоги відповіли, що використовують для інформування учнів месенджери (Telegram, Viber), електронну пошту та онлайн-ресурси: Google Клас, освітню платформу Human, онлайн-дошки, електронні щоденники та ін.

23,45 % респондентів відповіли, що забезпечують зворотний зв'язок щодо навчальних досягнень учнів за допомогою месенджерів (Telegram, Viber), майже кожен п'ятий (20,93 %) – з використанням онлайн-сервісу Google Клас, 10,47 % – проводять тестування або опитування, 6,98 % – використовують електронний журнал, стільки ж – платформи для відеозустрічей Google Meet, Zoom, 5,98 % – електронний щоденник, 4,63 % – електронну пошту, 3,49 % – платформу Human. Незначна кількість респондентів (до 2 %) указали, що застосовують автоматизовану систему «Єдина школа» та онлайн-дошки.

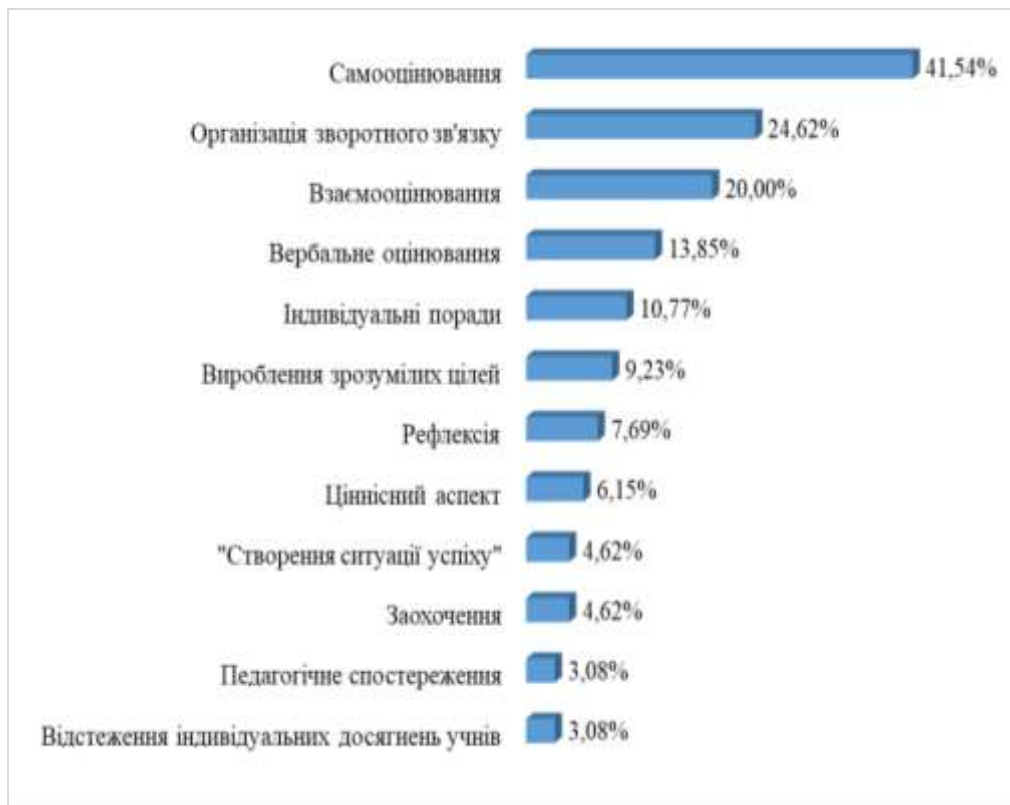

Рис. 3.36. Аспекти формувального оцінювання, які, на думку вчителів математики, використовуються найчастіше в освітньому процесі

Близько 40 % опитаних учителів *математики* зазначили, що серед аспектів формувального оцінювання найчастіше в освітньому процесі використовується самооцінювання.

Кожен п'ятий пов'язує формувальне оцінювання із взаємооцінюванням, а **кожен четвертий** – з організацією зворотного зв'язку.

Разом із тим на такий важливий аспект формувального оцінювання, як вироблення зрозумілих цілей вказав лише **кожен десятий** респондент.

Серед причин, через які вчителі не використовують формувальне оцінювання, респонденти називали надання переваги іншим видам оцінювання, формальний підхід до оцінювання та труднощі в організації зворотного зв'язку (рис. 3.36).

3.1.2.4. Консультування, підтримка учнів, індивідуальний підхід (під час використання технологій дистанційного навчання)

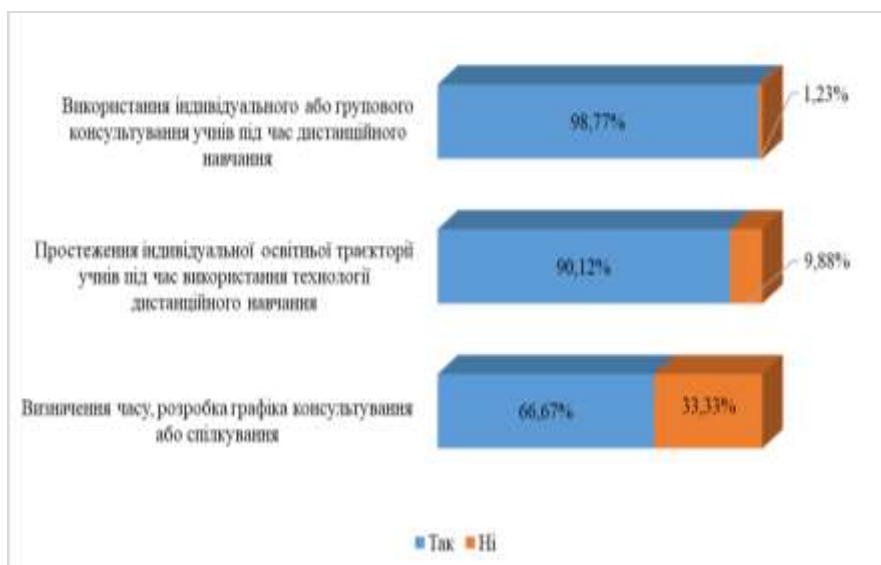

Рис. 3.37. Консультування та підтримка вчителями математики учнів під час дистанційного навчання

Майже всі вчителі **математики** зазначили, що під час дистанційного навчання використовують індивідуальне або групове консультування, 90 % – простежують індивідуальну освітню траєкторію учнів, а дві третини опитаних – визначають час, розробляють графік консультування або спілкування (рис. 3.37).

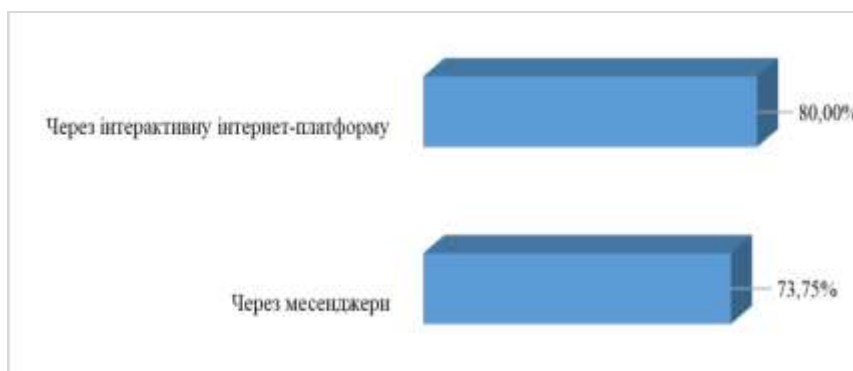

Рис. 3.38. Способи здійснення вчителями математики індивідуального або групового консультування учнів під час дистанційного навчання

80 % учителів **математики** визнали, що здійснюють індивідуальне або групове консультування учнів під час дистанційного навчання з використанням інтерактивної інтернет-платформи, майже три чверті – за допомогою месенджерів (рис. 3.38).

Для простеження індивідуальної освітньої траєкторії учителі використовують освітні платформи, зокрема «Всеосвіта», Human, онлайн-сервіс Google Клас, месенджери (Telegram, Viber), здійснюють тестування, аналізують

виконання учнями робіт, динаміку результатів навчання, проводять індивідуальну роботу з учнями, ведуть щоденник спостережень.

До причин, через які вчителі не простежують індивідуальну освітню траєкторію учнів під час використання технології дистанційного навчання, респонденти віднесли технічні проблеми, труднощі в забезпечення відповідних умов навчання.

Серед учителів, які визнали, що *не мають визначеного часу для спілкування з учнями*, **60,00 %** зазначили, що консультування дітей здійснюються за потребою,

15,00 % – за вимогою,

кожен десятий – індивідуально.

Серед інших відповідей: відсутність можливостей, консультування в процесі навчання.

3.1.3. Результати анкетування вчителів предметів громадянської та історичної галузі

В анкетуванні взяли участь **68** учителів *предметів громадянської та історичної галузі* із **65** закладів загальної середньої освіти області. **Більшу частку (45,59 %)** респондентів склали вчителі зі стажем роботи понад 20 років.

Майже кожен п'ятий (19,12 %) учасник дослідження має стаж роботи від 11 до 20 років, **14,71 %** – від 5 до 10 років,

кожен п'ятий (20,59 %) – до 5 років. **42,62 %** опитаних – учителі вищої кваліфікаційної категорії,

майже кожен п'ятий (19,12 %) – першої, **13,24 %** – другої, а **кожен четвертий** – кваліфікаційної категорії «спеціаліст».

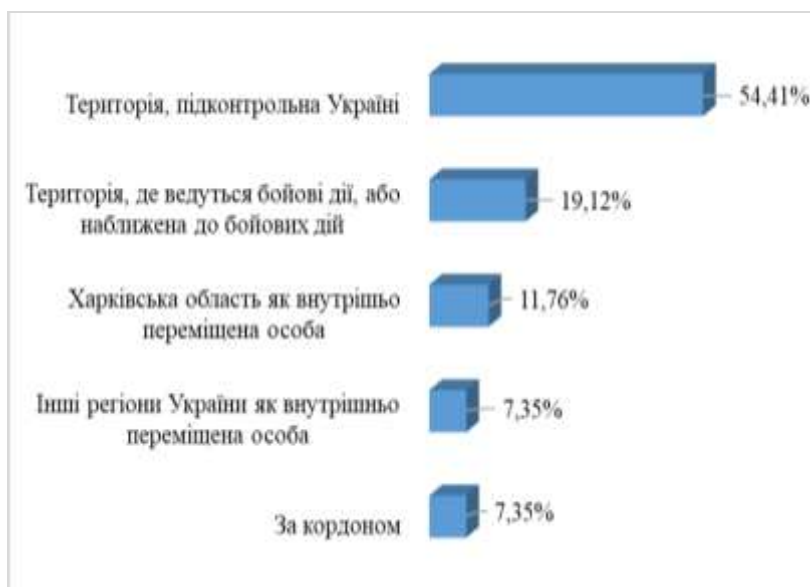

Рис. 3.39. Місцезнаходження респондентів

Більше половини учителів *предметів громадянської та історичної галузі*, які взяли участь в опитуванні, (54 %) перебували на території, підконтрольній Україні, майже кожен п'ятий – на території, де велися бойові дії або наближеній до бойових дій, кожен дев'ятий – у Харківській області як внутрішньо переміщена особа, 7 % – в інших регіонах України, і стільки ж – за кордоном (рис. 3.39).

3.1.3.1. Планування роботи

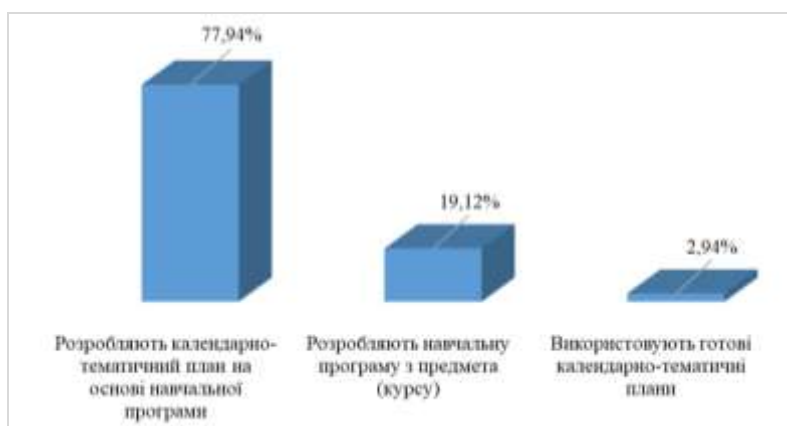

Рис. 3.40. Планування вчителями громадянської та історичної галузі своєї діяльності

Понад три чверті вчителів *предметів громадянської та історичної галузі* зазначили, що розробляють календарно-тематичні плани на основі навчальної програми, майже кожен п'ятий – розробляє навчальну програму з предмета (курсу), тоді як 3 % – використовують готові календарно-тематичні плани (рис. 3.40).

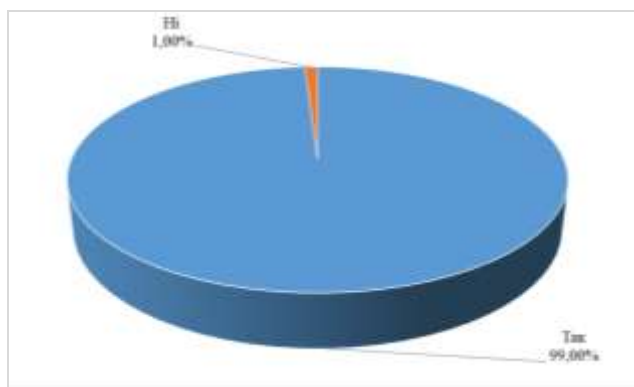

Рис. 3.41. Аналіз учителями предметів громадянської та історичної галузі ефективності календарно-тематичного планування, його виконання та результатів планування

Майже всі вчителі *предметів громадянської та історичної галузі*, відповіли, що аналізують ефективність календарно-тематичного планування, його виконання та результати планування наприкінці навчального року (рис. 3.41).

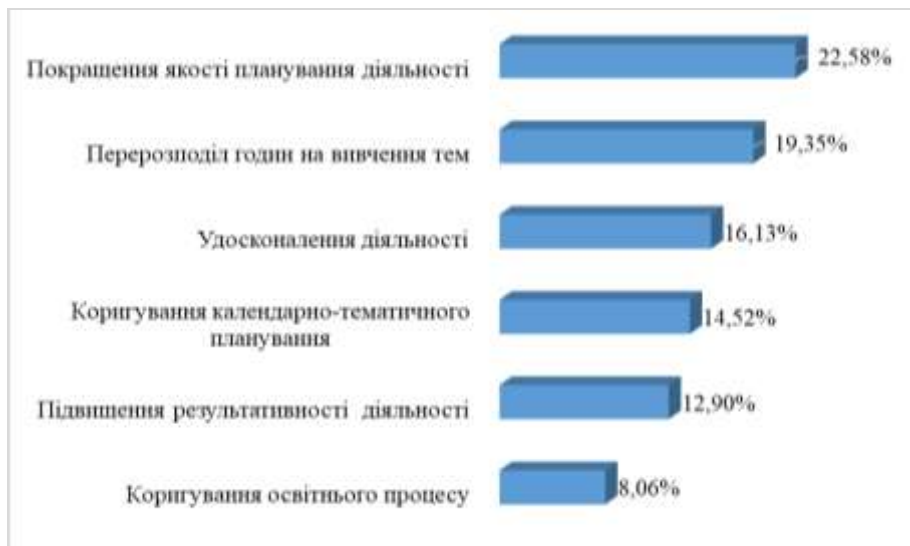

Рис. 3.42. Вплив аналізу ефективності календарно-тематичного планування на роботу вчителів предметів громадської та історичної галузі

Кожен п'ятий учитель *предметів громадянської та історичної галузі* вважає, що аналіз ефективності календарно-тематичного планування дозволяє покращити якість планування діяльності та перерозподілити години на вивчення тем.

Кожен шостий педагог вбачає роль такого аналізу в можливості удосконалити свою діяльність,

дещо менша кількість респондентів – у коригуванні календарно-тематичного планування (15 %),

підвищенні результативності діяльності (13 %) та коригуванні освітнього процесу (8 %) – (рис. 3.42).

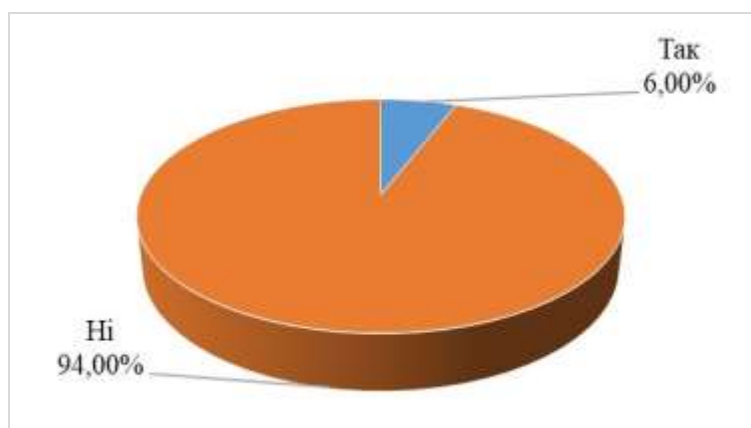

Рис. 3.43. Втручання керівництва закладу освіти у процес розроблення вчителями предметів громадської та історичної галузі календарно-тематичного плану

94 % учителів *предметів громадянської та історичної галузі* відповіли, що не відчують втручання керівництва закладу освіти у процес розроблення календарно-тематичного плану (рис. 3.43).

3.1.3.2. Використання освітніх ресурсів, інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), медіаресурсів у освітній діяльності

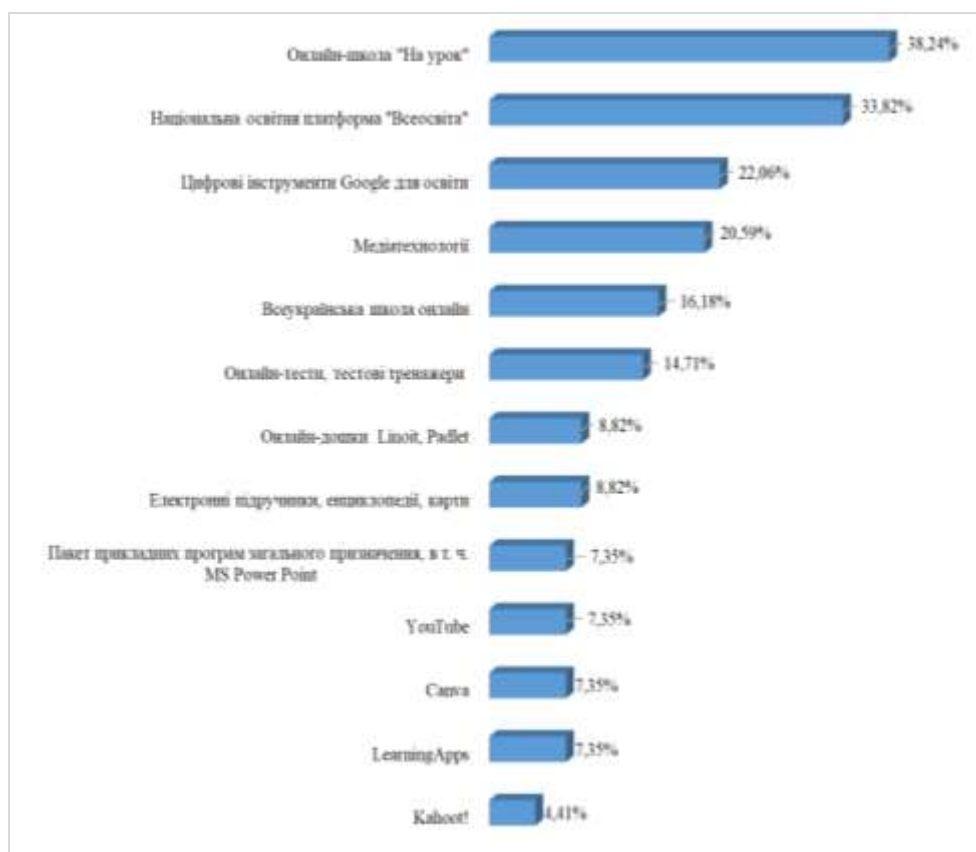

Рис. 3.44. Використання вчителями предметів громадянської та історичної галузі ІКТ у процесі підготовки до проведення навчальних занять, для розроблення завдань, створення освітніх ресурсів

У процесі підготовки до проведення навчальних занять, для розроблення завдань, створення освітніх ресурсів учителі **предметів громадянської та історичної галузі найчастіше** використовують матеріали онлайн-школи «На урок» (38 %), національної освітньої платформи «Всеосвіта» (34 %).

Більше 20 % респондентів застосовують цифрові інструменти Google для освіти, кожен п'ятий – медіатехнології, майже кожен шостий – онлайн-платформу «Всеукраїнська школа онлайн», 15 % – онлайн-тести та тестові тренажери.

Від 7 % до 9 % учителів надають перевагу використанню онлайн-дошок Linoit, Padlet, електронних підручників, енциклопедій, карт, прикладних програм загального призначення, в т. ч. MS Power Point, відеохостингу YouTube, онлайн-інструмента графічного дизайну Canva, онлайн сервісу мультимедійних дидактичних вправ LearningApps, а 4 % – онлайн-сервісу для створення інтерактивних навчальних ігор Kahoot!

Також окремі вчителі вказали на використання освітньої платформи Human, онлайн-платформи Classtime, студії онлайн-освіти EdEra, персональних веб-сайтів, історичних фільмів, проведення віртуальних екскурсій до музеїв тощо (рис. 3.44).

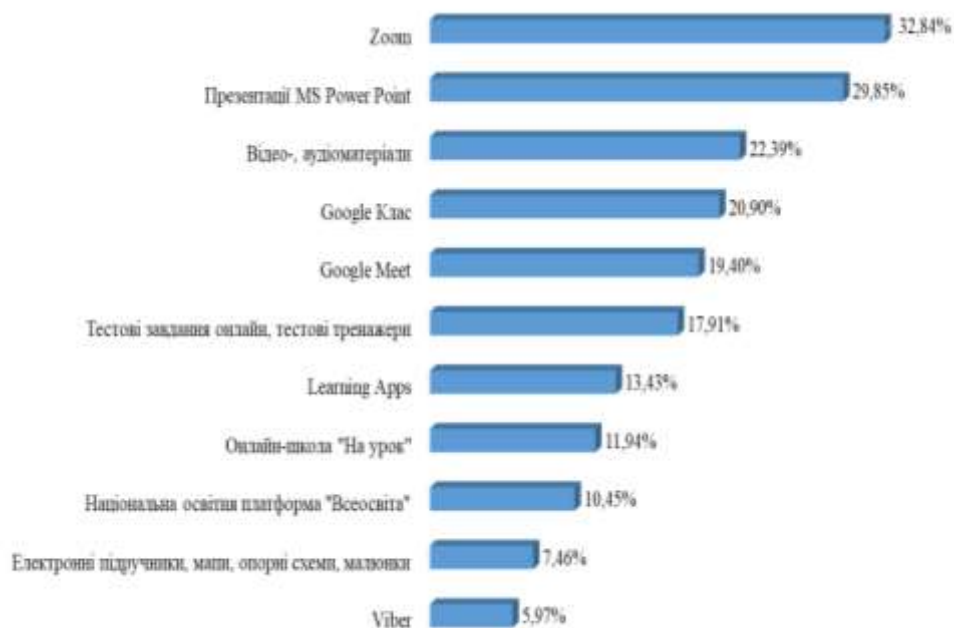

Рис. 3.45. Використання вчителями предметів громадської та історичної галузі ІКТ під час проведення навчальних занять

Під час проведення навчальних занять учителі **предметів громадянської та історичної галузі найчастіше** використовують платформу Zoom (кожен третій),

програму MS Power Point для створення презентацій (30 %) та відео- та аудіоматеріали (22 %).

Кожен п'ятий педагог надає перевагу онлайн-сервісам Google Клас або Google Meet,

18 % – використанню тестових завдань онлайн, тестових тренажерів,

13 % – онлайн-сервісу LearningApps,

12 % – онлайн-школі «На урок»,

кожен десятий – національній освітній платформі «Всеосвіта»,

менша кількість (6–7 %) – електронним підручникам, мапам, опорним схемам, малюнкам; месенджерам (в тому числі Viber).

Серед інших відповідей, які надали **менше 3 %** респондентів: використання Google Форм, освітньої платформи «Мій клас», онлайн-інструмента Canva, інтерактивних дошок Padlet, Jamboard, інтерактивних карт Battles, GeaCron, дидактичних ігор-тренажерів та ін.

Учителі зазначали, що на уроках пропонують учням різні інтерактивні завдання, використовують відеофрагменти, візуальні матеріали, ребуси, інтерактивні презентації, дидактичні ігри-тренажери, онлайн-квести (рис. 3.45).

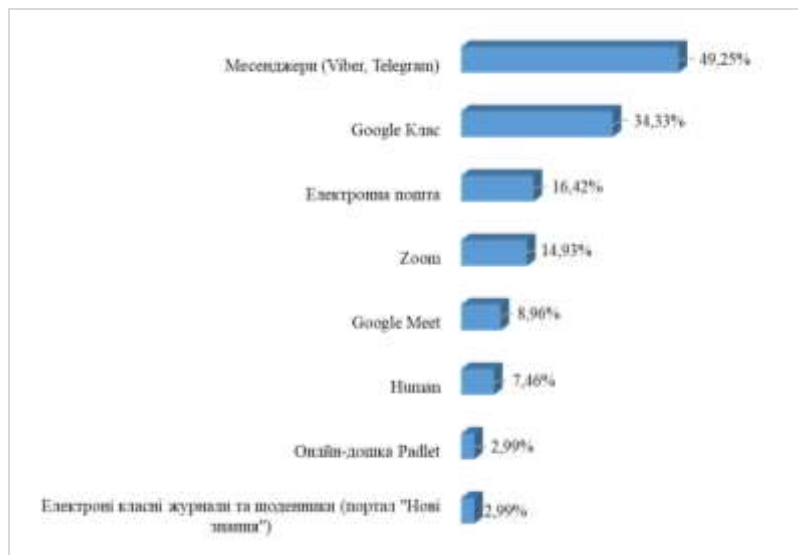

Рис. 3.46. Використання вчителями предметів громадянської та історичної галузі ІКТ для зворотного зв'язку з учнями

Для зворотного зв'язку з учнями майже кожен другий учитель предметів громадянської та історичної галузі використовує месенджери (Viber, Telegram), а кожен третій – онлайн-сервіс Google Клас.

Кожен шостий педагог надає перевагу електронній пошті, 15 % – платформі Zoom, менша кількість (7 –9 %) – Google Meet, освітній платформі Human.

До 3 % респондентів указали на використання онлайн-дошки Padlet, електронних класних журналів та щоденників на порталі «Нові знання» (рис. 3.46).

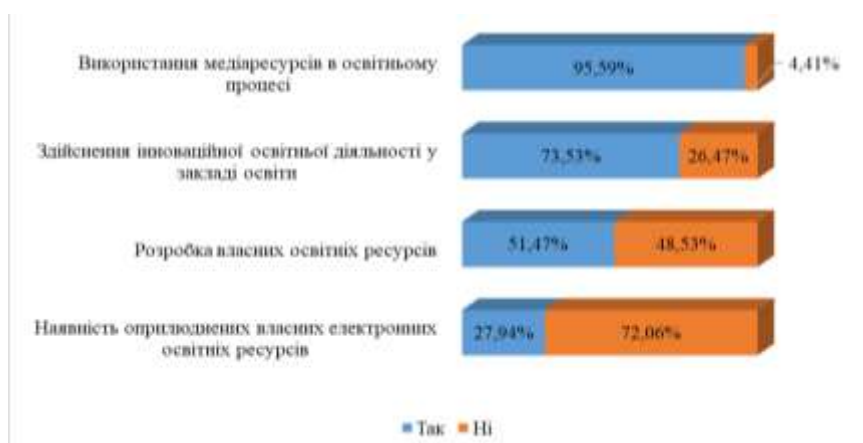

Рис. 3.47. Використання вчителями предметів громадянської та історичної галузі освітніх ресурсів, ІКТ, медіаресурсів у освітній діяльності

Майже всі вчителі предметів громадянської та історичної галузі відповіли, що використовують медіаресурси в освітньому процесі, майже три чверті – здійснюють інноваційну діяльність, більше половини – розробляють власні освітні ресурси, а 28 % – мають оприлюднені власні освітні ресурси (рис. 3.47).

Медіаресурси в освітньому процесі учителі *предметів громадянської та історичної галузі* застосовують для:

- інформаційного супроводу уроку (демонстрації мультимедійних презентацій; використання електронних підручників, відеороликів, інтерактивних карт; перегляду історичних/документальних фільмів, плакатів, карикатур; віртуальних екскурсій);
- проведення контролю знань;
- організації самостійної роботи учнів;
- проходження учнями тестів, онлайн-квестів;
- надання учням додаткових джерел інформації;
- використання завдань на пошук та аналіз, розвиток критичного мислення;
- створення навчального контенту з предмета, підготовки та демонстрації відеоуроків;
- обміну досвідом з колегами;
- створення власних веб-сайтів та блогів;
- розміщення посилань на фрагменти уроків, відео- , аудіоматеріали для їх перегляду, посилань на додаткову літературу;
- зворотного зв'язку з учнями, комунікації з учнями та батьками учнів.

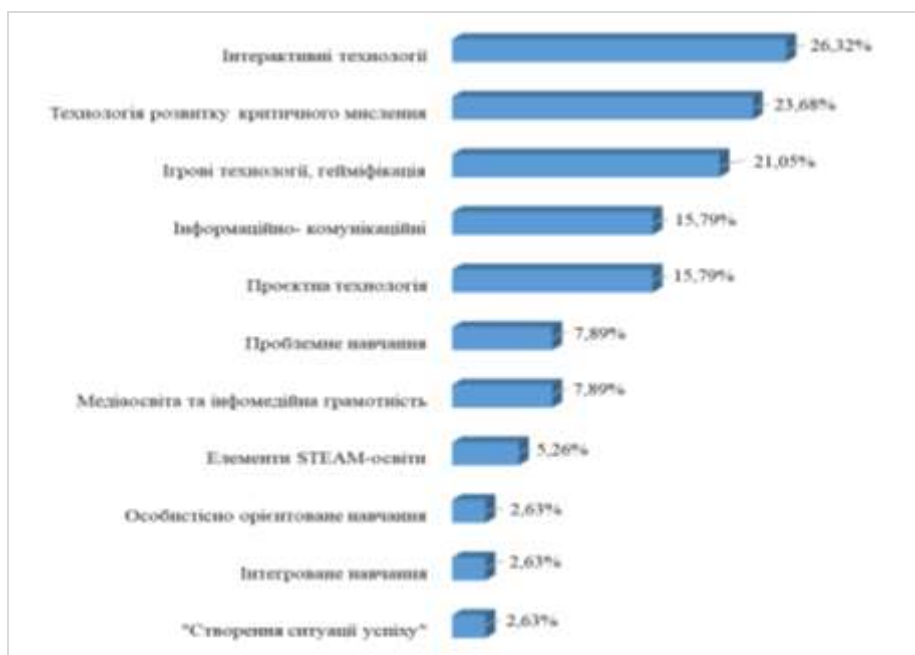

Рис. 3.48. Освітні технології, які впроваджують учителі предметів громадянської та історичної галузі

Серед освітніх технологій, які впроваджують учителі *предметів громадянської та історичної галузі*,

- кожен четвертий** респондент назвав інтерактивні,
- майже стільки ж** – розвиток критичного мислення,
- кожен п'ятий** – ігрові,
- 16 %** – інформаційно-комунікаційні або проєктні технології.

Від 5 до 8 % віддає перевагу проблемному навчанню, медіаосвіті та інфомедійній грамотності, елементам STEAM-освіти.

До 3 % респондентів указали на застосування технологій особистісно орієнтованого навчання, інтегрованого навчання, «Створення ситуації успіху» (рис. 3.48).

29,41 % учителів зазначили, що *беруть участь в дослідно-експериментальній роботі.* Серед тем дослідно-експериментальної діяльності педагоги називали такі, як «Використання освітніх інноваційних технологій на уроках історії та правознавства», «Видові листівки Харкова 1950-1980 рр. як історичне джерело» (науковий проєкт «CityFace: Практики самопрезентації багатонаціонального міста в індустріальну і постіндустріальну добу»), «Формування предметних компетентностей на уроках історії», «Ситуація успіху на уроках історії», «Дитиноцентризм як втілення ситуації успіху на уроках історії», «Розроблення та впровадження навчально-методичного забезпечення для ЗЗСО в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти».

30,88% респондентів засвідчили, що *беруть участь у реалізації освітніх проєктів*, серед яких:

- «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для ЗЗСО в умовах реалізації державного стандарту базової середньої освіти»;
- «Освітній технопарк Харківщини – 2030» (ХАБ -2 «Якісна освіта»);
- «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» та ін.

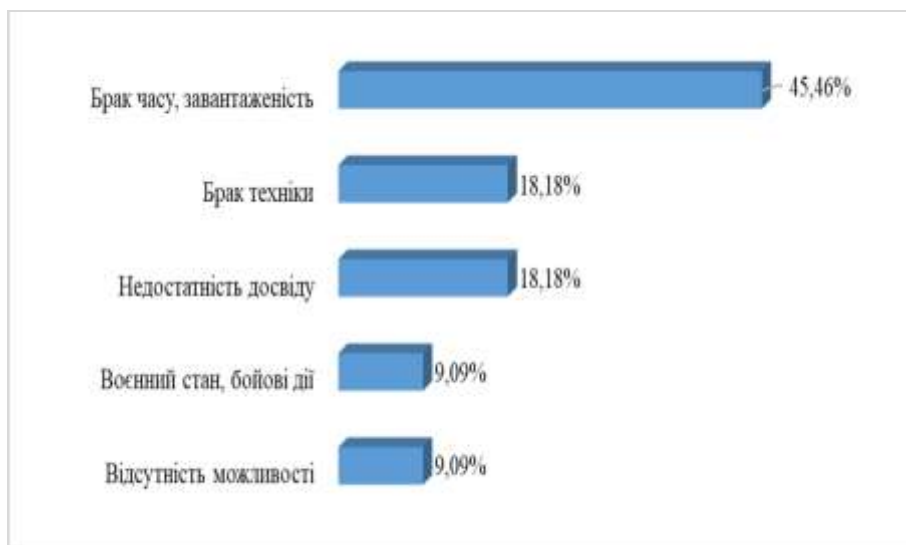

Рис. 3.49. Причини, через які вчителі предметів громадської та історичної галузі не беруть участь в інноваційній роботі

Понад 40 % учителів *предметів громадянської та історичної галузі* до причин, через які вони не беруть участь в інноваційній діяльності, назвали брак часу, завантаженість,

18 % – брак техніки або недостатність досвіду,
кожен одинадцятий – воєнний стан, бойові дії
і стільки ж – відсутність такої можливості (рис. 3.49).

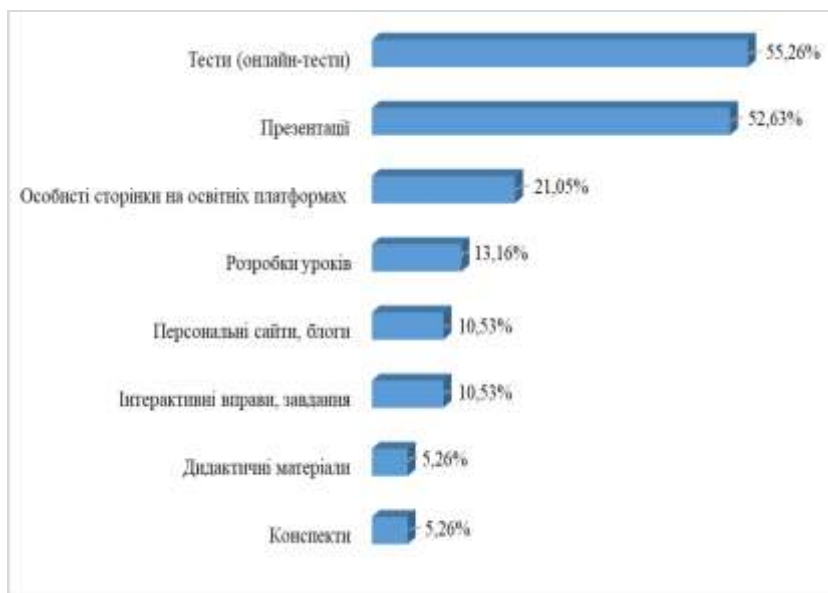

Рис. 3.50. Освітні ресурси, створені вчителями предметів громадянської та історичної галузі

Більше половини вчителів *предметів громадянської та історичної галузі* серед власно розроблених освітніх ресурсів відзначили тести (онлайн-тести) та презентації.

Кожен п'ятий педагог має особисті сторінки на освітніх платформах (у тому числі «На урок», «Всеосвіта»,

13 % – власні розробки уроків, **кожен десятий** – персональний сайт або блог,

стільки ж – розробляють онлайн інтерактивні вправи, завдання.

5 % респондентів указали на створені ними дидактичні матеріали, **стільки ж** – на конспекти.

Також окремі вчителі зазначили, що створюють ментальні карти, графічні зображення, блок-схеми, історичні ребуси (рис. 3.50).

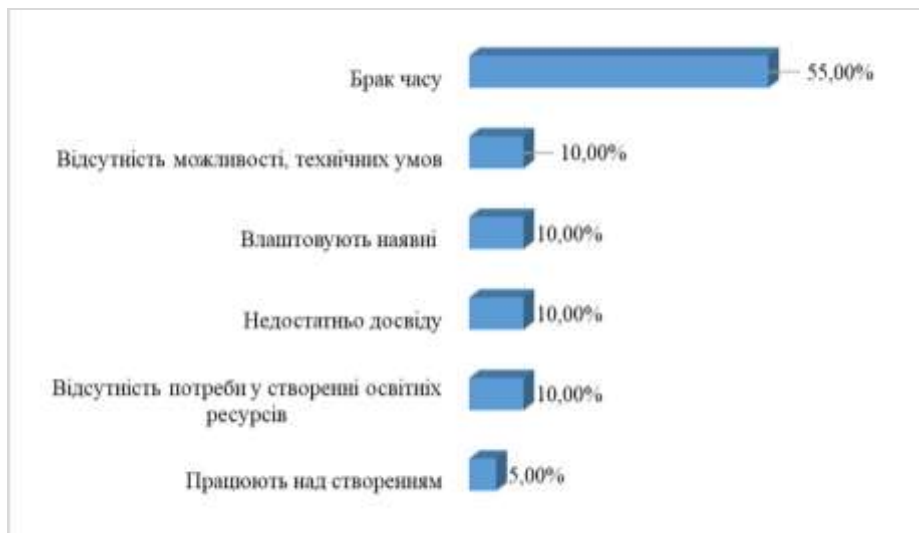

Рис. 3.51. Причини, через які вчителі предметів громадянської та історичної галузі не мають власних освітніх ресурсів

До причин, через які вчителі **предметів громадянської та історичної галузі** не мають розроблених власних освітніх ресурсів, **більше половини** педагогів віднесли **брак часу**.

Серед інших причин **кожен десятий** респондент назвав відсутність можливості, технічних умов, необхідності в розробці своїх освітніх ресурсів, оскільки влаштовують наявні, та брак досвіду. При цьому **5 %** педагогів зазначили, що працюють над розробкою власних освітніх ресурсів (рис. 3.51).

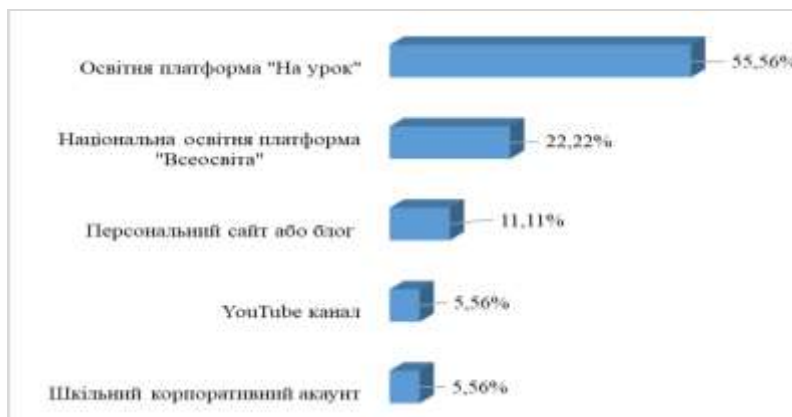

Рис. 3.52. Оприлюднення вчителями предметів громадянської та історичної галузі власних електронних ресурсів

Більше половини вчителів **предметів громадянської та історичної галузі**, які мають оприлюднені власні освітні ресурси, (**56 %**) розміщують їх на освітній платформі «На урок», **понад 20 %** – на національній платформі «Всеосвіта», **кожен дев'ятий** – на персональному сайті або блозі, а **6 %** – оприлюднює свої розробки на власному YouTube каналі, стільки ж – під шкільним корпоративним акаунтом (рис. 3.52).

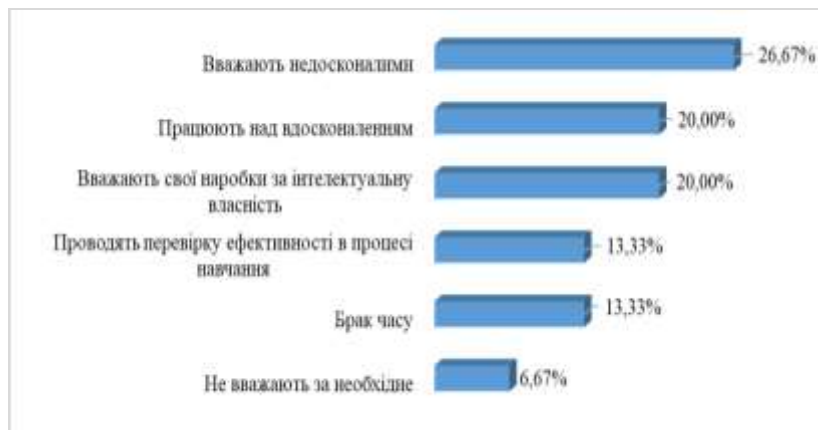

Рис. 3.53. Причини, через які вчителі предметів громадянської та історичної галузі не оприлюднюють власні розробки

Майже кожен четвертий учитель предмета *громадянської та історичної галузі* зазначив, що не оприлюднює власні розробки, оскільки вважає їх недосконалими. Кожен п'ятий педагог працює над вдосконаленням своїх розробок або вважає їх інтелектуальною власністю.

До інших причин **13 %** респондентів віднесли проведення перевірки ефективності власних розробок в процесі навчальної діяльності, **стільки ж** – брак часу, а **7 %** не вважають за необхідне оприлюднювати власні розробки (рис. 3.53).

3.1.3.3. Застосування системи оцінювання результатів навчання учнів у практичній діяльності

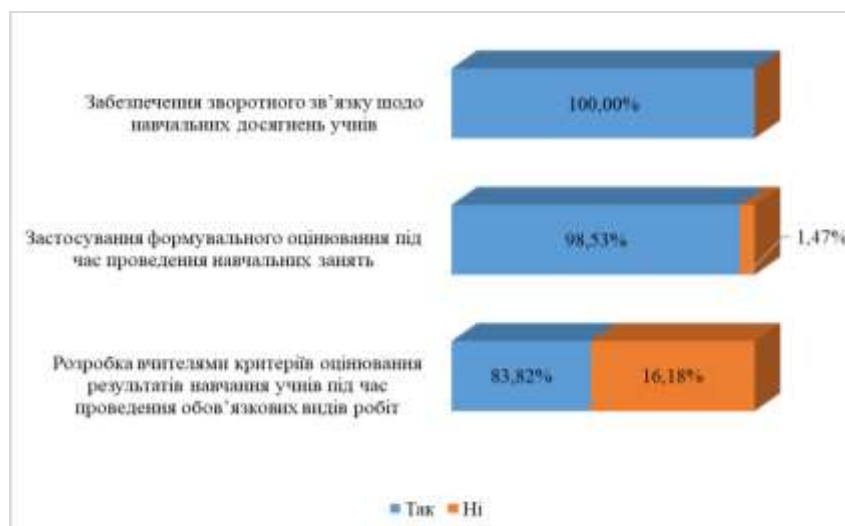

Рис. 3.54. Оцінювання учителями предметів громадянської та історичної галузі результатів навчання учнів

Усі вчителі *предметів громадянської та історичної галузі*, які взяли участь в опитуванні, засвідчили, що забезпечують на уроках зворотний зв'язок щодо навчальних досягнень учнів, **99 %** – застосовують формувальне оцінювання під час проведення навчальних занять, а **84 %** – розробляють критерії оцінювання результатів навчання учнів під час проведення обов'язкових видів робіт (рис. 3.54).

Майже 40 % учителів *предметів громадянської та історичної галузі* визнали, що *ознайомлюють учнів з критеріями оцінювання їхніх результатів навчання перед виконанням певного виду робіт, 19,12 % – під час уроків, 16,18 % – на початку навчального року.* Також педагоги відповіли, що використовують для інформування учнів *месенджери (Telegram, Viber) та різні онлайн-ресурси: Google Клас, освітню платформу Human, онлайн-дошки, електронну пошту та ін.*

Майже чверть респондентів (24,19 %) відповіли, що *забезпечують зворотний зв'язок щодо навчальних досягнень учнів за допомогою месенджерів (Telegram, Viber), кожен п'ятий (19,35 %) – онлайн-сервісу Google Клас, 16,13 % – залишають коментарі до виконаних завдань, 6,45 % – використовують електронний щоденник.* Незначна кількість респондентів (до 2 %) указали, що застосовують *Zoom або Google Meet, стільки ж – освітню платформу Human.*

Також учителі зазначили, що для забезпечення зворотного зв'язку використовують різні методи та прийоми, а саме: «Сенкан», «Незакінчене речення», «Світлофор», «Ромашка Блума», рефлексію та ін.

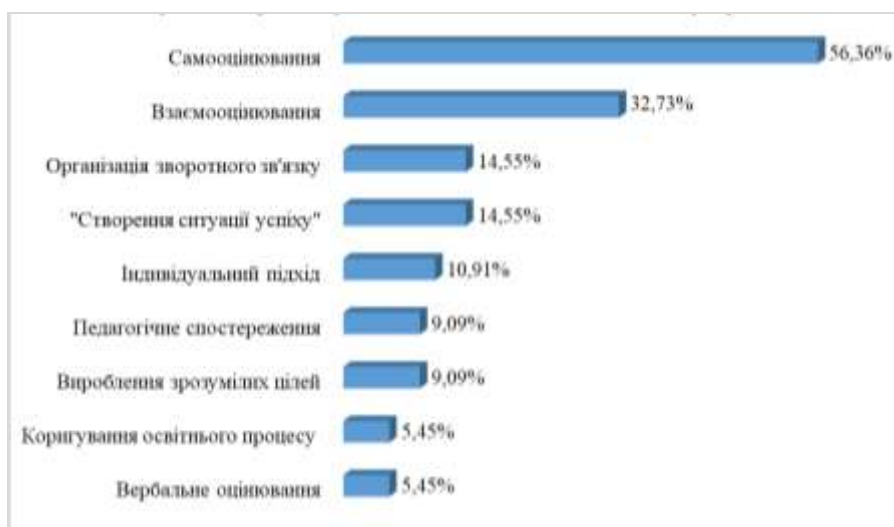

Рис. 3.55. Аспекти формувального оцінювання, які, на думку вчителів предметів громадянської та історичної галузі, використовуються найчастіше в освітньому процесі

До аспектів формувального оцінювання, які найчастіше використовуються на уроках, **більше половини** вчителів *предметів громадянської та історичної галузі (56 %)* віднесли *самооцінювання, майже кожен третій – взаємооцінювання.* Разом із тим на такі аспекти формувального оцінювання, як *вироблення зрозумілих цілей та організація зворотного зв'язку* вказала **менша кількість** респондентів: відповідно **9 %** та **15 %**.

Серед причин, через які вчителі не використовують формувальне оцінювання, респонденти назвали *надання переваги іншим видам оцінювання, формальний підхід до оцінювання та труднощі в організації зворотного зв'язку* (рис. 3.55).

3.1.3.4. Консультування, підтримка учнів, індивідуальний підхід (під час використання технологій дистанційного навчання)

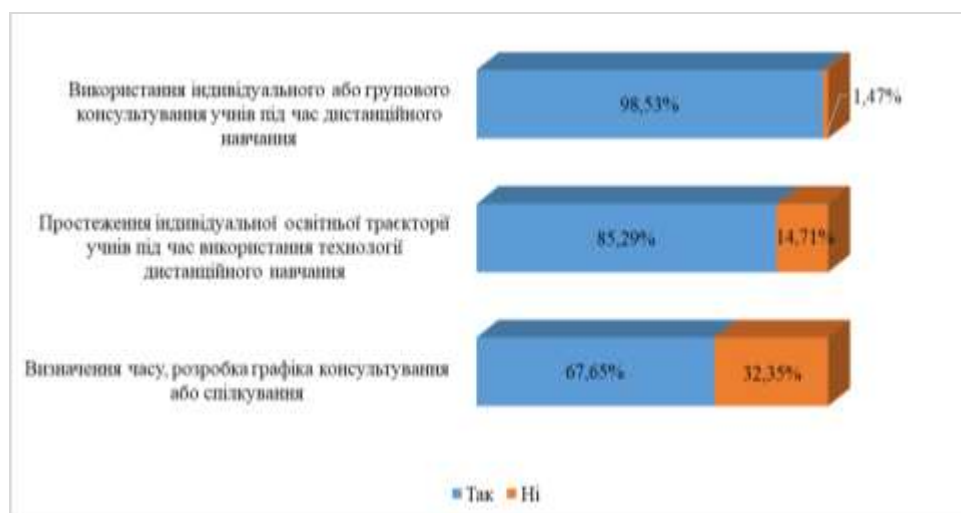

Рис. 3.56. Консультування та підтримка вчителями предметів громадянської та історичної галузі учнів під час дистанційного навчання

Майже всі вчителі **предметів громадянської та історичної галузі** відповіли, що під час дистанційного навчання використовують індивідуальне або групове консультування, 85 % – простежують індивідуальну освітню траєкторію учнів, а дві третини – визначають час, розробляють графік консультування або спілкування (рис. 3.56).

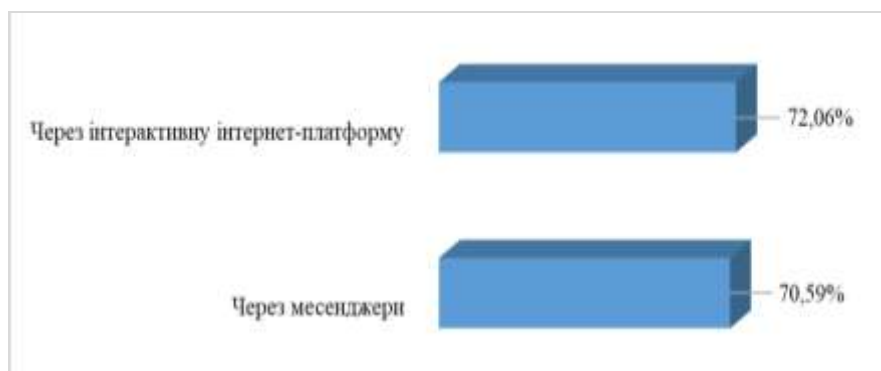

Рис. 3.57. Способи здійснення вчителями предметів громадянської та історичної галузі індивідуального або групового консультування учнів під час дистанційного навчання

Майже три чверті вчителів **предметів громадянської та історичної галузі**, які взяли участь в опитуванні, зазначили, що здійснюють індивідуальне або групове консультування учнів під час дистанційного навчання з використанням інтерактивної інтернет-платформи, близько 70 % – месенджерів (рис. 3.57).

Для простеження індивідуальної освітньої траєкторії вчителі проводять консультування, зокрема в месенджерах; використовують онлайн-сервіс Google Клас, освітні платформи, в тому числі, Human; ведуть щоденник спостережень; пропонують учням індивідуальні, різнорівневі диференційовані завдання; проводять індивідуальні бесіди, тестування; відстежують прогрес кожного

учня; виявляють потреби учнів; здійснюють аналіз та моніторинг результатів навчання.

До причин, через які вчителі не простежують індивідуальну освітню траєкторію учнів під час використання технології дистанційного навчання, респонденти віднесли технічні проблеми, труднощі в організації такої роботи.

Серед учителів, які визнали, що не мають визначеного часу для спілкування з учнями, 32,35 % зазначили, що консультування дітей здійснюється за потребою. Серед інших відповідей: наявність технічних проблем (нестабільність інтернет-зв'язку, вимикання енергопостачання).

3.1.4. Результати анкетування вчителів предметів природничої галузі

В анкетуванні взяли участь **66** учителів *предметів природничої галузі* з **65** закладів загальної середньої освіти області. Серед учасників дослідження **більшість (56,06 %)** склали вчителі зі стажем роботи понад 20 років. **22,73 %** респондентів мають стаж роботи від 11 до 20 років, **13,64 %** – від 5 до 10 років, **7,58 %** – до 5 років. **Більше половини** опитаних (**51,52 %**) – вчителі вищої кваліфікаційної категорії, **майже кожен четвертий (25,76 %)** – першої, **13,64 %** – другої, а **9,09 %** – кваліфікаційної категорії «спеціаліст».

Рис. 3.58. Місцезнаходження респондентів

Більше половини учителів *предметів природничої галузі*, які взяли участь в опитуванні, (**56 %**) перебували на території, підконтрольній Україні, **майже кожен шостий** – на території, де велися бойові дії або наближеній до бойових дій, **кожен одинадцятий** – в інших регіонах України, **стільки ж** – у Харківській області як внутрішньо переміщена особа, і **стільки ж** – за кордоном (рис. 3.58).

3.1.4.1. Планування роботи

Рис. 3.59. Планування вчителями предметів природничої галузі своєї діяльності

Близько **80 %** учителів *предметів природничої галузі* зазначили, що розробляють календарно-тематичні плани на основі навчальної програми, **15 %** – розробляють навчальну програму з предмета (курсу), тоді як **6 %** – використовують готові календарно-тематичні плани (рис. 3.59).

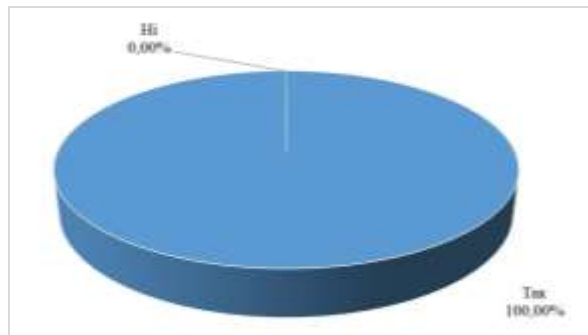

Рис. 3.60. Аналіз учителями предметів природничої галузі, ефективності календарно-тематичного планування, його виконання та результатів планування

Усі вчителі *предметів природничої галузі*, які взяли участь у дослідженні, відповіли, що аналізують ефективність календарно-тематичного планування, його виконання та результати планування наприкінці навчального року (рис. 3.60).

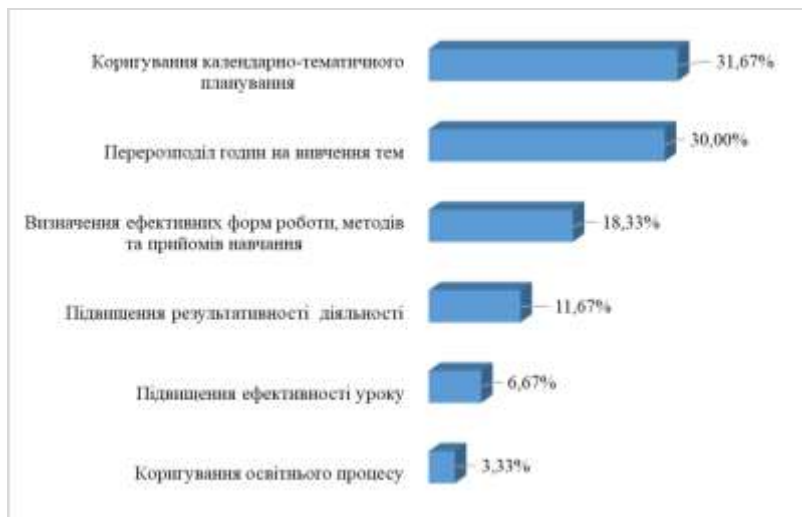

Рис. 3.61. Вплив аналізу ефективності календарно-тематичного планування на роботу вчителів предметів природничої галузі

Близько **30 %** опитаних учителів *предметів природничої галузі* зазначили, що аналіз ефективності календарно-тематичного планування дозволяє їм коригувати календарно-тематичне планування та перерозподіляти години на вивчення тем.

При цьому **18 %** респондентів вважають, що такий аналіз сприяє визначенню ефективних форм роботи, методів та прийомів навчання, а **12 %** – підвищенню результативності діяльності.

7 % респондентів роль аналізу ефективності календарно-тематичного планування пов'язують із підвищенням ефективності уроку, а **3 %** – із коригуванням освітнього процесу (рис. 3.61).

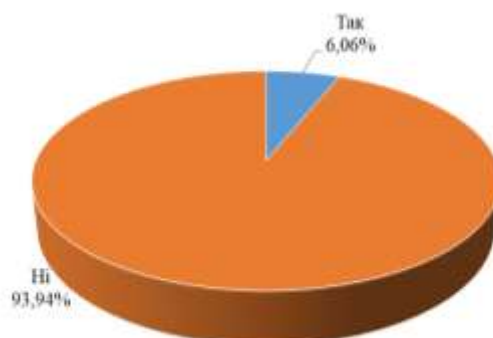

Рис. 3.62. Втручання керівництва закладу освіти у процес розроблення вчителями предметів природничої галузі календарно-тематичного плану

94 % учителів *предметів природничої галузі* відповіли, що не відчувають втручання керівництва закладу освіти у процес розроблення календарно-тематичного плану (рис. 3.62).

3.1.4.2. Використання освітніх ресурсів, інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), медіаресурсів у освітній діяльності

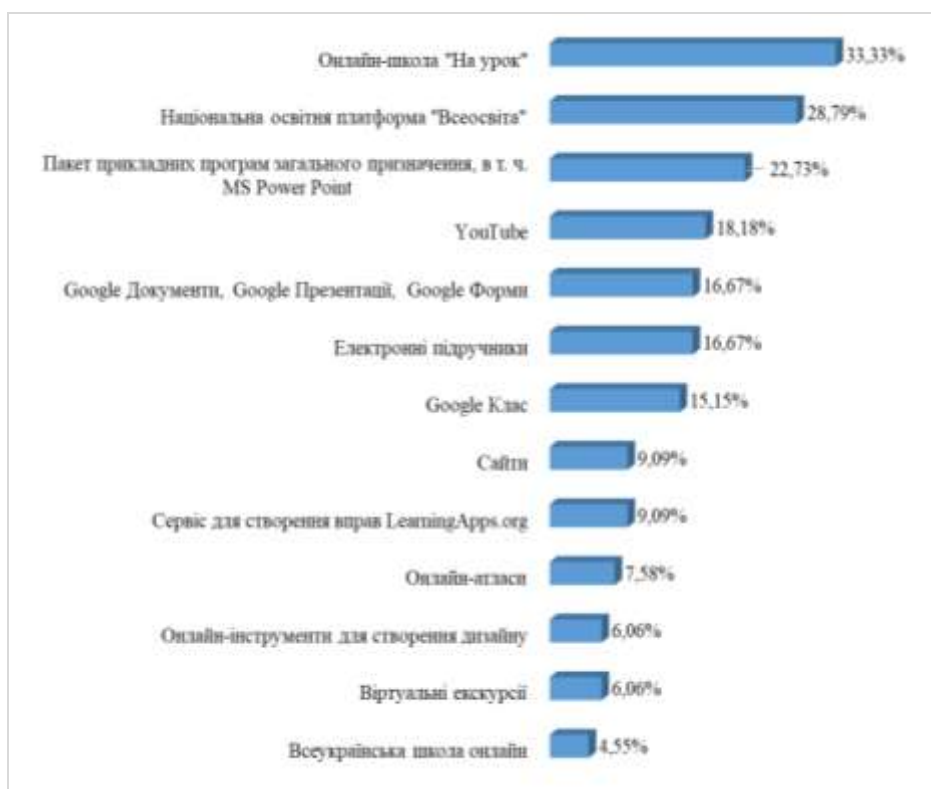

Рис. 3.63. Використання вчителями предметів природничої галузі ІКТ у процесі підготовки до проведення навчальних занять, для розроблення завдань, створення освітніх ресурсів

У процесі підготовки до проведення навчальних занять, для розроблення завдань, створення освітніх ресурсів учителі **предметів природничої галузі найчастіше** використовують матеріали освітньої онлайн-школи «На Урок» (33 %), національної освітньої платформи «Всеосвіта» (29 %), пакет прикладних програм загального призначення, в тому числі MS Power Point для створення презентацій (23 %).

Менша кількість респондентів указала на використання матеріалів відеохостингу YouTube (18 %), Google Документів, Google Презентацій та Google Форм, електронних підручників (кожен шостий), онлайн-сервісу Google Клас (15 %).

Від 5 % до 10 % учителів надають перевагу сайтам, сервісам для створення вправ LearningApps, онлайн-версіям атласів, онлайн-інструментам для створення дизайну, віртуальним екскурсіям та онлайн-платформі «Всеукраїнська школа онлайн».

Також окремі вчителі використовують освітні платформи Human, Zoom, Google Meet, тестові технології, онлайн-дошку Padlet, енциклопедії, віртуальні лабораторії, платформу для створення інтерактивних презентацій Pear Deck, електронний глобус, електронний мікроскоп та ін. (рис. 3.63).

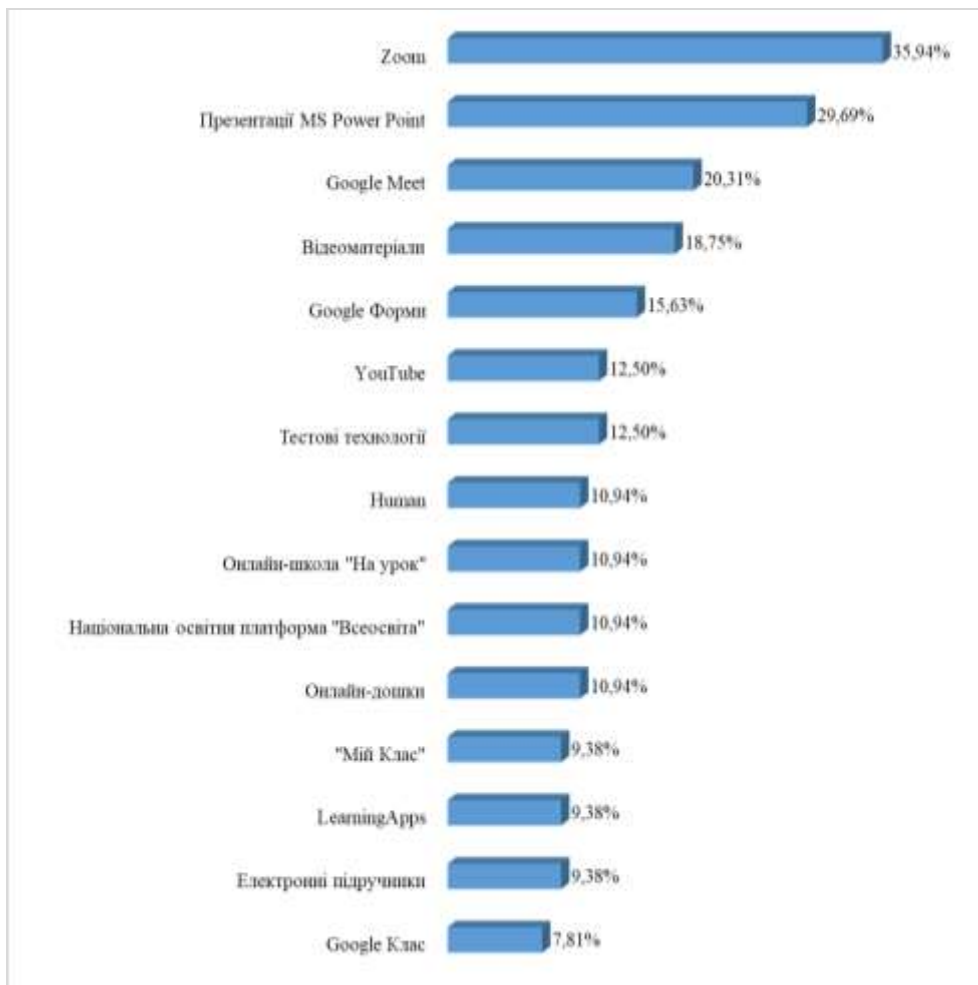

Рис. 3.64. Використання вчителями предметів природничої галузі ІКТ під час проведення навчальних занять

Під час проведення навчальних занять учителі **предметів природничої галузі найчастіше** використовують платформу Zoom (понад третини), програму MS Power Point для створення презентацій (**30 %**).

Кожен п'ятий учитель надає перевагу використанню відеоматеріалів та платформи Google Meet, **16 %** – Google Формам, **13 %** – відеохостингу YouTube та тестовим технологіям, **майже кожен дев'ятий** – освітній платформи Human, онлайн-школі «На урок», національній освітній платформі «Всеосвіта», використанню онлайн-дошок (Padlet, Jamboard).

Від 8 % до 9 % педагогів під час проведення занять використовують освітню платформу «Мій клас», сервіс для створення інтерактивних вправ LearningApps, електронні підручники та онлайн-сервіс Google Клас.

Серед інших відповідей, які надали **менше 7 %** респондентів: віртуальні екскурсії, віртуальні лабораторії, Viber, онлайн-платформа «Всеукраїнська школа онлайн», освітня програма mozaBook, мультимедійні презентації, онлайн-сервіс Kahoot! та ін. (рис. 3.64).

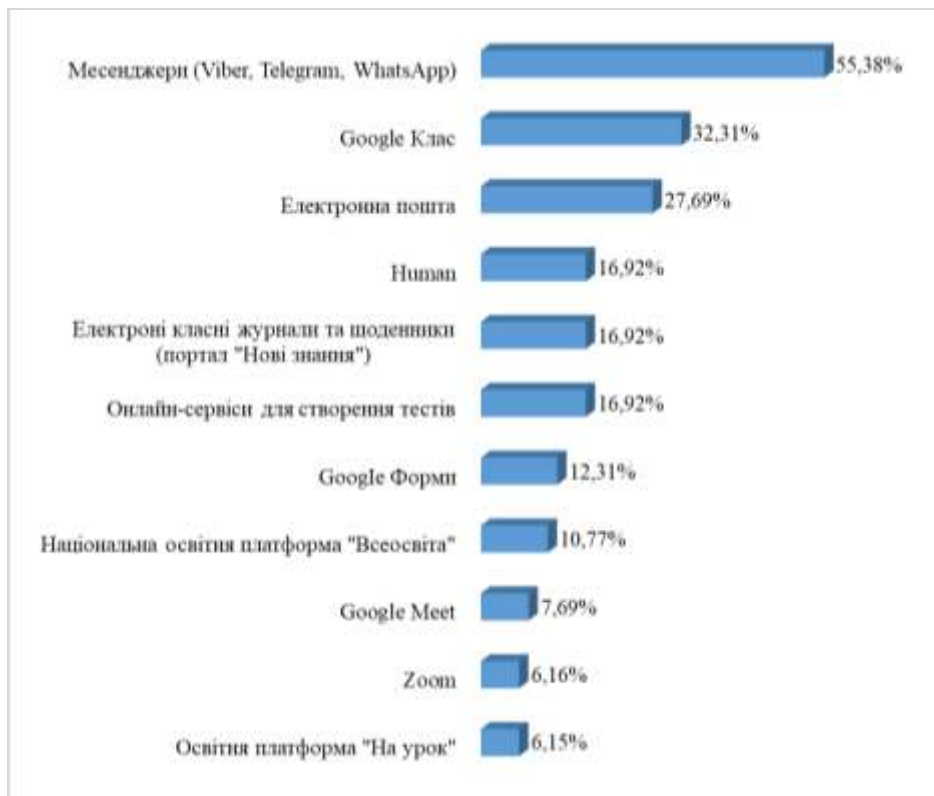

Рис. 3.65. Використання вчителями предметів природничої галузі ІКТ для зворотного зв'язку з учнями

Для зворотного зв'язку з учнями **більше половини** вчителів **предметів природничої галузі** використовують месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp), **майже кожен третій** – сервіс Google Клас та електронну пошту.

Кожен шостий педагог надає перевагу освітній платформі Human, електронним класним журналам та щоденникам на порталі «Нові знання», онлайн-сервісам для створення тестів.

Понад 10 % педагогів віддають пріоритет Google Формам та національній освітній платформі «Всеосвіта».

Деякі вчителі (**менше 2 %**) зазначили, що використовують освітнє середовище «Єдина школа» (рис. 3.65).

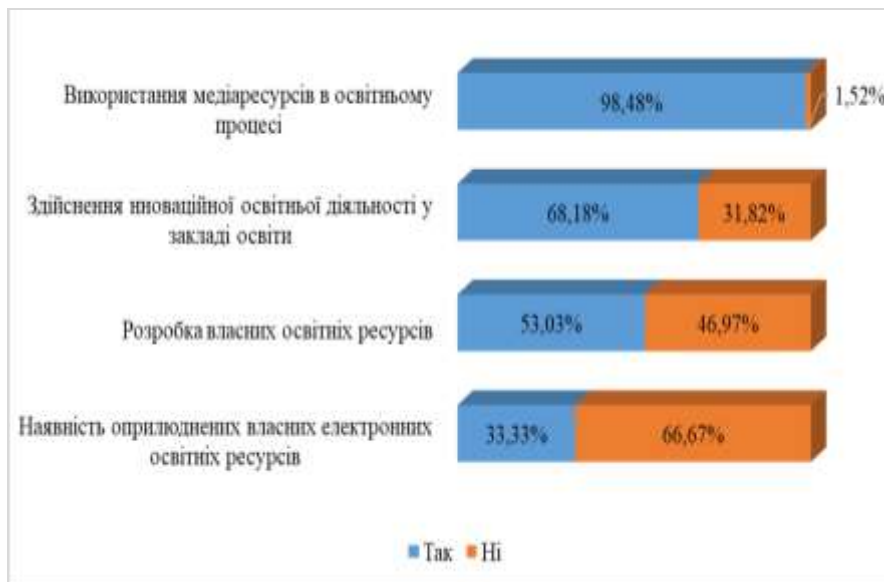

Рис. 3.66. Використання вчителями предметів природничої галузі освітніх ресурсів, ІКТ, медіаресурсів у освітній діяльності

Майже всі учителі **предметів природничої галузі (98 %)** відповіли, що використовують медіаресурси в освітньому процесі, **близько 70 %** – здійснюють інноваційну діяльність, **більше половини** – розробляють власні освітні ресурси, а **кожен третій** має оприлюднені власні освітні ресурси (рис. 3.66).

Медіаресурси в освітньому процесі учителі **предметів природничої галузі** застосовують для:

- мультимедійного супроводу уроку (візуалізації інформації, використання анімації, графічних зображень, музики, анімаційної графіки про явища природи та фізичні, хімічні процеси);
- демонстрації відеоресурсів, використання презентацій, відеороликів, веб-сайтів, медіаігр, творчо-пошукових завдань;
- проведення віртуальних лабораторних та практичних робіт;
- демонстрації явищ в 3D форматі (за допомогою ресурсів mozaBook);
- тестування учнів;
- використання завдань на пошук та аналіз інформації, розвиток критичного мислення;
- надання учням додаткових джерел інформації;
- обговорення з учнями мультимедійних матеріалів;
- створення власних завдань вікторин, кросвордів, таблиць, тестів;
- виконання учнями інтерактивних завдань;
- унаочнення навчального матеріалу під час уроку;
- створення відео-матеріалів, аудіо-файлів;
- пошуку матеріалів в Червоній книзі України;
- розміщення посилань на фрагменти уроків, відео-, аудіоматеріали для їх перегляду.

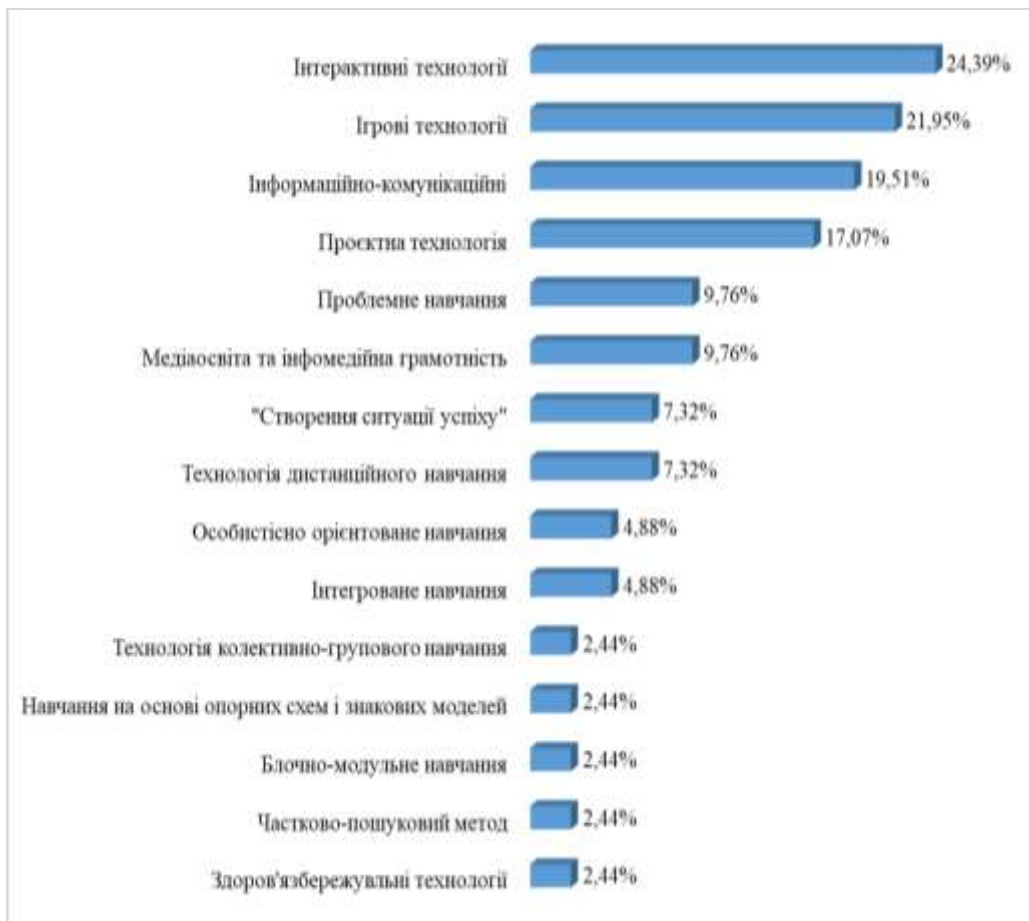

Рис. 3.67. Освітні технології, які впроваджують учителі предметів природничої галузі

Кожен четвертий учитель *предметів природничої галузі* зазначив, що впроваджує в освітній процес інтерактивні технології, **кожен п'ятий** – ігрові та інформаційно-комунікаційні, а **17 %** – проектні. **Кожен десятий** педагог віддає перевагу проблемному навчанню, медіаосвіті та інфомедійній грамотності, **5 %** – технологіям особистісно орієнтованого та інтегрованого навчання.

Інші освітні технології застосовують **менше 5 %** учителів (рис. 3.67).

15,15 % учителів відповіли, що беруть участь в дослідно-експериментальній роботі. Серед тем дослідно-експериментальної діяльності педагоги називали такі, як «Екологічний стан рідного міста», «Екологічні проблеми заплавної луки Краснопавлівського водосховища», «Як би змінився клімат та природа міста Харкова якщо він був би морським містом?», «Екосортування сміття – запорука збереження природних ресурсів Харківщини», «Якість повітря за станом хвойних дерев», «Ентомофауна шкідників міста Харкова», «Фінологічні спостереження за байбаками та фазанами» та ін.

15,15 % респондентів засвідчили, що беруть участь у реалізації освітніх проєктів, серед яких регіональний проєкт «Освітній технопарк Харківщини-2030» та проєкт «Впровадження НУШ в систему базової середньої освіти».

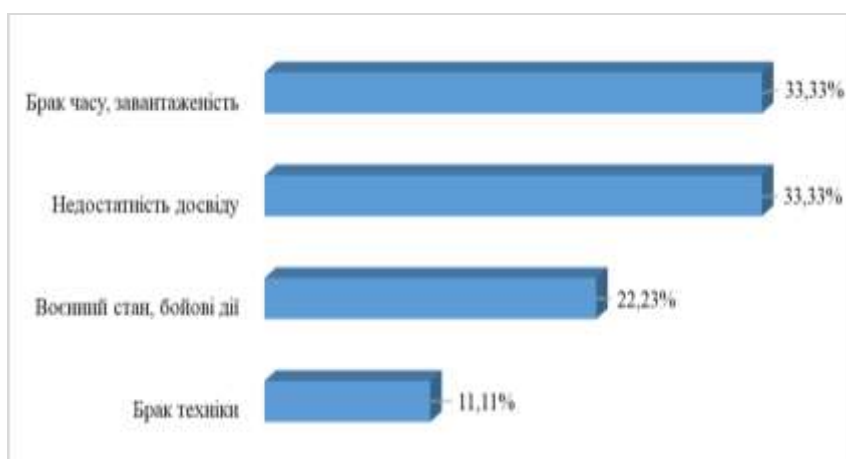

Рис. 3.68. Причини, через які вчителі предметів природничої галузі не беруть участь в інноваційній роботі

Більше третини вчителів предметів природничої галузі до причин, через які вони не беруть участь в інноваційній діяльності, віднесли брак часу, перевантаженість та недостатність досвіду, кожен п'ятий – воєнний стан, бойові дії, а 11 % – брак техніки (рис. 3.68).

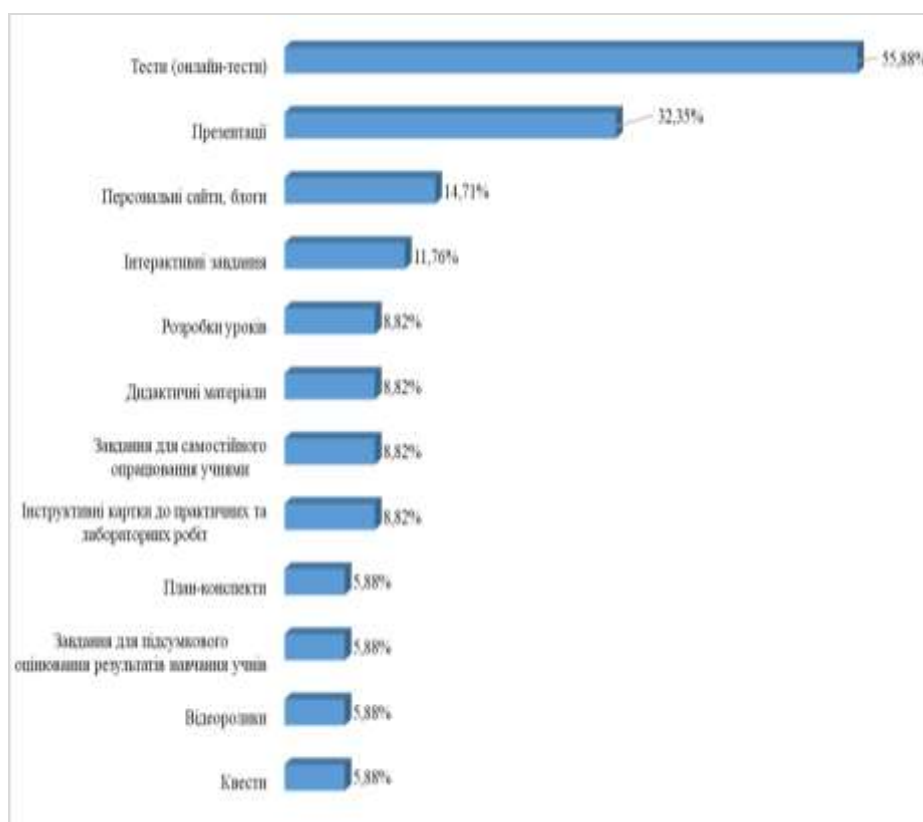

Рис. 3.69. Освітні ресурси, створені вчителями предметів природничої галузі

Більше половини учителів предметів природничого циклу серед власно розроблених освітніх ресурсів назвали тести (онлайн-тести), а майже кожен третій – презентації. Кожен сьомий педагог має свій персональний сайт або блог, майже кожен восьмий – розробляє власні інтерактивні завдання.

9 % респондентів указали на створені ними розробки уроків, дидактичні матеріали, завдання для самостійного опрацювання учнями, інструктивні картки до практичних та лабораторних робіт,

6 % – на план-конспекти, завдання для підсумкового оцінювання навчання учнів, відеоролики, квести.

3 % учителів зазначили, що створюють власні відеоуроки (рис. 3.69).

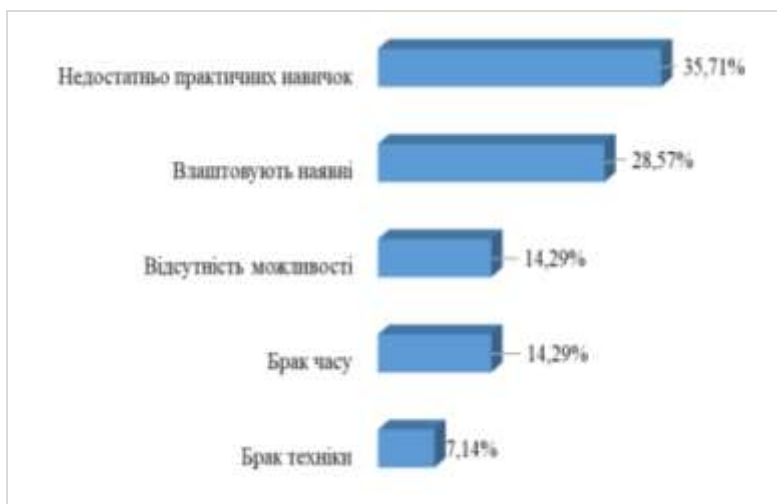

Рис. 3.70. Причини, через які вчителі предметів природничої галузі не мають власних освітніх ресурсів

До причин, через які вчителі **предметів природничого циклу** не мають розроблених власних освітніх ресурсів,

близько 30 % респондентів віднесли відсутність практичних навичок та необхідності в розробці своїх освітніх ресурсів, оскільки їх влаштовують наявні.

Кожен сьомий учитель серед таких причин назвав відсутність можливості та брак часу.

7 % педагогів не мають власних освітніх ресурсів через брак техніки (рис. 3.70).

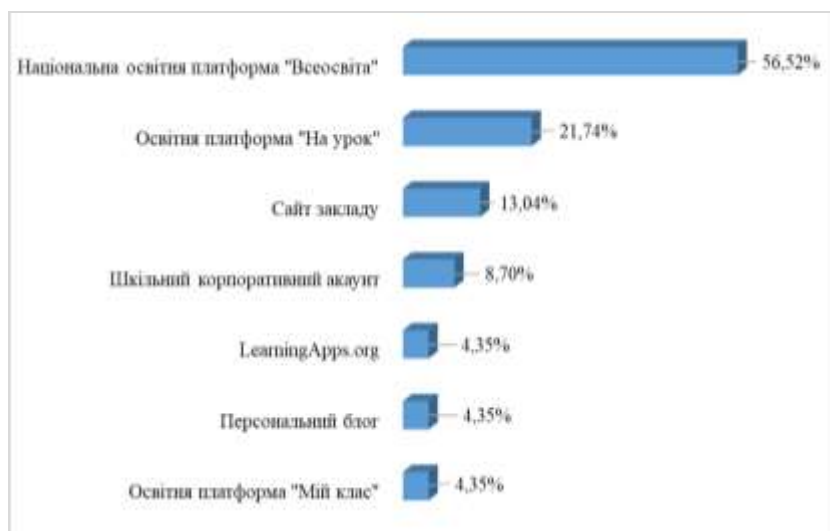

Рис. 3.71. Оприлюднення вчителями предметів природничої галузі власних електронних ресурсів

Більше половини учителів **предметів природничого циклу**, які мають **оприлюднені власні освітні ресурси**, розміщують їх на національній освітній платформі «Всеосвіта»,

кожен п'ятий – на освітній платформі «На урок».

Майже кожен восьмий педагог оприлюднює свої розробки на сайті закладу,

9 % – розміщують під шкільним корпоративним акаунтом,

4 % – на онлайн-сервісі LearningApps, на персональному блозі, платформі «Мій клас» (рис. 3.71).

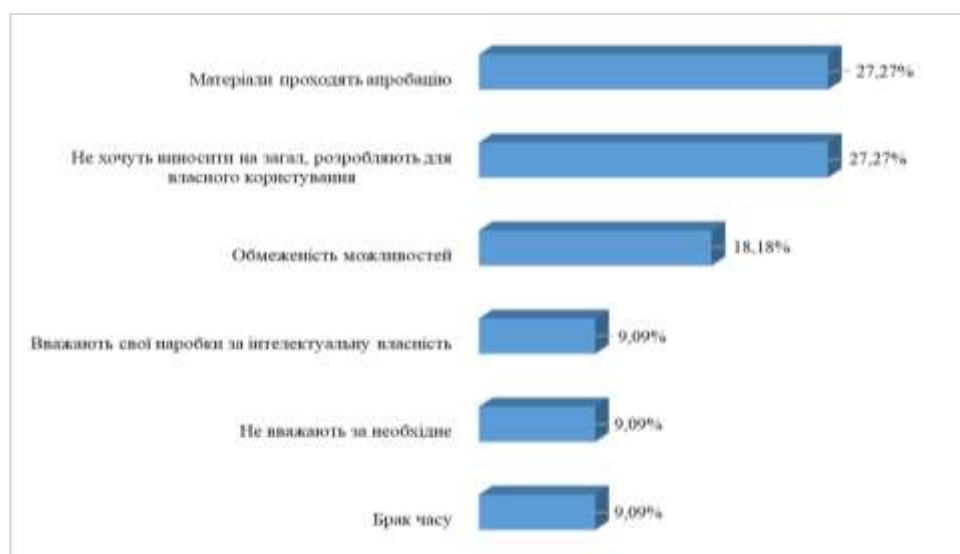

Рис. 3.72. Причини, через які вчителі предметів природничого циклу не оприлюднюють власні розробки

Серед учителів **предметів природничого циклу**, які мають **власні розробки, але не оприлюднили їх**,

27 % зазначили, що їх матеріали ще проходять апробацію,

стільки ж – не хочуть виносити їх на загальне користування та розробляють для власного користування,

18 % – мають обмежені можливості.

9 % респондентів відповіли, що вважають свої розробки інтелектуальною власністю та не вважають за необхідне оприлюднювати свої розробки.

Стільки ж респондентів указали на брак часу (рис. 3.72).

3.1.4.3. Застосування системи оцінювання результатів навчання учнів у практичній діяльності

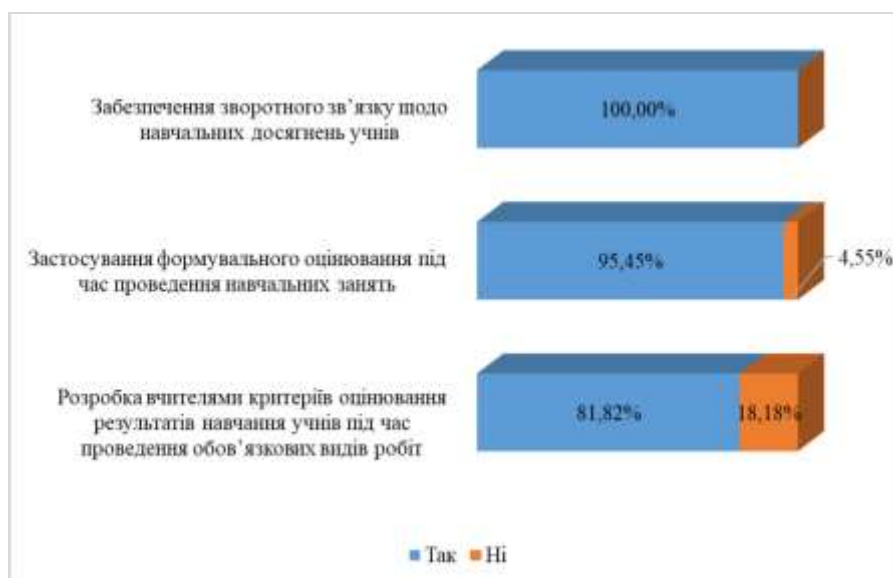

Рис. 3.73. Оцінювання учителями предметів природничого циклу результатів навчання учнів

Усі вчителі *предметів природничого циклу*, які взяли участь в опитуванні, засвідчили, що забезпечують на уроках зворотний зв'язок щодо навчальних досягнень учнів, 95 % – застосовують формувальне оцінювання під час проведення навчальних занять, а 82 % – розробляють критерії оцінювання результатів навчання учнів під час проведення обов'язкових видів робіт (рис. 3.73).

35,09 % учителів *предметів природничого циклу* визнали, що ознайомлюють учнів з критеріями оцінювання їхніх результатів навчання на початку уроку, вивчення теми, 17,54 % – перед виконанням певного виду робіт, 7,02 % – при розробці тестів прописано оцінювання кожного завдання, 5,26 % – на початку року, 3,51 % – при виконанні практичних робіт.

Також 26,05 % педагогів відповіли, що використовують для інформування учнів Viber та різні онлайн-ресурси: Google Клас, освітню платформу Human, електронну пошту та ін.

38,48 % опитаних зазначили, що забезпечують зворотний зв'язок щодо навчальних досягнень учнів за допомогою месенджерів (Telegram, Viber), 18,37 % – з використанням онлайн-сервісу Google Клас, 12,24 % – електронного журналу або щоденника, 10,20 % – національної освітньої платформи «Всеосвіта» та освітньої платформи Human, 8,16 % – електронної пошти, 6,12 % – телефонного зв'язку, 4,08 % – платформи Zoom. Незначна кількість респондентів (2 %) указали на застосування ними автоматизованої системи «Єдина школа».

Також вчителі відзначали, що для забезпечення зворотного зв'язку використовують письмові та тестові роботи, коментарі, похвалу, рефлексію та ін.

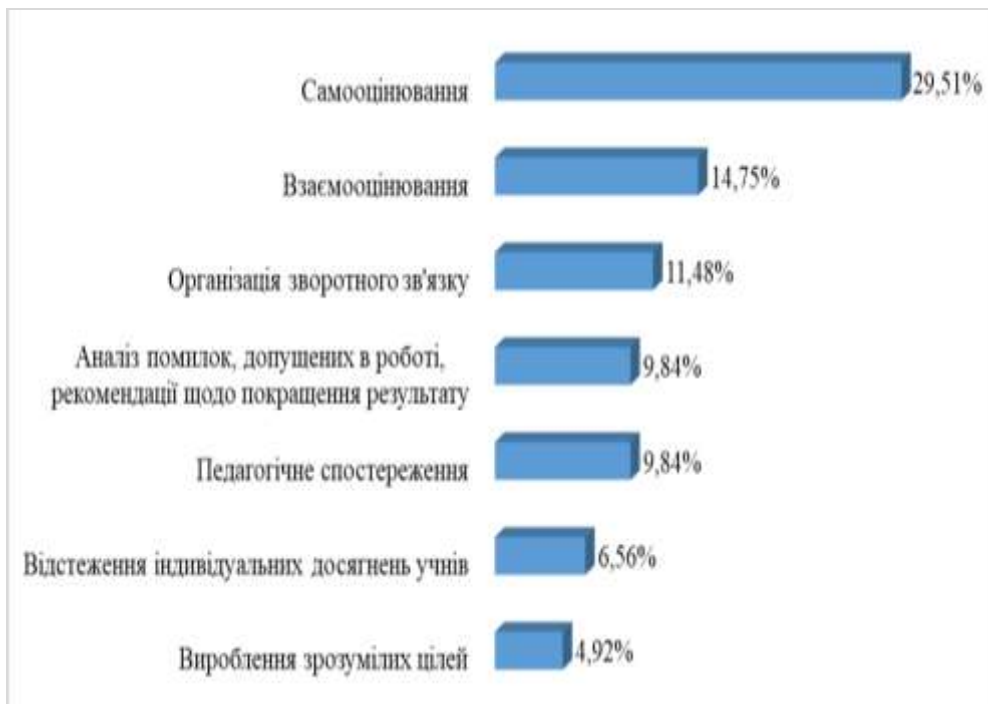

Рис. 3.74. Аспекти формульованого оцінювання, які, на думку вчителів предметів природничого циклу, використовуються найчастіше в освітньому процесі

До аспектів формульованого оцінювання, які найчастіше використовуються на уроках, **кожен третій** учитель **предмета природничого циклу** відніс самооцінювання, **кожен сьомий** – взаємооцінювання. Разом із тим на такі аспекти формульованого оцінювання як вироблення зрозумілих цілей та організація зворотного зв'язку вказала **менша кількість** респондентів: відповідно **5 %** та **12 %**. Серед причин, через які вчителі не використовують формульоване оцінювання, респонденти назвали труднощі в організації зворотного зв'язку, формальний підхід до оцінювання, надання переваги іншим видам оцінювання (рис. 3.74).

3.1.4.4. Консультування, підтримка учнів, індивідуальний підхід (під час використання технологій дистанційного навчання)

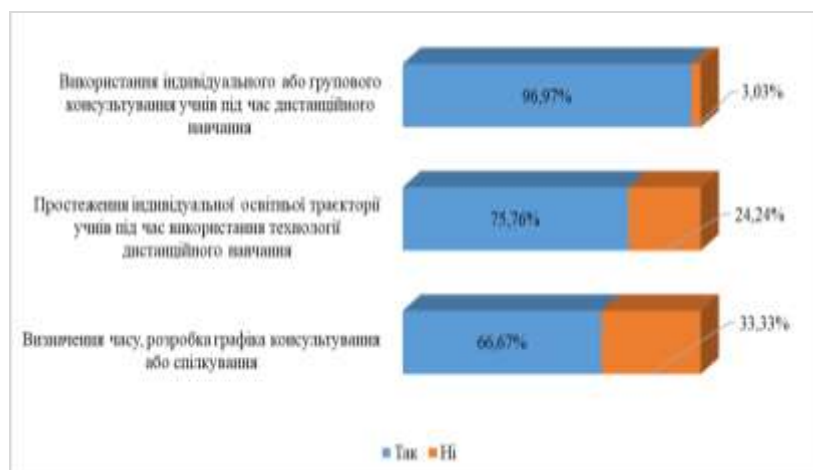

Рис. 3.75. Консультування та підтримка вчителями предметів природничого циклу учнів під час дистанційного навчання

97 % учителів *предметів природничого циклу*, які взяли участь в опитуванні, відповіли, що під час дистанційного навчання використовують індивідуальне або групове консультування,

три чверті респондентів – простежують індивідуальну освітню траєкторію учнів,

а дві третини – визначають час, розробляють графік консультування або спілкування (рис. 3.75).

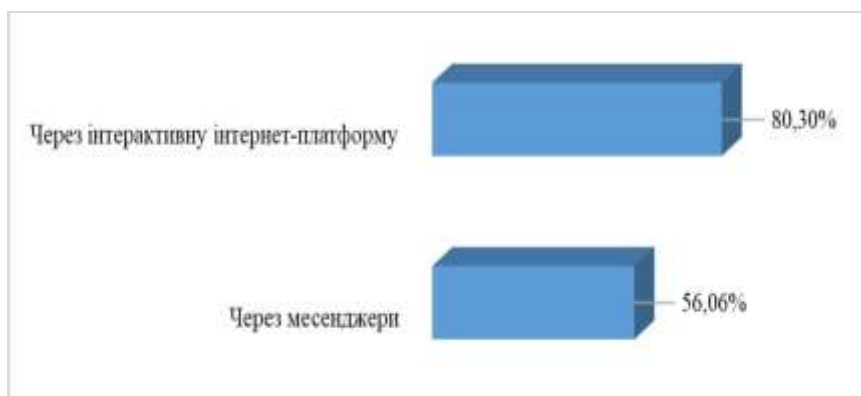

Рис. 3.76. Способи здійснення вчителями предметів природничого циклу індивідуального або групового консультування учнів під час дистанційного навчання

80 % вчителів *предметів природничого циклу* зазначили, що здійснюють індивідуальне або групове консультування учнів під час дистанційного навчання з використанням інтерактивної інтернет-платформи, **більше половини** – за допомогою месенджерів (рис. 3.76).

Для простеження індивідуальної освітньої траєкторії учителі здійснюють консультування із використанням Google Клас, освітніх платформи Нуман, «Проосвіта», «Всеосвіта», щоденників спостережень, електронних щоденників, пропонують учням індивідуальні завдання, проводять індивідуальні бесіди, тестування, відстежують прогрес кожного учня, виявляють особливі потреби, здійснюють аналіз та моніторинг результатів навчання.

До причин, через які вони не простежують індивідуальну освітню траєкторію учнів під час використання технології дистанційного навчання, респонденти віднесли складність процесу та труднощі в організації зворотного зв'язку під час дистанційного навчання (наявність технічних проблем).

Серед учителів, які визнали, що не мають визначеного часу для спілкування з учнями, **25,76 %** зазначили, що консультування дітей здійснюють за потребою. Серед інших відповідей: виникнення технічних проблем (нестабільність інтернет-зв'язку, вимикання електрики), орієнтація на зручний час для вчителя та учнів, труднощі в організації комунікації з дітьми.

3.2. Використання вчителями 5 класів освітніх ресурсів та завдань під час дистанційного навчання

У межах вивчення освітніх ресурсів та завдань, що використовують вчителі 5 класів під час застосування технологій дистанційного навчання, здійснювалося спостереження керівниками ЗЗСО діяльності вчителів за формою вивчення педагогічної діяльності, рекомендованою Державною службою якості освіти з 4-х навчальних предметів: *української мови, математики, предметів громадянської та історичної галузі, предметів природничої галузі*.

Дослідженням було охоплено **48** закладів загальної середньої освіти.

Результати спостереження за педагогічною діяльністю показали, що на **всіх** уроках *української мови* під час дистанційного навчання вчителі використовують завдання, зміст яких спрямований на оволодіння учнями ключовими компетентностями, формування суспільних цінностей, а при застосуванні освітніх ресурсів дотримуються академічної доброчесності.

Разом із тим не завжди педагоги пропонують учням завдання, що містять критерії оцінювання результатів їхнього навчання (рис. 3.77).

3.2.1. Українська мова

Рис. 3.77. Використання вчителями завдань під час дистанційного навчання на уроках

української мови

На всіх уроках *української мови* вчителі використовують тести, дещо рідше – презентації, завдання для самостійного опрацювання, підсумкового оцінювання, а також – розробки навчальних занять (рис. 3.78).

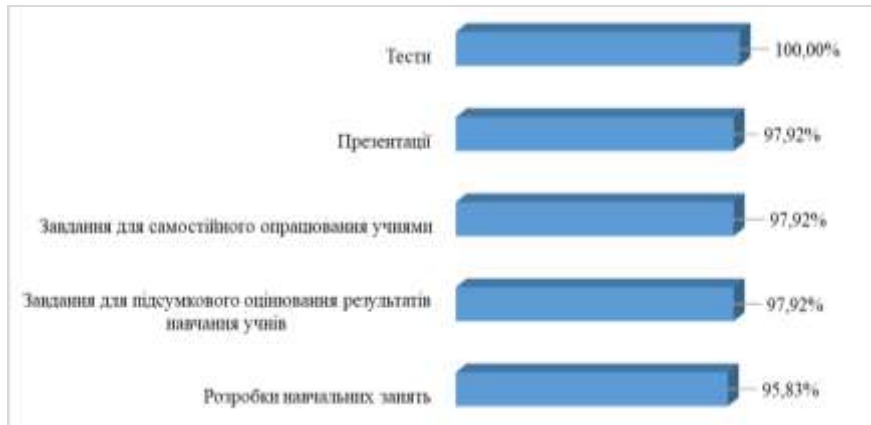

Рис. 3.78. Використання вчителями освітніх ресурсів на уроках української мови

3.2.2. Математика

На **всіх** уроках **математики** вчителі використовують завдання, зміст яких спрямований на оволодіння ключових компетентностей, а при застосуванні освітніх ресурсів дотримуються академічної доброчесності.

Проте не завжди педагоги пропонують учням завдання, що містять критерії оцінювання результатів їхнього навчання. **Кожен восьмий** учитель недостатньо уваги приділяє використанню завдань, що сприяють формуванню суспільних цінностей (рис. 3.79).

Рис. 3.79. Використання вчителями завдань під час дистанційного навчання на уроках математики

На **всіх** уроках **математики** у якості освітніх ресурсів учителі використовують завдання для підсумкового оцінювання результатів навчання. Однак педагоги не завжди пропонують учням тести та завдання для самостійного опрацювання, використовують презентації. **90%** учителів недостатньо уваги приділяє розробкам навчальних занять (рис. 3.80).

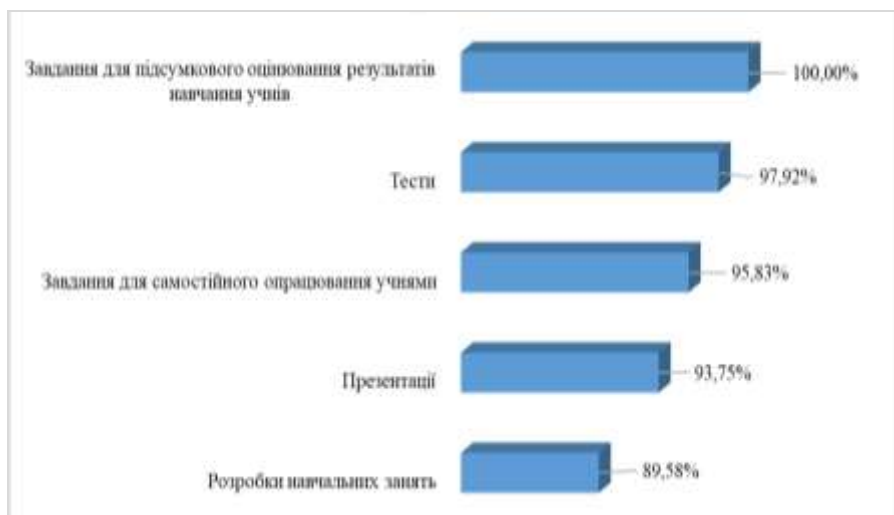

Рис. 3.80. Використання вчителями освітніх ресурсів на уроках математики

3.2.3. Предмети громадянської та історичної галузі

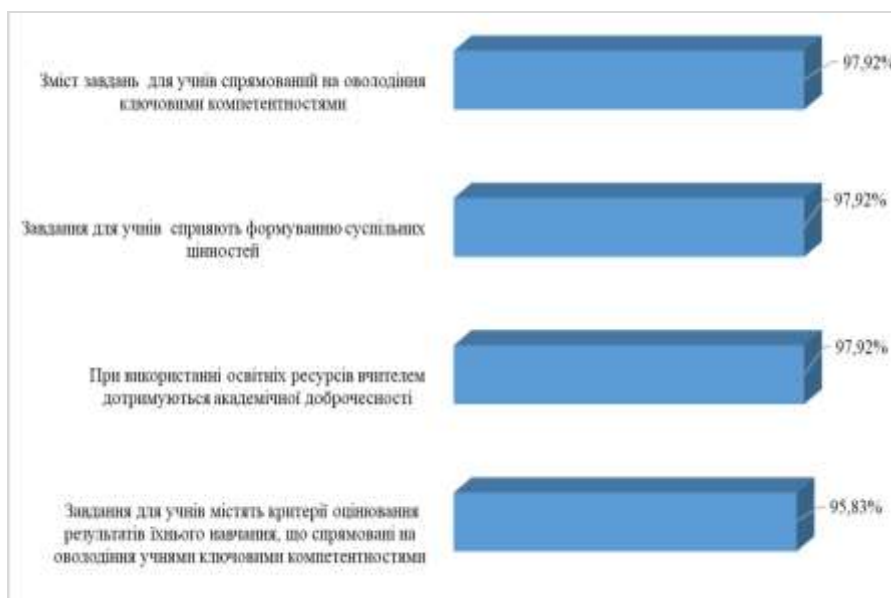

Рис. 3.81. Використання вчителями завдань під час дистанційного навчання на уроках з предметів громадянської та історичної галузі

На переважній більшості уроків з **предметів громадянської та історичної галузі** (понад **95 %**) учителі під час дистанційного навчання пропонують учням завдання, зміст яких спрямований на оволодіння ключовими

компетентностями та формування суспільних цінностей, а при застосуванні освітніх ресурсів дотримуються академічної доброчесності. Завдання для учнів переважно містять критерії оцінювання результатів їхнього навчання (рис. 3.81).

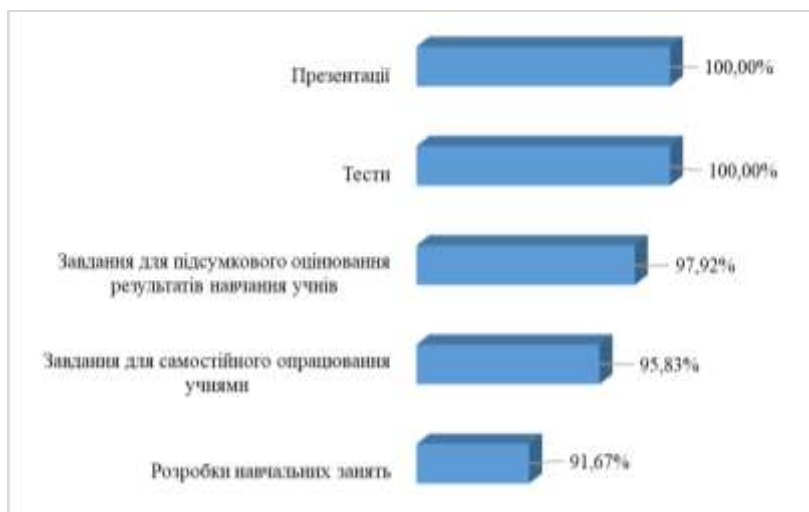

Рис. 3.82. Використання вчителями освітніх ресурсів на уроках з предметів громадянської та історичної галузі

Учителі **предметів громадянської та історичної галузі** на **всіх** уроках під час дистанційного навчання використовують такі освітні ресурси, як презентації та тести, на переважній більшості (**понад 95 %**) – завдання для підсумкового оцінювання результатів навчання та самостійного опрацювання. Однак **92%** – не завжди використовує розробки навчальних занять (рис. 3.82).

3.2.4. Предмети природничої галузі

Майже на всіх уроках з **предметів природничої галузі (98 %)** учителі під час дистанційного навчання використовують завдання, зміст яких спрямований на оволодіння ключовими компетентностями, а при застосуванні освітніх ресурсів дотримуються академічної доброчесності.

Рис. 3.83. Використання вчителями завдань під час дистанційного навчання на уроках з предметів природничої галузі

Разом із тим не завжди на уроках пропонуються учням завдання, що містять критерії оцінювання результатів їхнього навчання, а також завдання, що сприяють формуванню суспільних цінностей (рис. 3.83).

Рис. 3.84. Використання вчителями освітніх ресурсів на уроках з предметів природничої галузі

На **всіх** уроках з **предметів природничої галузі** вчителі під час дистанційного навчання використовують презентації, тести.

Однак не завжди педагоги пропонують учням завдання для самостійного опрацювання, підсумкового оцінювання результатів навчання та використовують розробки навчальних занять (рис. 3.84).

Висновки до розділу 3

1. При плануванні діяльності вчителі *української мови та літератури, математики, предметів громадянської та історичної, природничої* галузей віддають перевагу розробці календарно-тематичних планів на основі навчальної програми. Учителі визнають, що аналізують ефективність календарно-тематичного планування. Це дозволяє більшості з них перерозподіляти години на вивчення тем, скоригувати календарно-тематичне планування, покращити його якість, удосконалити свою діяльність та підвищити її результативність. При цьому **понад 90 %** учителів відповіли, що не відчувають втручання керівництва закладу освіти у процес розроблення календарно-тематичного плану.

2. Анкетування показало, що вчителі при роботі з п'ятикласниками широко використовують в освітній діяльності *освітні ресурси та інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ)*. У процесі підготовки до проведення навчальних занять, для розроблення завдань, створення освітніх ресурсів педагоги надають перевагу застосуванню пакету прикладних програм загального призначення, в тому числі MS Power Point для створення презентацій, матеріалом онлайн-школи «На урок», національній освітній платформі «Всеосвіта»; під час проведення навчальних занять – програмі MS Power Point, платформі Zoom та онлайн-сервісу Google Клас; для зворотного зв'язку з учнями – сервісу Google Клас, месенджерам (Viber, Telegram). Учителі *предметів природничої галузі* під час занять також проводять віртуальні екскурсії, використовують віртуальні лабораторії, а для зворотного зв'язку – застосовують електронну пошту. Учителі *математики* для організації зворотного зв'язку частіше за інших використовують онлайн-сервіси для створення онлайн-тестів. Окремі педагоги віддають пріоритет платформі Google Meet, онлайн-дошкам (Padlet, Linoit, Jamboard, IDroo), онлайн-сервісу для створення інтерактивних завдань LearningApps.

3. **Майже всі** вчителі відповіли, що використовують в освітньому процесі *медіаресурси*, зокрема для мультимедійного супроводу уроку (візуалізації інформації, використання анімації, графічних зображень, музики, анімаційної графіки, репродукції картин), демонстрації відеоресурсів. Також вчителі *української мови та літератури* надають перевагу перегляду різних відео, уривків фільмів; *математики* – мотивації учнів до навчання, розвитку їх пізнавальної активності, підвищенню зацікавленості історією розвитку математики, виконанню учнями інтерактивних вправ; *предметів громадянської та історичної галузі* – тестам, онлайн-квестам, відеоурокам; *предметів природничої галузі* – анімаційній графіці природних явищ, фізичних та хімічних процесів, використанню відеороликів, веб-сайтів, медіаігр, творчо-пошукових завдань; проведенню віртуальних лабораторних та практичних робіт, демонстрації явищ в 3D форматі (за допомогою ресурсів mozaBook) тощо.

4. **Понад три чверті** учителів *української мови та літератури, майже три чверті – предметів громадянської та історичної галузі, дві третини – математики, предметів природничої галузі* визнали, що здійснюють інноваційну діяльність. Серед *освітніх технологій*, які

впроваджуються в освітній процес, **більша частина** вчителів **української мови та літератури** надає перевагу інтерактивним, інформаційно-комунікаційним, ігровим, розвитку критичного мислення та проєктній технології; **математики** – інтерактивним, інформаційно-комунікаційним, ігровим, критичного мислення та проєктній технології; **предметів громадянської та історичної галузі** – інтерактивним, розвитку критичного мислення, ігровим, інформаційно-комунікаційним та проєктній технології; **предметів природничої галузі** – інтерактивним, ігровим, інформаційно-комунікаційним та проєктній технології. До причин, через які вчителі не беруть участь в інноваційній діяльності, педагоги віднесли брак часу, завантаженість, недостатність досвіду, брак техніки, воєнний стан, бойові дії, відсутність можливостей.

5. **Близько 60 %** учителів **української мови та літератури**, **більше половини** – **предметів громадянської та історичної, природничої галузей** та **майже половина** вчителів **математики** визнали, що розробляють власні освітні ресурси (найчастіше – це тести (онлайн-тести) та презентації). **Кожен третій** учитель **української мови та літератури, математики, предметів природничої галузі, кожен п'ятий – предметів громадянської та історичної галузі** має оприлюднені власні освітні ресурси (переважно на національній платформі «Всеосвіта», освітній платформі «На урок»). Також власні освітні ресурси вчителі розміщують на сайті закладу освіти, своєму Youtube каналі, персональному сайті або блозі, під шкільним корпоративним акаунтом. До причин, через які вчителі не мають власних розробок, учителі віднесли брак часу, недостатність досвіду, практичних навичок, відсутність можливостей, необхідності розробки своїх освітніх ресурсів. Окремих учителів влаштовують наявні, або вони не можуть запропонувати кращі за ті, що є. Серед причин, через які вони не оприлюднюють створені ними освітні ресурси, респонденти назвали продовження роботи над ними, їх удосконалення, відсутність бажання виносити на загал, брак часу, невпевненість у собі. Деякі вчителі не оприлюднюють власні розробки, вважаючи їх своєю інтелектуальною власністю, або не вважають за необхідне.

6. **Усі** вчителі **української мови та літератури, предметів громадянської та історичної, природничої галузей, майже всі – математики**, засвідчили, що забезпечують на уроках зворотний зв'язок щодо навчальних досягнень учнів, використовуючи переважно месенджери (Telegram, Viber), онлайн-сервіс Google Клас, електронний журнал або щоденник, Zoom, Google Meet, різні освітні платформи, в тому числі Human, автоматизовану систему «Єдина школа», електронну пошту.

7. **Майже три чверті** учителів **української мови та літератури, близько 90 %** учителів **математики, понад 80 %** учителів **предметів громадянської та історичної, природничої галузей** визнали, що розробляють критерії оцінювання результатів навчання учнів, із якими ознайомлюють учнів перед виконанням певного виду робіт, під час уроків, відеозустрічей, на початку уроку, вивчення теми. При цьому для інформування учнів педагоги використовують месенджери (Telegram, Viber), онлайн-сервіс Google Клас, освітню платформу Human, онлайн-дошки, електронну пошту та ін.

8. **Близько 90 %** учителів **української мови та літератури, майже всі – предметів громадянської та історичної галузі, 95 % – математики,**

предметів природничої галузі відповіли, що застосовують формувальне оцінювання під час проведення навчальних занять. Разом із тим значна частина педагогів формувальне оцінювання пов'язує із самооцінюванням та взаємооцінюванням, тоді як залишає поза увагою такі аспекти формувального оцінювання, як організація зворотного зв'язку, вироблення зрозумілих цілей. До причин, через які не використовується формувальне оцінювання, учителі віднесли надання переваги іншим видам оцінювання, формальний підхід до оцінювання та труднощі в організації зворотного зв'язку.

9. Майже всі вчителі **української мови та літератури, математики, предметів громадянської та історичної, природничої галузей** стверджують, що під час дистанційного навчання використовують індивідуальне або групове консультування як за допомогою інтерактивних інтернет-платформ, так і месенджерів.

10. Понад 80 % учителів **української мови та літератури, предметів громадянської та історичної галузі**, 90 % учителів **математики**, три чверті учителів **предметів природничої галузі** визнали, що простежують індивідуальну освітню траєкторію учнів. Із цією метою вони проводять консультування, зокрема в месенджерах, використовують онлайн-сервіс Google Клас, освітні платформи (Human, «Всеосвіта»), онлайн-дошки, електронні щоденники, пропонують учням індивідуальні, різнорівневі диференційовані завдання, проводять індивідуальні бесіди, тестування тощо. До причин, через які вчителі не простежують індивідуальну освітню траєкторію учнів під час використання технології дистанційного навчання, педагоги віднесли нерозуміння, як це робити, складність процесу, технічні проблеми, труднощі в організації зворотного зв'язку, забезпеченні необхідних умов під час дистанційного навчання.

11. Три чверті вчителів **української мови та літератури**, **дві третини** – предметів **громадянської та історичної, природничої галузей** зазначили, що визначають час, розробляють графік консультування або спілкування з учнями. Серед учителів, які визнали, що не мають визначеного часу для спілкування з учнями, більшість відповіли, що консультування дітей здійснюють за потребою.

12. Аналіз використання вчителями 5 класів освітніх ресурсів та завдань під час застосування технологій дистанційного навчання з 4-х навчальних предметів (**української мови, математики, предметів громадянської та історичної галузі, предметів природничої галузі**) показав, що вчителі на уроках застосовують різні освітні ресурси, серед яких – презентації, тести, завдання для самостійного опрацювання та підсумкового оцінювання, а також використовують завдання, спрямовані на оволодіння учнями ключових компетентностей. Разом із тим учителі не завжди пропонують учням завдання, що містять критерії оцінювання результатів їхнього навчання; на уроках **математики** та **предметів природничої галузі** недостатньо уваги приділяється використанню завдань, що сприяють формуванню суспільних цінностей.

Мало використовується презентацій під час дистанційного навчання на уроках **математики**.

Розділ 4. Сформованість в учнів базової школи читацької, математичної компетентностей та компетентності у галузі природничих наук: результати тестування учнів 8 класів

4.1. Читання

Тест з **читання** складався з **9** завдань PISA, із яких **7** – з вибором однієї відповіді, а **2** – з вибором кількох відповідей. Максимальна кількість балів за виконання всіх завдань складала **15**. Характеристика завдань наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика завдань з читання

№	Формат завдань	Характеристика завдань	Кількість балів за завдання
Завдання 1 «Курячий форум»			
1	Вибір однієї відповіді	Передача буквального змісту	1
2	Вибір однієї відповіді	Розуміння (інтеграція та генерація висновків)	1
3	Вибір кількох відповідей	Аналіз змісту та форми тексту	5
4	Вибір однієї відповіді	Передача буквального змісту	1
5	Вибір однієї відповіді	Розуміння (інтеграція та генерація висновків)	1
Завдання 2 «Дослідження Космосу»			
6	Вибір однієї відповіді	Знаходження необхідної прямо висловленої інформації	1
7	Вибір кількох відповідей	Осмислення змісту тексту (формування умовиводів на основі множинного тексту)	3
Завдання 3 «Фішинг»			
8	Вибір однієї відповіді	Розуміння тесту (сприймання безпосереднього значення)	1
9	Вибір однієї відповіді	Розуміння тесту (сприймання безпосереднього значення)	1
	Разом		15

У тестуванні за завданнями PISA з **читання** взяли участь **1 752** учні **8** класів із **70** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) Харківської області, серед яких **868 (49,54 %)** – хлопців, **884 (50,46 %)** – дівчини.

Серед учасників тестування **610 (34,82 %)** – учні ЗЗСО міст, селищ міського типу, **442 (25,23 %)** – сільської місцевості, **700 (39,95 %)** – міста Харкова.

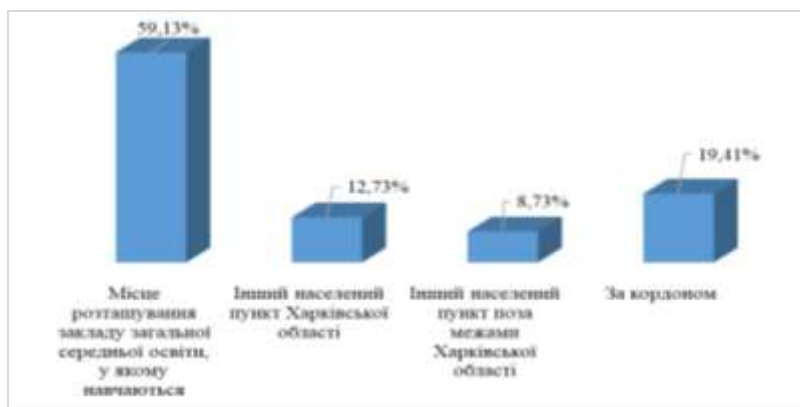

Рис. 4.1. Місцеперебування учасників тестування

Більшість учасників тестування (**близько 60 %**) склали учні, які перебували за місцем розташування закладу освіти, у якому навчалися.

Майже кожен п'ятий – перебував за кордоном,
кожен восьмий – в іншому населеному пункті Харківської області,
а кожен дванадцятий – поза межами Харківської області (рис. 4.1).

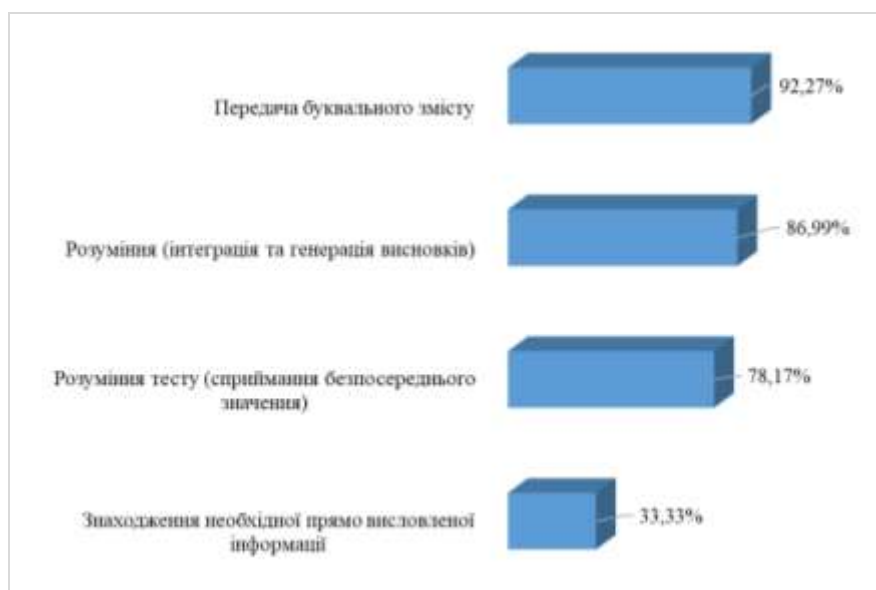

Рис. 4.2. Результати виконання учнями 8 класів завдань з читання.
 (Завдання з вибором однієї відповіді)

Найкраще учні 8 класів виконали завдання з вибором однієї відповіді, що вимагали передачу буквального змісту (**92,27 %** правильних відповідей).

Більше 80 % восьмикласників впоралися із завданнями на інтеграцію та генерацію висновків, а **понад три чверті** – на сприймання безпосереднього значення тексту.

Найбільш складним виявилось завдання на знаходження необхідної прямо висловленої інформації: лише **кожен третій** учень надав правильну відповідь на запитання (рис. 4.2).

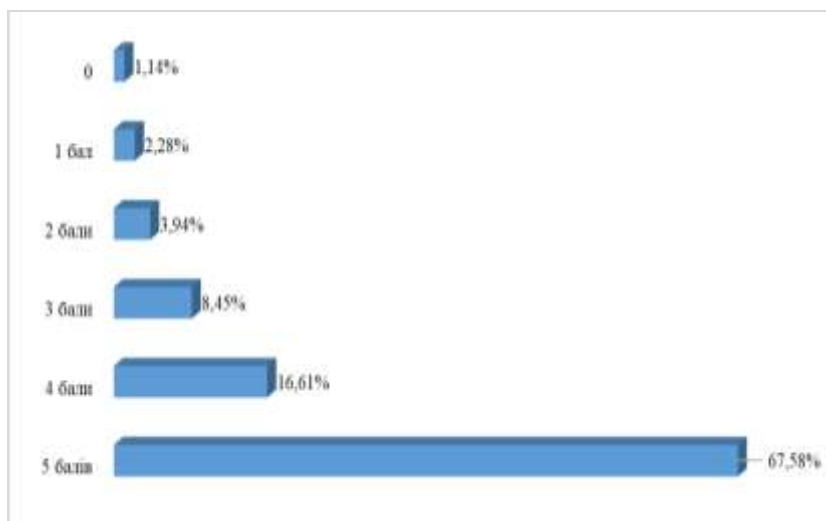

Рис. 4.3. Результати виконання учнями 8 класів завдань з читання.
(Вибір кількох відповідей. Аналіз змісту та формати тексту)

Дві третини учасників тестування надали повну відповідь на запитання (з вибором кількох відповідей), що стосувалася аналізу змісту та форми тексту (рис. 4.3).

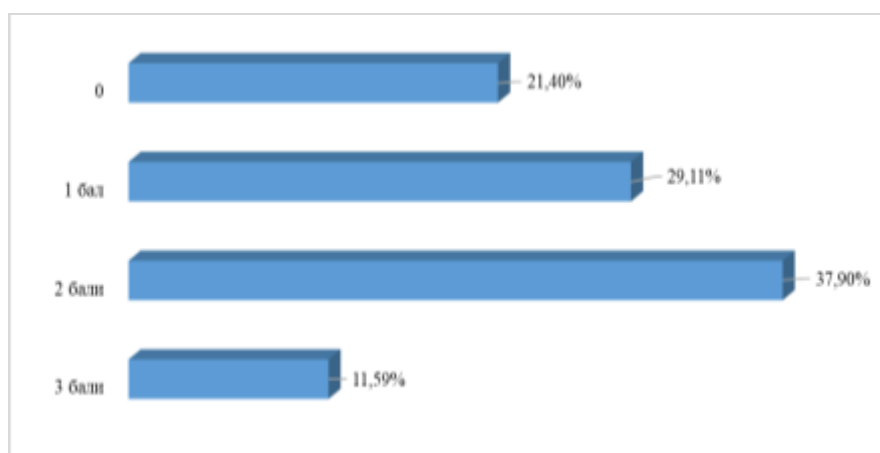

Рис. 4.4. Результати виконання учнями 8 класів завдань з читання.
(Вибір кількох відповідей. Осмислення змісту тексту (формулювання умовиводів на основі множинного тексту))

Найбільш складними для учнів виявилось завдання на формування умовиводів на основі множинного тексту, яке повністю виконав **кожен дев'ятий** учасник тестування.

Слід зазначити, що **майже кожен п'ятий** восьмикласник не надав жодну правильну відповідь на запитання (рис. 4.4).

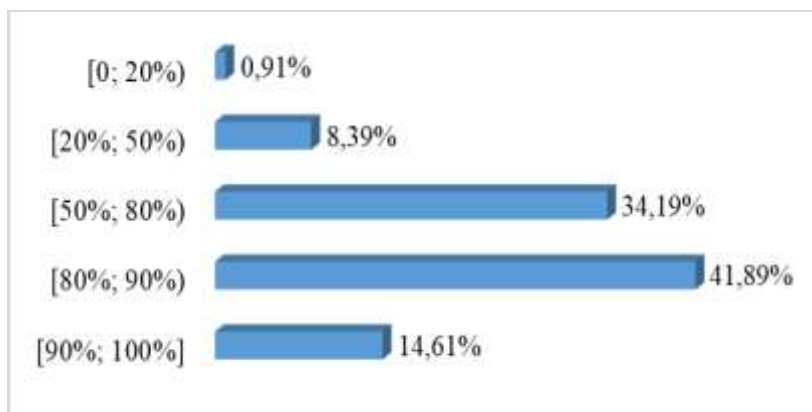

Рис. 4.5. Результати тестування учнів 8 класів з читання

Аналіз результатів тестування з **читання** показав, що в цілому учні 8 класів впоралися із запропонованими завданнями. Так, більша частина восьмикласників (**понад 40 %**) отримали від 80 % до 89 % від максимальної кількості балів, а **кожен сьомий** – від 90 % і більше.

Слід зазначити, що **кожен одинадцятий** восьмикласників одержав менше 50 % балів (рис. 4.5).

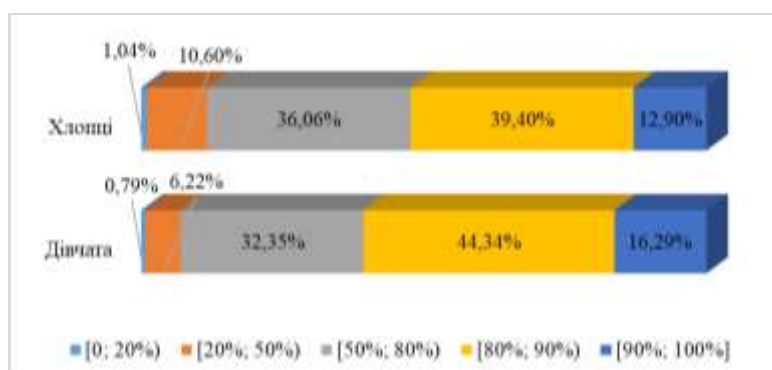

Рис. 4.6. Результати тестування учнів 8 класів з читання (за статтю)

Дівчата краще виконали завдання з **читання**, ніж **хлопці**. Так, **60,63 % дівчат (52,30 % хлопців)** отримали від 80 % і більше балів, тоді як **11,64 % хлопців (7,01 % дівчат)** одержали менше 50 % балів (рис. 4.6).

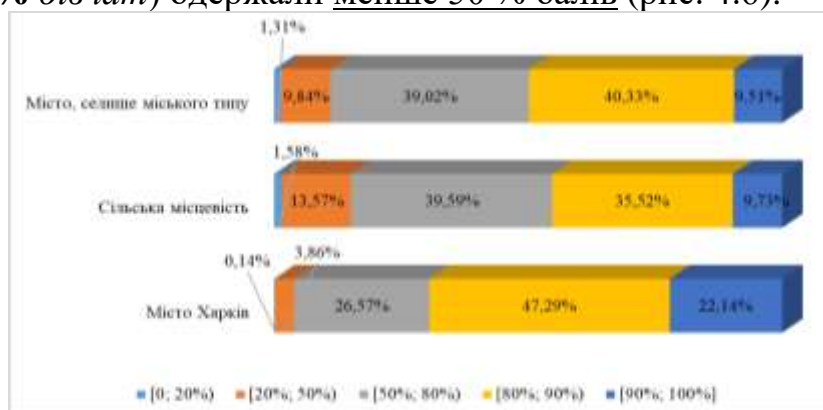

Рис. 4.7. Результати тестування учнів 8 класів з читання (за місцем розташування ЗЗСО)

За місцем розташування закладу освіти **найкращі** результати тестування показали учні ЗЗСО міста Харкова (**69,43 %** отримали від 80 % і більше балів), **найнижчі** – сільської місцевості (**45,25 %**). У ЗЗСО міст, селищ міського типу відсоток таких восьмикласників складав **49,84 %**.

Разом із тим **15,16 %** учнів ЗЗСО сільської місцевості одержали за підсумками тестування менше 50 % балів. Для порівняння: такі результати мають **11,15 %** учнів ЗЗСО міст, селищ міського типу та **4,00 %** – міста Харкова (рис. 4.7).

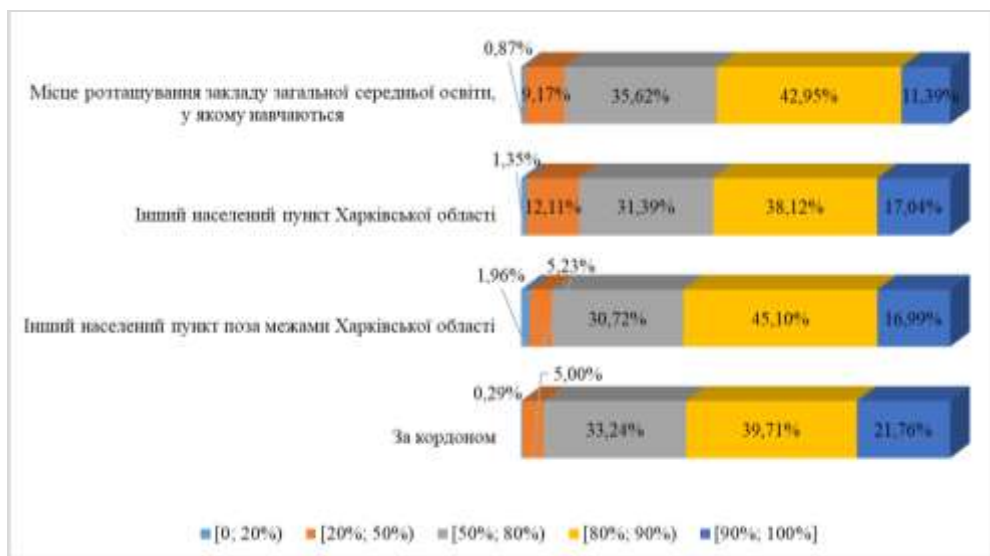

Рис. 4.8. Результати тестування учнів 8 класів з читання (за місцем перебування учасників тестування)

Серед учасників тестування високі результати (від 80 % і більше балів) продемонстрували **понад 60 %** учнів, які перебували поза межами Харківської області в Україні (62,09 %) та за кордоном (61,47 %). Відсоток таких учнів, які виконували завдання за місцем розташування ЗЗСО або в іншому населеному пункті Харківської області був меншим: відповідно **54,34 %** і **55,16 %**.

Однак серед учнів, які перебували за місцем розташування ЗЗСО або в іншому населеному пункті Харківської області, виявився більшим відсоток восьмикласників, які одержали менше 50 % балів (відповідно **10,04 %** і **13,45 %**), ніж серед учнів, які знаходилися поза межами Харківської області в Україні (7,19 %) та за кордоном (5,29 %) – рис. 4.8.

4.2. Математика

Тест з *математики* складався з **9** завдань PISA, із яких **7** – з вибором однієї відповіді, а **2** – з короткою відповіддю. Максимальна кількість балів за виконання всіх завдань складала **13**. Характеристика завдань подана в таблиці 2.

Характеристика завдань з математики

№	Формат завдань	Змістовна категорія	Категорія процесів	Кількість балів за завдання
Завдання 1 «Музичний хіт-парад»				
1	Вибір однієї відповіді	Невизначеність і дані	Інтерпретація інформації, відображеної на діаграмі	1
2			Інтерпретація інформації, відображеної на діаграмі	1
3			Застосування математичних фактів, понять, процедур і міркувань	1
Завдання 2 «Фудзі»				
4	Вибір однієї відповіді	Кількість	Математичне формулювання ситуацій	1
5	3 короткою відповіддю	Зміни й залежності	Математичне формулювання ситуацій	1
6		Кількість	Застосування математичних фактів, понять, процедур і міркувань	1
Завдання 3 «Скейтборд»				
7	3 короткою відповіддю	Кількість	Відтворення простих математичних дій, прийомів, процедур	2
8	Вибір однієї відповіді		Відтворення простих математичних дій, прийомів, процедур	1
9	3 короткою відповіддю		Встановлення зв'язків між даними умови задачі при розв'язуванні стандартних завдань	4
		Разом		13

У тестуванні за завданнями PISA з *математики* взяли участь **1 758** учнів **8** класів із **70** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) Харківської області, серед яких **881 (50,11 %)** – хлопець, **877 (49,89 %)** – дівчат.

Серед учасників тестування **622 (35,38 %)** – учні ЗЗСО міст, селищ міського типу, **429 (24,40 %)** – сільської місцевості, **707 (40,22 %)** – міста Харкова.

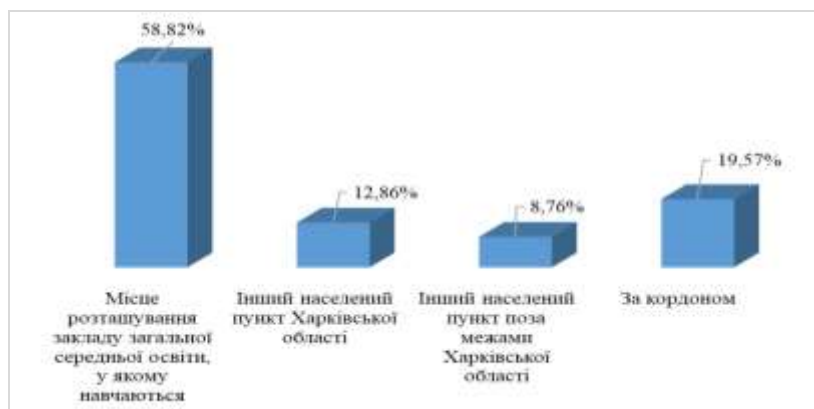

Рис. 4.9. Місцеперебування учасників тестування

Більше половини учасників тестування склали учні, які перебували за місцем розташування закладу освіти, у якому навчалися.

Майже кожен п'ятий – перебував за кордоном,
кожен восьмий – в іншому населеному пункті Харківської області,
а кожен дванадцятий – поза межами Харківської області (рис. 4.9).

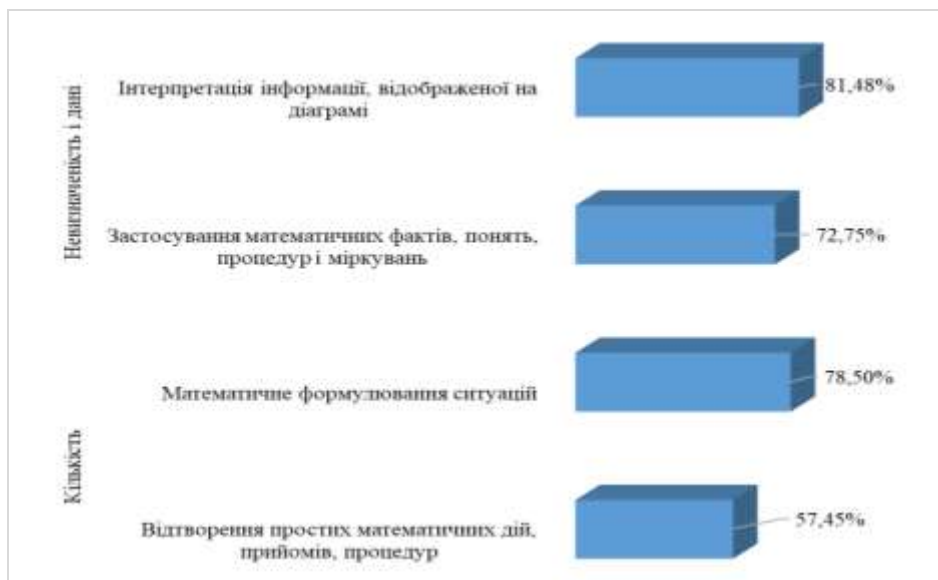

Рис. 4.10. Результати виконання учнями 8 класів завдань з математики.
 (Завдання з вибором однієї відповіді)

Найкраще учні 8 класів виконали завдання з вибором однієї відповіді на інтерпретацію інформації, відображеної на діаграмі, за змістовною категорією «Невизначеність і дані» (**81,48%** правильних відповідей). **Понад 70 %** восьмикласників впоралися із завданнями на математичне формулювання ситуацій (змістовна категорія «Кількість»).

Більш складним для восьмикласників виявилось завдання на відтворення простих математичних дій, прийомів, процедур («Кількість»): його правильно виконали **57 %** учасників тестування (рис. 4.10).

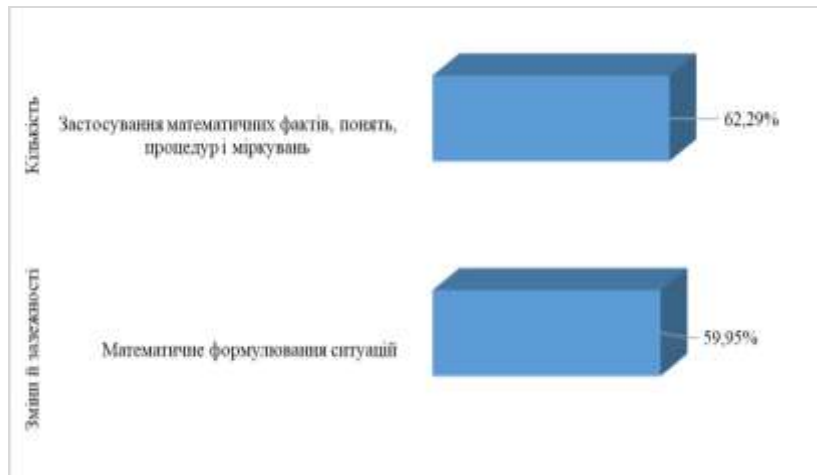

Рис. 4.11. Результати виконання учнями 8 класів завдань з математики.
(Завдання з короткою відповіддю)

Близько **60 %** учнів 8 класів впоралися із завданням з короткою відповіддю. При цьому восьмикласники **краще** виконали завдання на застосування фактів, понять, процедур і міркувань (за змістовною категорією «Кількість»), ніж на математичне формулювання ситуацій («Зміни і залежності») – рис. 4.11.

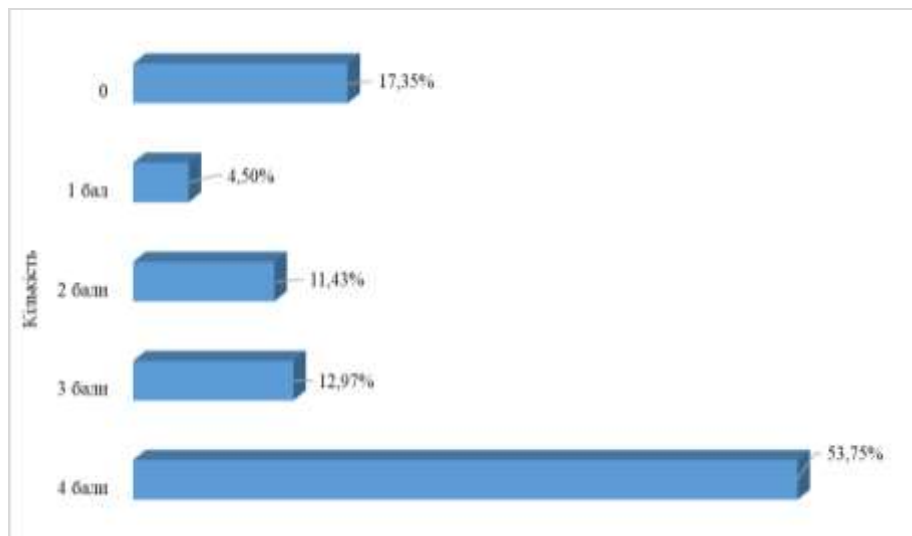

Рис. 4.12. Результати виконання учнями 8 класів завдань з математики.
(Завдання з короткою відповіддю. Встановлення зв'язків між даними умови задачі при розв'язуванні стандартних завдань)

Більше половини учасників тестування повністю виконали завдання з короткою відповіддю на встановлення зв'язків між даними умови задачі при розв'язуванні стандартних завдань (змістовна категорія «Кількість»), тоді як **близько 30 %** виконали його частково (рис. 4.12).

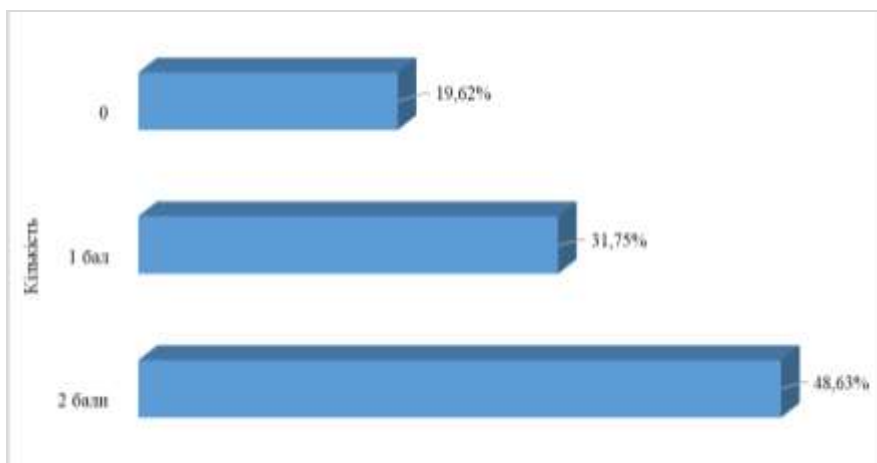

Рис. 4.13. Результати виконання учнями 8 класів завдань з математики. (Завдання з короткою відповіддю. Відтворення простих математичних дій, прийомів, процедур)

Найбільш складним для восьмикласників виявилось завдання з короткою відповіддю на відтворення простих математичних дій, прийомів, процедур (змістовна категорія «Кількість»), із яким впоралися **менше половини**,

тоді як **кожен п'ятий** – узагалі не виконав його (рис. 4.13).

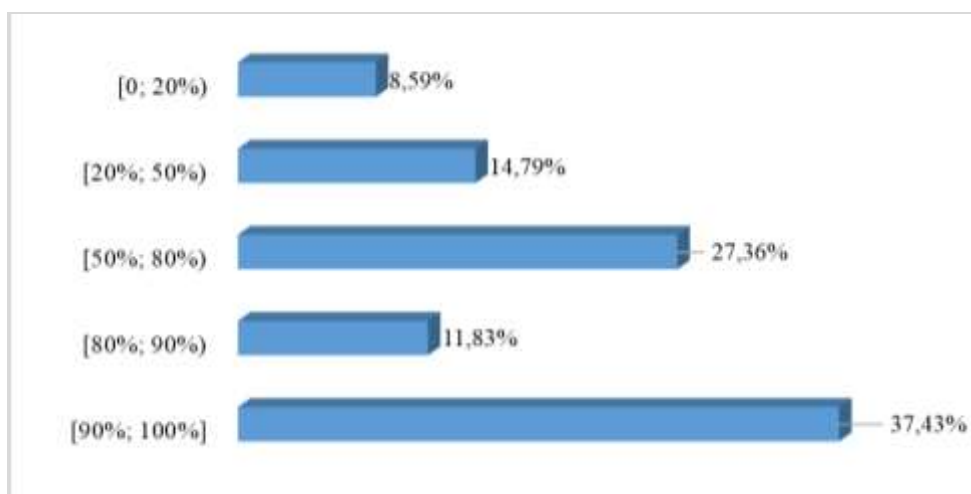

Рис. 4.14. Результати тестування учнів 8 класів з математики

Більше третини восьмикласників за підсумками тестування з **математики** за завданнями PISA показали високі результати (отримали від 90 % і більше від максимальної кількості балів),

тоді як **майже кожен четвертий** учасник тестування одержав менше 50 % балів (рис. 4.14).

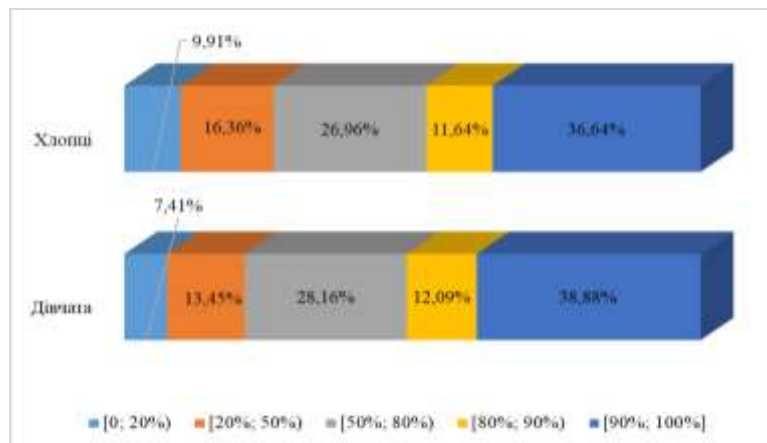

Рис. 4.15. Результати тестування учнів 8 класів з математики (за статтю)

Дівчата краще виконали завдання з **математики**, ніж хлопці.

Так, **50,97 % дівчат (48,27 % хлопців)** отримали від 80 % і більше балів, тоді як **26,27 % хлопців (20,87 % дівчат)** одержали менше 50 % балів (рис. 4.15).

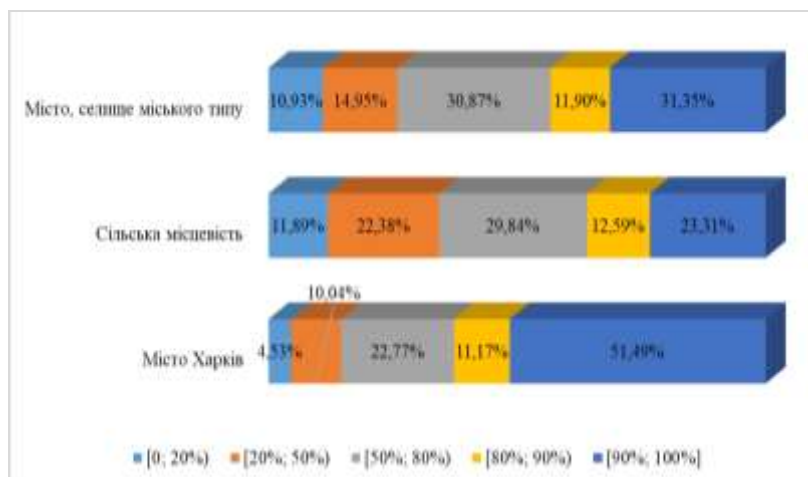

Рис. 4.16. Результати тестування учнів 8 класів з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

За місцем розташування закладу освіти **найкращі** результати тестування показали учні ЗЗСО міста Харкова (**62,66 %** отримали від 80 % і більше балів), **найнижчі** – сільської місцевості (**35,90 %**). У ЗЗСО міст, селищ міського типу відсоток таких восьмикласників складав **43,25 %**.

Разом із тим **34,27 %** учнів ЗЗСО сільської місцевості одержали за підсумками тестування менше 50 % балів.

Для порівняння: такі результати мають **майже кожен четвертий** учень (**25,88 %**) учнів ЗЗСО міст, селищ міського типу та **14,57 %** – міста Харкова (рис. 4.16).

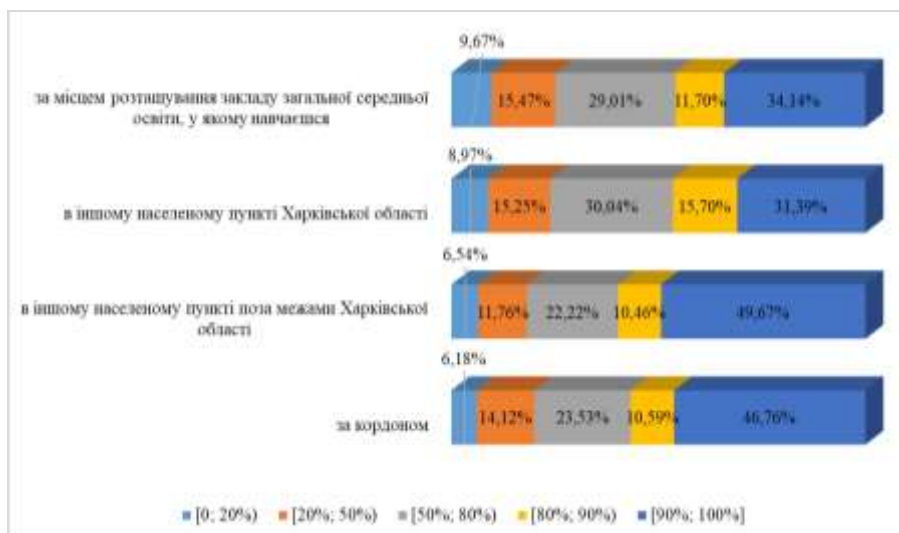

Рис. 4.17. Результати тестування учнів 8 класів з математики (за місцем перебування учасників тестування)

Серед учасників тестування, які продемонстрували високі результати (від 80 % і більше балів), було більше тих, хто перебував поза межами Харківської області в Україні (60,13 %) та за кордоном (57,35 %). Відсоток таких учнів, які виконували завдання за місцем розташування ЗЗСО або в іншому населеному пункті Харківської області був меншим: відповідно **45,84 %** і **47,09 %**.

Однак серед учнів, які перебували за місцем розташування ЗЗСО або в іншому населеному пункті Харківської області, виявився більшим відсоток восьмикласників, які одержали менше 50 % балів (відповідно **25,15 %** і **24,22 %**), ніж серед учнів, які знаходилися поза межами Харківської області в Україні (18,30 %) та за кордоном (20,29 %) – рис. 4.17.

4.3. Природничі дисципліни

Тест з *природничих дисциплін* складався з **8** завдань PISA, із яких **5** – з вибором однієї відповіді, а **3** – з вибором кількох відповідей. Максимальна кількість балів за виконання всіх завдань складала **14**. Характеристика завдань подана в таблиці 3.

Таблиця 3

Характеристика завдань з природничих дисциплін

№	Формат завдань	Компетентність	Зміст	Кількість балів за завдання
Завдання 1 «Куріння тютюну»				
1	Вибір однієї відповіді	Наукове пояснення явищ	Системи живої природи	1
2	Вибір кількох відповідей	Наукове пояснення явищ	Системи живої природи	3

3	Завдання з вибором однієї відповіді	Оцінювання й розроблення наукового завдання	Знання про науку	1
4	Вибір кількох відповідей		Технологічні системи	3
Завдання 2 «Тісто для хліба»				
5	Вибір однієї відповіді	Наукове пояснення явищ	Фізичні системи	1
6		Оцінювання й розроблення наукового завдання	Знання про науку	1
7	Вибір кількох відповідей	Наукове пояснення явищ	Фізичні системи	3
8	Вибір однієї відповіді	Наукове пояснення явищ	Фізичні системи	1
		Разом		14

У тестуванні за завданнями PISA з читання взяли участь **1 738** учнів **8** класів із **70** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) Харківської області, серед яких
863 (49,65 %) – хлопці,
875 (50,35 %) – дівчат.

Серед учасників тестування **605 (34,81 %)** – учні ЗЗСО *міст, селищ міського типу*, **422 (24,28 %)** – *сільської місцевості*, **711 (40,91 %)** – *міста Харкова*.

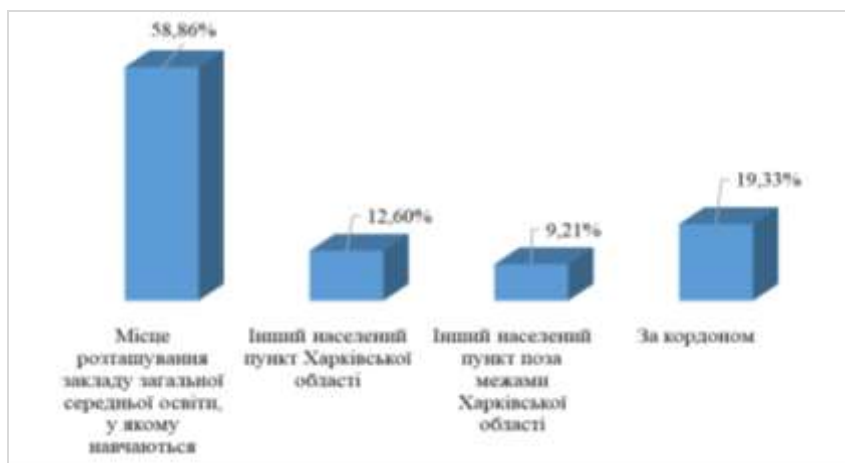

Рис. 4.18. Місцеперебування учасників тестування

Близько 60 % учасників тестування склали учні, які перебували за місцем розташування закладу освіти, у якому навчалися.

Майже кожен п'ятий – перебував за кордоном,
кожен восьмий – в іншому населеному пункті Харківської області,
а 9 % – поза межами Харківської області (рис. 4.18).

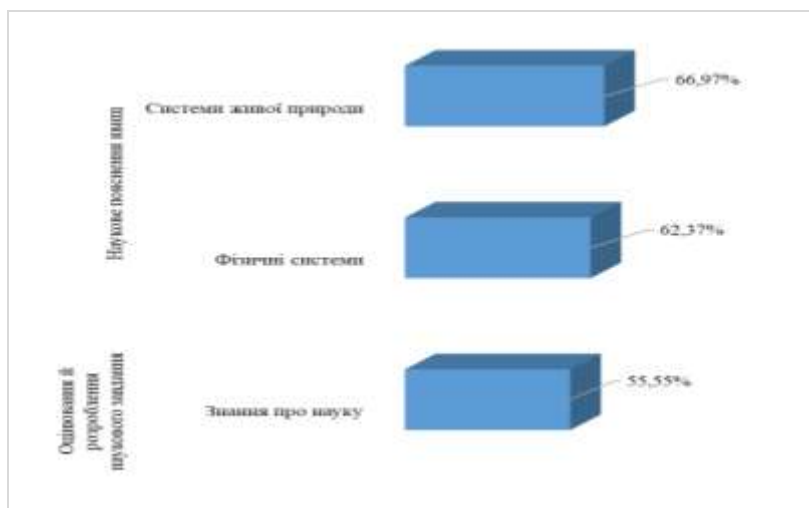

Рис. 4.19. Результати виконання учнями 8 класів завдань з природничих дисциплін. (Завдання з вибором однієї відповіді)

Понад 60 % учнів 8 класів впоралися із завданнями з вибором однієї відповіді на наукове пояснення явищ.

При цьому восьмикласники **краще** виконали завдання на знання систем живої природи (дві третини правильних відповідей), ніж на знання фізичних систем (63 %).

Нижчі результати учасники тестування показали з оцінювання та розроблення наукового завдання на знання про науку (55 %) – рис. 4.19.

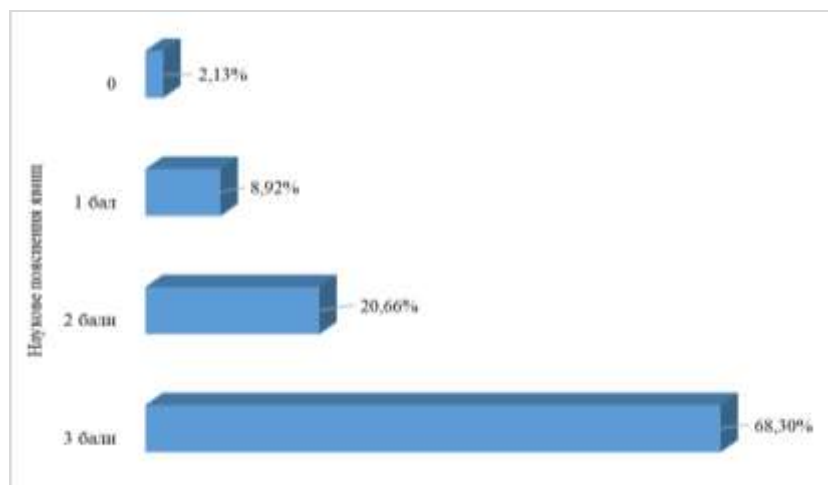

Рис. 4.20. Результати виконання учнями 8 класів завдання з природничих дисциплін. (Завдання з вибором кількох відповідей. Системи живої природи)

Понад дві третини учнів 8 класів повністю виконали завдання з вибором кількох правильних відповідей на наукове пояснення явищ («Системи живої природи») – рис. 4.20.

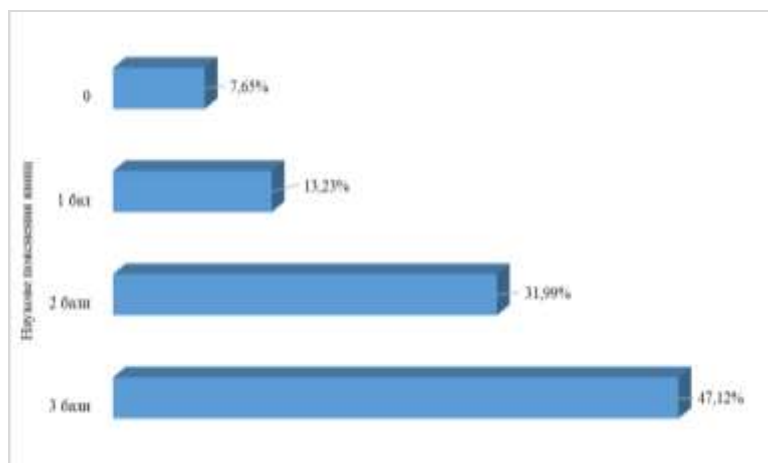

Рис. 4.21. Результати виконання учнями 8 класів завдання з природничих дисциплін.
(Завдання з вибором кількох відповідей. Фізичні системи)

Із завданням з вибором кількох правильних відповідей на наукове пояснення явищ («Фізичні системи») повністю впоралися **менше половини** восьмикласників (рис. 4.21).

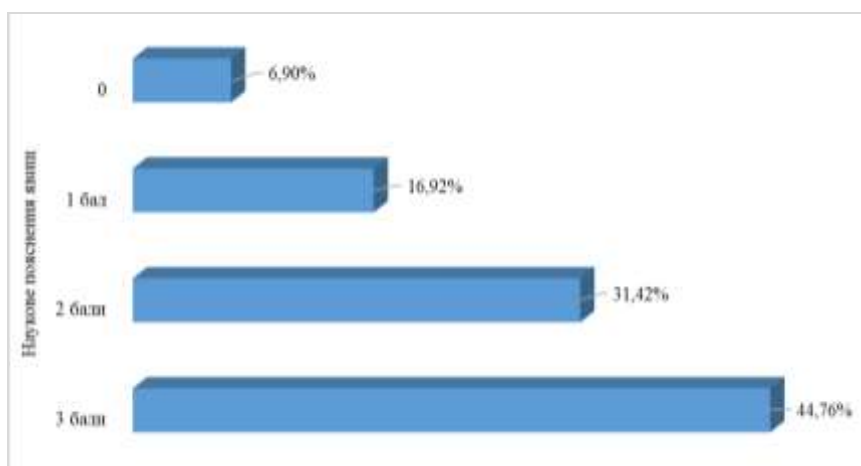

Рис. 4.22. Результати виконання учнями 8 класів завдання з природничих дисциплін.
(Завдання з вибором кількох відповідей. Технологічні системи)

Найбільш складним для учнів 8 класів виявилось завдання з вибором кількох відповідей на наукове пояснення явищ («Технологічні системи»), яке повністю виконали **45 %** учасників тестування (рис. 4.22).

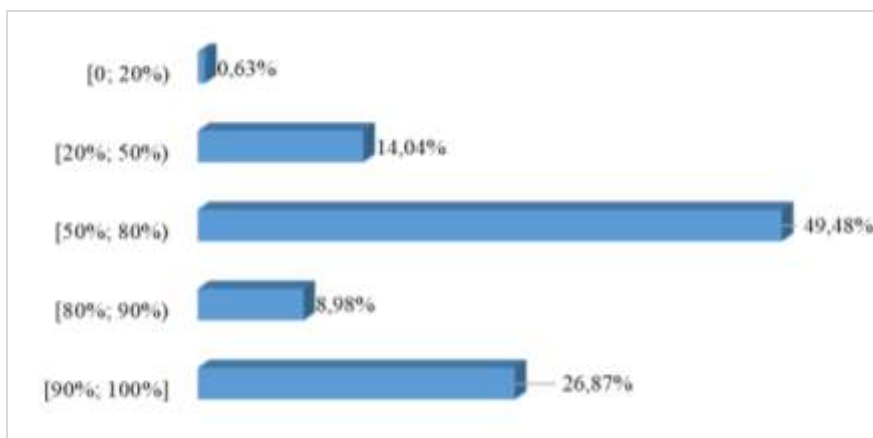

Рис. 4.23. Результати тестування учнів 8 класів з природничих дисциплін

Більша частина восьмикласників за підсумками тестування з **природничих дисциплін** за завданнями PISA отримали від 50 % до 79 % від максимальної кількості балів (**майже кожен другий**), а **кожен четвертий** – показав високий результат (від 90 % до 100 %).

Разом із тим **кожен сьомий** учасник тестування одержав менше 50 % балів (рис. 4.23).

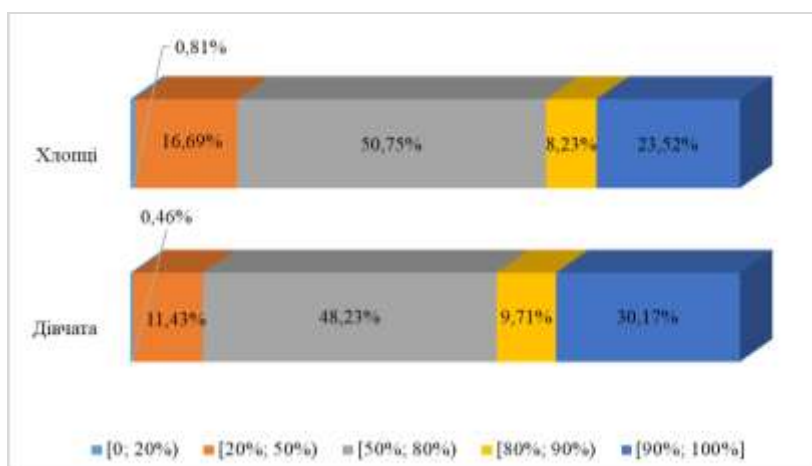

Рис. 4.24. Результати тестування учнів 8 класів з природничих дисциплін (за статтю)

Дівчата краще виконали завдання з **природничих дисциплін**, ніж хлопці. Так, **39,89 % дівчат (31,75 % хлопців)** отримали від 80 % і більше балів, тоді як **17,50 % хлопців (11,89 % дівчат)** одержали менше 50 % балів (рис. 4.24).

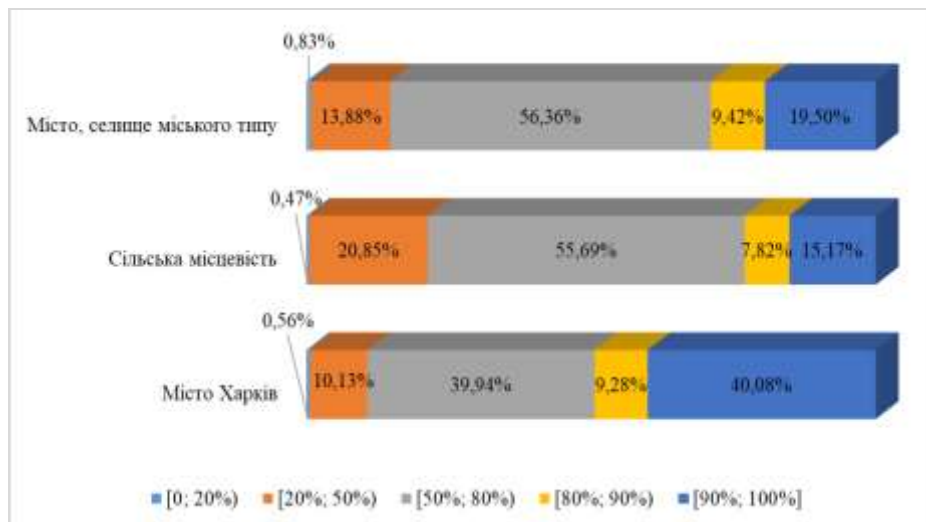

Рис. 4.25. Результати тестування учнів 8 класів з природничих дисциплін (за місцем розташування ЗЗО)

За місцем розташування закладу освіти **найкращі** результати тестування показали учні ЗЗО міста Харкова (**49,37 %** отримали від 80 % і більше балів), **найнижчі** – сільської місцевості (**22,99 %**). У ЗЗО міст, селищ міського типу відсоток таких восьмикласників складав **28,93 %**.

Разом із тим **21,33 %** учнів ЗЗО сільської місцевості одержали за підсумками тестування менше 50 % балів.

Для порівняння: такі результати мають **майже кожен сьомий** учень ЗЗО міст, селищ міського типу та **кожен десятий** – міста Харкова (рис. 4.25).

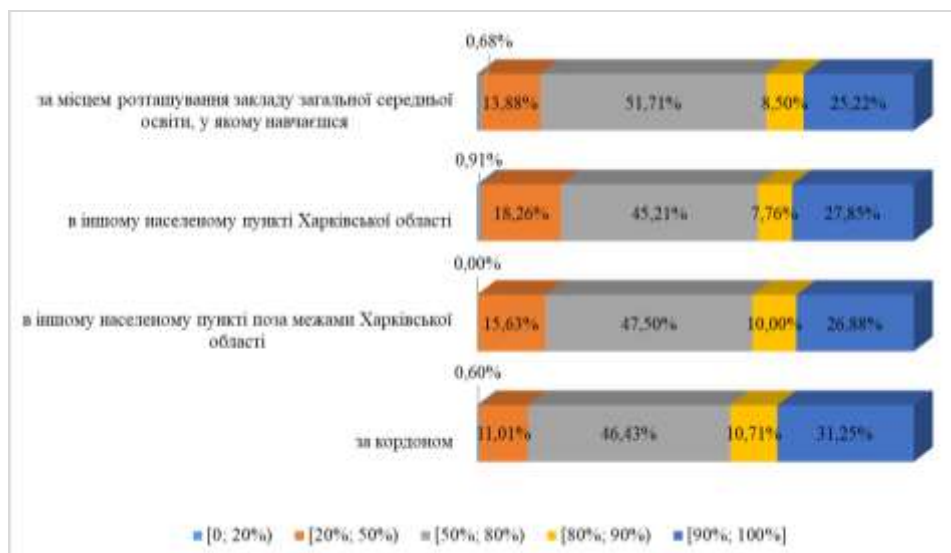

Рис. 4.26. Результати тестування учнів 8 класів з природничих дисциплін (за місцем перебування учасників тестування)

За місцем перебування учасників тестування **найкращі** результати показали учні, які перебували за кордоном (**41,96 %** отримали від 80 % і більше балів), **найнижчі** – за місцем розташування ЗЗО (**33,72 %**).

Відсоток таких учнів, які виконували завдання в іншому населеному пункті Харківської області або поза межами Харківської області складав відповідно **35,62 %** і **36,68 %**.

Разом із тим серед учнів, які перебували в іншому населеному пункті Харківської області та поза межами Харківської області в Україні виявився більшим відсоток восьмикласників, які одержали менше 50 % балів (відповідно **19,18 %** і **15,63 %**),

ніж серед учнів, які знаходилися за місцем розташування ЗЗСО (**14,57 %**) або за кордоном (**11,61 %**) – рис. 4.26.

Висновки до розділу 4

1. Учні 8 класів у цілому впоралися із завданнями PISA з **читання**, **математики** та **природничих дисциплін**.

Разом із тим **найкращі** результати восьмикласники показали з **читання**, **найнижчі** – з **природничих дисциплін**.

2. **Кращі** результати тестування показали **дівчата**, ніж **хлопці**, учні ЗЗСО **міста Харкова** та восьмикласники, які перебували за кордоном.

Разом із тим **найнижчі** результати мають учні ЗЗСО **сільської місцевості**.

3. **Найкраще** учні 8 класів виконали завдання з **вибором однієї відповіді з читання** на передачу буквального змісту,

математики – на інтерпретацію інформації, відображеної на діаграмі, за змістовною категорією «Невизначеність і дані»,

природничих дисциплін – на наукове пояснення явищ («Системи живої природи»).

4. **Найбільш складними** для восьмикласників виявилися завдання з **читання** – на знаходження необхідної прямо висловленої інформації та формування умовиводів на основі множинного тексту,

математики – на відтворення простих математичних дій, прийомів, процедур (змістовна категорія «Кількість»),

природничих дисциплін – на наукове пояснення явищ («Фізичні системи», «Технологічні системи»).

5. Учні 8 класів також стикаються з труднощами при виконанні завдань з **математики** на застосування математичних фактів, понять, процедур і міркувань, математичне формулювання ситуацій, встановлення зв'язків між даними умови задачі при розв'язуванні стандартних завдань,

природничих дисциплін – на оцінювання й розроблення наукового завдання.

Розділ 5. Готовність учнів 11 класів до НМТ

5.1. Готовність учнів до виконання завдань НМТ з української мови, математики, історії України: результати онлайн-тестування учнів 11 класів

5.1.1. Українська мова

Тест з *української мови* за структурою та змістом був аналогічним до завдань НМТ-2023 та містив **30** завдань, із яких **10** – з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох, **15** – з вибором однієї правильної відповіді з п'яти та **5** – на встановлення відповідності. Максимальна кількість балів за виконання всіх завдань складала **45**. Характеристика завдань подана в таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика завдань з української мови

№ завдання	Форма завдання	Зміст завдань відповідно до навчальної програми	Кількість балів за завдання
1	Завдання з вибором однієї правильної відповіді з 4-х	Фонетика (приголосні м'які й тверді, дзвінки та глухі звуки)	1
2		Орфоепія (склад, наголос)	1
3		Орфографія (спрощення в групах приголосних)	1
4		Орфографія (е, и в коренях і суфіксах)	1
5		Орфографія (орфографічна помилка)	1
6		Лексика (доречне вживання слів)	1
7		Лексика (доречне вживання слів)	1
8		Лексика (доречне вживання слів)	1
9		Лексика (доречне вживання слів)	1
10		Лексика (доречне вживання слів)	1
11	Завдання з вибором однієї правильної відповіді з 5-ти	Синтаксис (синонімія простих і складних речень)	1
12		Пунктуація (розділові знаки при прямій мові)	1
13		Морфологія (прийменник)	1
14		Морфологія (правильне вживання дієслівних форм)	1
15		Пунктуація (розділові знаки в простому ускладненому реченні)	1
16		Синтаксис. Редагування речень	1

		(граматична помилка)	
17		Фразеологія (синонімія фразеологічних зворотів)	1
18		Синтаксис. Ускладнене речення: однорідні члени речення	1
19		Орфографія (милозвучність української мови)	1
20		Морфологія (рід іменника, правильне вживання ступенів порівняння прикметників)	1
21		Будова тексту(точність, логічність)	1
22		Синтаксис (вставні слова, вставлені конструкції)	1
23		Синтаксис (іменний складний присудок)	1
24		Морфологія. Відмінок іменника	1
25		Синтаксис. Складнопідрядне речення	1
26	Завдання на встановлення відповідності	Фразеологія (синонімія фразеологічних зворотів)	4
27		Загальна морфологія (частини мови)	4
28		Логічність мовлення (подібність синтаксичних значень фрагментів простих і складних речень)	4
29		Синтаксис. Пунктуація. Другорядні члени речення	4
30		Синтаксис складного речення	4
Разом			45

У тестуванні з *української мови* взяли участь **4 272** учні **11** класів із **278** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) Харківської області, серед яких **1 955 (45,76 %)** – хлопців, **2 317 (54,24 %)** – дівчат.

Серед учасників тестування **2 150 (50,32 %)** склали учні міста Харкова, **1 422 (33,29 %)** – міст, селищ міського типу, **700 (16,39 %)** – сільської місцевості.

Рис. 5.1. Місцеперебування учасників тестування

Більшість учасників тестування (54 %) склали учні, які перебували за місцем розташування закладу освіти, у якому навчаються, **кожен четвертий** – за кордоном, **майже кожен десятий** – в іншому населеному пункті поза межами Харківської області, а **кожен дев'ятий** – в іншому населеному пункті Харківської області (рис. 5.1).

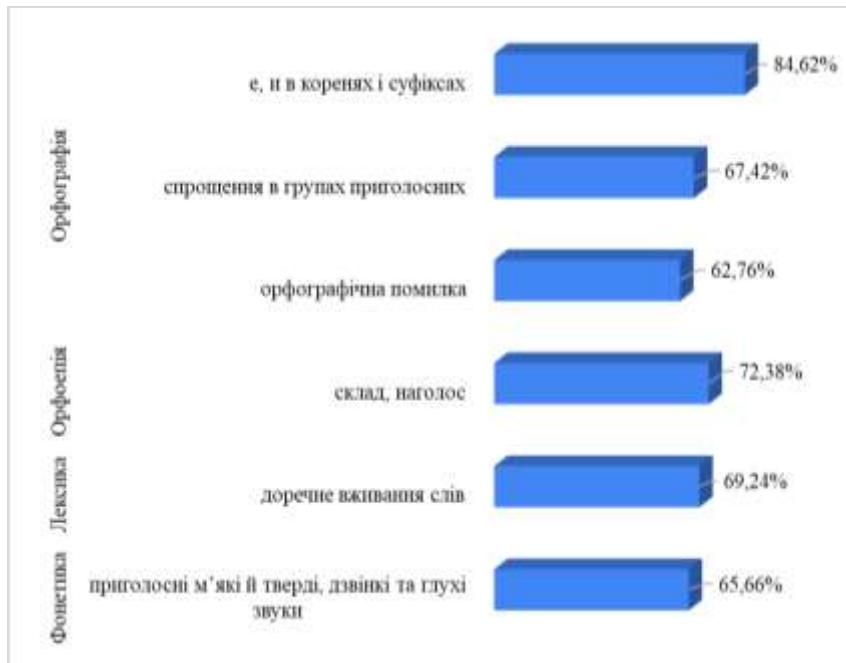

Рис. 5.2. Результати виконання учнями 11 класів завдань з української мови. (Завдання з вибором однієї правильної відповіді з 4-х)

Серед завдань з вибором однієї правильної відповіді з 4-х **найкраще** учні 11 класів впоралися із завданнями з *орфографії* на правопис е, и в коренях і суфіксах слова (85 % правильних відповідей).

Майже три чверті одинадцятикласників правильно виконали завдання з *орфоенії* на склад і наголос, **понад 60 %** – з *орфоенії* на орфографічну помилку, **майже дві третини** – з *фонетики* на приголосні м'які й тверді, дзвінки та глухі звуки, з *орфографії* на спрощення в групах приголосних та з *лексики* на доречне вживання слів (рис. 5.2).

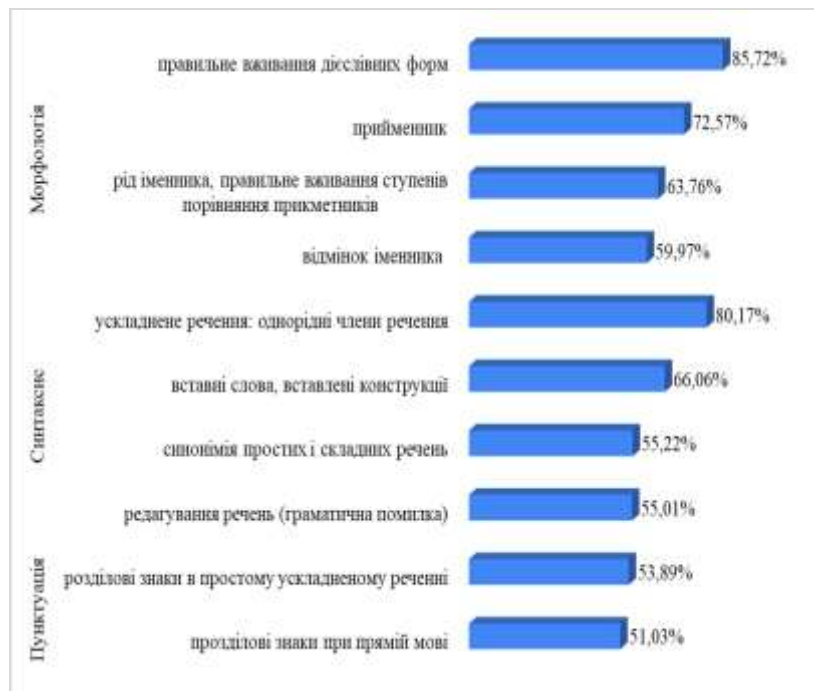

Рис. 5.3. Результати виконання учнями 11 класів завдань з української мови. (Завдання з вибором однієї правильної відповіді з 5-ти)

Серед завдань з вибором однієї правильної відповіді з 5-ти понад 80 % учнів 11 класів виконали завдання з морфології на правильне вживання дієслівних форм та з синтаксису на однорідні члени речення.

Майже три чверті одинадцятикласників впоралися із завданням з морфології на вживання прикметника,

від 60 % і більше – з морфології на рід іменника, правильне вживання ступенів порівняння прикметників та відмінок іменника, із синтаксису на вставні слова, вставлені конструкції,

а більше 50 % – із синтаксису на синонімію простих і складних речень, редагування речень та з пунктуації на розділові знаки в простому ускладненому реченні та при прямій мові (рис. 5.3).

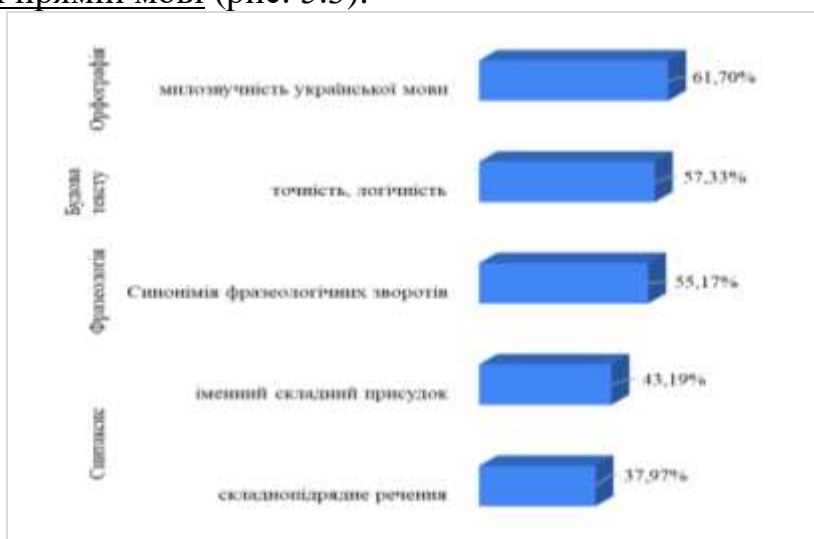

Рис. 5.4. Результати виконання учнями 11 класів завдань з української мови. (Завдання з вибором однієї правильної відповіді з 5-ти)

Більшість учнів 11 класів виконали завдання з *орфографії* на милозвучність *української мови* (**62 %** правильних відповідей), з *будови тексту* на точність, логічність (**57 %**), з *фразеології* на синонімію фразеологічних зворотів (**55 %**).

Складнішими для одинадцятикласників виявилися завдання з *синтаксису* на іменний складний присудок (**43 %**) та складнопідрядне речення (**38 %**) – рис. 5.4.

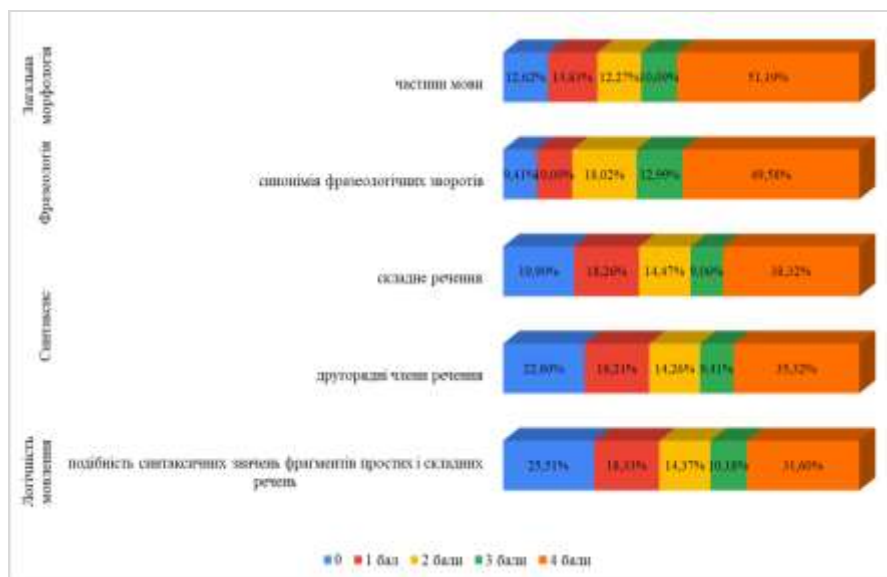

Рис. 5.5. Результати виконання учнями 11 класів завдань з української мови. (Завдання на встановлення відповідності)

Серед завдань на *встановлення відповідності* **найкраще** учні 11 класів впоралися із завданнями із *загальної морфології* на частини мови та з *фразеології* на синонімію фразеологічних зворотів (**кожен другий** установив усі відповідності).

Більше третини одинадцятикласників повністю виконали завдання з *синтаксису* складного речення та на другорядні члени речення.

Найбільш складними для учнів виявилось завдання з *логічності мовлення* на подібність синтаксичних значень фрагментів простих і складних речень: **кожен четвертий** не встановив жодної відповідності (рис. 5.5).

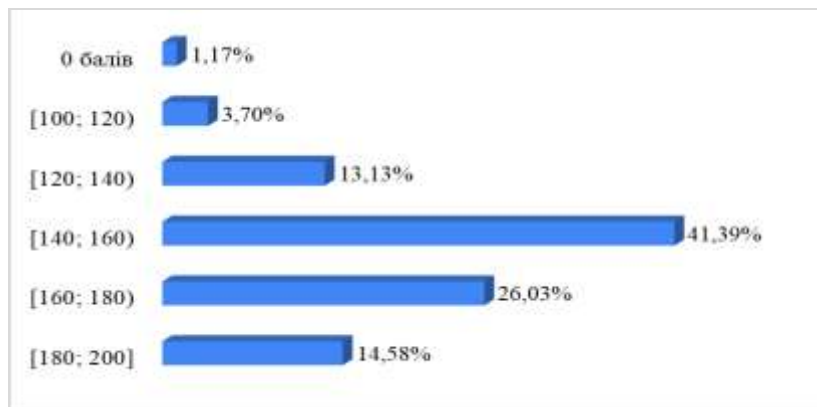

Рис. 5.6. Результати тестування учнів 11 класів завдань з української мови

Близько **40 %** учнів 11 класів за результатами тестування з *української мови* отримали від 140 до 159 балів, і **стільки ж** – від 160 балів і більше.

При цьому **кожен сьомий** одинадятикласник показав високий результат (від 180 до 200 балів), тоді як **5 %** – низький (менше 120 балів).

Слід зазначити, що були учні, які взагалі не змогли скласти тест (0 балів за 100-бальною шкалою) – рис. 5.6.

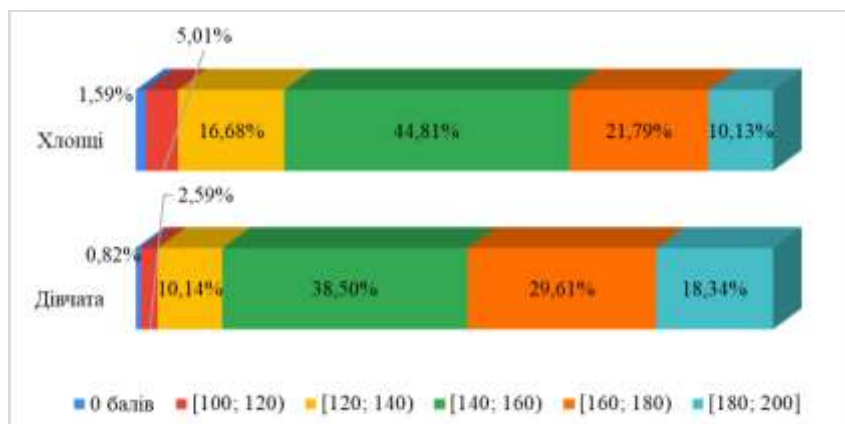

Рис. 5.7. Результати тестування учнів 11 класів завдань з української мови (за статтю)

Дівчата краще виконали завдання з *української мови*, ніж *хлопці*. Так, **48 % дівчат** (**32 % хлопців**) отримали від 160 до 200 балів, тоді як **23 % хлопців** (**14 % дівчат**) – менше 140 балів (рис. 5.7).

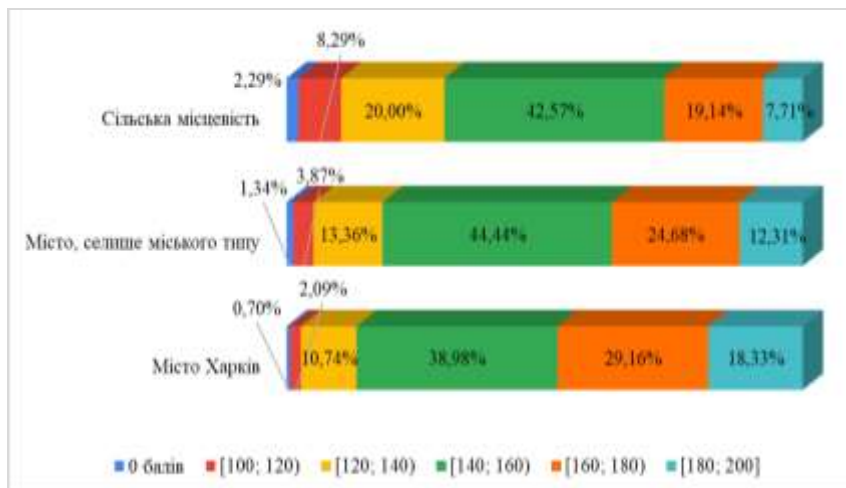

Рис. 5.8. Результати тестування учнів 11 класів завдань з української мови (за місцем розташування ЗЗСО)

За місцем розташування закладу освіти **найкращі** результати тестування з **української мови** показали учні ЗЗСО міста Харкова, де **47 %** отримали від 160 до 200 балів, а **18 %** показали високий результат (від 180 до 200 балів).

Найнижчі результати тестування у ЗЗСО *сільської місцевості*: де **31 %** учнів цих закладів одержали менше 140 балів (рис. 5.8).

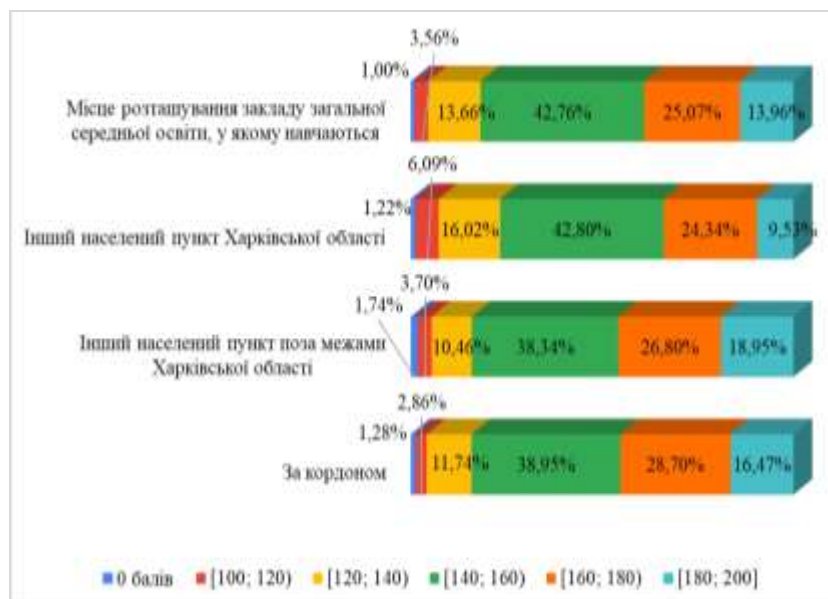

Рис. 5.9. Результати тестування учнів 11 класів завдань з української мови (за місцем перебування учасників тестування)

Кращі результати тестування з **української мови** мають учні, які перебувають *поза межами Харківської області в Україні* (**46 %** отримали від 160 балів і більше) та *за кордоном* (**45 %**).

Разом із тим серед одинадятикласників, які знаходяться *за місцем розташування ЗЗСО*, та *в іншому населеному пункті Харківської області*, більший відсоток одержав менше 140 балів (відповідно **18 %** і **23 %**) – рис. 5.9.

5.1.2. Математика

Тест з *математики* за структурою та змістом був аналогічним до завдань НМТ-2023 та містив **22** завдання, із яких **15** – з *вибором однієї правильної відповіді з п'яти*, **3** – на *встановлення відповідності* та **4** – з *короткою відповіддю*. Максимальна кількість балів за виконання всіх завдань складала **32**. Характеристика завдань подана в таблиці 2.

Таблиця 2

Характеристика завдань з математики

№ завдання	Форма завдання	Розділ	Зміст завдань відповідно до навчальної програми	Кількість балів за завдання
1	Завдання з вибором однієї правильної відповіді з 5-ти	Алгебра	Арифметичні прогресії	1
2		Алгебра	Показникові рівняння	1
3		Геометрія	Прямокутники та їх властивості	1
4		Геометрія	Многогранники, тіла обертання. Паралелепіпед. Куля	1
5		Алгебра	Тригонометричні вирази та їх перетворення	1
6		Алгебра	Функціональна залежність	1
7		Геометрія	Многогранники, тіла обертання. Призма. Циліндр	1
8		Алгебра	Системи рівнянь	1
9		Алгебра	Логарифмічні нерівності	1
10		Геометрія	Прямі та площини у просторі	1
11		Алгебра	Первісна та визначений інтеграл	1
12		Геометрія	Трикутники. Трапеція	1
13		Алгебра	Квадратні функції, їх основні властивості	1
14		Алгебра	Вибіркові характеристики	1
15		Геометрія	Координати та вектори у просторі	1
16	Завдання на встановлення відповідності	Алгебра	Функціональна залежність	3
17		Геометрія	Трикутники	3
18		Алгебра	Вирази та їх перетворення	3
19	Завдання з короткою відповіддю	Алгебра	Розв'язування текстових задач на складання рівнянь	2
20		Алгебра	Імовірність випадкової події	2
21		Геометрія	Многогранники. Піраміди	2
22		Алгебра	Похідна функції	2
			Разом	32

У тестуванні з *математики* взяли участь **3 820** учнів **11** класів із **237** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) Харківської області, серед яких **1 802 (47,17 %)** – хлопці, **2 018 (52,83 %)** – дівчат.

Серед учасників тестування **1 315 (34,42 %)** – учні ЗЗСО міст, селищ міського типу, **599 (15,68 %)** – сільської місцевості, **1 906 (49,90 %)** – міста Харкова.

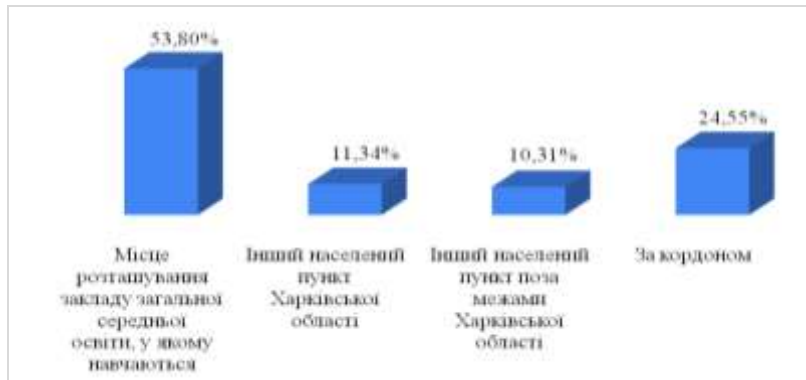

Рис. 5.10. Місцеперебування учасників тестування

Більшість учасників тестування (**54 %**) склали учні, які перебували за місцем розташування закладу освіти, у якому навчаються, **кожен четвертий** – за кордоном, **майже кожен десятий** – в іншому населеному пункті поза межами Харківської області, а **кожен дев'ятий** – в іншому населеному пункті Харківської області (рис. 5.10).

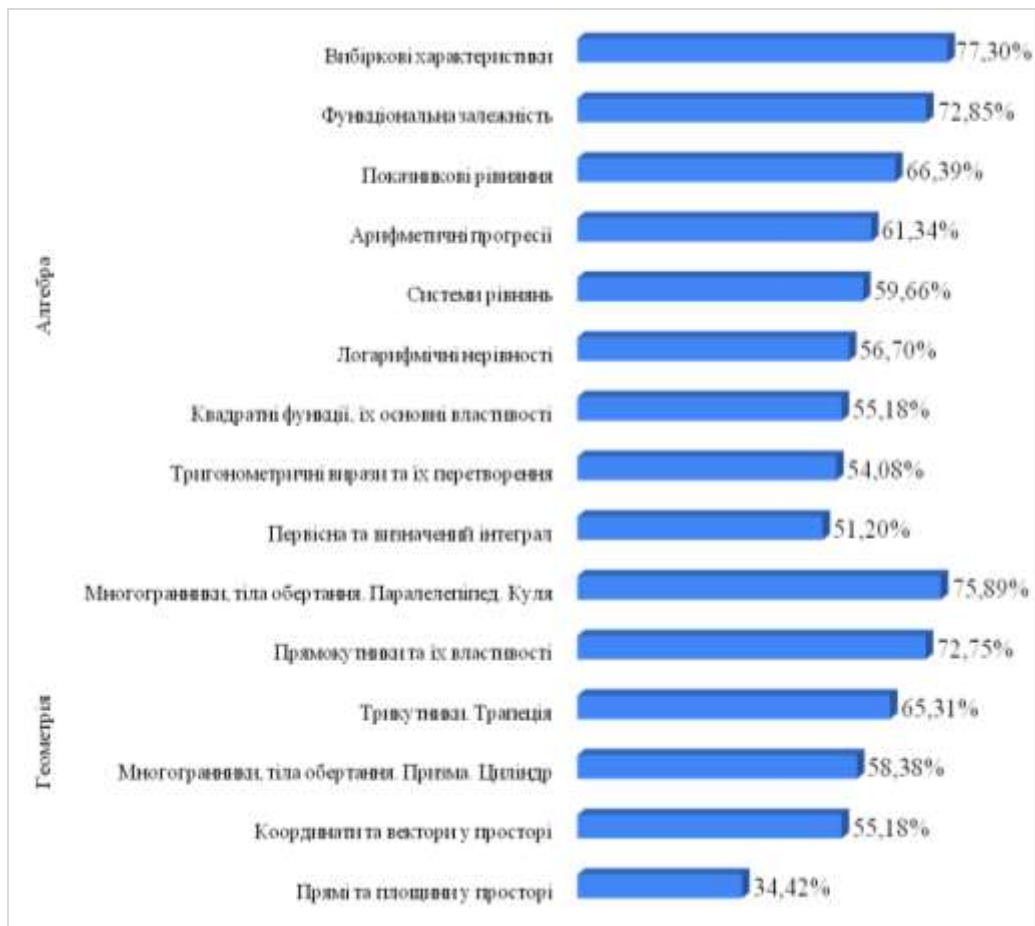

Рис. 5.11. Результати виконання учнями 11 класів завдань з математики. (Завдання з вибором однієї правильної відповіді з 5-ти)

Серед завдань з вибором однієї правильної відповіді з 5-ти **найкраще** учні 11 класів впоралися із завданнями з *алгебри* на вибіркові характеристики, функціональну залежність

та з *геометрії* на паралелепіпед, кулю та прямокутники та їх властивості (понад 70 % правильних відповідей).

Більше 60 % одинадцятикласників правильно виконали завдання з *алгебри* на показникові рівняння, арифметичну прогресію та з *геометрії* на трикутники, трапеції.

Більше половини учасників тестування успішно впоралися із завданнями з *алгебри* на системи рівнянь, логарифмічні нерівності, квадратичні функції, перетворення тригонометричних виразів, первісну та визначений інтеграл; з *геометрії* – на призму, циліндр, координати та вектори у просторі.

Найбільш складним для учнів виявилось завдання з *геометрії* на пряму та площину в просторі, яке виконав **майже кожен третій** учень (рис. 5.11).

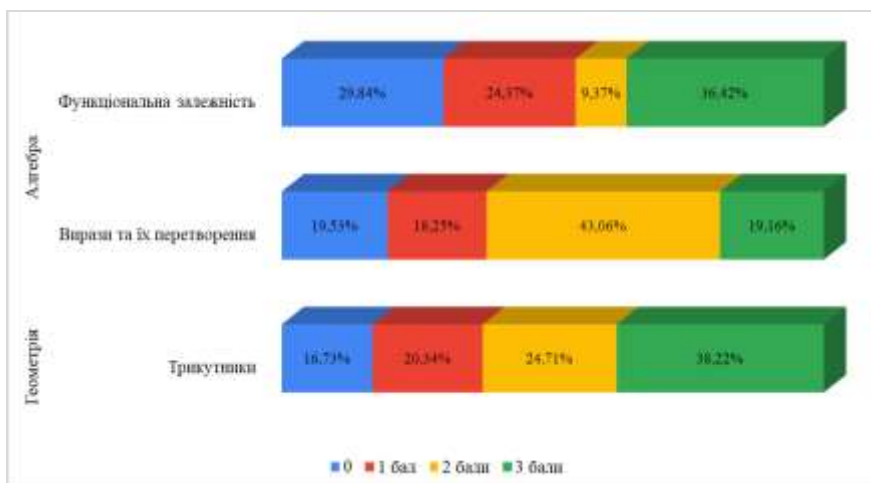

Рис. 5.12. Результати виконання учнями 11 класів завдань з математики. (Завдання на встановлення відповідності)

Серед завдань на *встановлення відповідності* **найкраще** учні 11 класів впоралися із завданнями з *геометрії* на трикутники (**38 %** установили всі відповідності).

Більш складними для одинадятикласників виявилися завдання з *алгебри*.

Так, **майже кожен п'ятий** учасник тестування повністю виконав завдання на перетворення виразів,

а в завданні на функціональну залежність **майже кожен третій не** встановив жодної відповідності (рис. 5.12).

Рис. 5.13. Результати виконання учнями 11 класів завдань з математики. (Завдання з короткою відповіддю)

Серед завдань з *короткою відповіддю* **найкраще** учні 11 класів впоралися із завданнями із *алгебри* на ймовірність випадкової події (**59 %** надали правильну відповідь).

Понад 50 % одинадятикласників правильно виконали завдання з *алгебри* на розв'язування текстових задач на складання рівнянь, а **більше третини** – з *геометрії* на піраміду.

Найбільш складним для учнів виявилось завдання з *алгебри* на похідну функції, із яким впорався **лише кожен четвертий** учень (рис. 5.13).

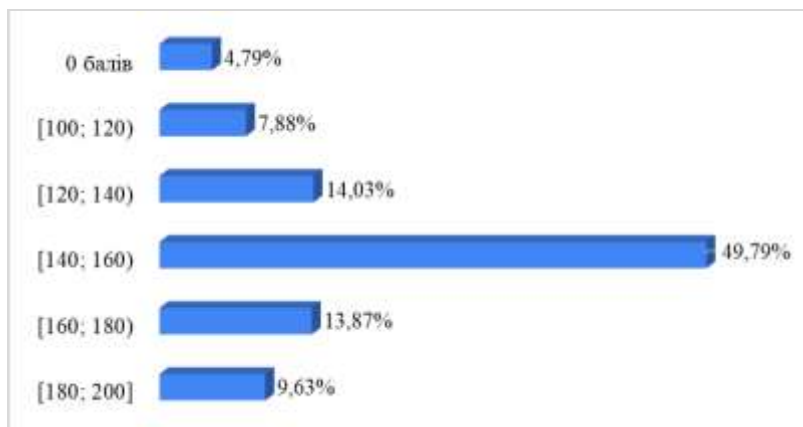

Рис. 5.14. Результати тестування учнів 11 класів завдань з математики

Кожен другий учень 11 класів за результатами тестування з *математики* отримав від 140 до 159 балів, тоді як **майже кожен четвертий** – від 160 балів і більше.

При цьому **кожен десятий** одинадцятикласник показав високий результат (від 180 до 200 балів), а **8 %** – низький (від 100 до 120 балів).

Слід зазначити, що **5 %** учнів узагалі не змогли скласти тест (0 балів) – рис. 5.14.

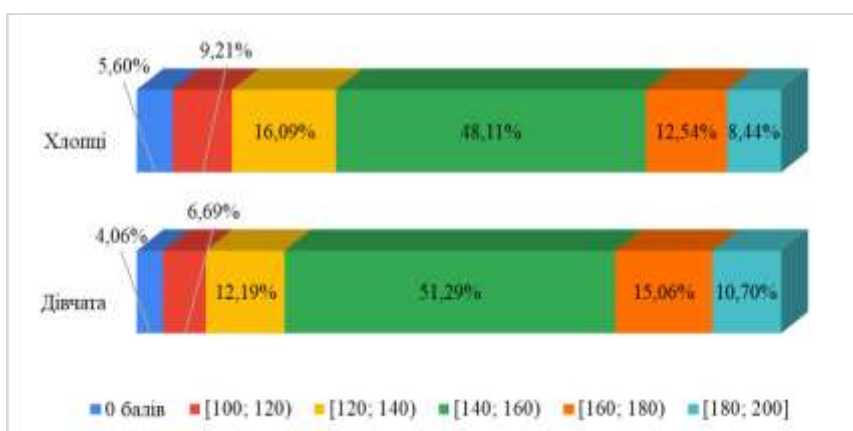

Рис. 5.15. Результати тестування учнів 11 класів завдань з математики (за статтю)

Дівчата краще за *хлопців* виконали завдання з *математики*.

Так, **26 % дівчат** (**21 % хлопців**) отримали від 160 до 200 балів, тоді як **кожен четвертий хлопець** (**19 % дівчат**) – від 100 до 140 балів.

Слід зазначити, що серед хлопців також більше тих, хто взагалі не склав тест (**6 %**) – рис. 5.15.

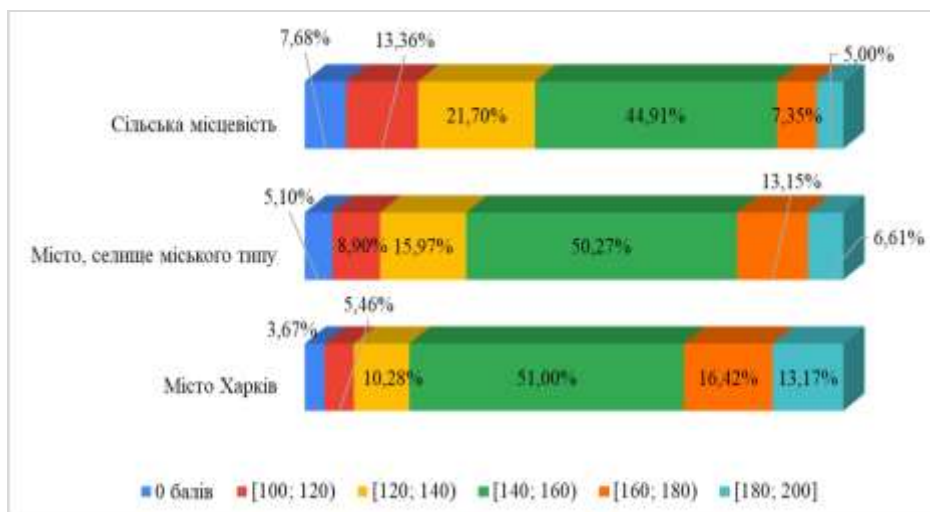

Рис. 5.16. Результати тестування учнів 11 класів завдань з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

За місцем розташування закладу освіти **найкращі** результати тестування з **математики** показали учні ЗЗСО міста Харкова, де **30 %** отримали від 160 до 200 балів, а **13 %** показали високий результат (від 180 до 200 балів).

Найнижчі результати тестування у ЗЗСО сільської місцевості: де **35 %** учнів цих закладів одержали від 100 до 140 балів, а **8 %** – узагалі не склали тест (рис. 5.16).

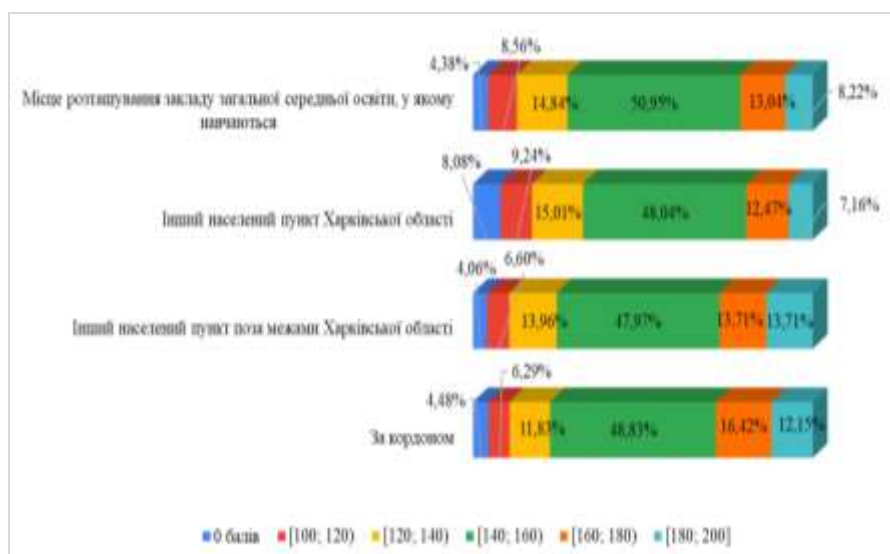

Рис. 5.17. Результати тестування учнів 11 класів завдань з математики (за місцем перебування учасників тестування)

Кращі результати тестування з **математики** мають учні, які перебувають поза межами Харківської області в Україні (27 % отримали від 160 балів і більше) та за кордоном (29 %).

Разом із тим серед одинадятикласників, які знаходяться за місцем розташування ЗЗСО, та в іншому населеному пункті Харківської області, більший відсоток одержав від 100 до 140 балів (відповідно **23 %** і **24 %**). Слід зазначити, що **8 %** учнів, які перебували в іншому населеному пункті Харківської області, узагалі не склали тест (рис. 5.17).

5.1.3. Історія України

Тест з *історії України* за структурою та змістом був аналогічним до завдань НМТ-2023 та складався з **30** завдань НМТ, із яких **20** – з вибором однієї відповіді з чотирьох, **4** – на встановлення відповідності, **3** – на встановлення послідовності історичних подій у часі, **3** – з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів.

Максимальна кількість балів за виконання всіх завдань складала **54**.

Характеристика завдань наведена в таблиці 3.

Таблиця 3

Характеристика завдань з історії України

№ завдання	Форма завдання	Теми завдань відповідно до програми НМТ	Зміст завдань	Кількість балів за завдання
1	Завдання з вибором однієї правильної відповіді (чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний)	Українські землі у складі Речі Посполитої в другій половині XVI ст. Українські землі у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст.	Застосування понять та термінів відповідно до історичного періоду	1
2		Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.	Знання подій; уміння працювати з історичним джерелом	1
3		Українські землі в другій половині XVIII ст.	Робота з картою, аналіз та визначення історичної події	1
4		Українські землі в Австрійській імперії к. XVIII – першої половини XIX ст.	Знання історичних фактів, уміння співвідносити факти, події з явищами, процесами	1
5		Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.	Знання історичних подій, уміння співвідносити їх з періодами історії, упізнання історичних персоналій	1
6		Українські землі у складі Російської імперії в 1900–	Визначення спільних рис розвитку українських земель у складі різних	1

		1914 рр. Українські землі у складі Австро-Угорщини в 1900–1914 рр.	держав	
7		Початок Української революції	Знання історичних фактів, змісту історичних документів	1
8		Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності	Знання історичних подій, уміння співвідносити події з явищами, процесами	1
9		Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності	Знання історичних фактів, уміння встановлювати дати відповідно до подій	1
10		Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні	Знання історичних процесів	1
11		Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні	Робота з візуальними об'єктами, аналіз та визначення історичних подій, уміння визначати причинно-наслідкові зв'язки	1
12		Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні	Робота з візуальними об'єктами, уміння розпізнавати та характеризувати культурно-історичні пам'ятки	1
13		Західноукраїнські землі в міжвоєнний період	Уміння аналізувати картосхеми, впізнавати історичні персоналії, робота з візуальними джерелами (портретами історичних діячів)	1
14		Україна в роки Другої світової війни	Знання історичних подій, уміння встановлювати та групувати вказані події до відповідної дати	1
15		Україна в перші повоєнні роки	Знання історичних подій, змін у адміністративно-територіальному устрої України	1
16		Україна в перші повоєнні роки	Знання історичних фактів, подій, уміння	1

			співвідносити факти, події з явищами, процесами	
17		Україна в умовах десталінізації	Знання історичних подій, уміння встановлювати та групувати вказані факти до відповідного процесу	1
18		Україна в умовах десталінізації	Знання особливостей історичного періоду, співвідносити події та діяльність історичних діячів, уміння сприймати та інтерпретувати історичні документи	1
19		Україна в період загострення кризи радянської системи	Аналіз тверджень, визначення характерних рис економічного розвитку даного періоду	1
20		Становлення України як незалежної держави	Знання історичних подій, уміння співвідносити факти, події з явищами, процесами	1
21		Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.	Встановлення причинно-наслідкових зв'язків	4
22		Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.	Знання історичних персоналій, робота з візуальними об'єктами (фотопортрет), уміння встановити відповідність між іменами діячів другої половині XIX ст. з фактами їхньої біографії	4
23	Завдання на встановлення відповідності (4 з 5)	Україна в перші повоєнні роки. Україна в умовах десталінізації. Україна в період загострення кризи радянської системи. Становлення України як незалежної держави	Знання періодів історії України та відповідних явищ соціально-економічного життя, уміння встановити відповідність між ними, уміння сприймати та інтерпретувати різновидові історичні джерела	4
24		Становлення України як незалежної держави	Знання історичних подій, дат, уміння співвідносити дати з фактами, подіями	4
25	Завдання на	Українські землі	Уміння встановити	3

	встановлення послідовності історичних подій у часі	наприкінці XVII – в першій половині XVIII ст.	послідовність історичних подій у часі, робота з історичними джерелами, уміння сприймати їх та інтерпретувати	
26	Завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів відповіді	Україна в умовах десталінізації. Україна в період загострення кризи радянської системи	Уміння встановити послідовність історичних подій у часі, робота з візуальними об'єктами (плакат-карикатура),	3
27		Україна в період загострення кризи радянської системи	Уміння встановити послідовність історичних подій у часі, знання діяльності історичних діячів	3
28		Українські землі у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст.	Уміння групувати історичну інформацію на основі фактів, пов'язаних з діяльністю історичного діяча	3
29		Україна в умовах десталінізації	Уміння групувати історичну інформацію на основі використання понять та термінів відповідно до історичного періоду	3
30		Становлення України як незалежної держави	Уміння групувати історичну інформацію відповідно до історичного явища, робота з візуальними об'єктами (плакат)	3
Разом				54

У тестуванні за завданнями НМТ з *історії України* взяли участь **2 887** учнів **11** класів із **248** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) Харківської області,

серед яких **1 362 (47,18 %)** – хлопці, **1 525 (52,82 %)** – дівчат.

Серед учасників тестування **1 396 (48,35 %)** склали учні міста *Харкова*, **1 014 (35,12 %)** – міст, селищ міського типу, **477 (16,53 %)** – сільської місцевості.

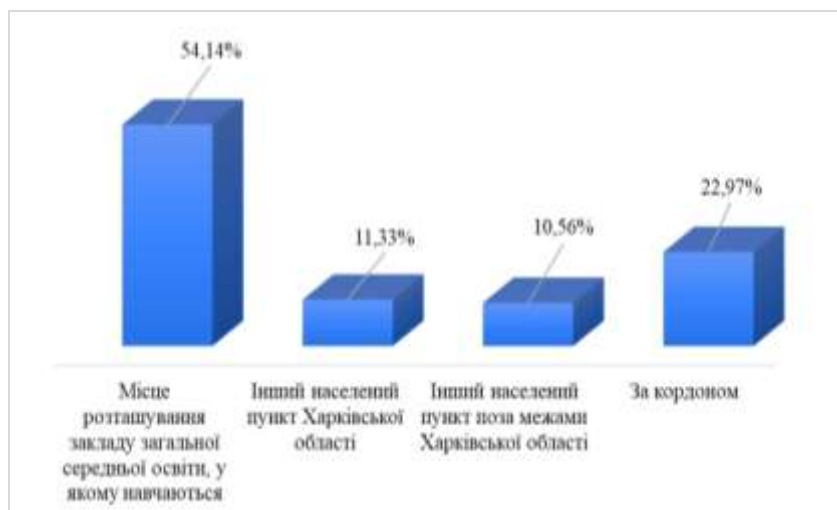

Рис. 5.18. Місцеперебування учасників тестування

Більше половини учасників тестування (**54 %**) склали учні, які перебували за місцем розташування закладу освіти, у якому навчаються.

Майже кожен четвертий – знаходився за кордоном,
кожен дев'ятий – в іншому населеному пункті Харківської області,
а кожен десятий – поза межами Харківської області (рис. 5.18).

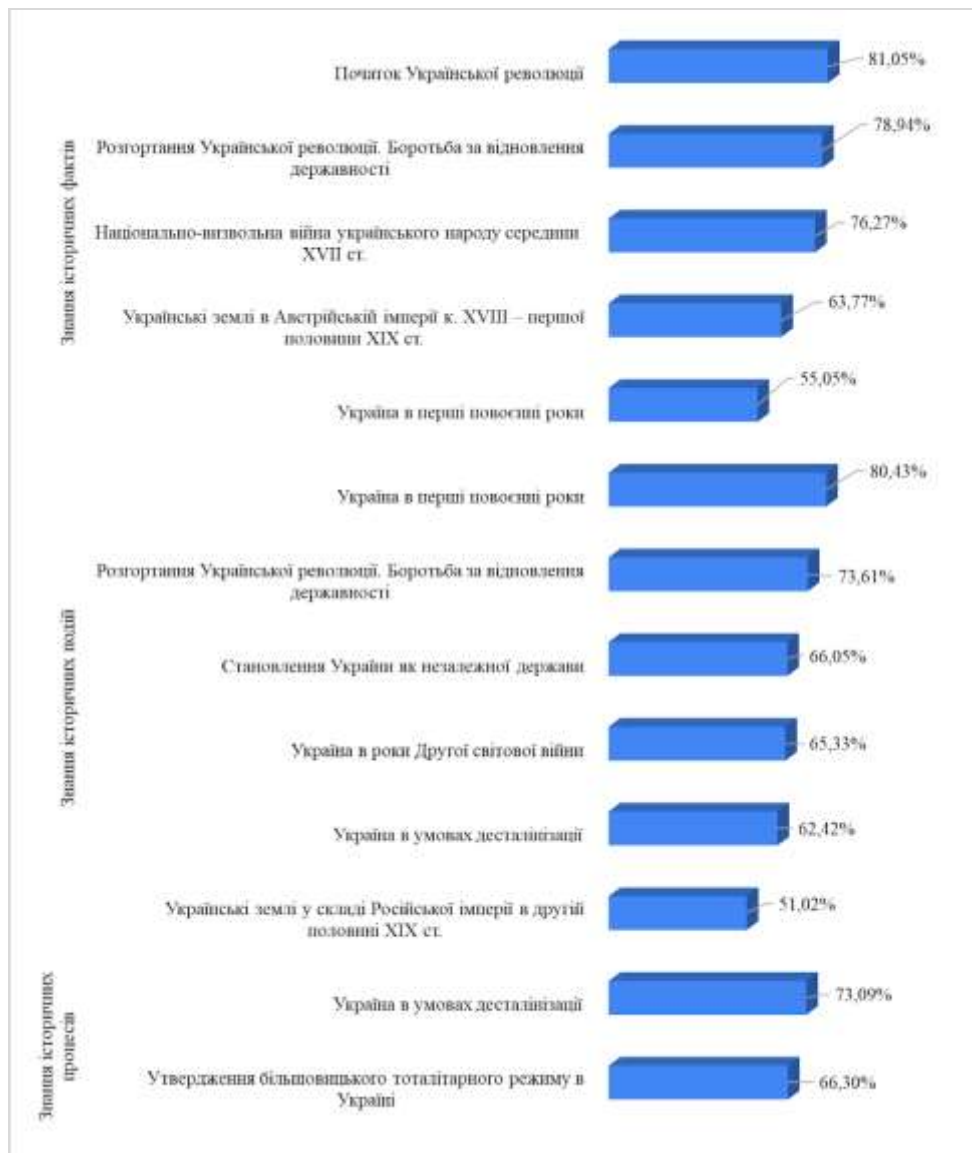

Рис. 5.19. Результати тестування учнів 11 класів з історії України.
(Завдання з вибором однієї відповіді. Знання історичних фактів, подій та процесів.)

Найкраще учні 11 класів впоралися із завданнями з вибором однієї відповіді на знання історичних фактів з теми «Початок Української революції» та знання історичних подій з теми «Україна в перші повоєнні роки» (близько 80 % правильних відповідей).

Понад 70 % одинадцятикласників правильно виконали завдання на знання історичних фактів (з тем «Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності», «Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.»), подій («Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності»), процесів («Україна в умовах деєдалінізації»),

більше 60 % – на знання фактів («Українські землі в Австрійській імперії к. XVIII – першої половини XIX ст.»), подій («Становлення України як незалежної держави», «Україна в роки Другої світової війни», «Україна в

умовах десталінізації»), процесів («Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні»).

Більш складним у цій категорії для учнів виявилися завдання на *знання історичних фактів* («Україна в перші повоєнні роки») та *подій* («Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.»), із якими не впоралася майже половина учасників тестування (рис. 5.19).

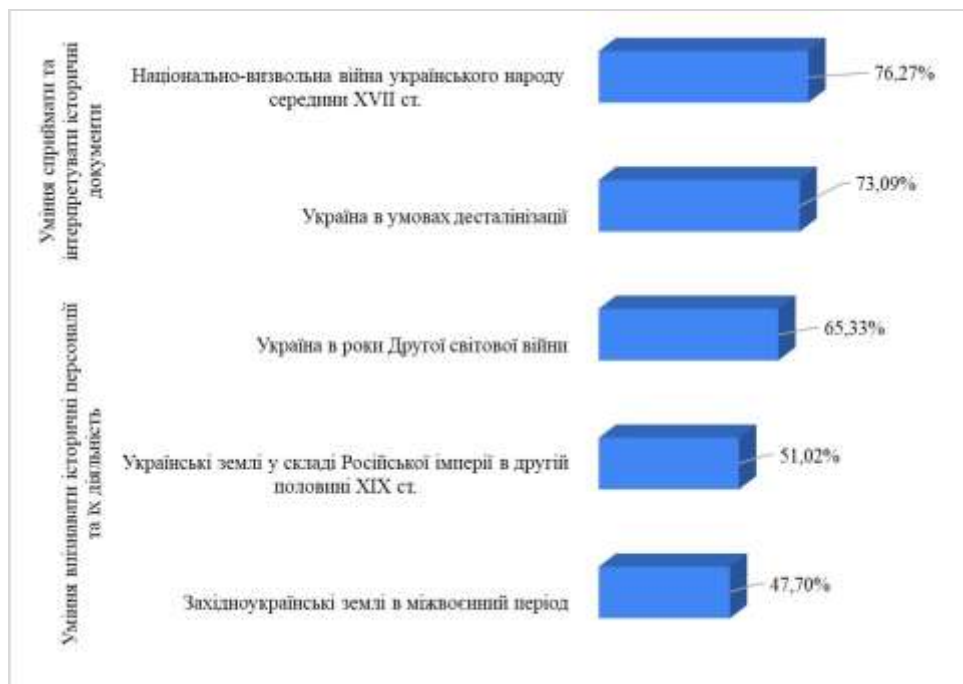

Рис. 5.20. Результати тестування учнів 11 класів з історії України. (Завдання з вибором однієї відповіді. Уміння інтерпретувати історичні документи, впізнавати історичні персоналії та їх діяльність.)

Майже три чверті респондентів правильно виконали завдання на *уміння сприймати та інтерпретувати історичні документи* (з тем «Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.» та «Україна в умовах десталінізації»).

Разом із тим **менша кількість** учнів виявила *уміння впізнавати історичні персоналії та їх діяльність*.

При цьому **найкраще** одинадцятикласники виконали завдання з теми «Україна в роки Другої світової війни» (**майже дві третини** правильних відповідей),

найгірше – з теми «Західноукраїнські землі в міжвоєнний період» (**47 %**).

З теми «Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.» *уміння впізнавати історичні персоналії та їх діяльність* виявив **майже кожен другий** учень (рис. 5.20).

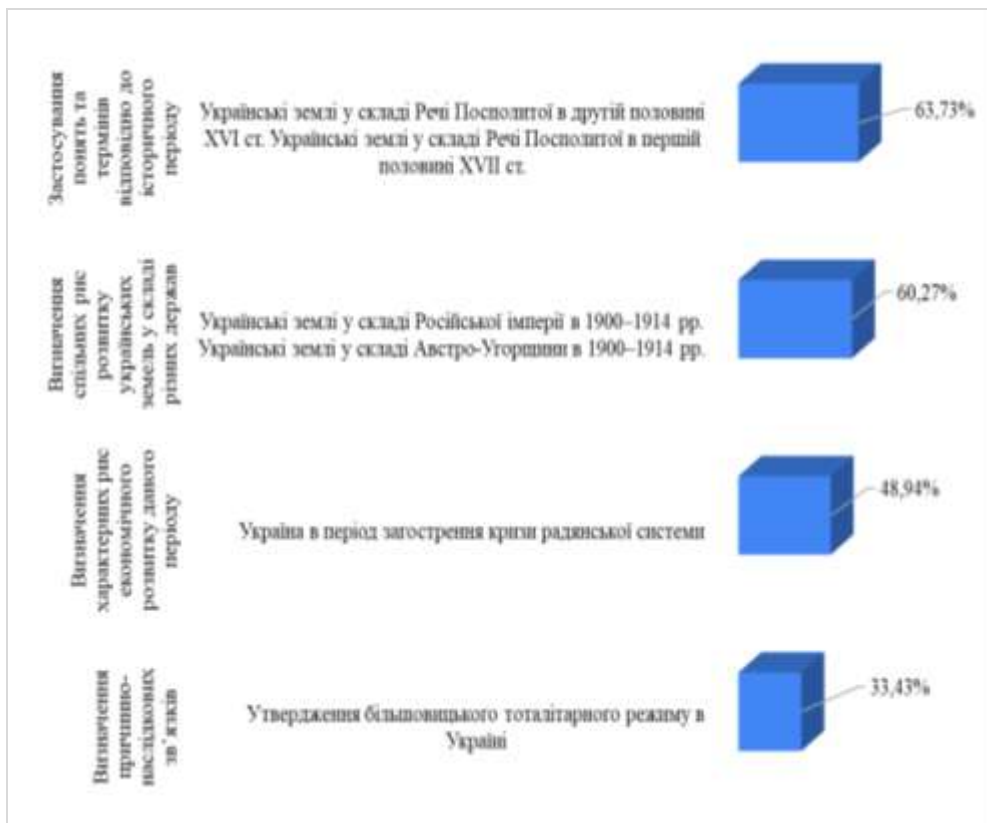

Рис. 5.21. Результати тестування учнів 11 класів з історії України. (Завдання з вибором однієї відповіді. Застосування понять та термінів, визначення характерних рис історичних подій, причинно-наслідкових зв'язків)

Понад 60 % одинадцятикласників правильно виконали завдання з вибором однієї відповіді на застосування понять та термінів відповідно до історичного періоду (з тем «Українські землі у складі Речі Посполитої в другій половині XVI ст.», «Українські землі у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст.») та на визначення спільних рис розвитку українських земель у складі різних держав («Українські землі у складі Російської імперії в 1900–1914 рр. Українські землі у складі Австро-Угорщини в 1900–1914 рр.»).

Майже кожен другий учасник тестування впорався із завданням на визначення характерних рис економічного розвитку даного періоду («Україна в період загострення кризи радянської системи»),

кожен третій – на визначення причинно-наслідкових причин («Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні») – рис. 5.21.

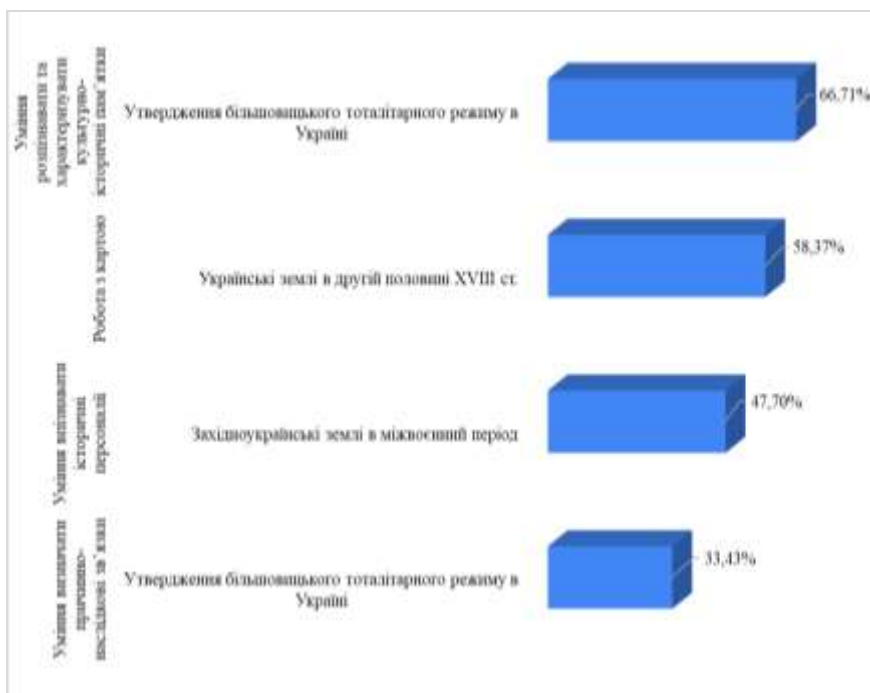

Рис. 5.22. Результати тестування учнів 11 класів з історії України. (Завдання з вибором однієї відповіді. Робота з візуальними об'єктами)

Серед завдань з вибором однієї відповіді, що передбачали перевірку умінь учнів працювати з візуальними об'єктами, **найкраще** одинадцятикласники виконали завдання на розпізнавання та характеристики культурно-історичних пам'яток з теми «Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні» (майже дві третини надали правильні відповіді).

Більше половини учасників тестування виявили уміння працювати з картою (тема «Українські землі в другій половині XVIII ст.»),
а майже кожен другий – уміння впізнавати історичні персоналії («Західноукраїнські землі в міжвоєнний період»),
кожен третій – уміння визначати причинно-наслідкові зв'язки («Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні») – рис. 5.22.

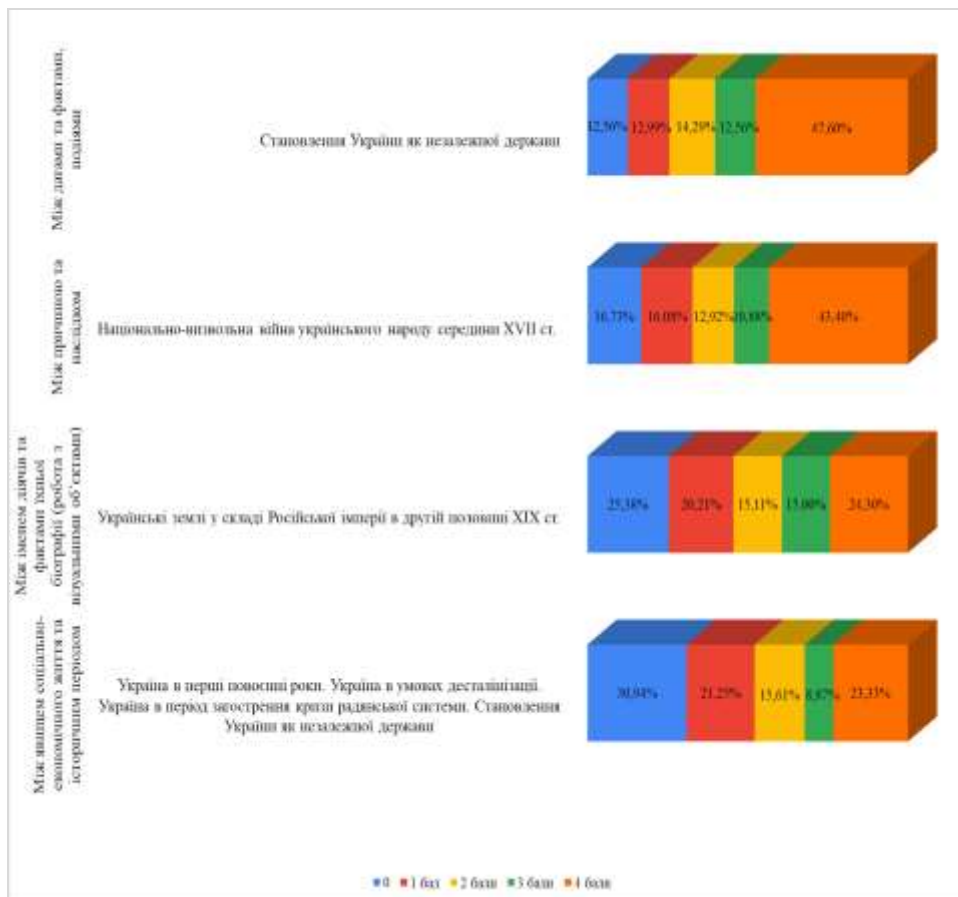

Рис. 5.23. Результати тестування учнів 11 класів з історії України. (Завдання на встановлення відповідності.)

Серед завдань на встановлення відповідності **краще** учні 11 класів впоралися із завданнями на відповідність між датами та фактами, подіями (з теми «Становлення України як незалежної держави») та між причиною та наслідком («Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.»): **понад 40 %** установили всі відповідності.

Більш складними для одинадцятикласників виявилися завдання на встановлення відповідності між іменем діячів та фактами їхньої біографії, що передбачало роботу з візуальними об'єктами («Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.») та між явищем соціально-економічного життя та історичним періодом («Україна в перші повоєнні роки. Україна в умовах десталінізації. Україна в період загострення кризи радянської системи. Становлення України як незалежної держави»): відповідно **кожен четвертий** та **майже кожен третій** учень узагалі не впоралися з ними (рис. 5.23).

Рис. 5.24. Результати тестування учнів 11 класів з історії України. (Завдання на встановлення послідовності.)

Завдання на встановлення послідовності історичних подій виявилися **найскладнішими** для учасників тестування.

Так, **майже кожен третій** учень повністю виконав завдання на знання діяльності історичних діячів (з теми «Україна в період загострення кризи радянської системи»),

близько 30 % – на роботу з візуальними об'єктами («Україна в умовах десталінізації. Україна в період загострення кризи радянської системи»),

а **майже кожен четвертий** – на роботу з історичними джерелами («Українські землі наприкінці XVII – в першій половині XVIII ст.») – рис. 5.24.

Рис. 5.25. Результати тестування учнів 11 класів з історії України. (Завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів.)

Більше половини учнів 11 класів повністю виконали завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів.

Близько 60 % одинадцятикласників виявили уміння групувати історичну інформацію на основі фактів, пов'язаних з діяльністю історичного діяча, (з теми «Українські землі у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст.»),

55 % – на основі використання понять та термінів відповідно до історичного періоду («Україна в умовах десталінізації»),
а кожен другий – відповідно до історичного явища, що передбачала роботу з візуальними об'єктами (плакатами) – рис. 5.25.

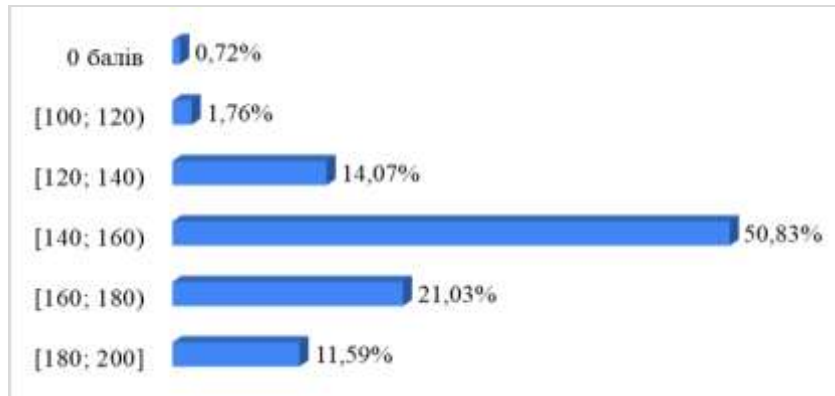

Рис. 5.26. Результати тестування учнів 11 класів з історії України

Кожен другий учень 11 класів за результатами тестування з **історії України** отримав від 140 до 159 балів,
 тоді як **кожен третій** – від 160 балів і більше.

При цьому **кожен дев'ятий** учасник тестування показав високий результат: одержав від 180 до 200 балів.

Слід зазначити, що були учні, які взагалі не змогли скласти тест (0 балів) – рис. 5.26.

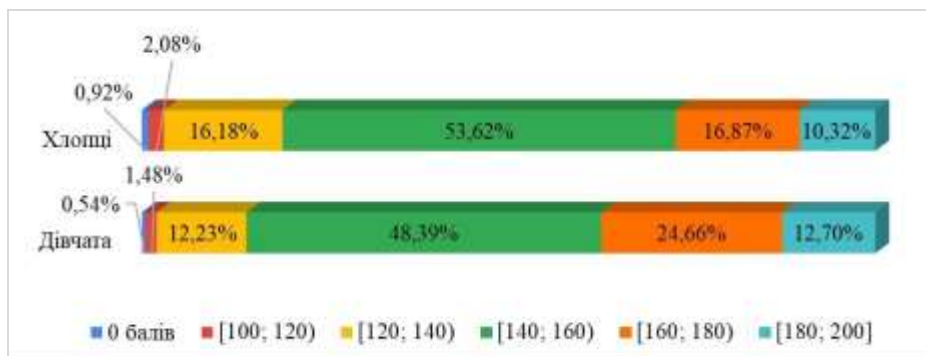

Рис. 5.27. Результати тестування учнів 11 класів з історії України (за статтю)

Дівчата краще, ніж **хлопці** виконали завдання з **історії України**.
 Так, **37 % дівчат** (**27 % хлопців**) отримали від 160 до 200 балів,
 тоді як **19 % хлопців** (**14 % дівчат**) – менше 140 балів (рис. 5.27).

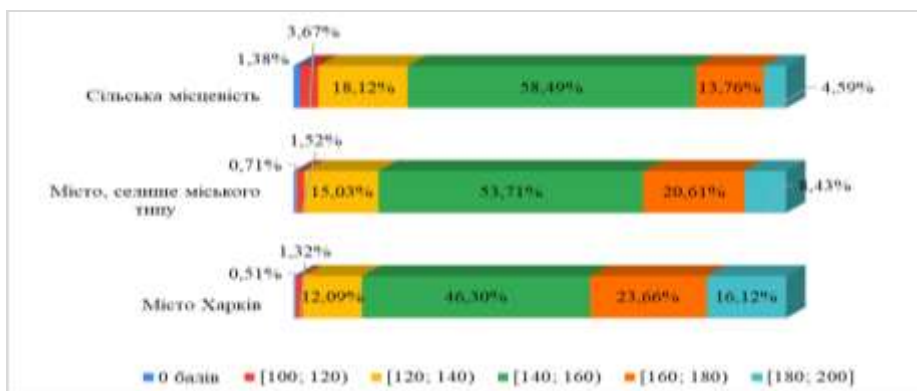

Рис. 5.28. Результати тестування учнів 11 класів з історії України (за місцем розташування ЗЗСО)

За місцем розташування закладу освіти **найкращі** результати тестування з **історії України** показали учні ЗЗСО міста Харкова, де **40 %** отримали від 160 до 200 балів, а **16 %** показали високий результат (від 180 до 200 балів).

Найнижчі результати тестування у ЗЗСО сільської місцевості, де **23 %** учнів цих закладів одержали менше 140 балів (рис. 5.28).

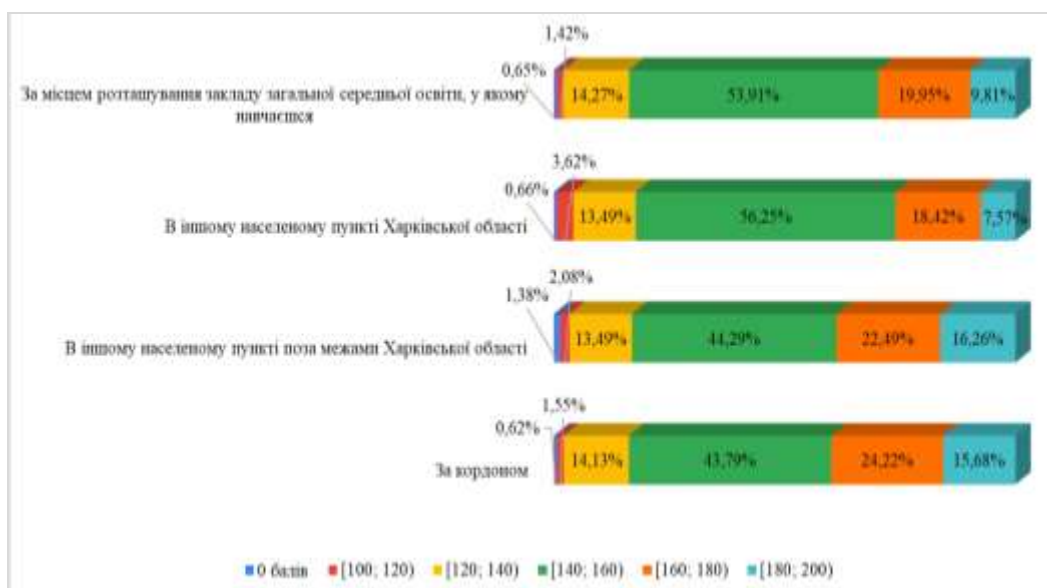

Рис. 5.29. Результати тестування учнів 11 класів з історії України (за місцем перебування учасників тестування)

Кращі результати тестування з **історії України** мають учні, які перебувають **за кордоном** (**40 %** отримали від 160 балів і більше) та **поза межами Харківської області в Україні** (**39 %**).

Разом із тим серед учасників тестування, які знаходяться **за місцем розташування ЗЗСО** та **в іншому населеному пункті Харківської області** відсоток таких одинадятикласників менший: відповідно **30 %** і **26 %** – рис. 5.29.

5.2. Чинники, що впливають на якість підготовки до НМТ: результати онлайн-анкетування учнів 11 класів

5.2.1. Українська мова

У межах регіонального моніторингового дослідження готовності випускників закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) до національного мультипредметного тесту (НМТ) у березні 2023 року було проведено анкетування, у якому взяли участь 4 272 учні 11 класів із 278 закладів загальної середньої освіти Харківської області.

Анкетування передбачало вивчення таких питань:

- оцінка учнями 11 класів можливостей успішного складання НМТ;
- особливості підготовки одинадцятикласників до виконання завдань НМТ з української мови;
- ставлення учнів 11 класів до чинників, що впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ.

5.2.1.1. Характеристика вибірки респондентів

Рис. 5.30. Розподіл респондентів за статтю

Серед учасників анкетування більшу частку (54 %) склали дівчата, а 46 % – хлопці (рис. 5.30).

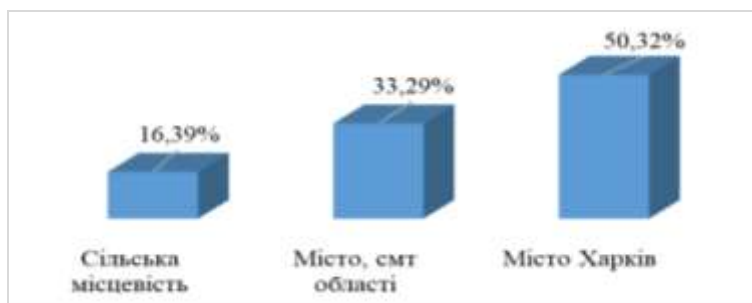

Рис. 5.31. Розподіл респондентів за місцем розташування ЗЗСО, у якому навчаються

Кожен другий учасник анкетування – учень ЗЗСО міста Харкова, **кожен третій** – міст, селищ міського типу, а **кожен шостий** – сільської місцевості (рис. 5.31).

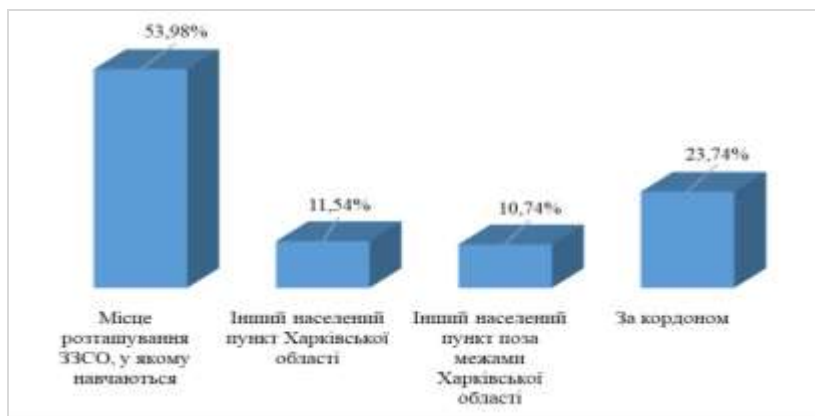

Рис. 5.32. Розподіл респондентів за місцем перебування

Більше половини учнів 11 класів, які взяли участь в анкетуванні, перебували за місцем розташування ЗЗСО, у якому навчаються, **кожен четвертий** – за кордоном, **майже кожен десятий** – в іншому населеному пункті поза межами Харківської області, а **кожен дев'ятий** – в іншому населеному пункті Харківської області (рис. 5.32).

5.2.1.2. Оцінка учнями 11 класів можливостей успішного складання НМТ

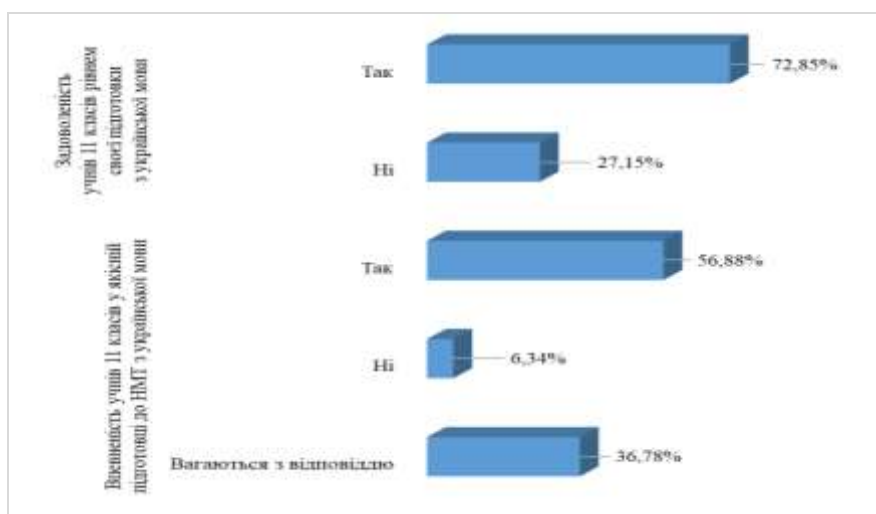

Рис. 5.33. Оцінка одинадятикласниками рівня своєї підготовки до НМТ з української мови

Майже три чверті одинадятикласників задоволені рівнем своєї підготовки з української мови, а **більше половини (57 %)** – упевнені, що зможуть якісно підготуватися до НМТ з цього навчального предмета.

Разом із тим **більше третини** респондентів вагалися з відповіддю на це запитання (рис. 5.33).

Рис. 5.34. Задоволеність учнів 11 класів рівнем своєї підготовки з української мови (за статтю)

Дівчата та хлопці в рівній мірі задоволені рівнем своєї підготовки з української мови (рис. 5.34).

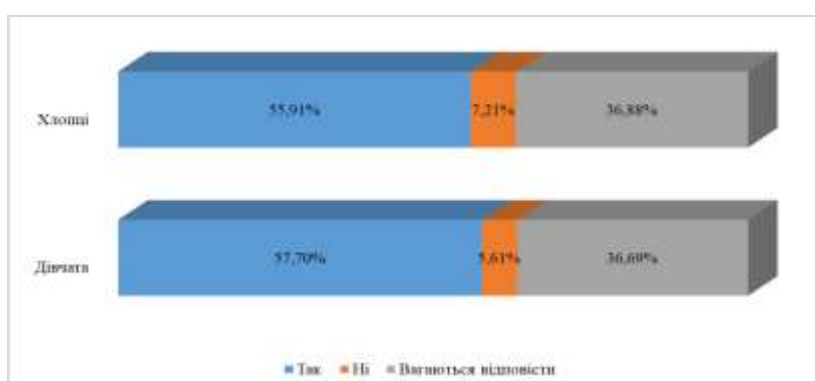

Рис. 5.35. Впевненість учнів 11 класів у якійній підготовці до НМТ з української мови (за статтю)

Більше дівчат, ніж хлопців упевнені, що зможуть якісно підготуватися до НМТ з української мови (рис. 5.35).

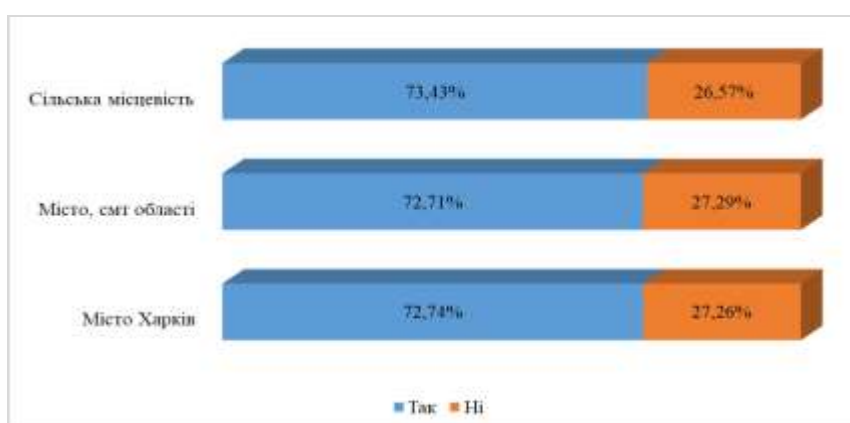

Рис. 5.36. Задоволеність учнів 11 класів рівнем своєї підготовки з української мови (за місцем розташування ЗЗСО)

Учні 11 класів задоволені рівнем своєї підготовки з української мови незалежно від місця розташування ЗЗСО, у якому навчаються (рис. 5.36).

Рис. 5.37. Впевненість учнів 11 класів у якійній підготовці до НМТ з української мови (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО міста Харкова та міст, селищ міського типу більша кількість учнів (близько 60 %) упевнена у якійній підготовці до НМТ з української мови, ніж у ЗЗСО сільської місцевості (менше половини).

При цьому майже **кожен** **десятий** учень, який навчається в закладі освіти сільської місцевості, не впевнений, що зможе якісно підготуватися до НМТ з цього навчального предмета (рис. 5.37).

Рис. 5.38. Задоволеність учнів 11 класів рівнем своєї підготовки з української мови (за місцем перебування респондентів)

Учні, які перебувають за місцем розташування закладу освіти, у якому навчаються, та в іншому населеному пункті в Україні (майже три чверті) більше задоволені рівнем своєї підготовки з української мови, ніж учні, які знаходяться за кордоном (68 %) – рис. 5.38.

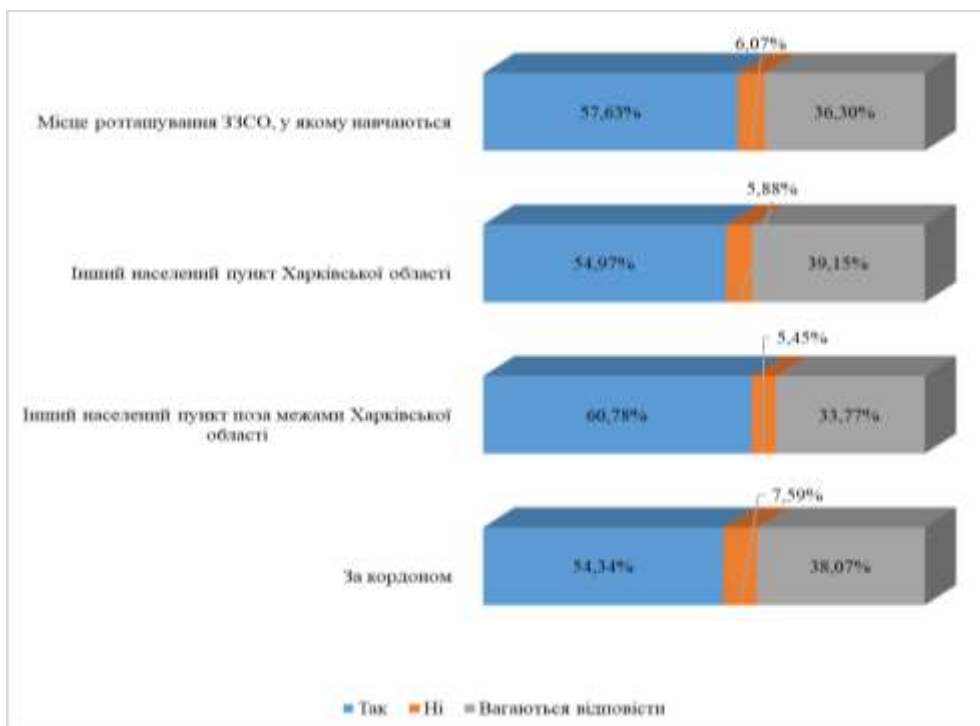

Рис. 5.39. Впевненість учнів 11 класів у якійній підготовці до НМТ з української мови (за місцем перебування респондентів)

Учні, які перебувають *поза межами Харківської області в Україні (близько 60 %)* або *за місцем розташування ЗЗСО, де навчаються, (58 %)* більш впевнені, що зможуть якісно підготуватися до НМТ, ніж учні, які знаходяться в *іншому населеному пункті Харківської області (55 %)* та *за кордоном (54 %)* – рис. 5.39.

5.2.1.3. Особливості підготовки одинадцятикласників до виконання завдань НМТ з української мови

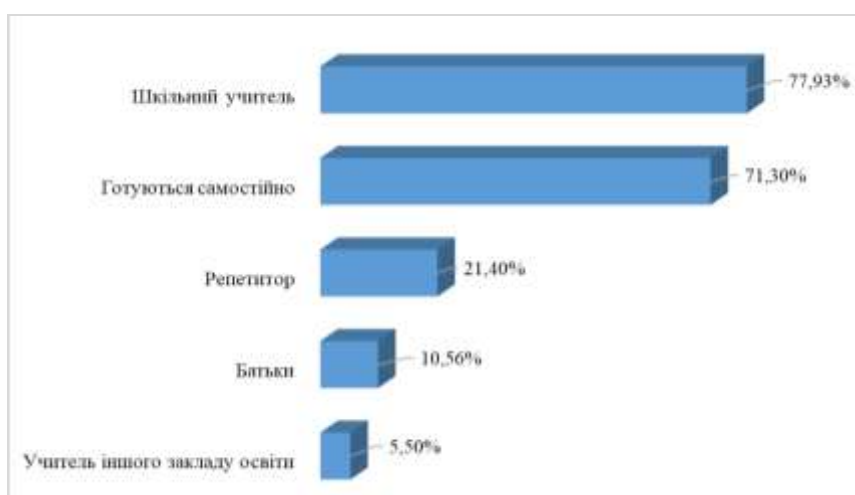

Рис. 5.40. Допомога учням 11 класів у якійній підготовці до НМТ з української мови

Понад три чверті одинадцятикласників відповіли, що *якісно підготуватися до НМТ з української мови їм допомагає шкільний учитель*. При цьому **близько 70 % готуються до НМТ самостійно**.

Кожен п'ятий респондент визнав, що користується послугами репетитора, кожному десятому – допомагають батьки, а незначній кількості (6 %) – учителі інших закладів освіти (рис. 5.40).

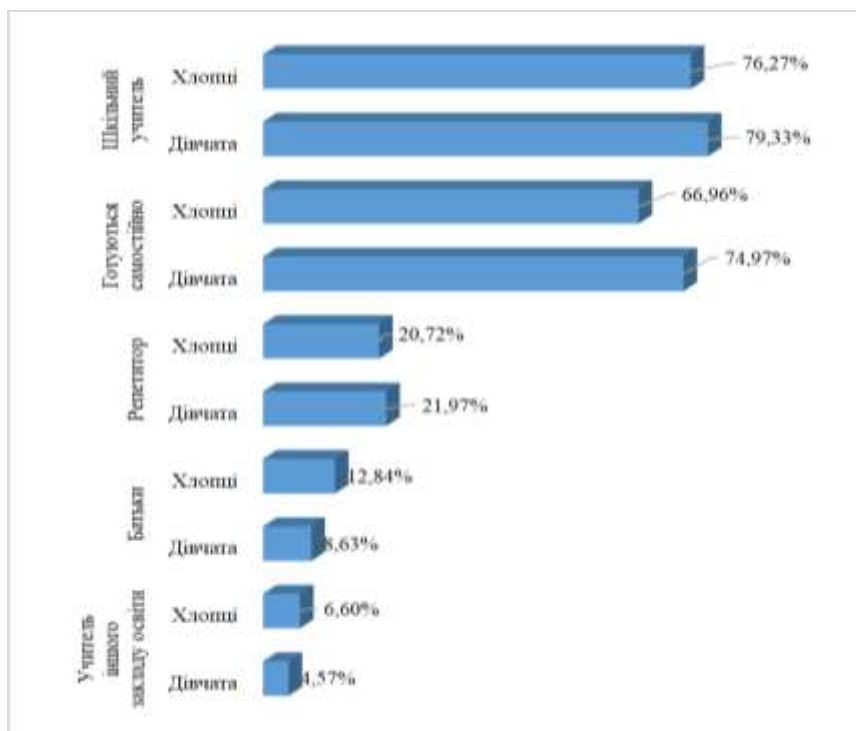

Рис. 5.41. Допомога учням 11 класів у якісній підготовці до НМТ з української мови (за статтю)

Більше дівчат, ніж хлопців зазначили, що якісно підготуватися до НМТ з української мови їм допомагає шкільний вчитель (79 %) та репетитор (22 %).

Також більше дівчат готуються до НМТ самостійно (75 %), тоді як більшій кількості хлопців допомагають батьки (13 %) або вчитель іншого закладу освіти (7 %) – рис. 5.41.

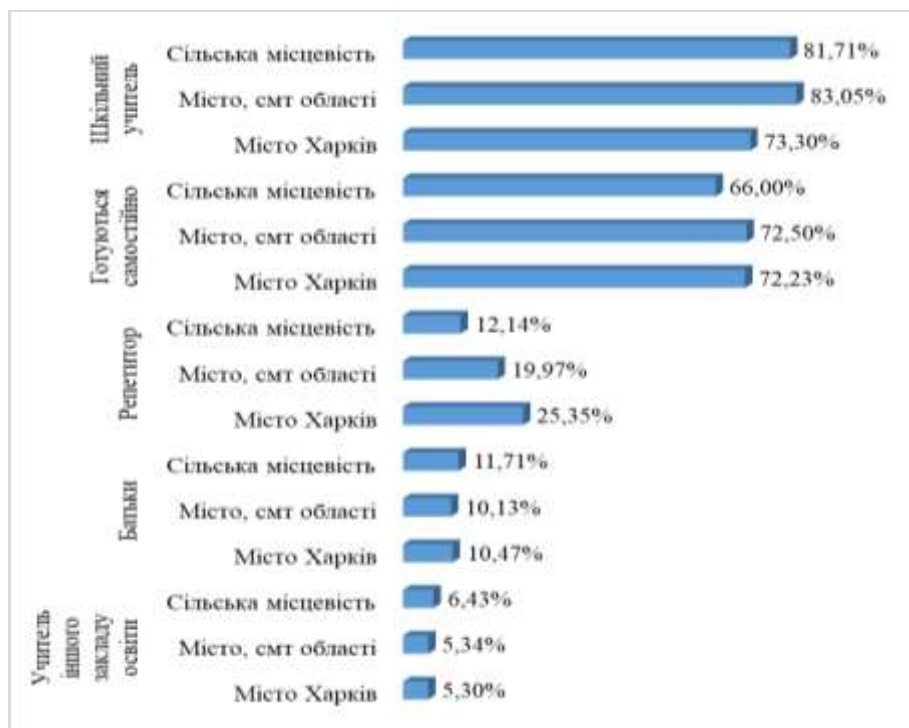

Рис. 5.42. Допомога учням 11 класів у якісній підготовці до НМТ з української мови (за місцем розташування ЗЗСО)

Понад **80 %** учнів 11 класів, які навчаються в ЗЗСО міст, селищ міського типу та сільської місцевості, відповіли, що якісно підготуватися до НМТ з української мови їм допомагає шкільний учитель.

Разом із тим **більше 70 %** одинадцятикласників ЗЗСО міст, селищ міського типу та міста Харкова зазначили, що готуються до НМТ самостійно.

Слід зазначити, що в місті Харкові **найбільше** учнів, які користуються послугами репетитора, (кожен четвертий), тоді як у ЗЗСО сільської місцевості – **найменше (кожен восьмий)** – рис. 5.42.

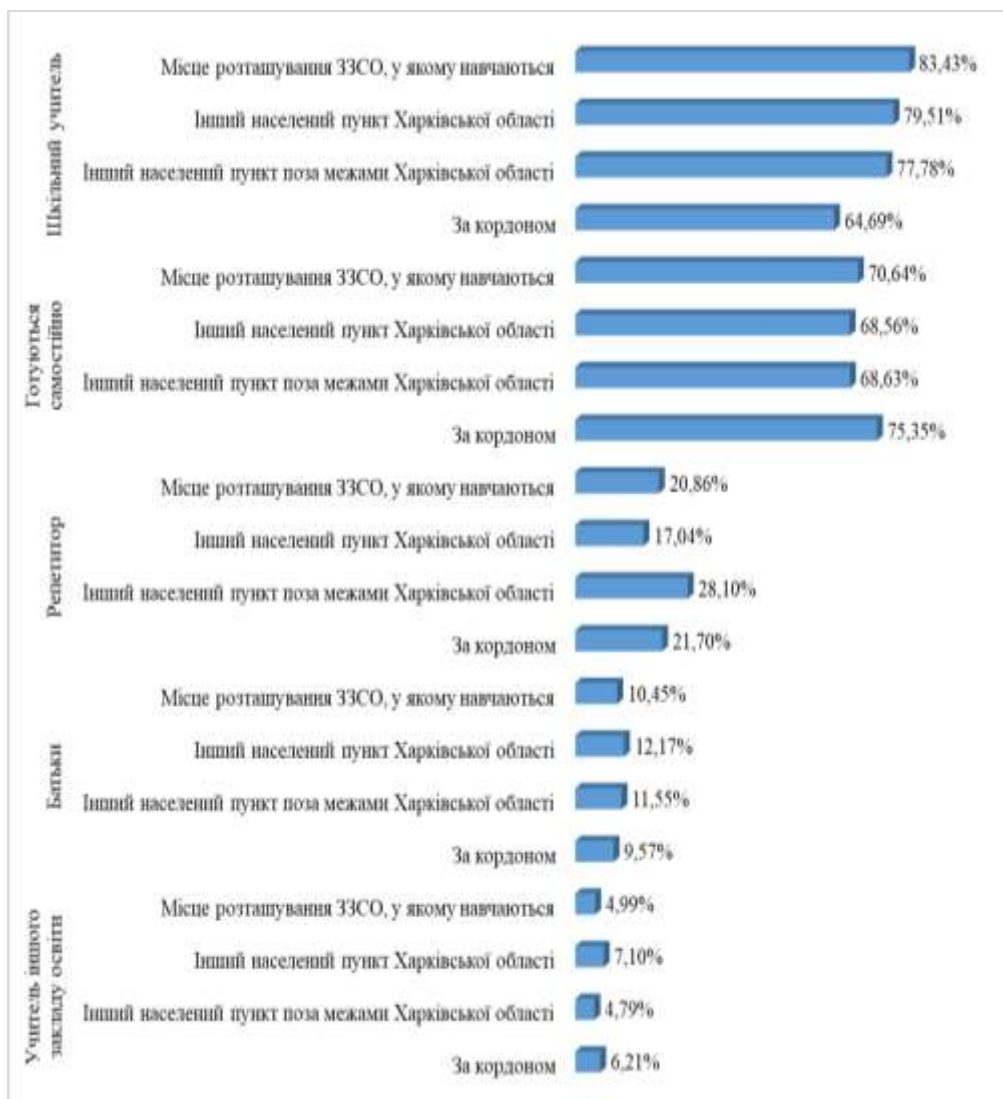

Рис. 5.43. Допомога учням 11 класів у якісній підготовці до НМТ з української мови (за місцем перебування респондентів)

Понад три чверті учнів, які перебувають за місцем розташування ЗЗСО, де навчаються, або іншому населеному пункті України відповіли, що якісно підготуватися до НМТ з **української мови** їм допомагає шкільний учитель, тоді як **75 %** одинадятикласників, які знаходяться за кордоном, готуються самостійно.

Серед учнів 11 класів, які перебувають *поза межами Харківської області в Україні*, **найбільша** кількість займається з репетитором (**28 %**) – рис. 5.43.

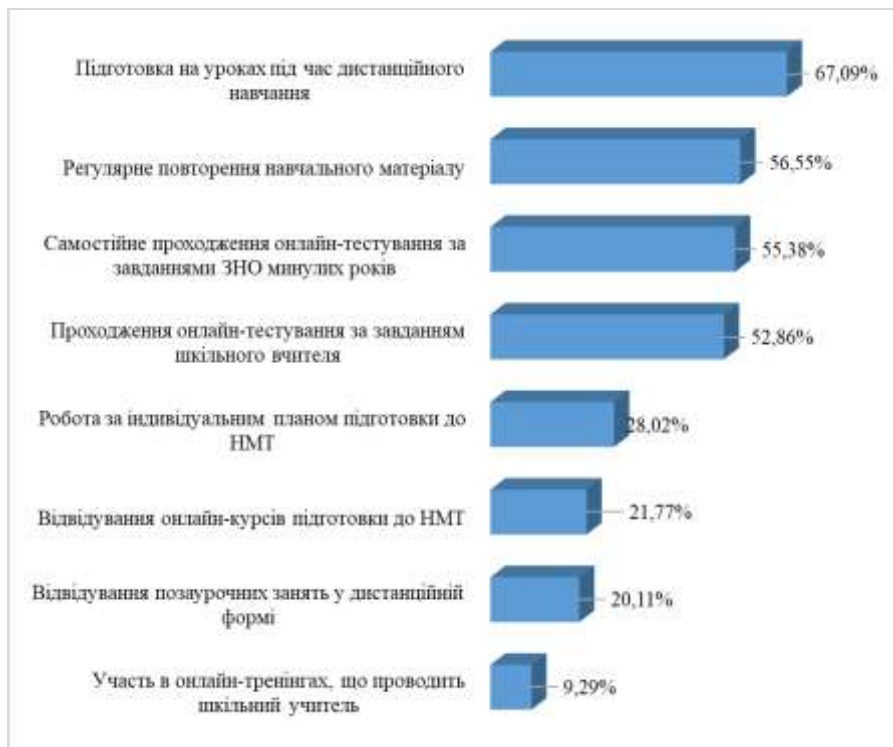

Рис. 5.44. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з української мови

Дві третини учасників анкетування зазначили, що готуються до НМТ з української мови на уроках під час дистанційного навчання.

Більше половини одинадятикласників віддають перевагу регулярному повторенню навчального матеріалу, самостійному проходженню онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років та онлайн-тестуванню за завданням шкільного вчителя.

Однак **менша кількість** учнів 11 класів працює за індивідуальним планом підготовки до НМТ (28 %), відвідує онлайн-курси підготовки до НМТ (22 %), позаурочні заняття у дистанційній формі (кожен п'ятий) та бере участь в онлайн-тренінгах, що проводить шкільний учитель (кожен одинадцятий) – рис. 5.44.

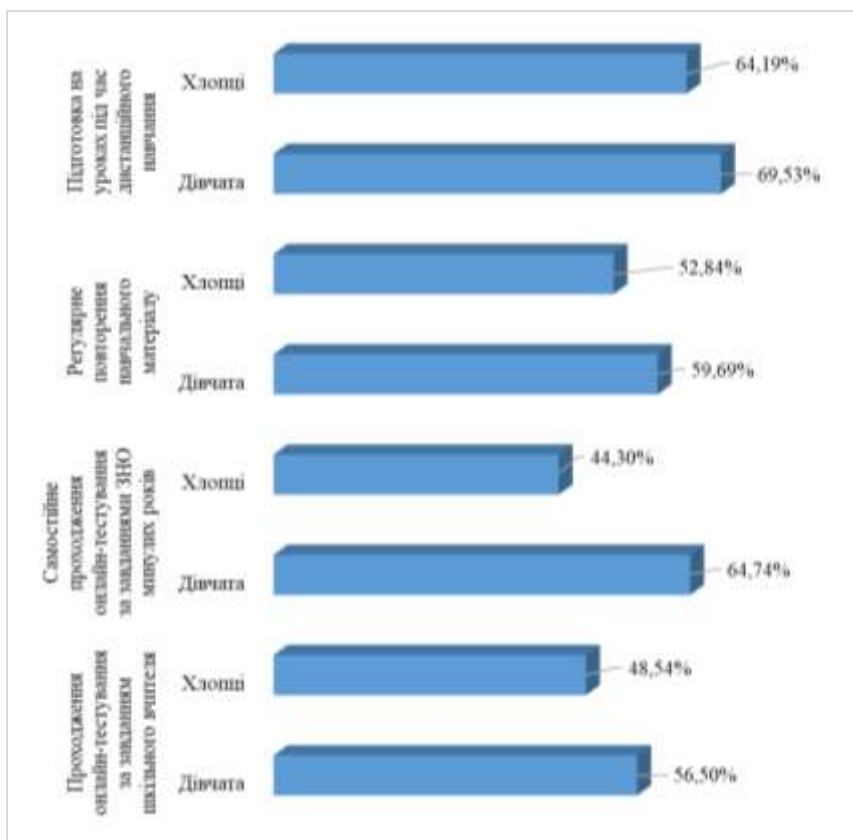

Рис. 5.45. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з української мови (за статтю)

Переважає більшість дівчат (70 %) та хлопців (64 %) відповіли, що готуються до НМТ з української мови на уроках під час дистанційного навчання. При цьому більше дівчат, ніж хлопців приділяє увагу регулярному повторенню навчального матеріалу (60 %), самостійному проходженню онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років як самостійно (65 %) та онлайн-тестуванню за завданням учителя (56 %) – рис. 5.45.

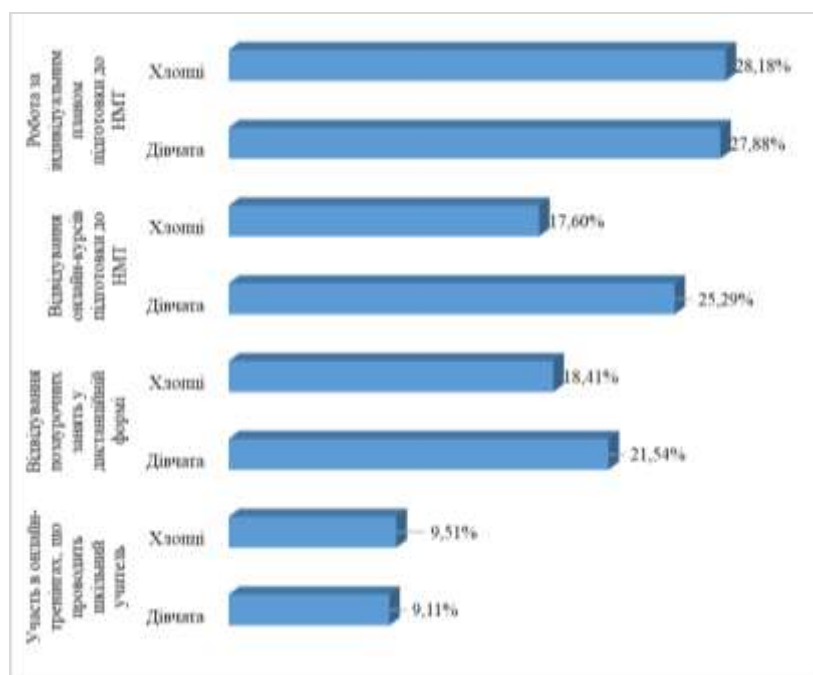

Рис. 5.46. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з української мови (за статтю)

Менше 30 % хлопців та дівчат працюють за індивідуальним планом підготовки до НМТ. Серед дівчат більше тих, хто відвідує онлайн-курси підготовки до НМТ (кожна четверта) та позаурочні заняття у дистанційній формі (кожна п'ята) – рис. 5.46.

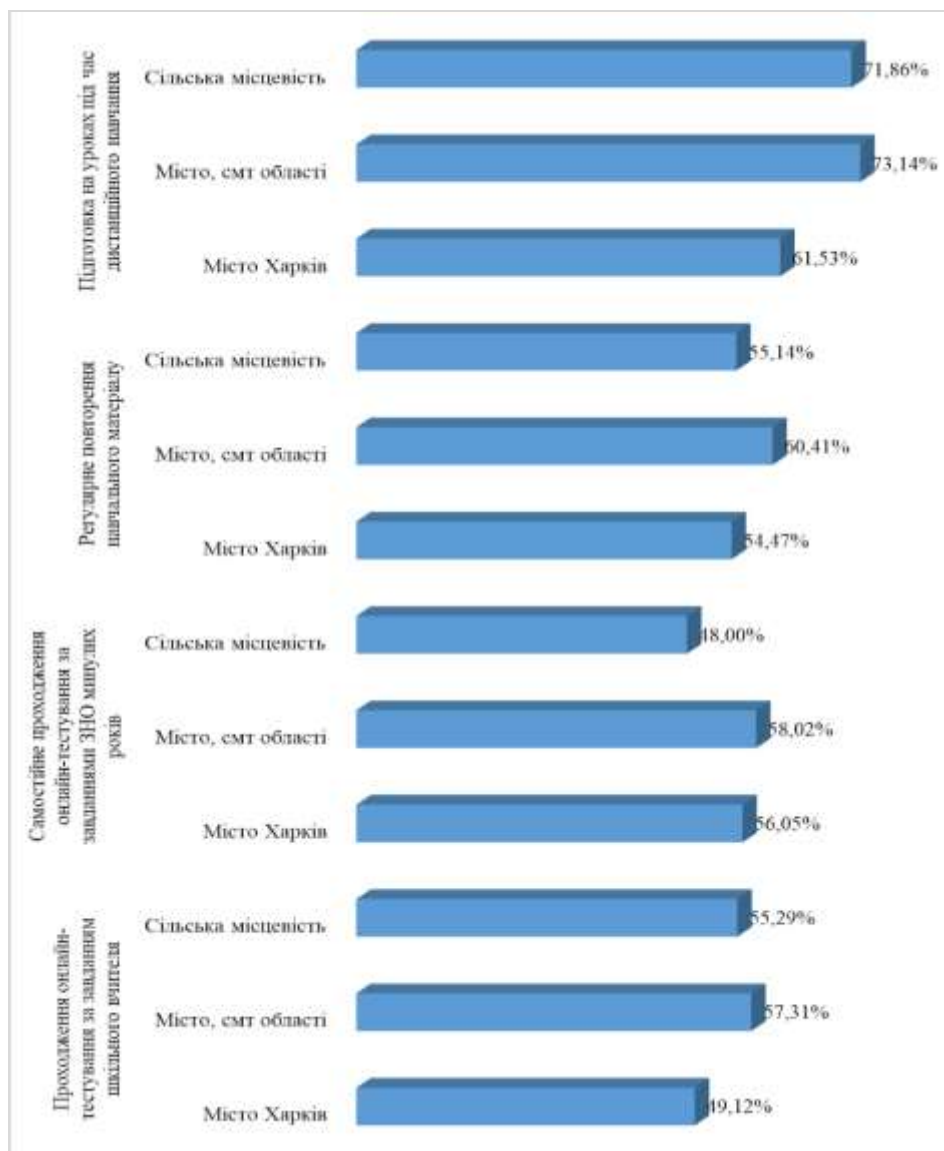

Рис. 5.47. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з української мови (за місцем розташування ЗЗСО)

Незалежно від місця розташування ЗЗСО переважна більшість респондентів готуються до НМТ з української мови на уроках під час дистанційного навчання.

Найбільше таких відповідей надали учні ЗЗСО міст, селищ міського типу (73 %),

найменше – міста Харкова (62 %).

Більша кількість одинадятикласників, які навчаються в ЗЗСО *міст, селищ міського типу*, надає перевагу регулярному повторенню навчального матеріалу (60 %),

проходженню онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років як самостійно (58 %), так і за завданням шкільного вчителя (57 %).

Слід зазначити, що в ЗЗСО *сільської місцевості* одинадятикласники частіше проходять онлайн-тестування за завданням шкільного учителя, ніж самостійно (55 %),

тоді як у *місті Харкові* віддають перевагу самостійному проходженню онлайн-тестування (56 %) – рис. 5.47.

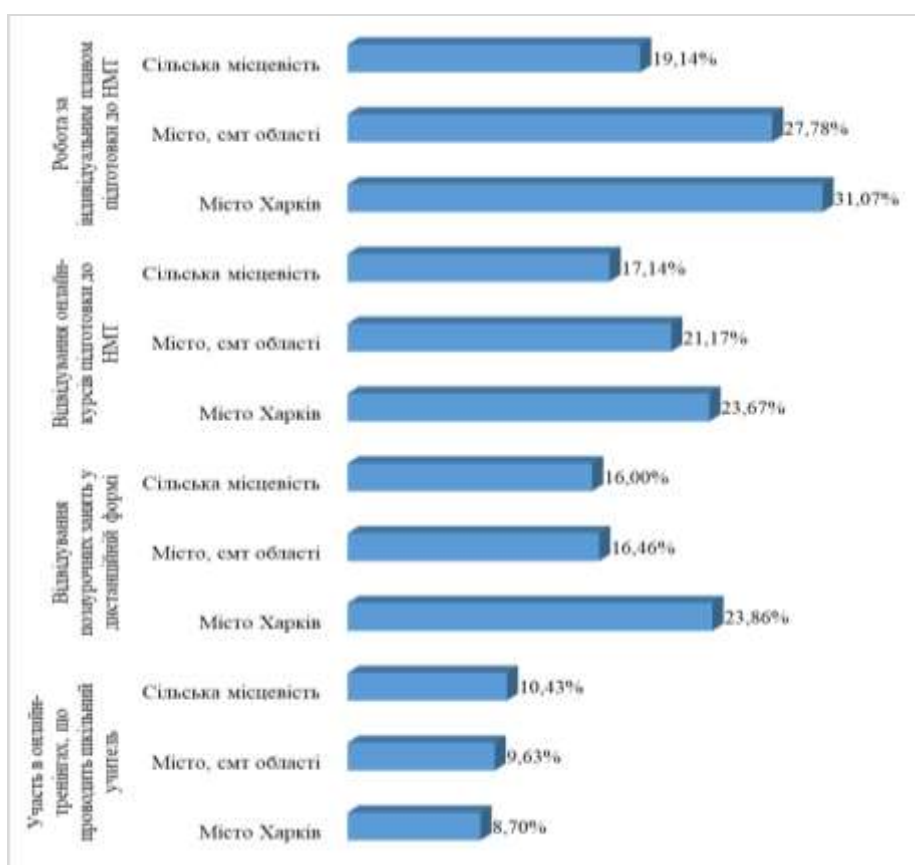

Рис. 5.48. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з української мови (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО *міста Харкова* більша кількість учнів працює за індивідуальним планом підготовки до НМТ (майже кожен третій),

відвідує онлайн-курсів підготовки до НМТ (майже кожен четвертий)

та позаурочні заняття у дистанційній формі (майже кожен четвертий) – рис. 5.48.

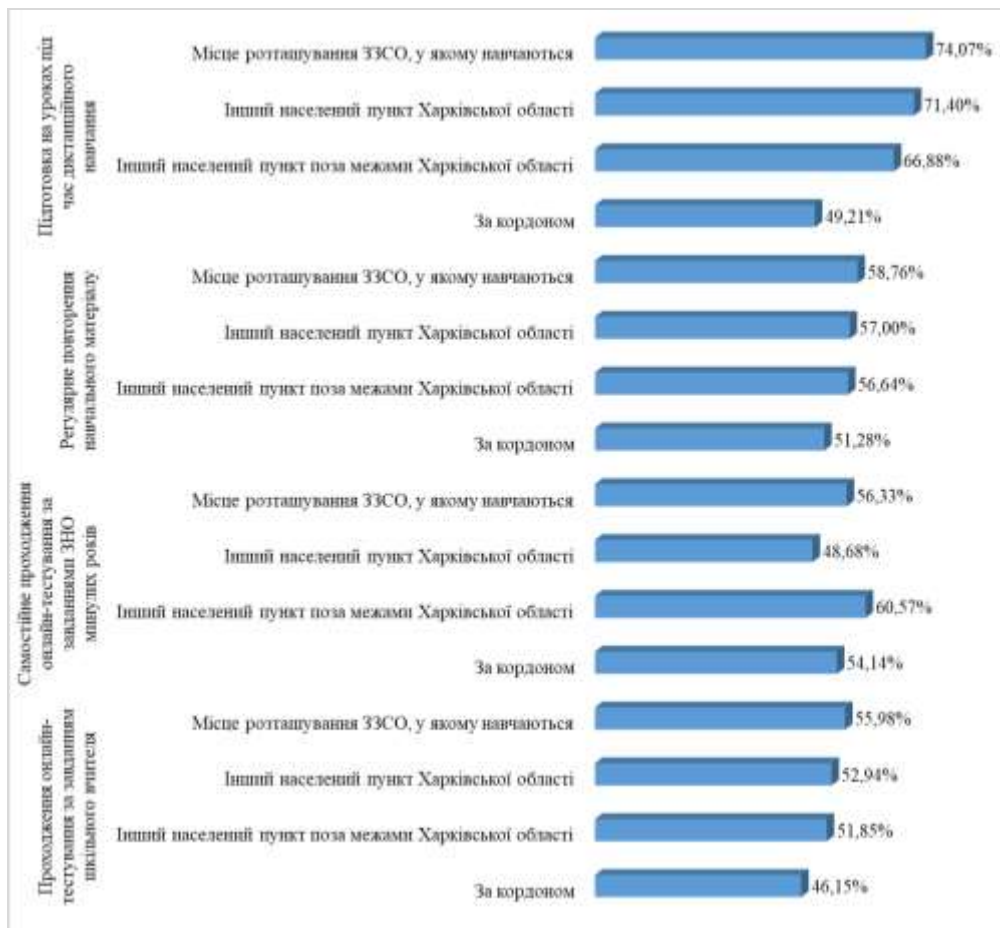

Рис. 5.49. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з української мови (за місцем перебування респондентів)

Понад 70 % учнів 11 класів, які перебувають за місцем розташування ЗЗСО, у якому навчаються, або в іншому населеному пункті Харківської області зазначили, що готуються до НМТ з **української мови** на уроках під час дистанційного навчання (для порівняння: таку відповідь надали **менше половини** одинадцятикласників, які знаходяться за кордоном).

Незалежно від місця перебування **більше половини** респондентів визнали, що регулярно повторюють навчальний матеріал.

Близько 60 % одинадцятикласників, які знаходяться поза межами Харківської області в Україні, самостійно проходять онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років,

а **56 %** учнів за місцем розташування ЗЗСО проходять онлайн-тестування за завданням шкільного вчителя.

За кордоном найбільш поширеною формою підготовки до НМТ з **української мови** є самостійне проходження онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років (**54 %**) – рис. 5.49.

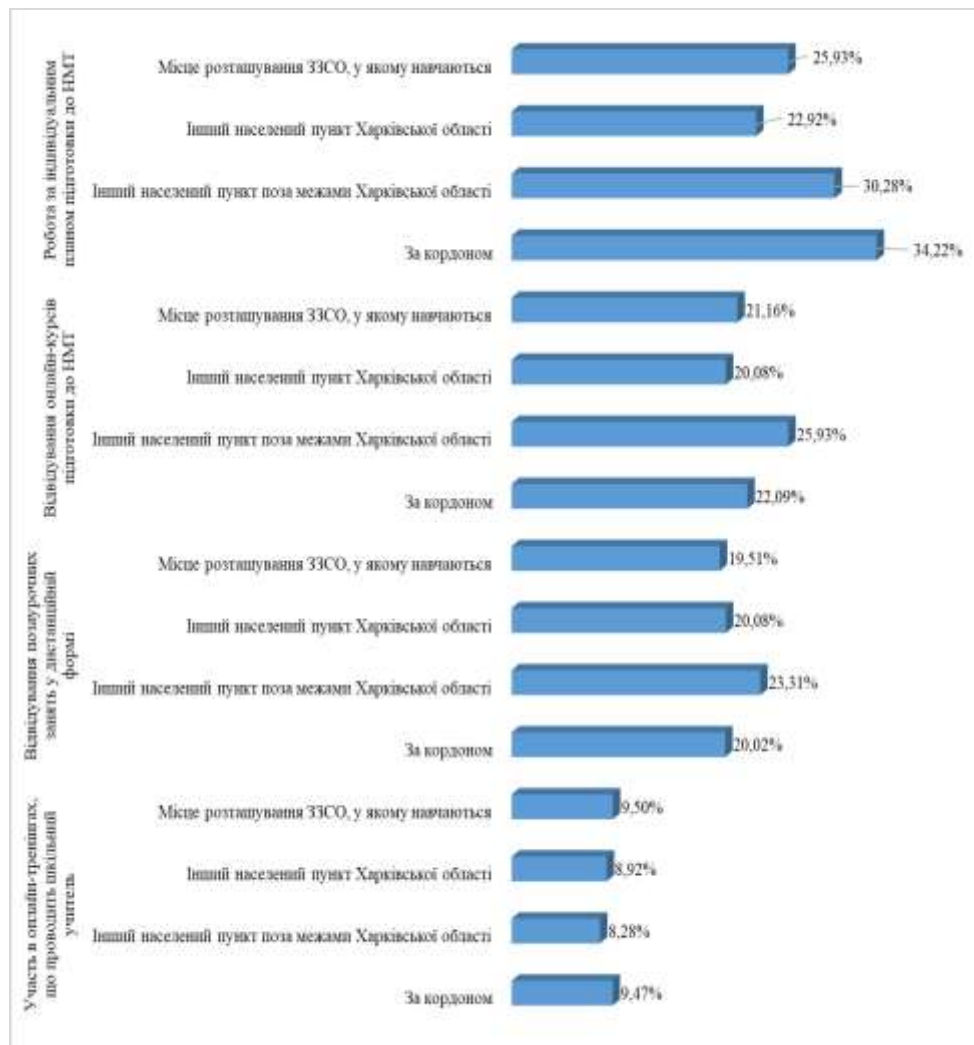

Рис. 5.50. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з української мови (за місцем перебування респондентів)

Більша кількість одинадцятикласників за кордоном віддає перевагу роботі за індивідуальним планом підготовки НМТ (майже кожен третій), а учні, які перебувають поза межами Харківської області в Україні частіше відвідують онлайн-курси підготовки до НМТ та позаурочні заняття у дистанційній формі (кожен четвертий) – рис. 5.50.

5.2.1.4. Ставлення учнів 11 класів до чинників, що впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ

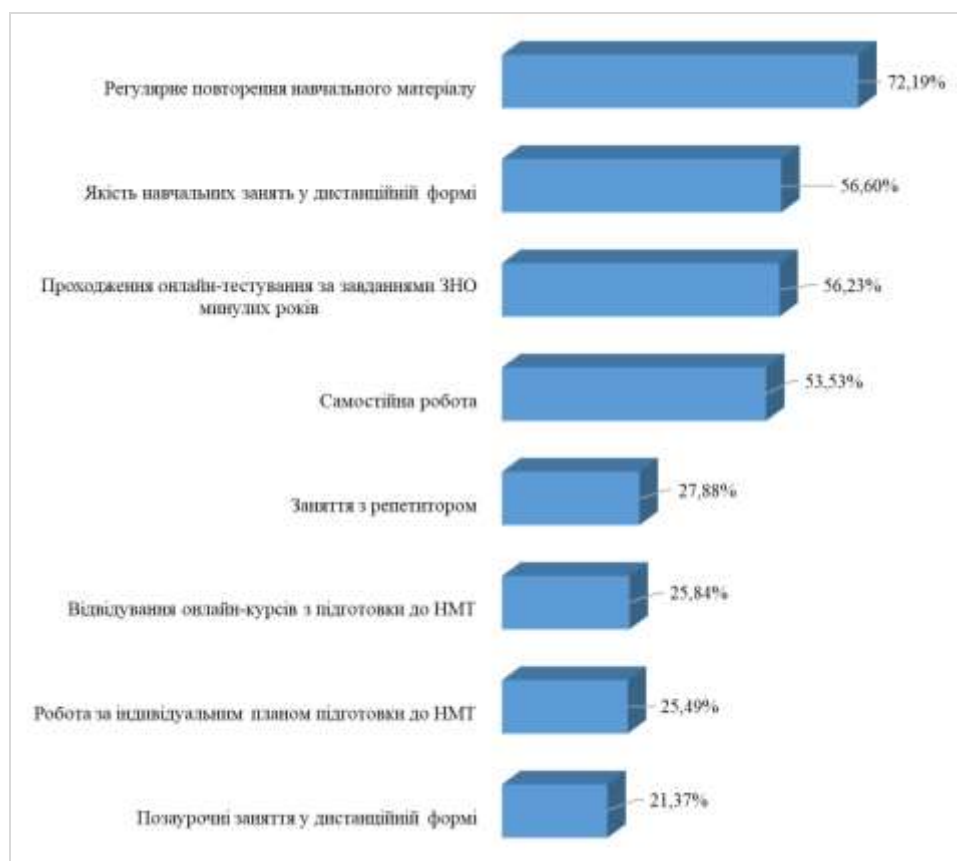

Рис. 5.51. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з української мови

Найбільш суттєвим чинником, що впливає на рівень підготовки до НМТ з *української мови*, учні 11 класів визначили регулярне повторення навчального матеріалу (понад 70 %).

Більше половини респондентів до таких чинників віднесли якість навчальних занять у дистанційній формі, проходження онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років та самостійну роботу.

Менша кількість респондентів віддала перевагу заняттям з репетитором (28 %), відвідуванню онлайн-курсів з підготовки до НМТ (кожен четвертий), роботі за індивідуальним планом підготовки до НМТ (кожен четвертий) та позаурочним заняттям у дистанційній формі (кожен п'ятий) – рис. 5.51.

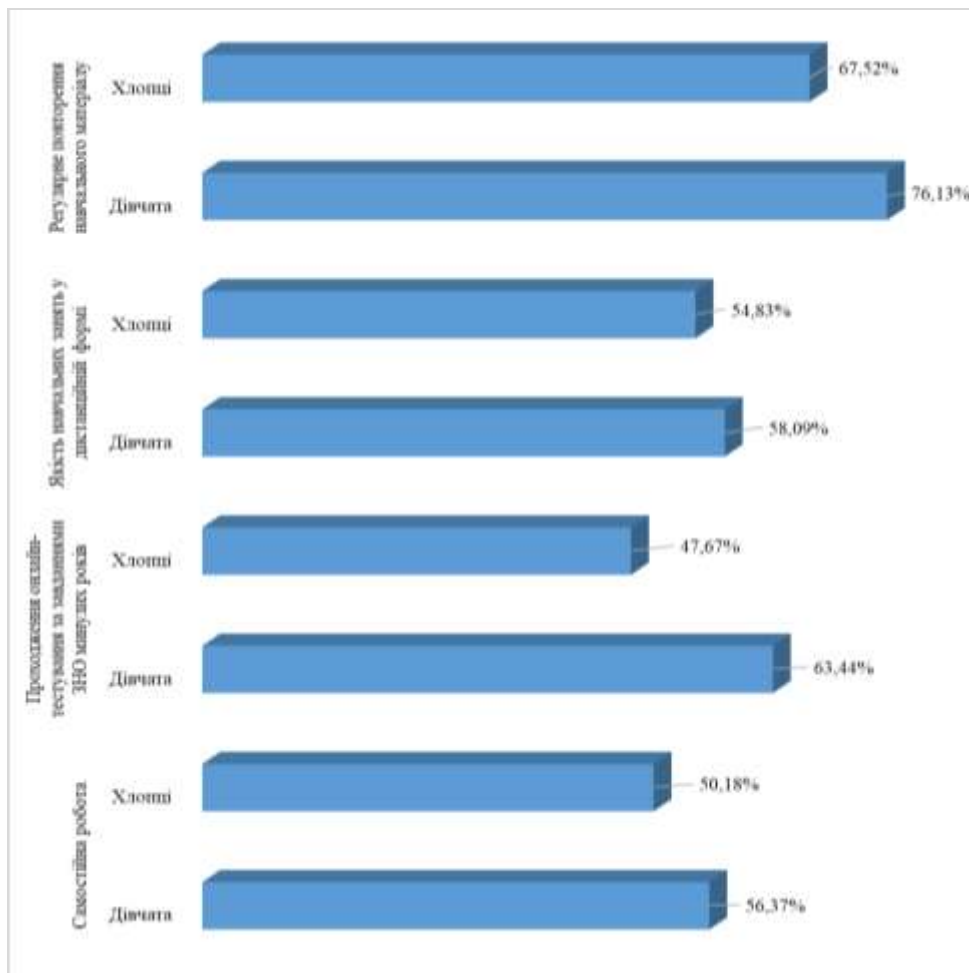

Рис. 5.52. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з української мови (за статтю)

Як дівчата (три чверті опитаних), так і хлопці (дві третини) вважають, що регулярне повторення навчального матеріалу найбільш впливає на рівень їхньої підготовки до НМТ з української мови.

Понад 50 % дівчат та хлопців успішність підготовки до НМТ пов'язують з якістю навчальних занять у дистанційній формі.

Більша кількість дівчат, ніж хлопців акцентували увагу на важливості проходження тестування за завданнями ЗНО минулих років (63 %) та самостійній роботі (56 %) – рис. 5.52.

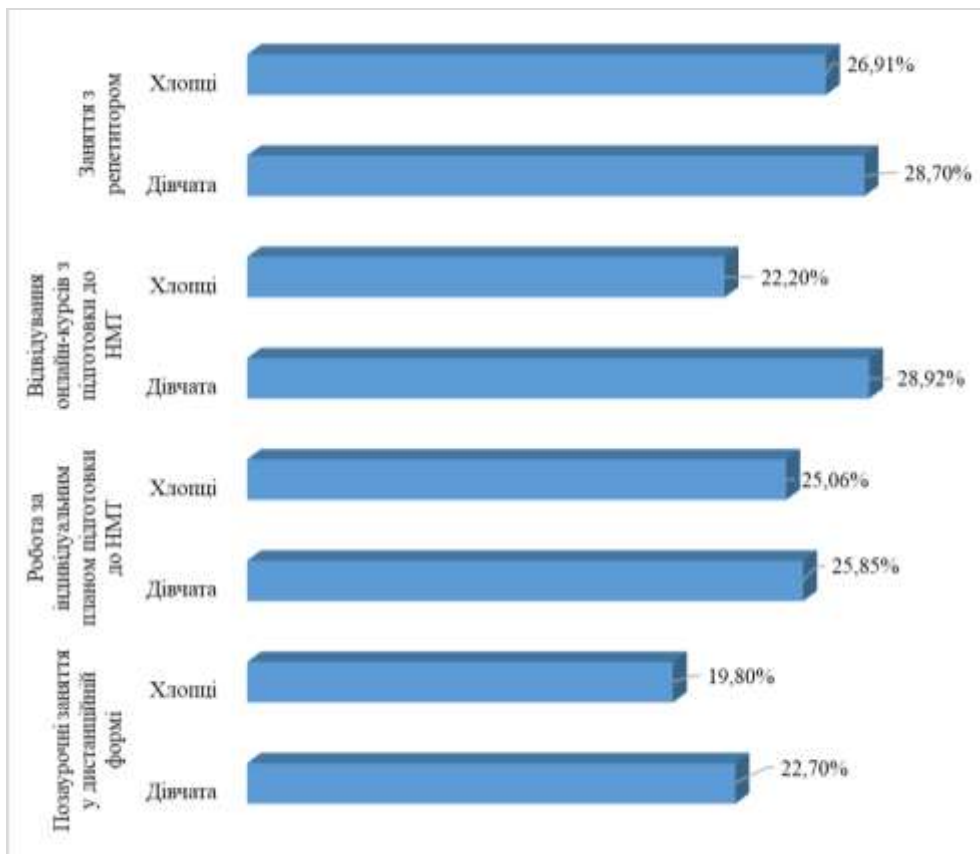

Рис. 5.53. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з української мови (за статтю)

Більше дівчат, ніж хлопців вважають, що на рівень їхньої підготовки до НМТ з української мови суттєво впливають заняття з репетитором (29 %), відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ (29 %), робота за індивідуальним планом підготовки (26 %), позаурочні заняття у дистанційній формі (23 %) – рис. 5.53.

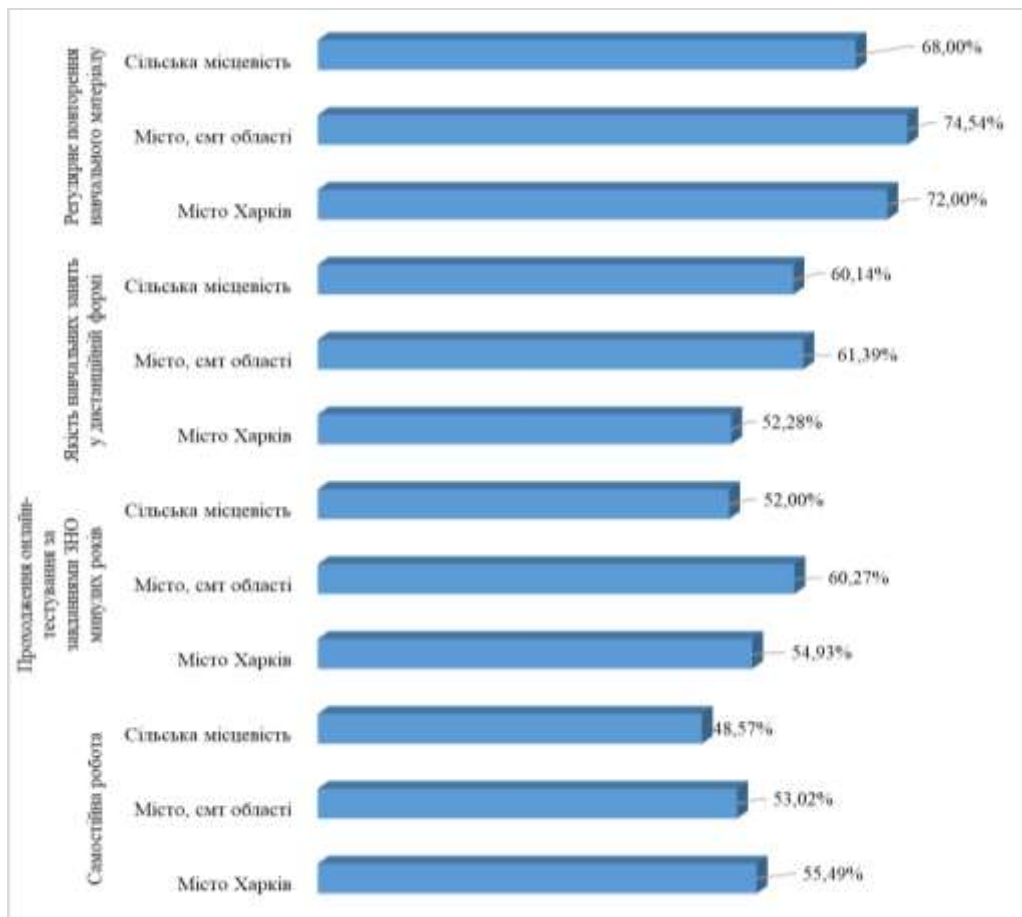

Рис. 5.54. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з української мови (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО міст, селищ міського типу та місті Харкова **більша** кількість учнів 11 класів, ніж у сільській місцевості вважає, що регулярне повторення навчального матеріалу найбільш впливає на рівень їхньої підготовки до НМТ з української мови (понад 70 %).

У сільській місцевості та містах, селищ міського типу **понад 60 %** одинадцятикласників надали перевагу якості навчальних занять у дистанційній формі

(для порівняння: у місті Харкові таку відповідь надали **52 %** респондентів).

Близько 60 % учнів 11 класів ЗЗСО міст, селищ міського типу суттєвим чинником впливу на успішність підготовки до НМТ назвали проходження онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років,

тоді як **55 %** учнів міста Харкова – самостійну роботу (рис. 5.54).

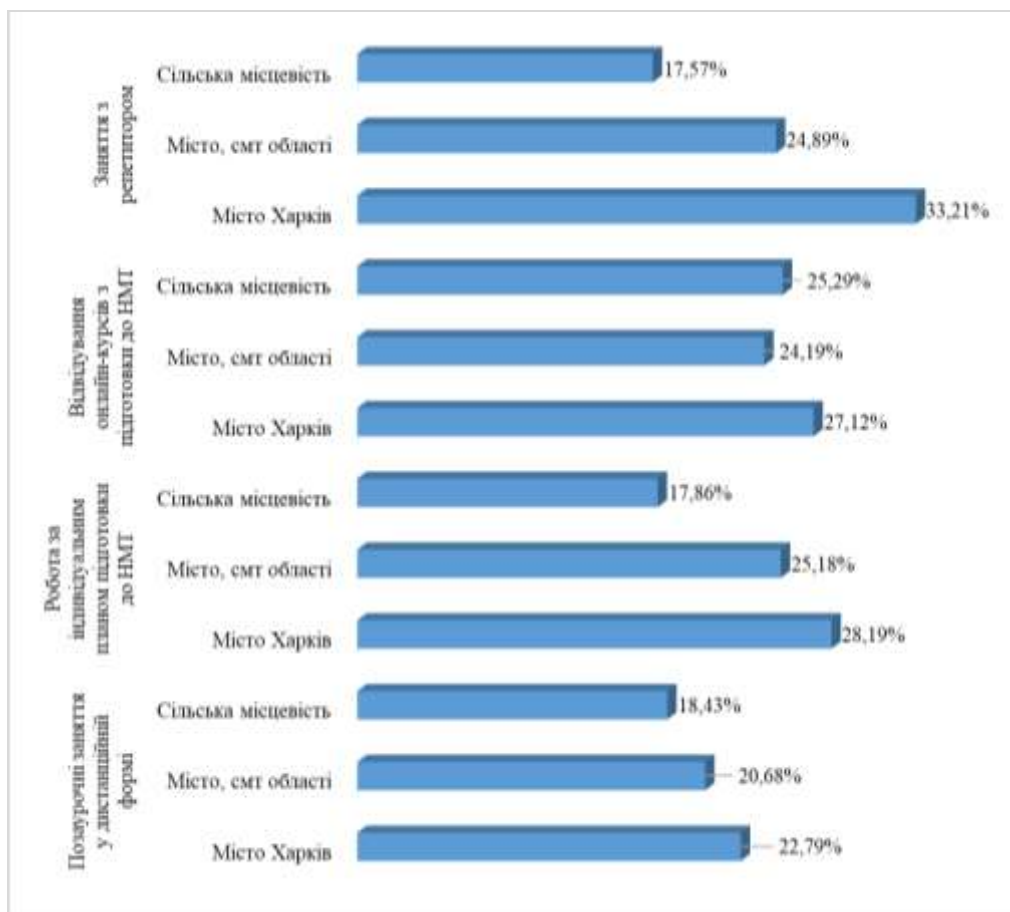

Рис. 5.55. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з української мови (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО міста Харкова більше одинадцятикласників вважають, що на рівень їхньої підготовки до НМТ з української мови суттєво впливають заняття з репетитором (кожен третій),

відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ (27 %),

робота за індивідуальним планом підготовки до НМТ (28 %),

позаурочні заняття у дистанційній формі (23 %) – рис. 5.55.

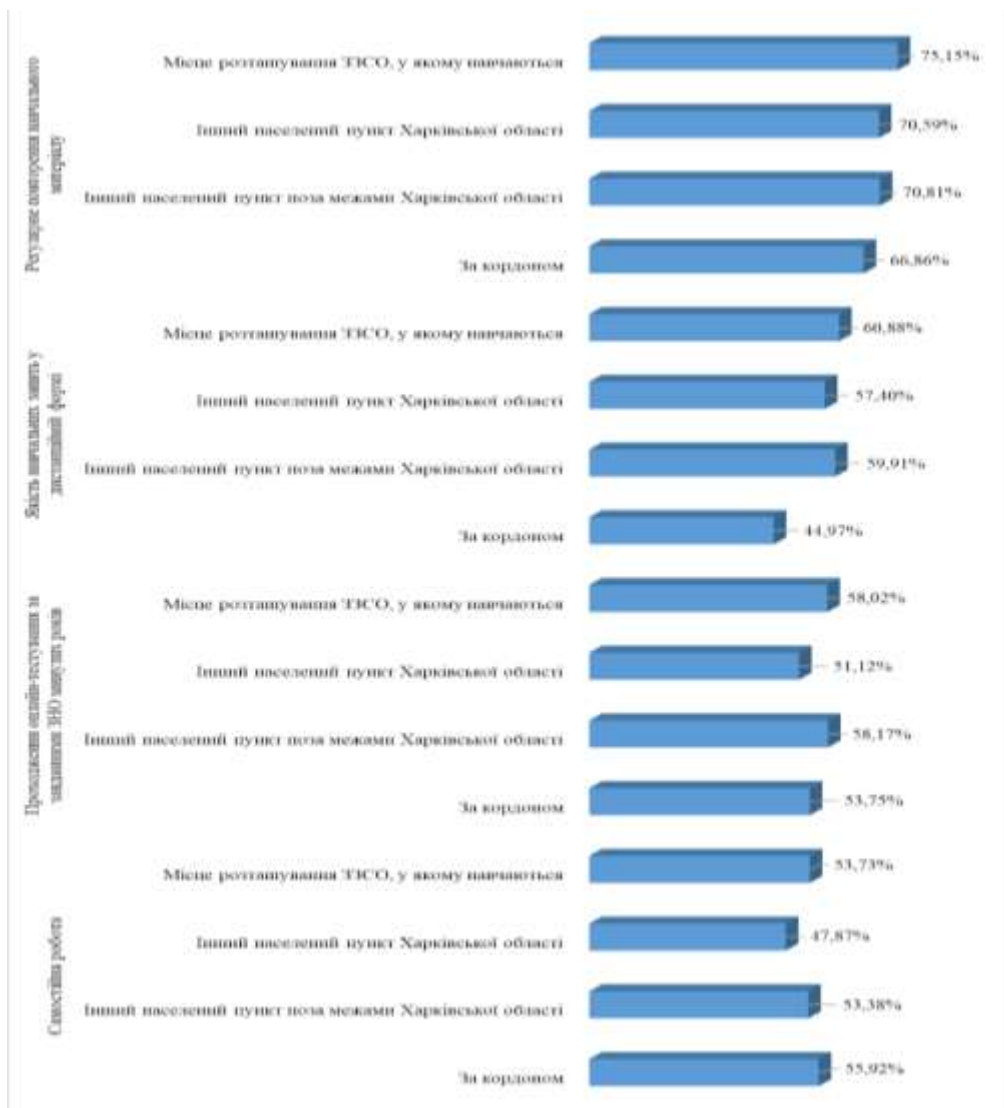

Рис. 5.56. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з української мови (за місцем перебування респондентів)

Незалежно від місця перебування учні 11 класів вважають, що на рівень їхньої підготовки до НМТ з **української мови** в першу чергу впливає регулярне повторення навчального матеріалу.

Найбільше таких відповідей надали учні, які знаходяться *за місцем розташування ЗЗСО, у якому навчаються, (три чверті),*
найменше – *за кордоном (майже дві третини).*

Близько 60 % учнів 11 класів, які перебувають *в Україні,* важливим чинником успішної підготовки до НМТ визначили якість проведення навчальних занять у дистанційній формі.

58 % учнів 11 класів, які знаходяться *за місцем розташування ЗЗСО та поза межами Харківської області в Україні,* віддали перевагу проходженню онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років,

а **56 %** одинадцятикласників *за кордоном* – самостійній роботі (рис. 5.56).

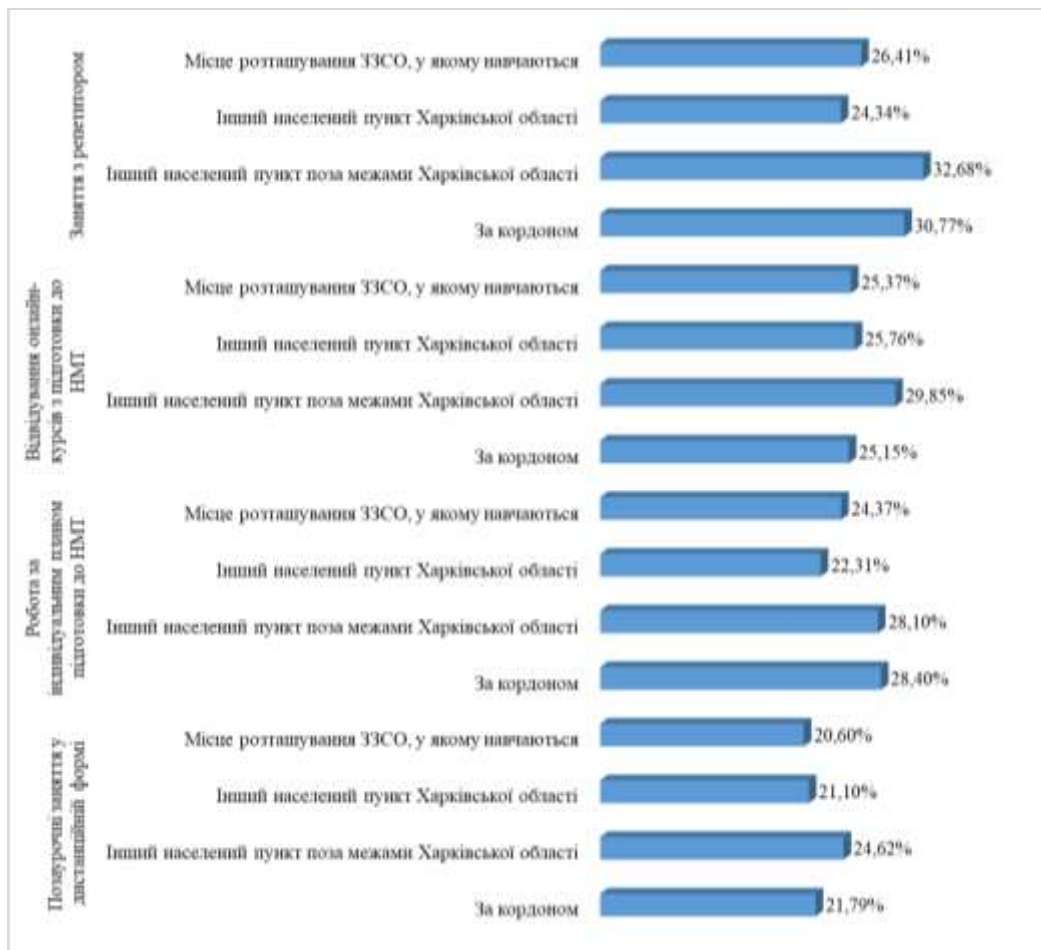

Рис. 5.57. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з української мови (за місцем перебування респондентів)

Більша кількість учнів 11 класів, які знаходяться *поза межами Харківської області в Україні*, до чинників, що суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з **української мови**, віднесли заняття з репетитором (кожен третій),

відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ (30 %),

позаурочні заняття у дистанційній формі (кожен четвертий).

28 % одинадцятикласників, які перебувають *поза межами Харківської області, як в Україні, так і за кордоном*, таким чинником вважають роботу за індивідуальним планом підготовки до НМТ (рис. 5.57).

5.2.2. Математика

У межах регіонального моніторингового дослідження готовності випускників закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) до національного мультипредметного тесту (НМТ) у березні 2023 року було проведено анкетування, у якому взяли участь 3 820 учнів 11 класів із 237 закладів загальної середньої освіти Харківської області.

Анкетування передбачало вивчення таких питань:

- оцінка учнями 11 класів можливостей успішного складання НМТ;
- особливості підготовки одинадцятикласників до виконання завдань НМТ з *математики*;
- ставлення учнів 11 класів до чинників, що впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ.

5.2.2.1. Характеристика вибірки респондентів

Рис. 5.58. Розподіл респондентів за статтю

Серед учасників анкетування більшу частку (53 %) склали *дівчата*, а 47 % – *хлопці* (рис. 5.58).

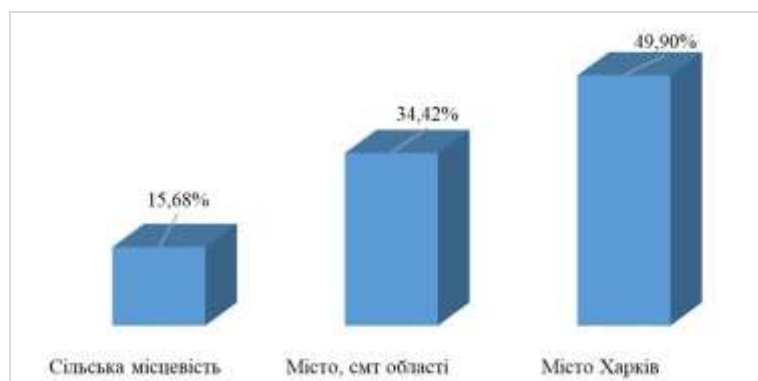

Рис. 5.59. Розподіл респондентів за місцем розташування ЗЗСО, у якому навчаються

Майже половина учасників анкетування – учні ЗЗСО *міста Харкова*,
більше третини – *міст, селищ міського типу*,
а кожен шостий – *сільської місцевості* (рис. 5.59).

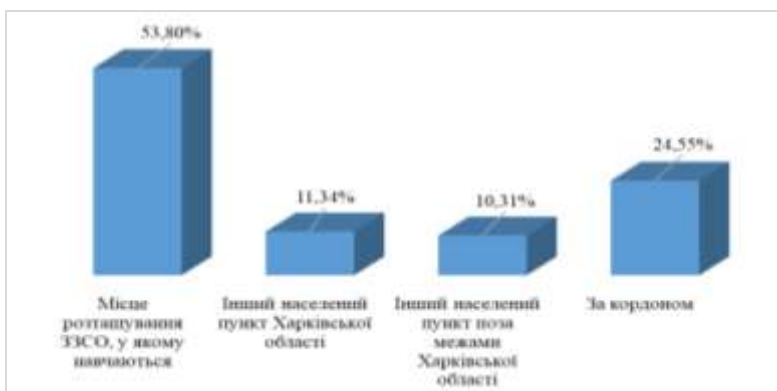

Рис. 5.60. Розподіл респондентів за місцем перебування респондентів

Більше половини учнів 11 класів, які взяли участь в анкетуванні, перебували за місцем розташування ЗЗСО, у якому навчаються, **кожен четвертий** – за кордоном, **майже кожен десятий** – в іншому населеному пункті поза межами Харківської області, а **кожен дев'ятий** – в іншому населеному пункті Харківської області (рис. 5.60).

5.2.2.2. Оцінка учнями 11 класів можливостей успішного складання НМТ

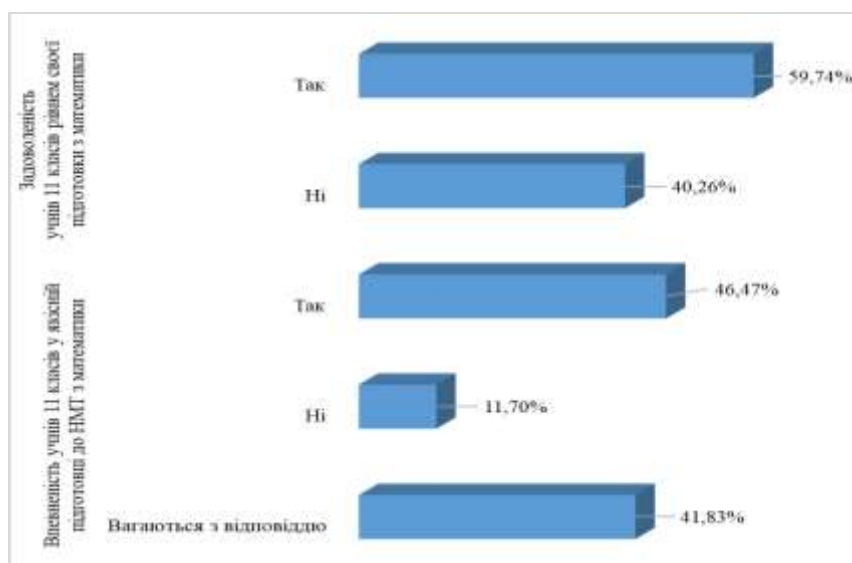

Рис. 5.61. Оцінка одинадцятикласниками рівня своєї підготовки до НМТ з математики

Близько 60 % одинадцятикласників задоволені рівнем своєї підготовки з математики, однак **менше половини (46 %)** – упевнені, що зможуть якісно підготуватися до НМТ з цього навчального предмета.

Разом із тим **42 %** вагалися з відповіддю на це запитання (рис. 5.61).

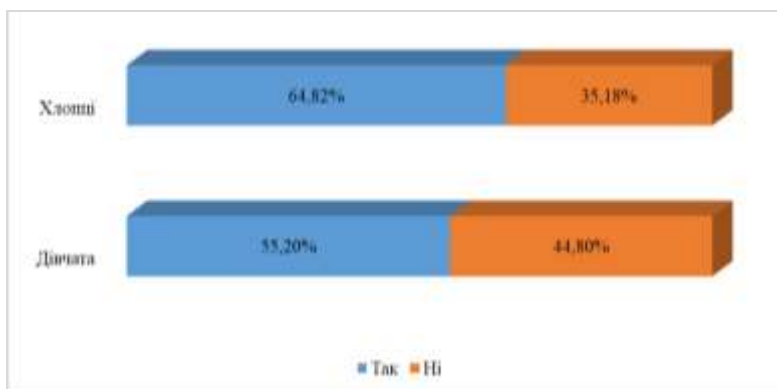

Рис. 5.62. Задоволеність учнів 11 класів рівнем своєї підготовки з математики (за статтю)

Більше хлопців (65 %), ніж дівчат (55 %) задоволені рівнем своєї підготовки з математики (рис. 5.62).

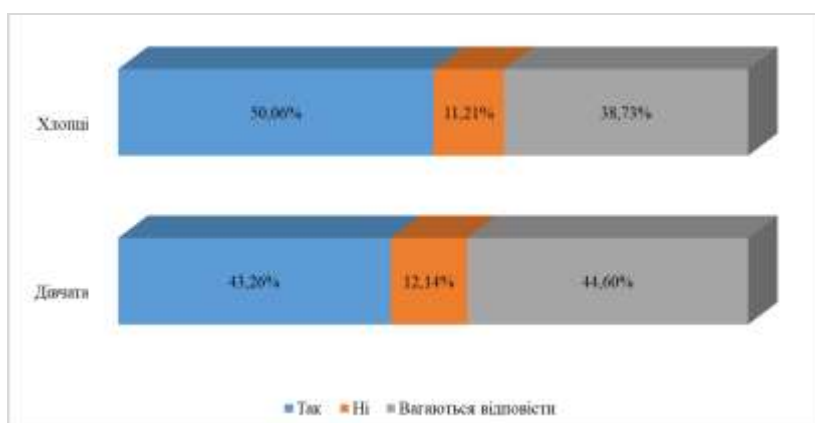

Рис. 5.63. Упевненість учнів 11 класів у якійсній підготовці до НМТ з математики (за статтю)

Більше хлопців (кожен другий), ніж дівчат (43 %) упевнені, що зможуть якісно підготуватися до НМТ з математики (рис. 5.63).

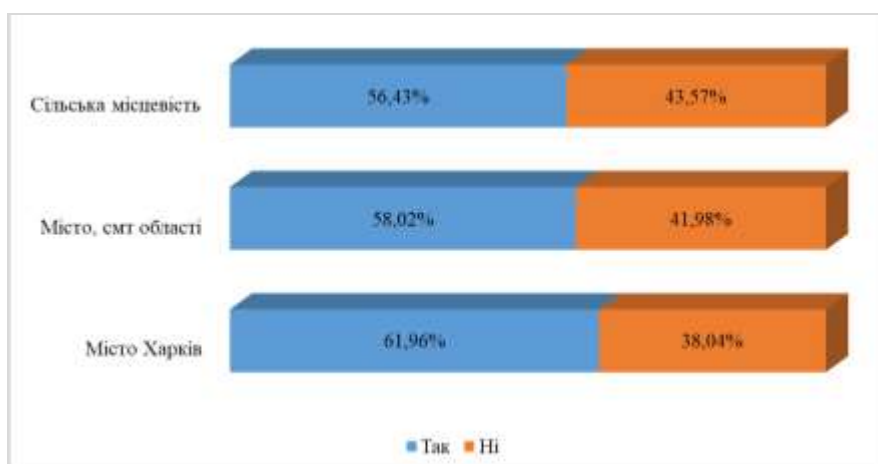

Рис. 5.64. Задоволеність учнів 11 класів рівнем своєї підготовки з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

Найбільше учнів 11 класів, задоволених рівнем своєї підготовки з математики, у ЗЗСО міста Харкова (**62 %**),

найменше – у ЗЗСО сільської місцевості (**56 %**) – рис. 5.64.

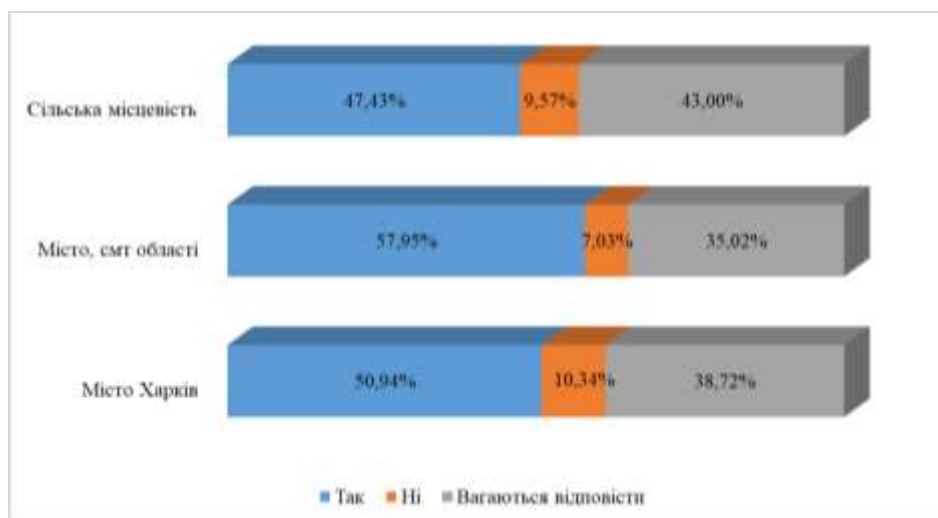

Рис. 5.65. Впевненість учнів 11 класів у якісній підготовці до НМТ з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО міст, *селищ міського типу* **найбільше** учнів 11 класів, *упевнених, що зможуть якісно підготуватися до НМТ з математики* (**58 %**),

тоді як у ЗЗСО сільської місцевості – **найменше** (**47 %**).

Слід зазначити, що **кожен десятий** учень, який навчається в закладі освіти *сільської місцевості та місті Харкові*, непевнений у якісній підготовці до НМТ з цього навчального предмета (рис. 5.65).

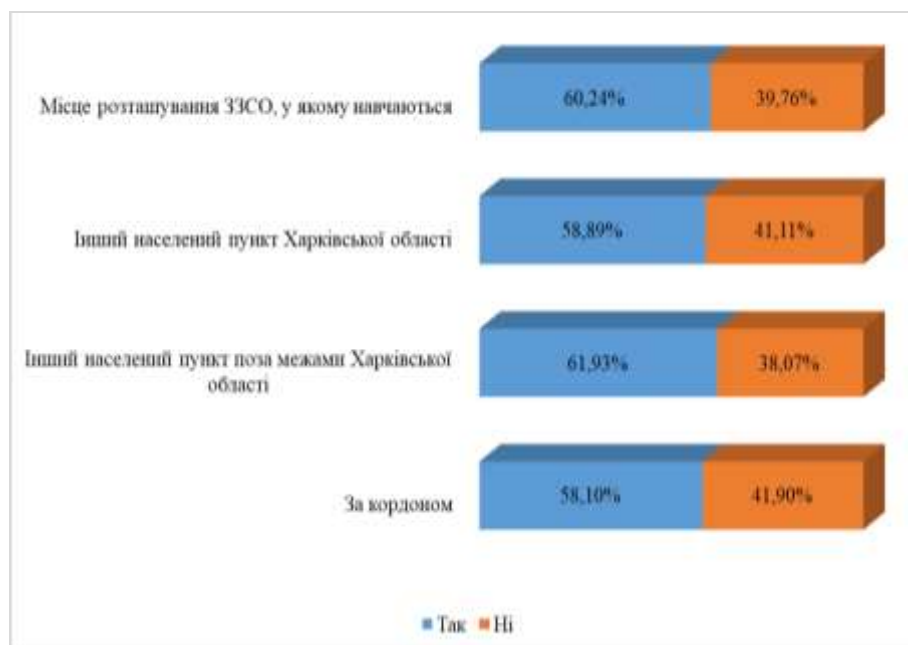

Рис. 5.66. Задоволеність учнів 11 класів рівнем своєї підготовки з математики (за місцем перебування респондентів)

Учні, які перебувають за місцем розташування закладу освіти, де навчаються, та поза межами Харківської області в Україні більше задоволені рівнем своєї підготовки з математики, ніж учні, які знаходяться в іншому населеному пункті Харківської області та за кордоном (рис. 5.66).

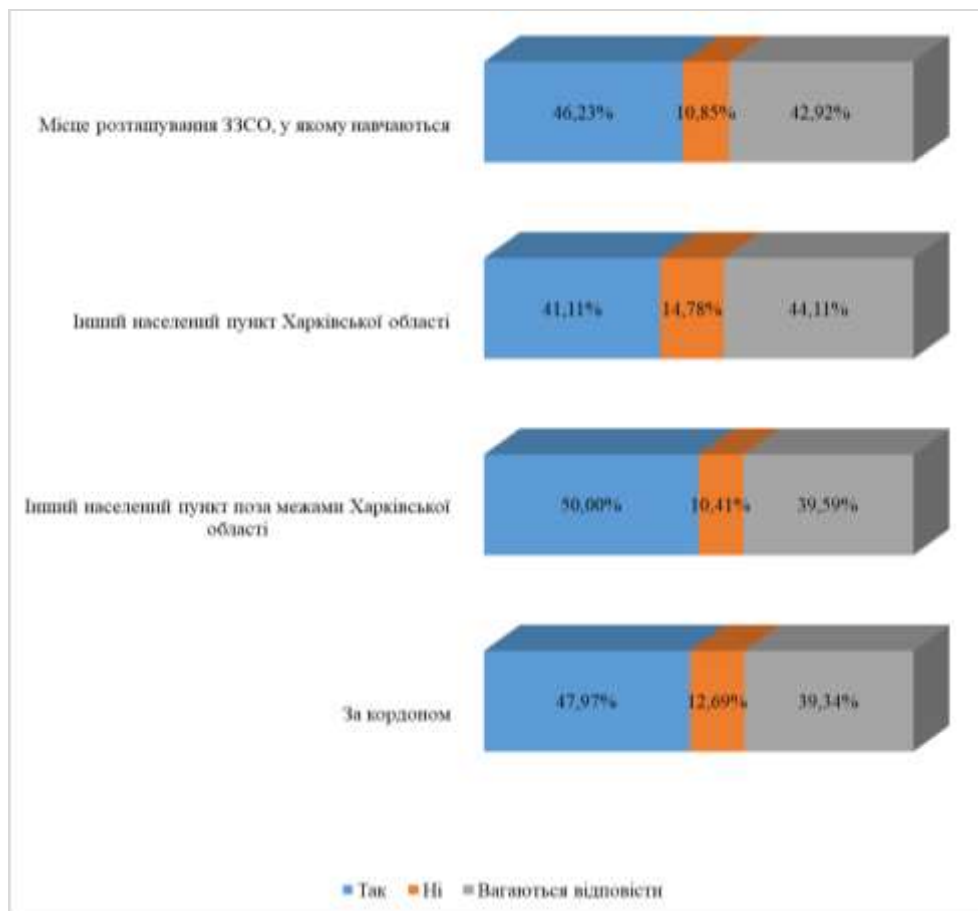

Рис. 5.67. Впевненість учнів 11 класів у якійсній підготовці до НМТ з математики (за місцем перебування респондентів)

Кожен другий учень, який перебуває в іншому населеному пункті поза межами Харківської області, упевнений, що зможе якісно підготуватися до НМТ з історії України.

Найменше таких респондентів серед одинадцятикласників, які знаходяться в іншому населеному пункті Харківської області (**41 %**) – рис. 5.67.

5.2.2.3. Особливості підготовки одинадятикласників до виконання завдань НМТ з математики

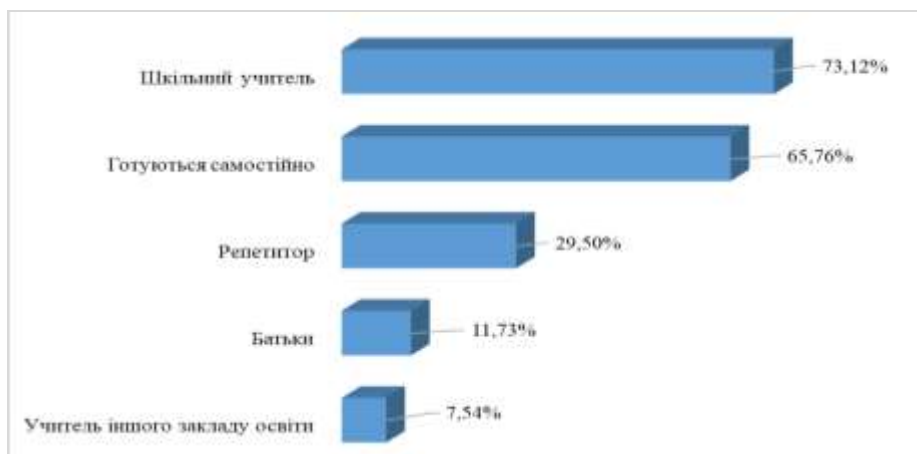

Рис. 5.68. Допомога учням 11 класів у якійній підготовці до НМТ з математики

Майже три чверті одинадятикласників зазначили, що **якісно підготуватися до НМТ з математики** їм допомагає шкільний учитель, а **дві третини** – готуються самостійно.

При цьому **30 %** респондентів займаються з репетиторами,

кожному дев'ятому – допомагають батьки,

а **кожному дванадцятому** – учителі інших закладів освіти (рис. 5.68).

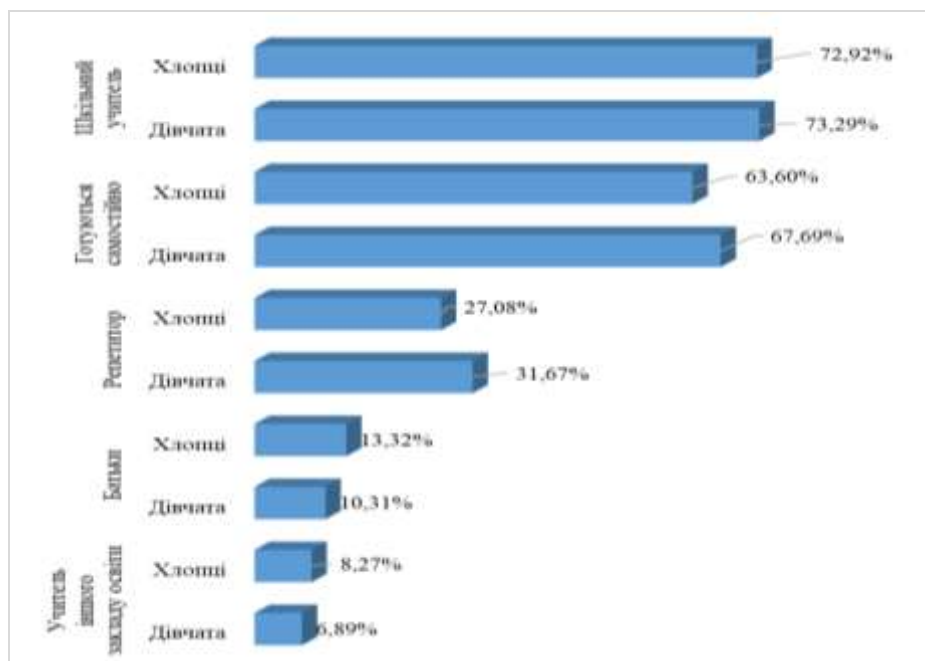

Рис. 5.69. Допомога учням 11 класів у якійній підготовці до НМТ з математики (за статтю)

Понад 70 % дівчат та хлопців зазначили, що якісно підготуватися до НМТ з **математики** їм допомагає шкільний вчитель.

Дещо більше дівчат (68 %), ніж **хлопців (64 %)**, готуються самостійно.

Дівчата частіше за хлопців звертаються до репетитора (32 %), тоді як **хлопцям частіше** допомагають батьки (13 %) – рис. 5.69.

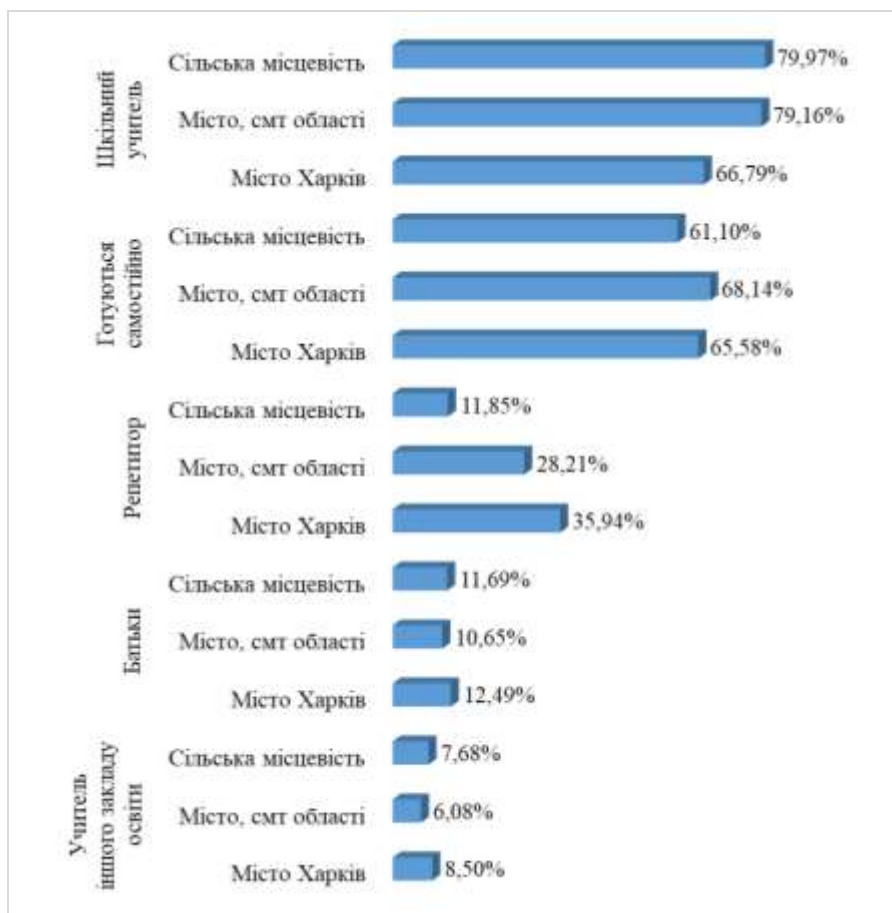

Рис. 5.70. Допомога учням 11 класів у якійній підготовці до НМТ з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

Близько 80 % учнів 11 класів ЗЗСО міст, селищ міського типу та сільської місцевості відповіли, що якісно підготуватися до НМТ з **математики** їм допомагає шкільний учитель.

Серед учнів 11 класів міста Харкова таких відповідей було менше (**дві третини**).

Майже дві третини одинадцятикласників ЗЗСО міст, селищ міського типу та міста Харкова, **61 %** – сільської місцевості готуються до НМТ самостійно.

Слід зазначити, що в місті Харкові **найбільша** кількість учнів, які користуються послугами репетитора, (**більше третини**),

тоді як у сільській місцевості – **найменша (кожен дев'ятий)** – рис. 5.70.

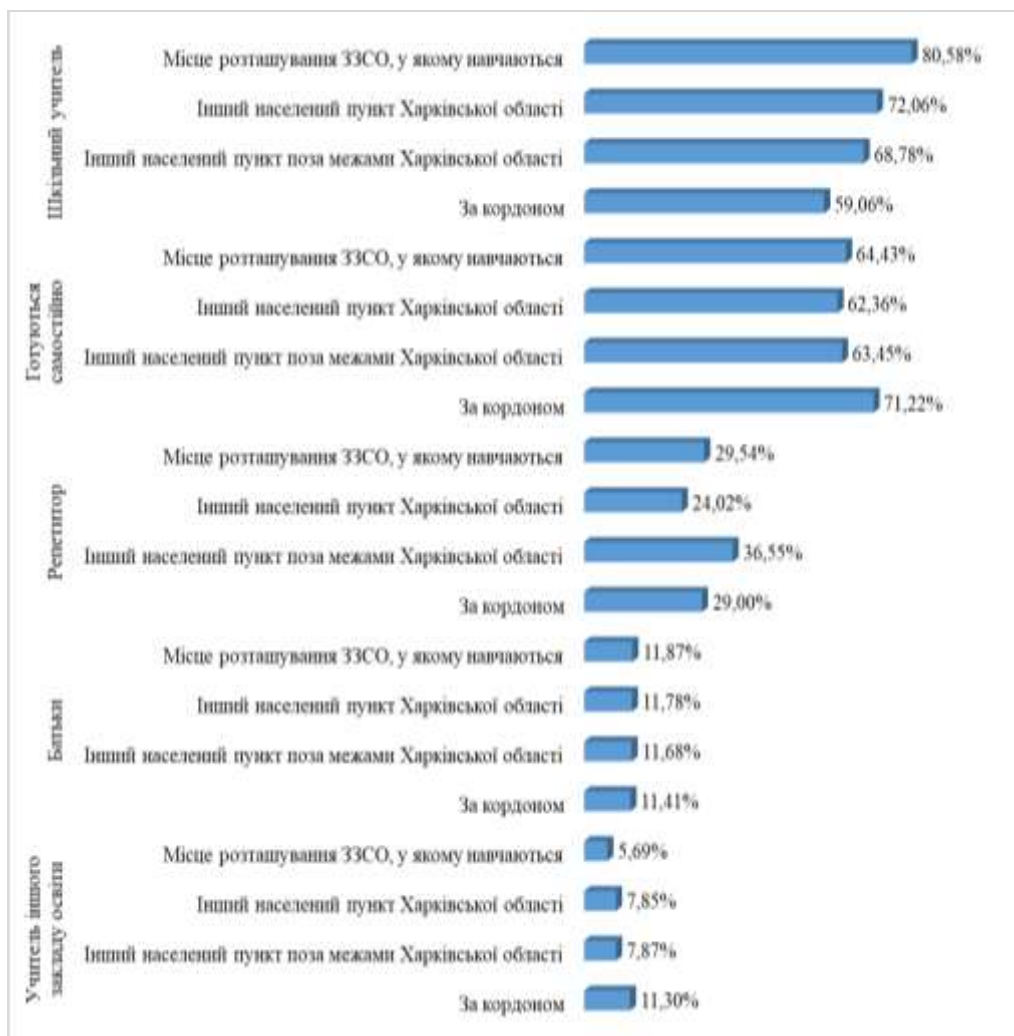

Рис. 5.71. Допомога учням 11 класів у якійній підготовці до НМТ з математики (за місцем перебування респондентів)

Близько **80 %** учнів 11 класів, які перебувають за місцем розташування ЗЗСО, де навчаються, відповіли, що якісно підготуватися до НМТ з **математики** їм допомагає шкільний учитель.

Разом із тим **понад 70 %** учнів, які знаходяться за кордоном, готуються самостійно.

Учні, які перебувають в іншому населеному пункті Харківської області, частіше звертаються до репетитора (37 %) – рис. 5.71.

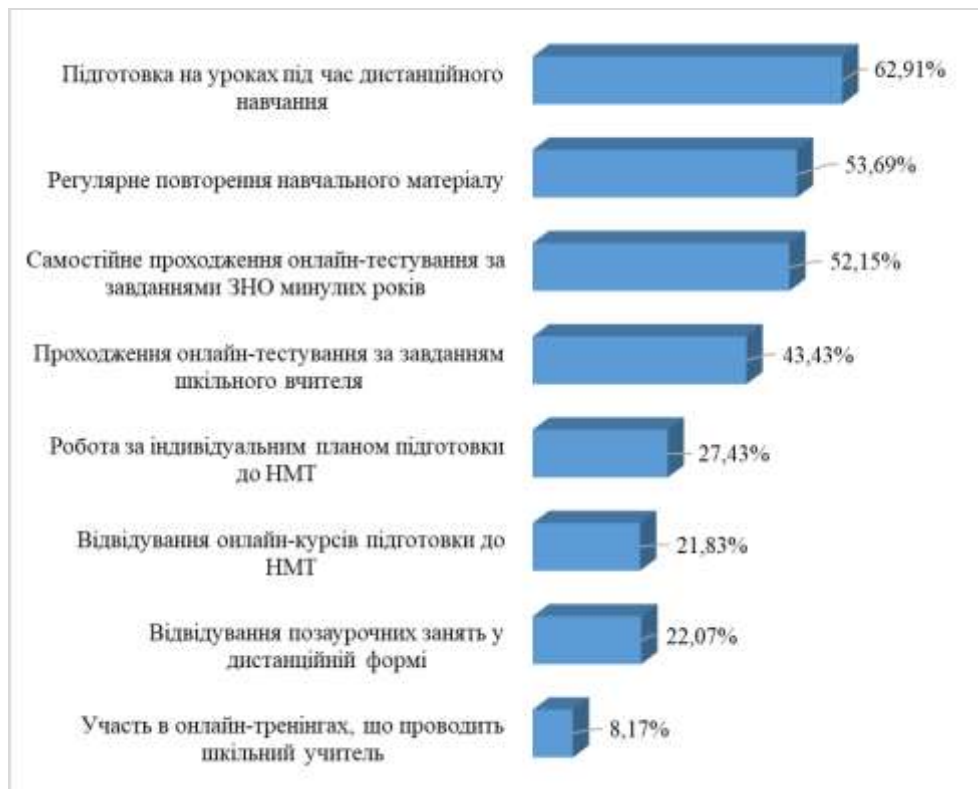

Рис. 5.72. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з математики

Понад 60 % учасників анкетування зазначили, що готуються до НМТ з математики на уроках під час дистанційного навчання.

Більше половини учнів 11 класів регулярно повторюють навчальний матеріал, самостійно проходять онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років,

а **43 %** – беруть участь в онлайн-тестуванні за завданням шкільного учителя.

Однак **менша кількість** одинадцятикласників працює за індивідуальним планом підготовки до НМТ (27 %),

відвідує онлайн-курси підготовки до НМТ (22 %),

позаурочні заняття у дистанційній формі (22 %),

а **кожен дванадцятий** – залучається до онлайн-тренінгів, що проводить шкільний учитель (рис. 5.72).

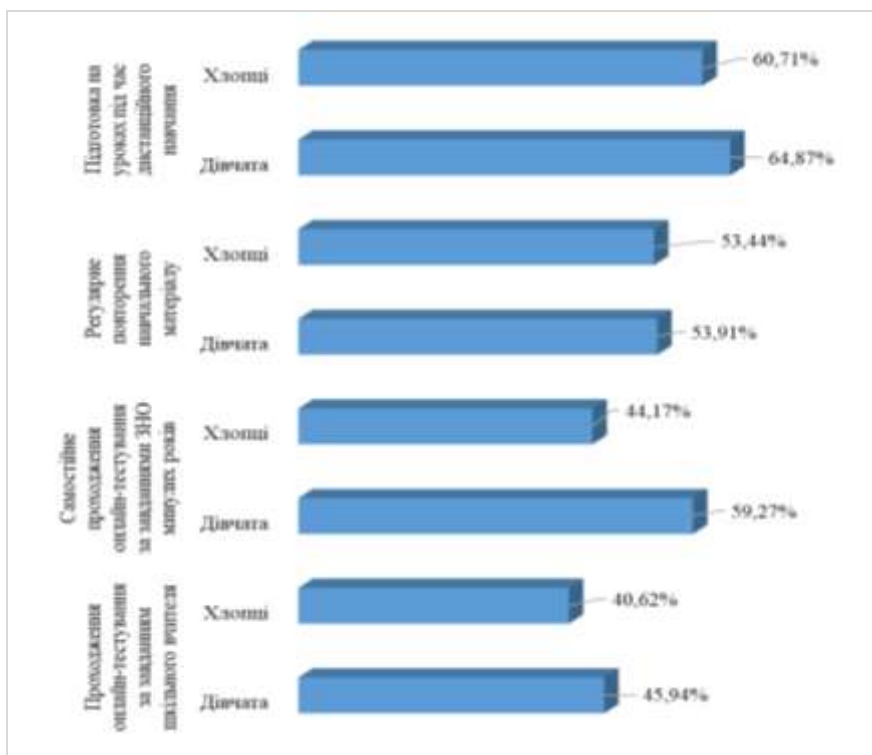

Рис. 5.73. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з математики (за статтю)

Майже дві третини дівчат та близько 60 % хлопців зазначили, що готуються до НМТ з математики на уроках під час дистанційного навчання, більше половини – регулярно повторюють навчальний матеріал.

Разом із тим більше дівчат, ніж хлопців, самостійно проходить онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років (59 %) та беруть участь в онлайн-тестуванні за завданням учителя (46 %) – рис. 5.73.

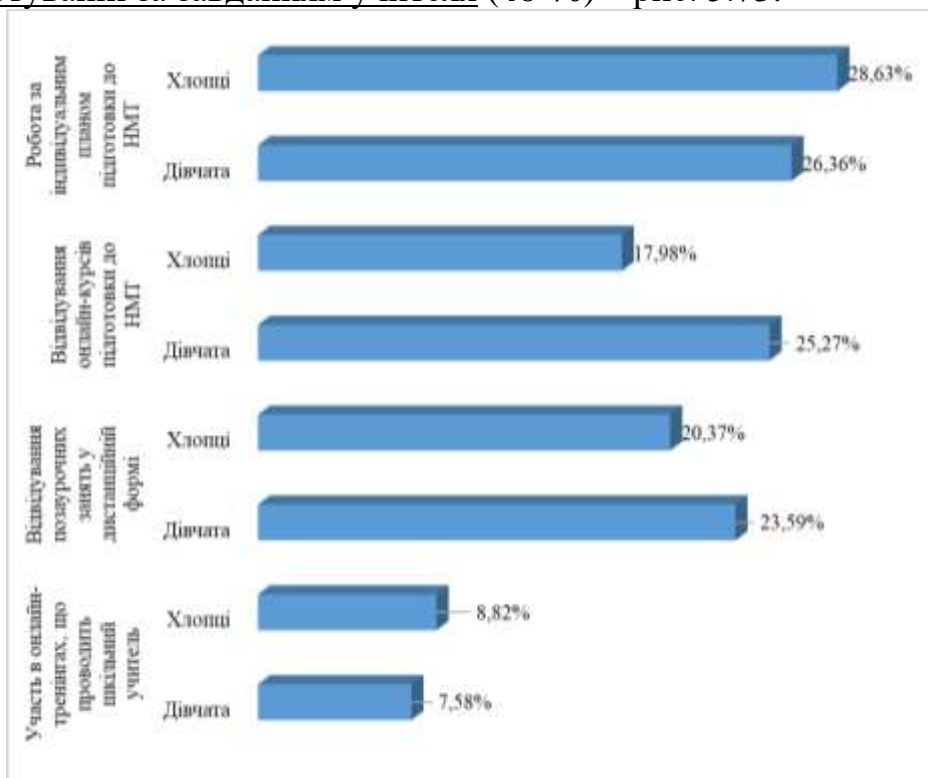

Рис. 5.74. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з математики (за статтю)

Дещо більше хлопців, ніж дівчат при підготовці до НМТ працюють за індивідуальним планом (29 %),

тоді як більше дівчат, ніж хлопців, відвідують онлайн-курси підготовки до НМТ (кожна четверта)

та позаурочні заняття у дистанційній формі (кожна четверта) – рис. 5.74.

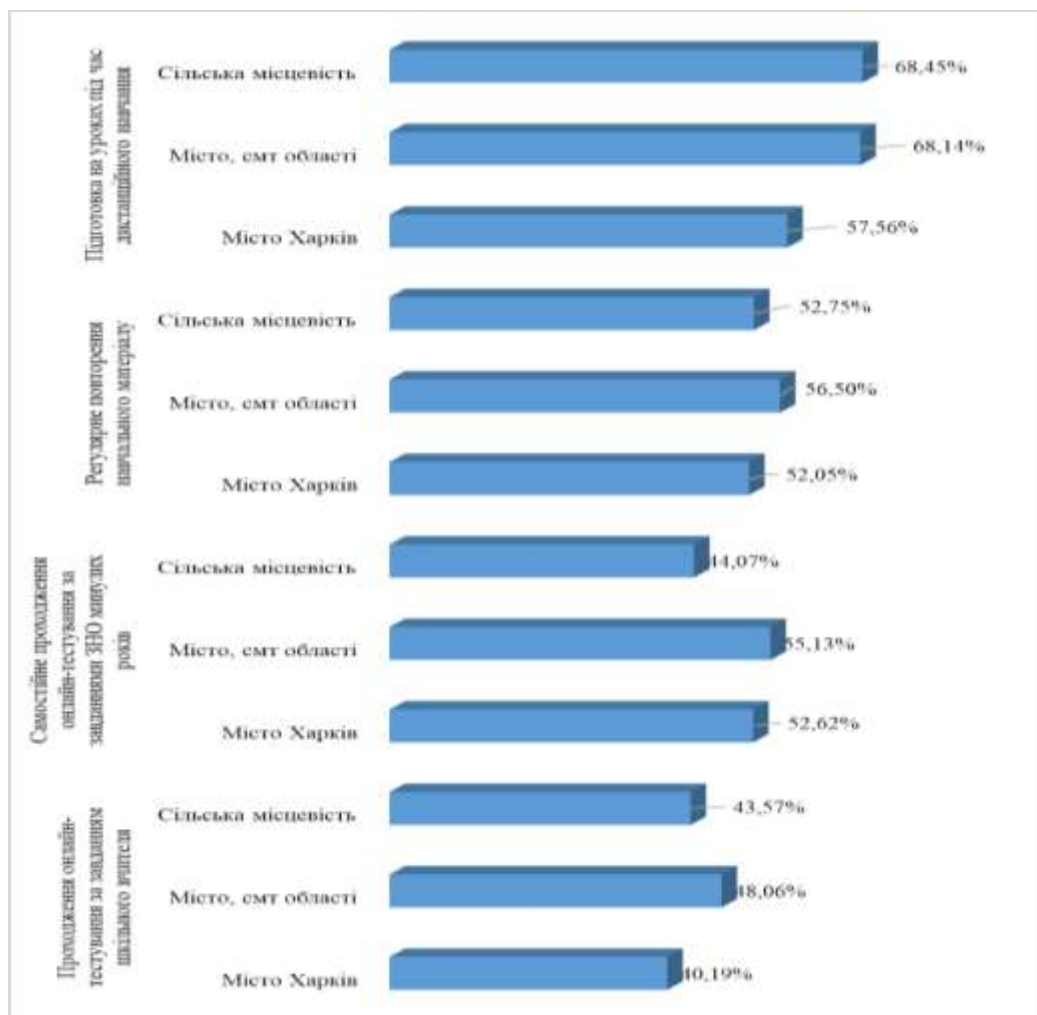

Рис. 5.75. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з математики (за місцем розташування ЗЗО)

Понад дві третини учнів 11 класів ЗЗО сільської місцевості, міст та селищ міського типу та **57 %** – міста Харкова зазначили, що готуються до НМТ з **математики** на уроках під час дистанційного навчання.

Проте більша кількість одинадцятикласників, які навчаються в ЗЗО міст, селищ міського типу, надають перевагу регулярному повторенню навчального матеріалу (57 %),

самостійному проходженню онлайн-тестуванню за завданнями ЗНО минулих років (55 %),

онлайн-тестуванню за завданням шкільного вчителя (48 %).

У місті Харкові більше одинадцятикласників проходять онлайн-тестування самостійно, ніж за завданням учителя.

Слід зазначити, що в сільській місцевості менше половини учнів залучаються до онлайн-тестування (рис. 5.75).

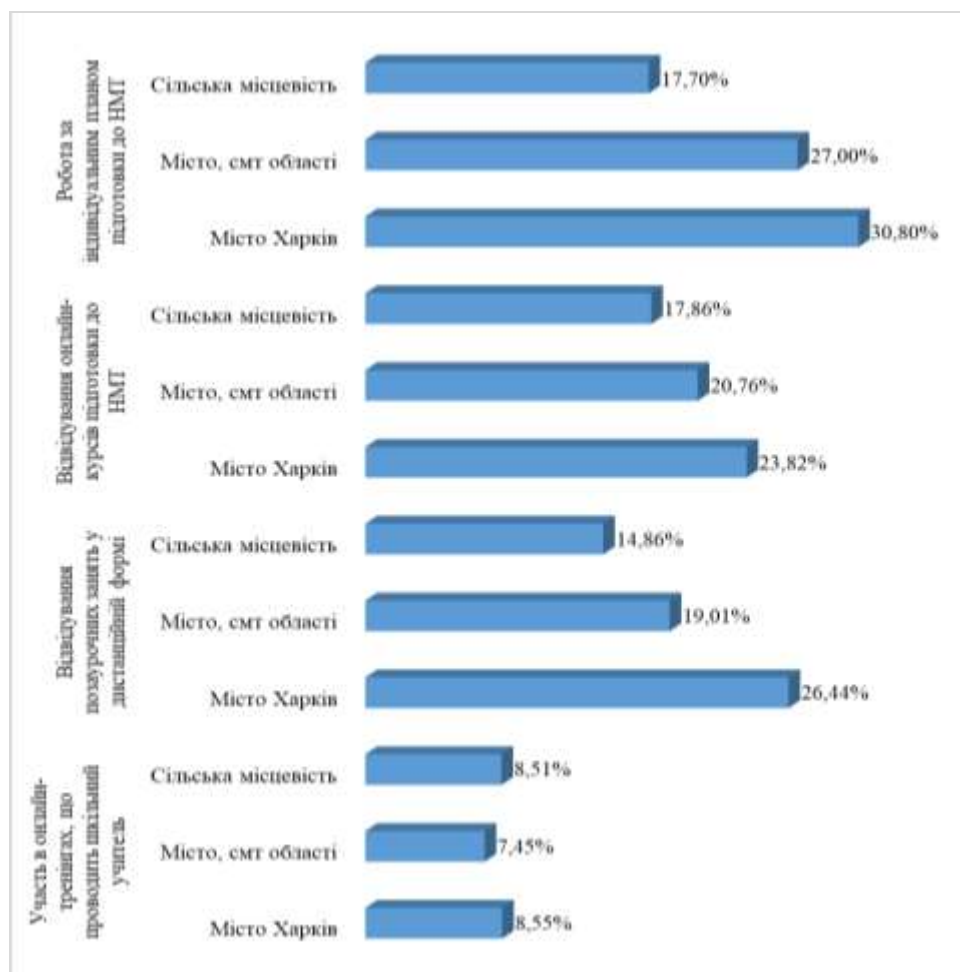

Рис. 5.76. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО міста Харкова більша кількість учнів працює за індивідуальним планом підготовки до НМТ (31 %), відвідує онлайн-курси підготовки до НМТ (майже кожен четвертий)

та позаурочні заняття у дистанційній формі (майже кожен четвертий) – рис. 5.76.

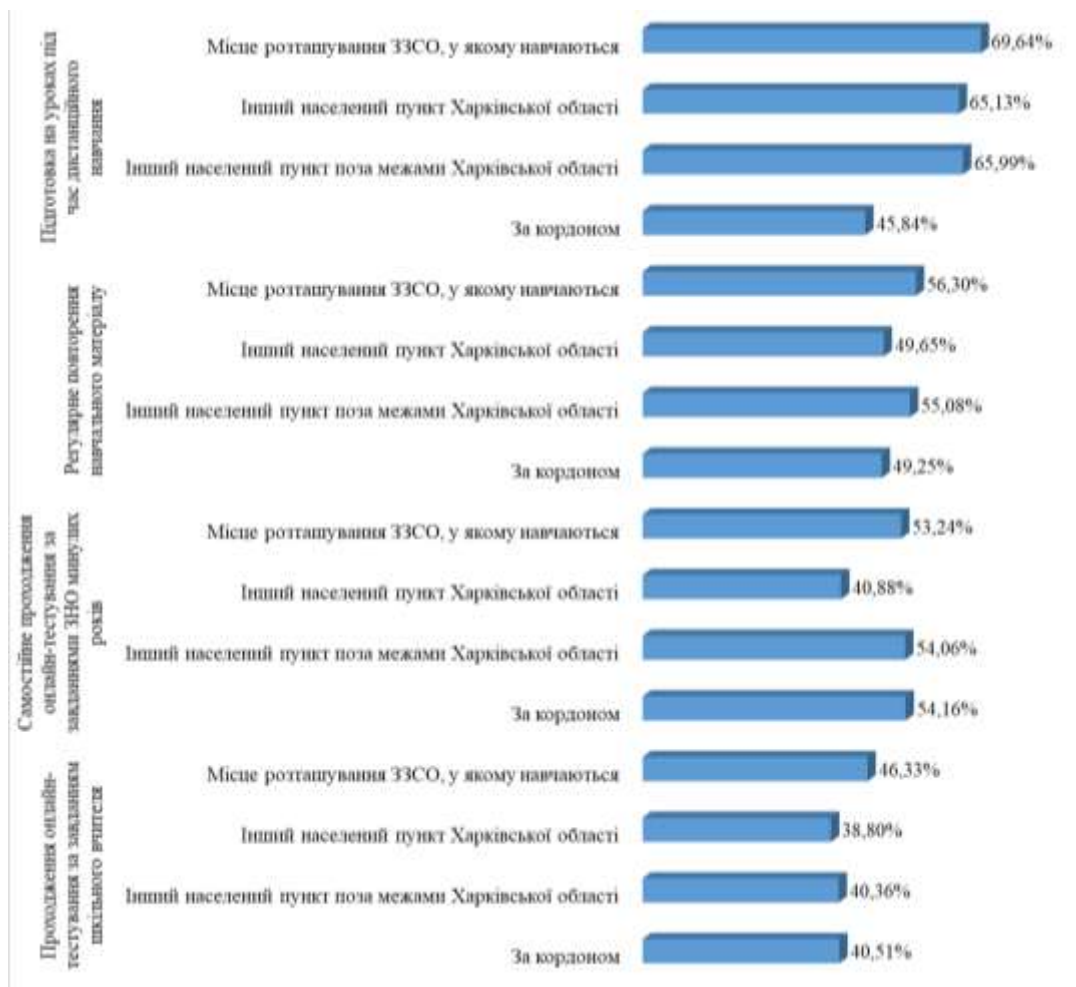

Рис. 5.77. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з математики (за місцем перебування респондентів)

70 % учнів 11 класів, які перебувають за місцем розташування ЗЗСО, де навчаються, зазначили, що готуються до НМТ з *математики* на уроках під час дистанційного навчання.

Найменше таких відповідей надали одинадцятикласники, які знаходяться за кордоном (**46 %**).

Більше половини учнів за місцем розташування ЗЗСО та поза межами Харківської області в Україні регулярно повторюють навчальний матеріал (для порівняння: **кожен другий** одинадцятикласник, який знаходиться в іншому населеному пункті Харківської області та за кордоном).

Понад 50 % учнів 11 класів, які перебувають за місцем розташування ЗЗСО, поза межами Харківської області в Україні та за кордоном самостійно проходять онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років.

Разом із тим одинадцятикласники, які знаходяться в іншому населеному пункті Харківської області, онлайн-тестуванню приділяють меншу увагу (**близько 40 %**) – рис. 5.77.

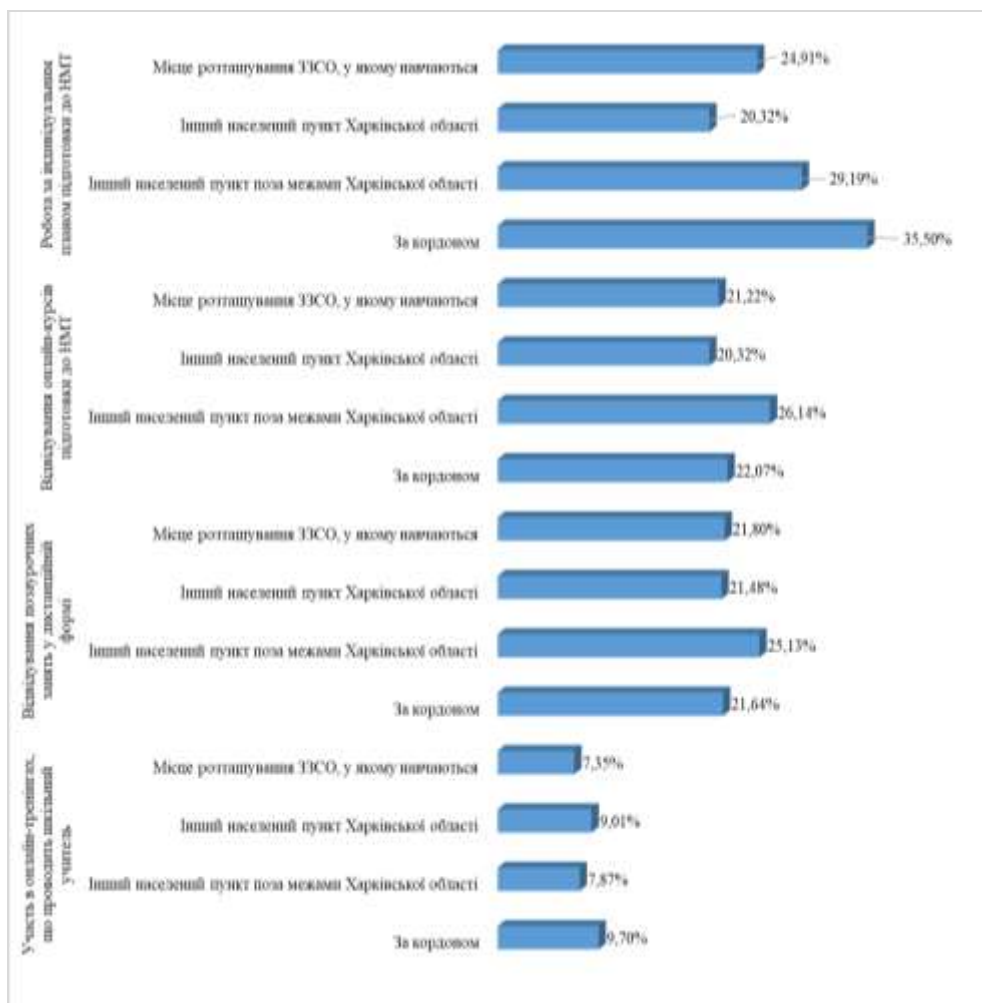

Рис. 5.78. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з математики (за місцем перебування респондентів)

Серед учнів 11 класів, які перебувають *за кордоном*, **найбільше** тих, хто працює за індивідуальним планом підготовки НМТ (більше третини) та відвідує онлайн-курси підготовки до НМТ (кожен четвертий).

Кожен четвертий учень *поза межами Харківської області в Україні* відвідує позаурочні заняття в дистанційній формі (рис. 5.78).

5.2.2.4. Ставлення учнів 11 класів до чинників, що впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ

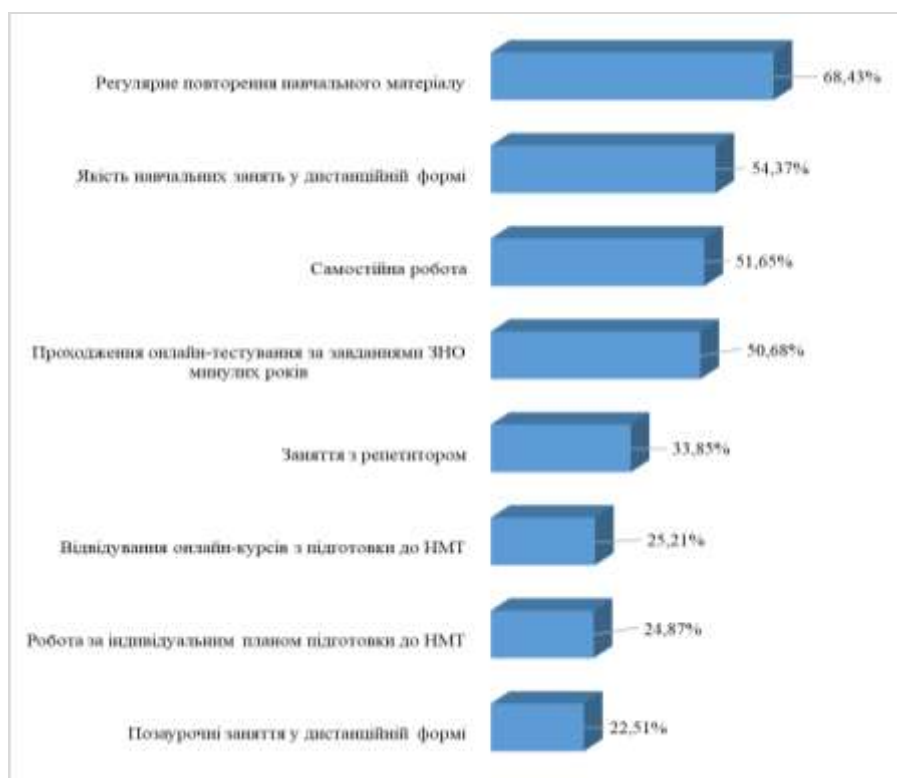

Рис. 5.79. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з математики

Найбільш суттєвим чинником, що впливає на рівень підготовки до НМТ з математики, учні 11 класів назвали регулярне повторення навчального матеріалу (понад дві третини)

Більше половини респондентів до таких чинників віднесли якість навчальних занять у дистанційній формі, самостійну роботу та проходження онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років,

кожен третій – заняття з репетитором,

кожен четвертий – відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ, роботу за індивідуальним планом,

а 23 % – позаурочні заняття у дистанційній формі (рис. 5.79).

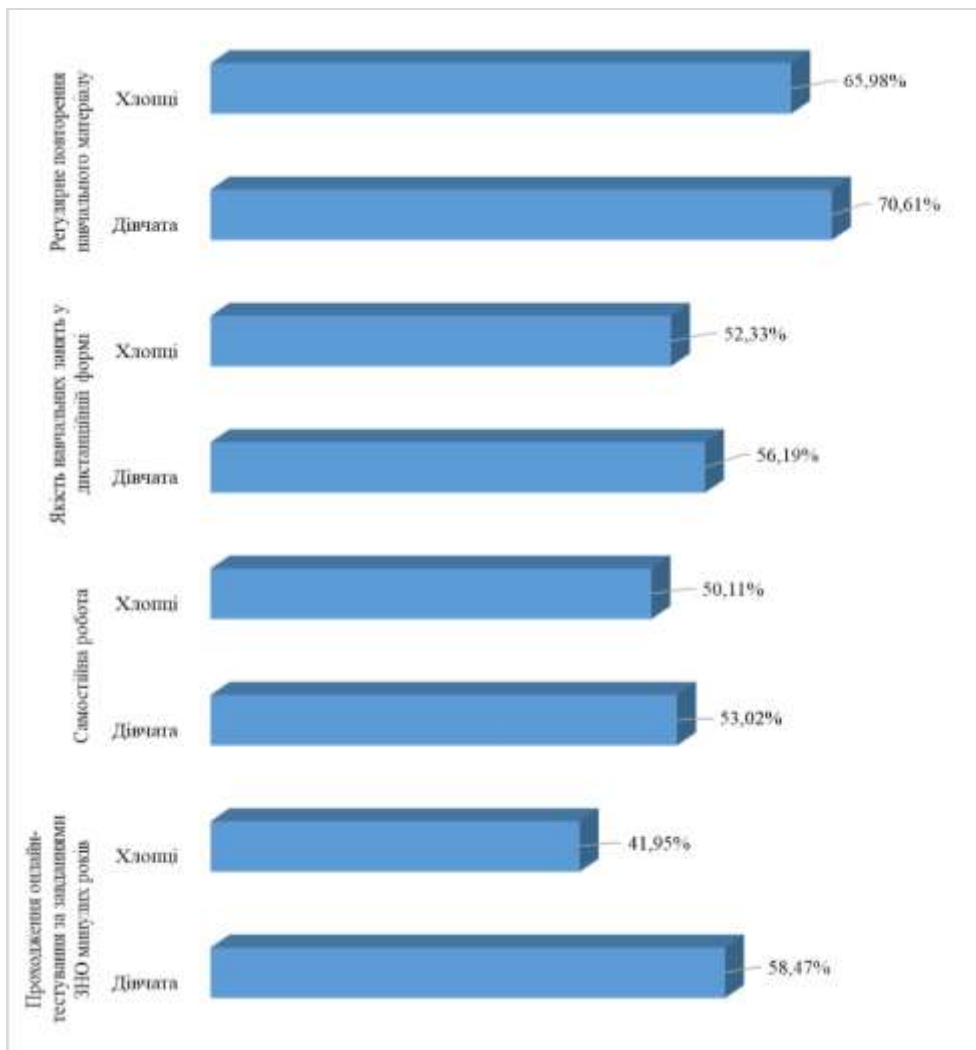

Рис. 5.80. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з математики (за статтю)

70 % дівчат та **майже дві третини хлопців (67 %)** вважають, що на рівень їхньої підготовки до НМТ з **математики** найбільш впливає регулярне повторення навчального матеріалу.

Більше половини як дівчат, так і хлопців, успішність підготовки до НМТ пов'язують із якістю навчальних занять у дистанційній формі та самостійною роботою.

Разом із тим більше **дівчат (58 %)**, ніж **хлопців (близько 40 %)**, віддали перевагу проходженню тестування за завданнями ЗНО минулих років (рис. 5.80).

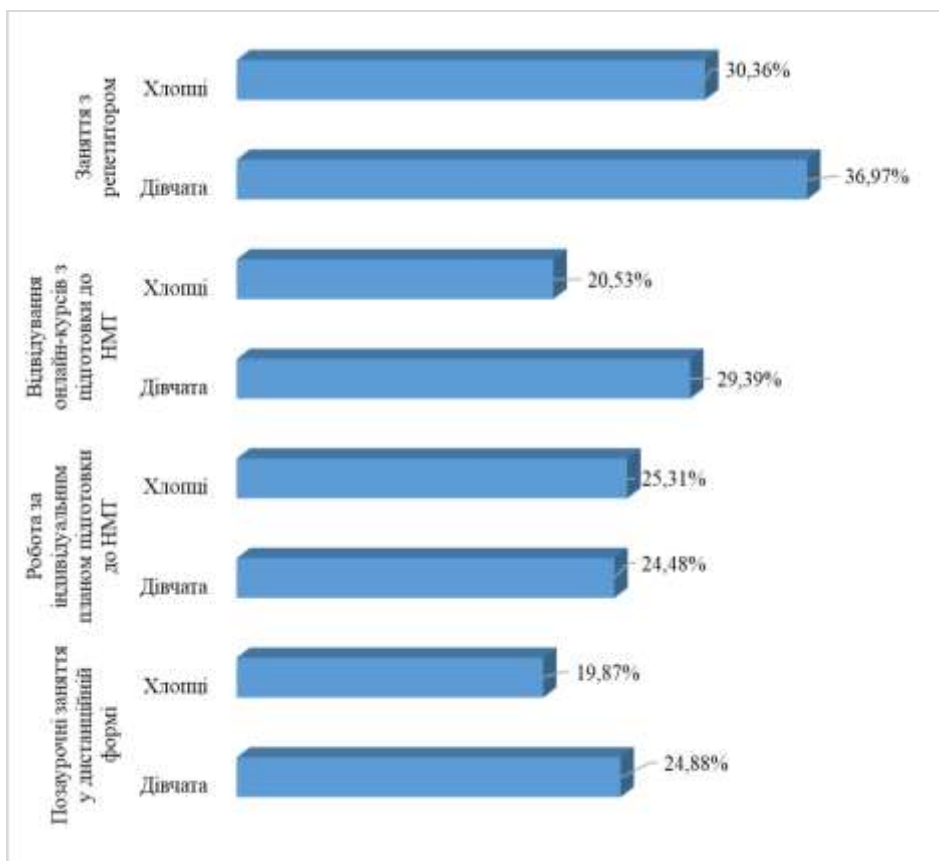

Рис. 5.81. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з математики (за статтю)

Більша кількість дівчат, ніж хлопців до чинників, що суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з математики,

віднесли заняття з репетитором (29 %),

відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ (більше третини),

позаурочні заняття у дистанційній формі (кожна четверта).

Кожен четвертий респондент як серед дівчат, так і серед хлопців таким чинником вважає роботу за індивідуальним планом підготовки до НМТ (рис. 5.81).

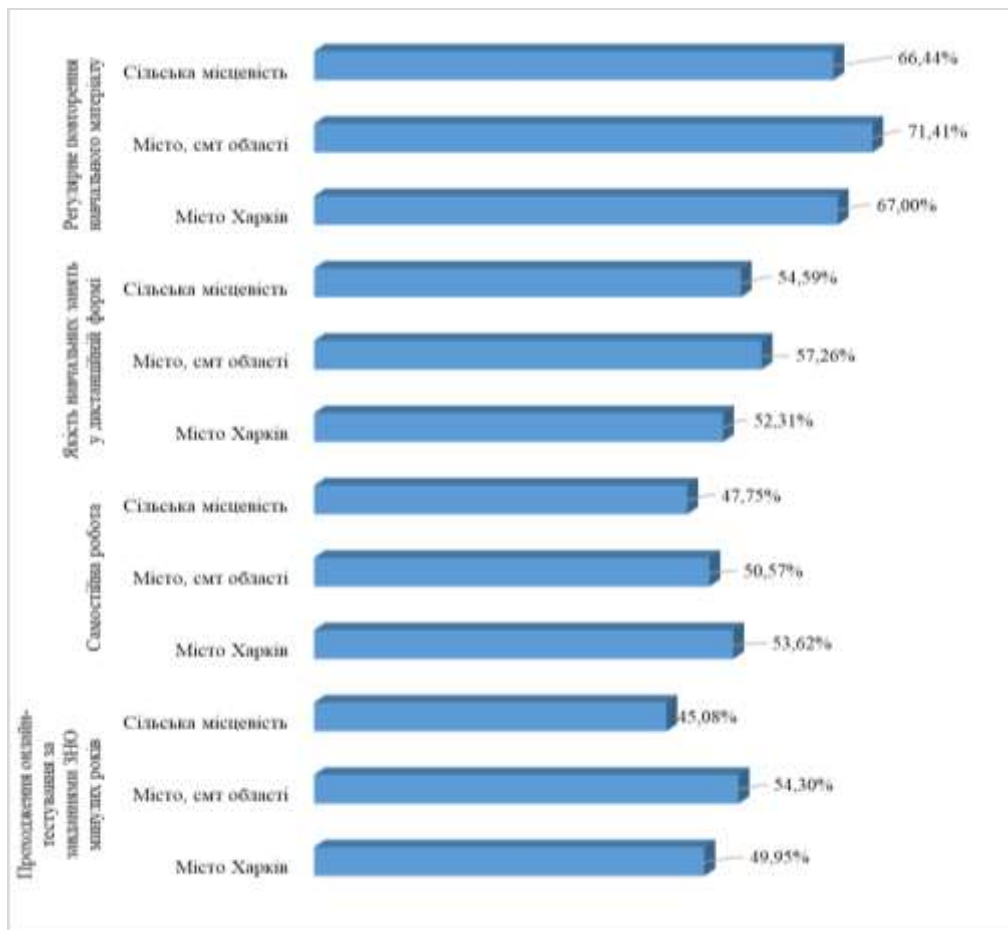

Рис. 5.82. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

Понад 70 % учнів 11 класів ЗЗСО міст, селищ міського типу та **дві третини** – сільської місцевості та міста Харкова вважають, що на рівень їхньої підготовки до НМТ з **математики** найбільш впливає регулярне повторення навчального матеріалу.

У містах, селищах міського типу більша кількість одинадятикласників віддали перевагу якості навчальних занять у дистанційній формі (57 %) та проходженню онлайн-тестування за завданнями минулих років (54 %), тоді як у місті Харкові – самостійній роботі (54 %) – рис. 5.82.

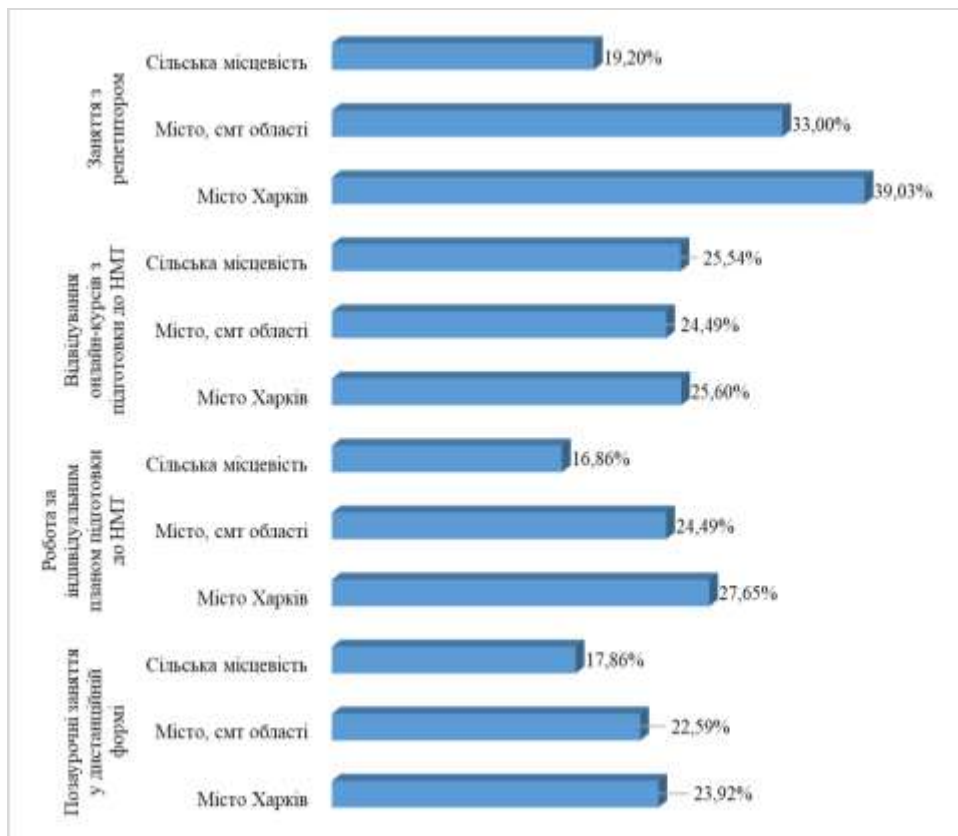

Рис. 5.83. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО міста Харкова більше одинадцятикласників вважають, що на рівень їхньої підготовки до НМТ з **математики** суттєво впливають заняття з репетитором (близько 40 %), робота за індивідуальним планом (28 %), відвідування позаурочних занять у дистанційній формі (майже кожен четвертий).

Кожен четвертий респондент незалежно від місця розташування ЗЗСО акцентував увагу на важливості відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ (рис. 5.83).

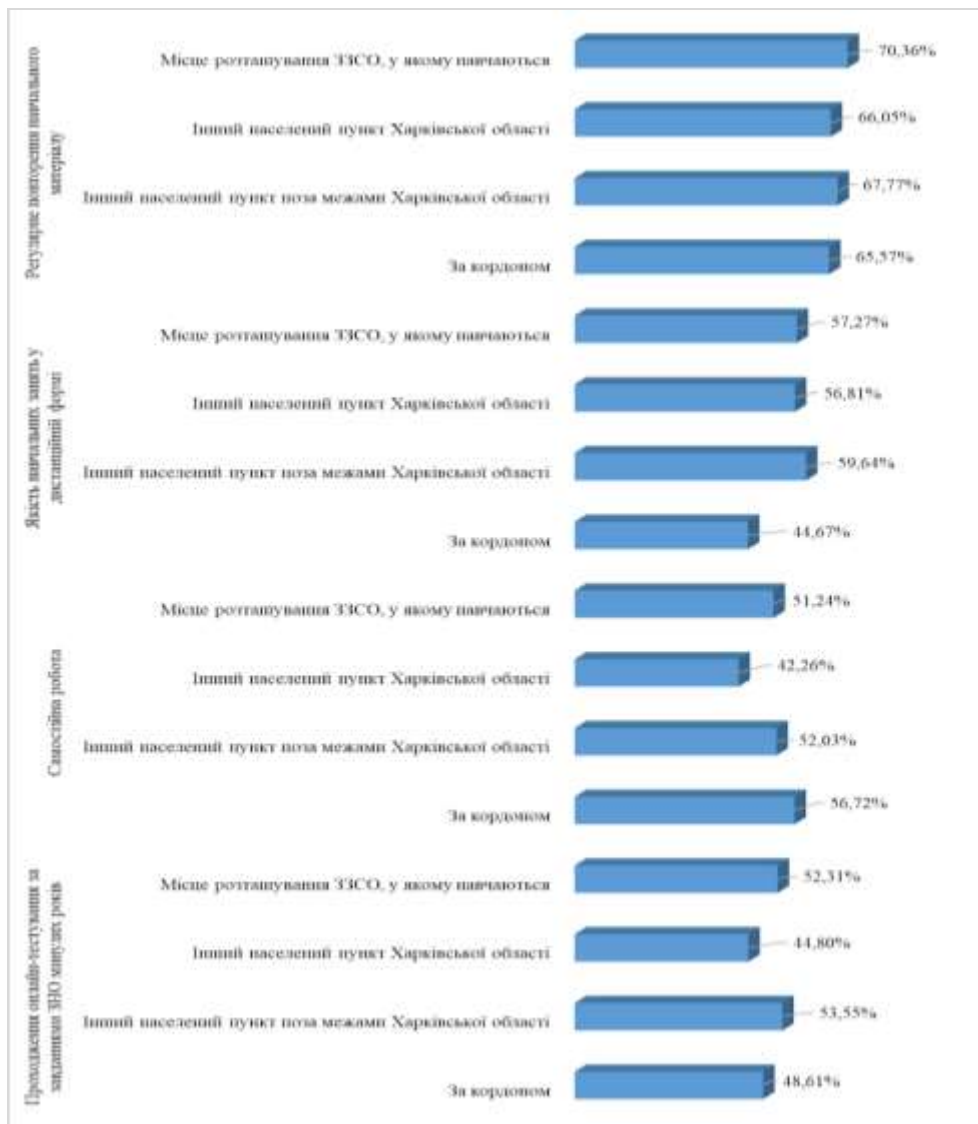

Рис. 5.84. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з математики (за місцем перебування респондентів)

70 % учнів 11 класів, які перебувають за місцем розташування ЗЗСО, майже дві третини – в іншому населеному пункті України або за кордоном вважають, що на рівень їхньої підготовки до НМТ з **математики** суттєво впливає регулярне повторення навчального матеріалу.

Понад 50 % учнів 11 класів, які знаходяться в Україні, віддали перевагу якості навчальних занять у дистанційній формі (для порівняння: такі відповіді надали **45 %** учнів за кордоном).

Більше половини учнів 11 класів за місцем розташування ЗЗСО та поза межами Харківської області в Україні суттєвим чинником якісної підготовки до НМТ назвали проходження онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років, а **57 %** одинадцятикласників за кордоном, – самостійну роботу (рис. 5.84).

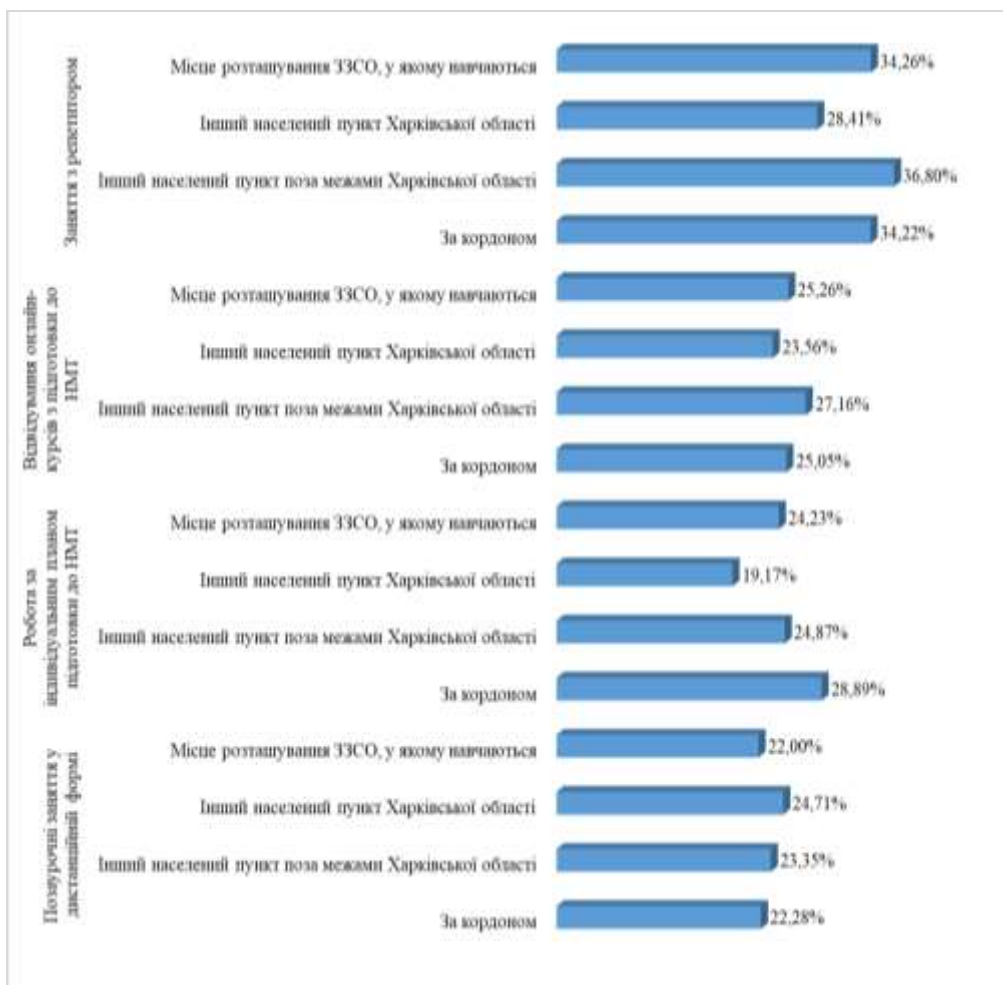

Рис. 5.85. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з математики (за місцем перебування респондентів)

Серед учнів 11 класів, які перебувають *поза межами Харківської області в Україні*, **найбільше** тих, хто до чинників, що суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з *математики*, віднесли заняття з репетитором (37 %), відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ (27 %).

Разом із тим запорукою успішної підготовки до НМТ **28 %** одинадцятикласників за кордоном вважають роботу за індивідуальним планом, а **кожен четвертий** учень, який знаходиться в *іншому населеному пункті Харківської області*, – відвідування позаурочних заняття у дистанційній формі (рис. 5.85).

5.2.3. Історія України

У межах регіонального моніторингового дослідження готовності випускників закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) до національного мультипредметного тесту (НМТ) у **березні 2023 року** було проведено анкетування, у якому взяли участь **2 887** учнів 11 класів із **248** закладів загальної середньої освіти Харківської області.

Анкетування передбачало вивчення таких питань:

- оцінка учнями 11 класів можливостей успішного складання НМТ;

- особливості підготовки одинадцятикласників до виконання завдань НМТ з *історії України*;
- ставлення учнів 11 класів до чинників, що впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ.

5.2.3.1. Характеристика вибірки респондентів

Рис. 5.86. Розподіл респондентів за статтю

Серед учасників анкетування більшу частку (**53 %**) склали *дівчата*, а **47 %** – *хлопці* (рис. 5.86).

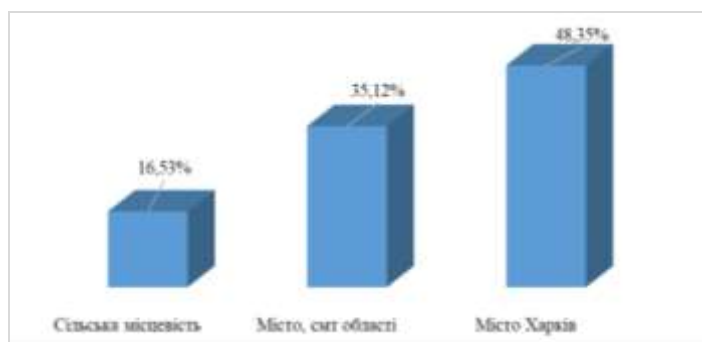

Рис. 5.87. Розподіл респондентів за місцем розташування ЗЗСО, у якому навчаються

Майже половина учасників анкетування – учні ЗЗСО *міста Харкова*, **більше третини** – *міст, селищ міського типу*, а **кожен шостий** – *сільської місцевості* (рис. 5.87).

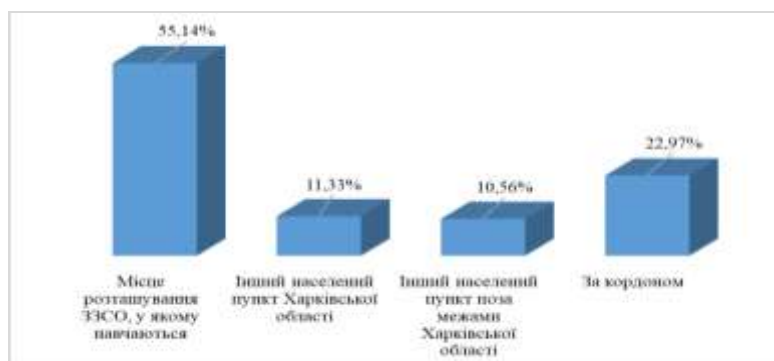

Рис. 5.88. Розподіл респондентів за місцем перебування

Більше половини учнів 11 класів, які взяли участь в анкетуванні, перебували за місцем розташування ЗЗСО, у якому навчаються, **23 %** – за кордоном, майже кожен десятий – в іншому населеному пункті поза межами Харківської області, а **кожен дев'ятий** – в іншому населеному пункті Харківської області (рис. 5.88).

5.2.3.2. Оцінка учнями 11 класів можливостей успішного складання НМТ

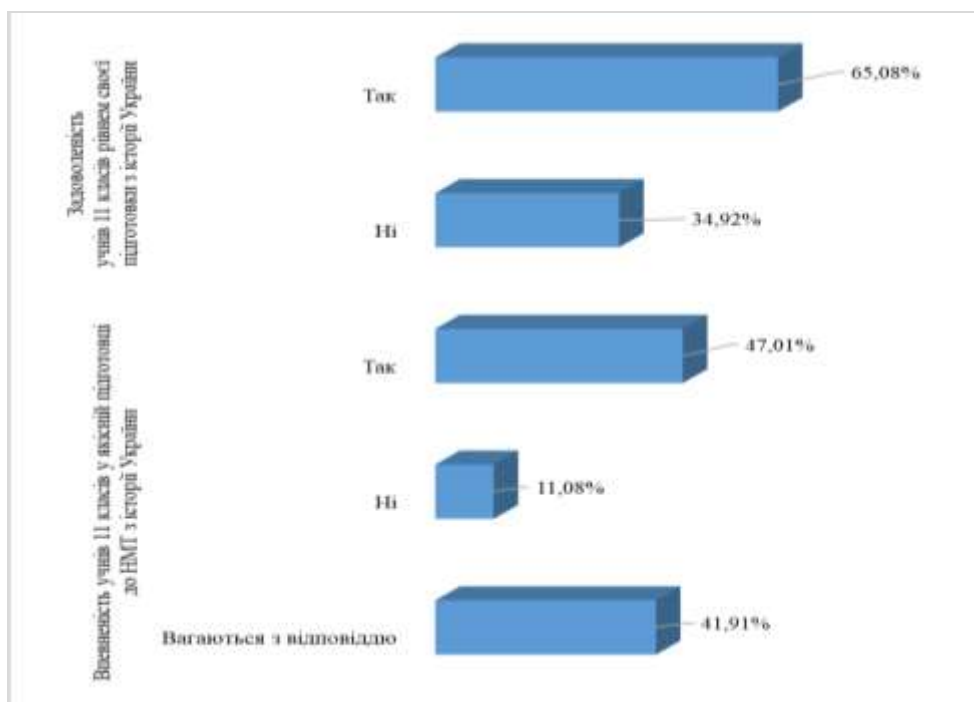

Рис. 5.89. Оцінка одинадцятикласниками рівня своєї підготовки до НМТ з історії України

Майже дві третини одинадцятикласників задоволені рівнем своєї підготовки з історії України, однак **менше половини (47 %)** – упевнені, що зможуть якісно підготуватися до НМТ з цього навчального предмета.

Разом із тим значна кількість учнів (**42 %**) вагалися з відповіддю на це запитання (рис. 5.89).

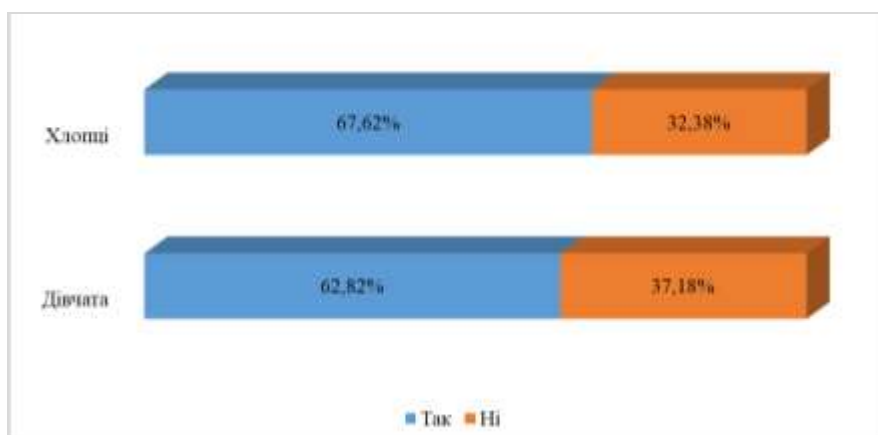

Рис. 5.90. Задоволеність учнів 11 класів рівнем своєї підготовки з історії України (за статтю)

Більше хлопців (68 %), ніж дівчат (63 %) задоволені рівнем своєї підготовки з історії України (рис. 5.90).

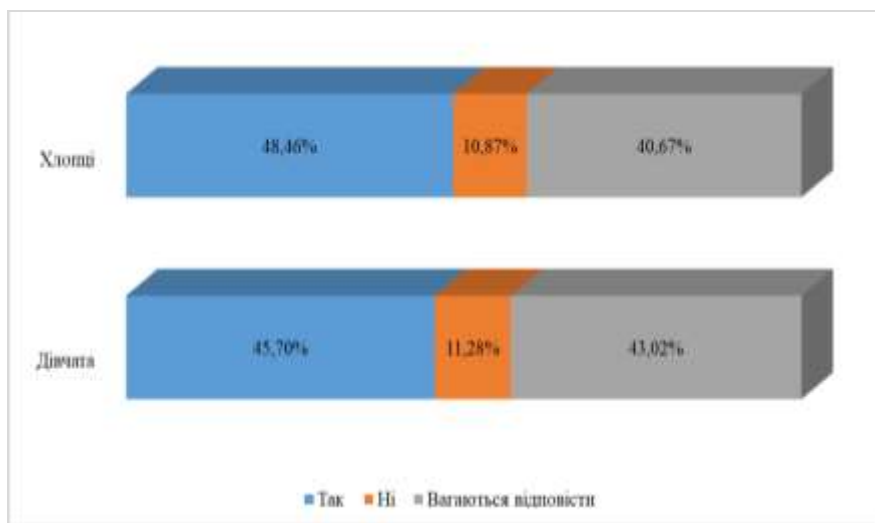

Рис. 5.91. Впевненість учнів 11 класів у якісній підготовці до НМТ з історії України (за статтю)

Деяко більше хлопців (48 %), ніж дівчат (46 %) упевнені, що зможуть якісно підготуватися до НМТ з історії України (рис. 5.91).

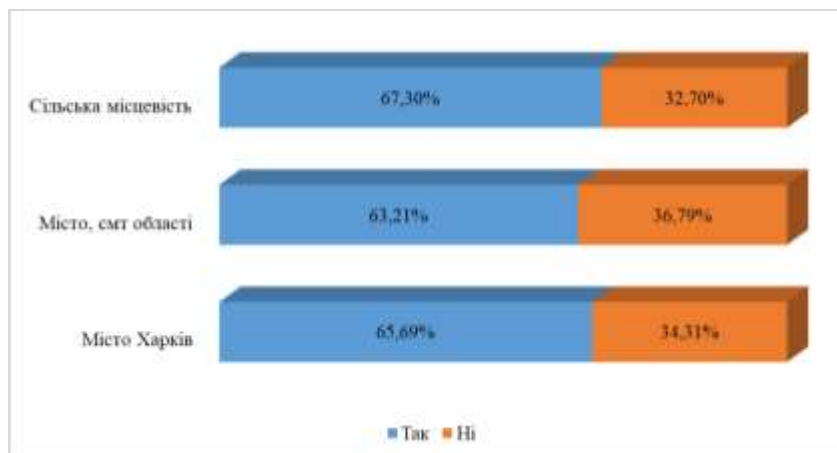

Рис. 5.92. Задоволеність учнів 11 класів рівнем своєї підготовки з історії України (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО сільської місцевості та міста Харкова більша кількість одинадцятикласників задоволена рівнем своєї підготовки з історії України: відповідно 67 % і 66 %.

Найменше таких учнів у ЗЗСО міст, селищ міського типу (63 %) – рис. 5.92.

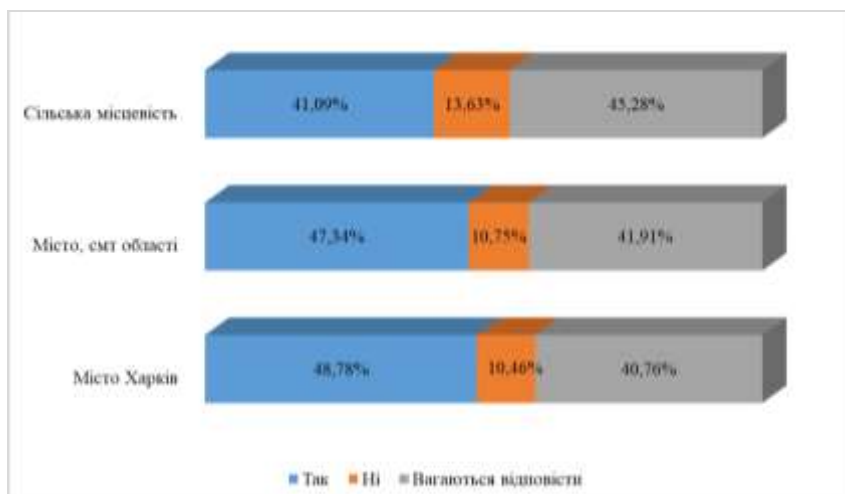

Рис. 5.93. Впевненість учнів 11 класів у якійній підготовці до НМТ з історії України (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО міст, селищ міського типу та міста Харкова більша кількість учнів 11 класів упевнена, що зможе якісно підготуватися до НМТ з історії України, (відповідно **47 %** і **49 %**), ніж у ЗЗСО сільської місцевості (**41 %**).

Слід зазначити, що **14 %** учнів, які навчаються в закладах освіти *сільської місцевості*, непевнені у якійній підготовці до НМТ з цього навчального предмета (рис. 5.93).

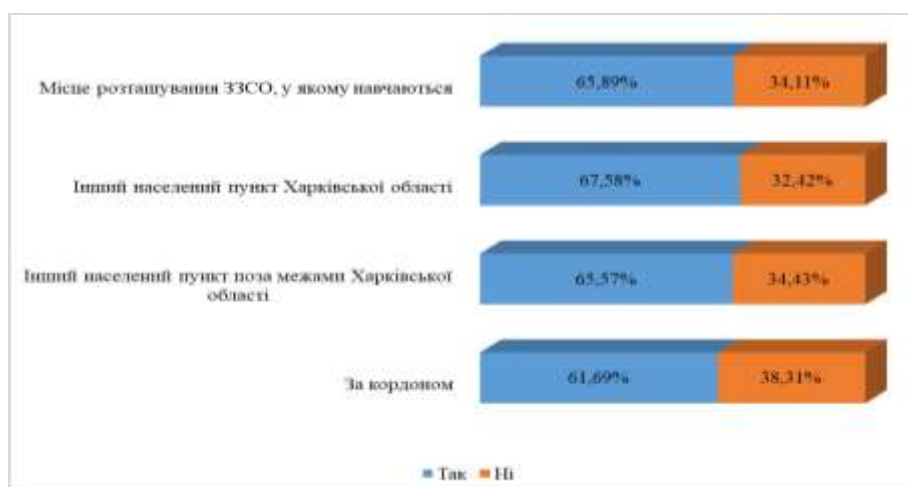

Рис. 5.94. Задоволеність учнів 11 класів рівнем своєї підготовки з історії України (за місцем перебування респондентів)

Учні 11 класів, які перебувають в *Україні*, більше задоволені рівнем своєї підготовки з історії України (майже дві третини), ніж їх однолітки, які знаходяться *за кордоном* (**62 %**) – рис. 5.94.

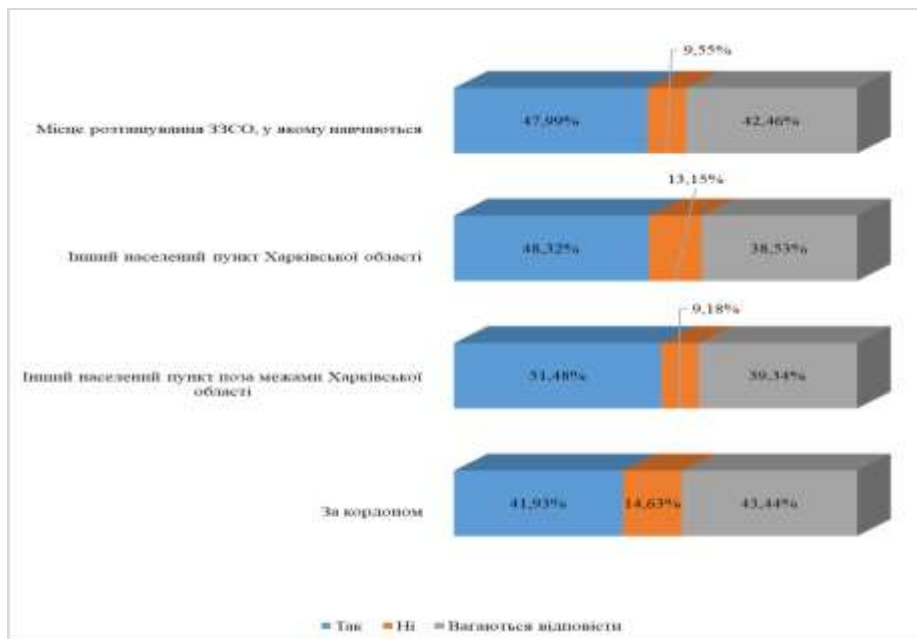

Рис. 5.95. Впевненість учнів 11 класів у якійній підготовці до НМТ з історії України (за місцем перебування респондентів)

Більше половини учнів 11 класів, які перебувають в *іншому населеному пункті поза межами Харківської області*, упевнені, що зможуть якісно підготуватися до НМТ з історії України. **Найменше** таких респондентів серед одинадцятикласників, які знаходяться *за кордоном* (**42 %**) – рис. 5.95.

5.2.3.3. Особливості підготовки одинадцятикласників до виконання завдань НМТ з історії України

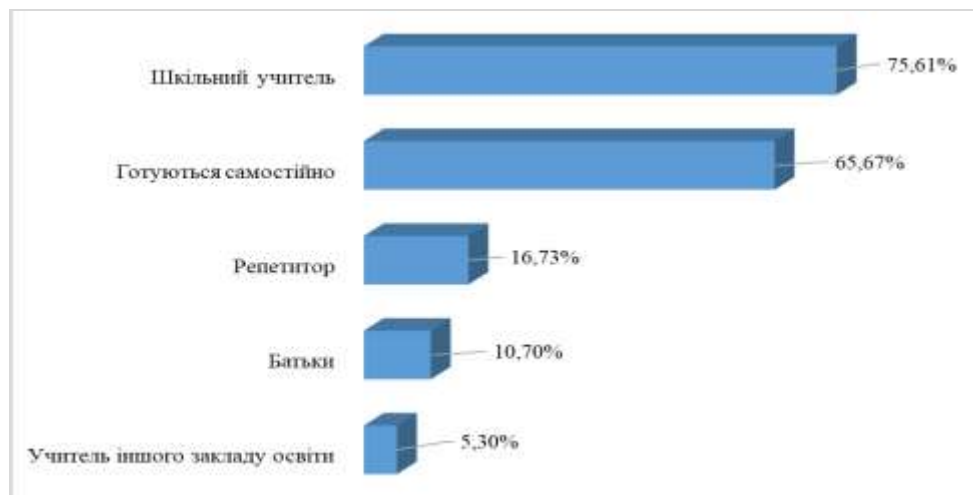

Рис. 5.96. Допомога учням 11 класів у якійній підготовці до НМТ з історії України

Три чверті одинадцятикласників відповіли, що якісно підготуватися до НМТ з історії України їм допомагає шкільний учитель, а **майже дві третини** – готуються самостійно. **Кожен шостий** учень займається з репетитором, **кожному десятому** – допомагають батьки, а незначній кількості (**5 %**) – учителі інших закладів освіти (рис. 5.96).

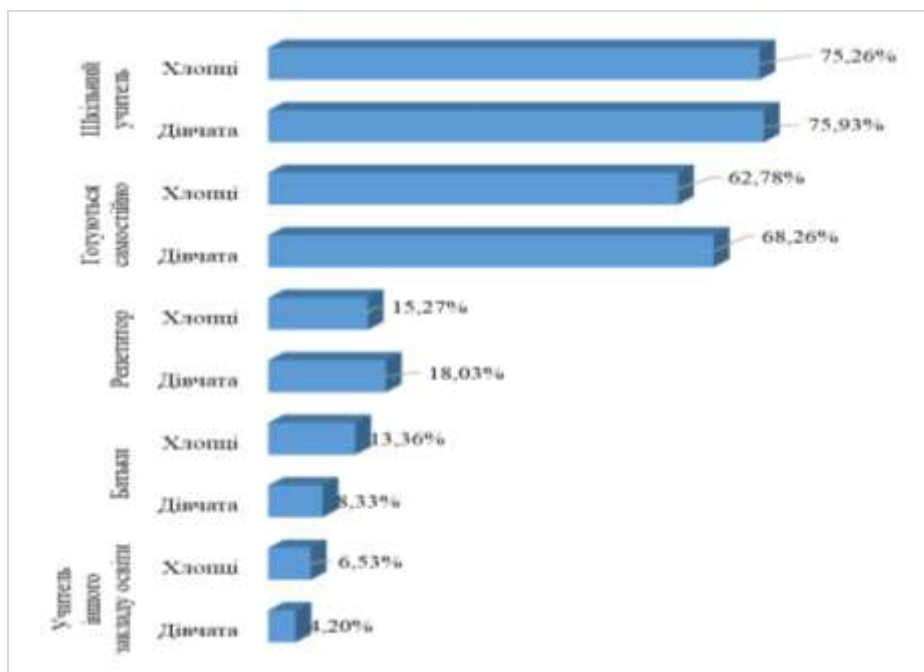

Рис. 5.97. Допомога учням 11 класів у якісній підготовці до НМТ з історії України (за статтю)

Три чверті респондентів як серед хлопців, так і серед дівчат зазначили, що якісно підготуватися до НМТ з **історії України** їм допомагає шкільний вчитель. **Дещо більше дівчат (68 %), ніж хлопців (63 %) готуються до НМТ самостійно.**

Дівчата частіше за хлопців звертаються до репетитора (18 %), тоді як хлопцям більше допомагають батьки (13 %) – рис. 5.97.

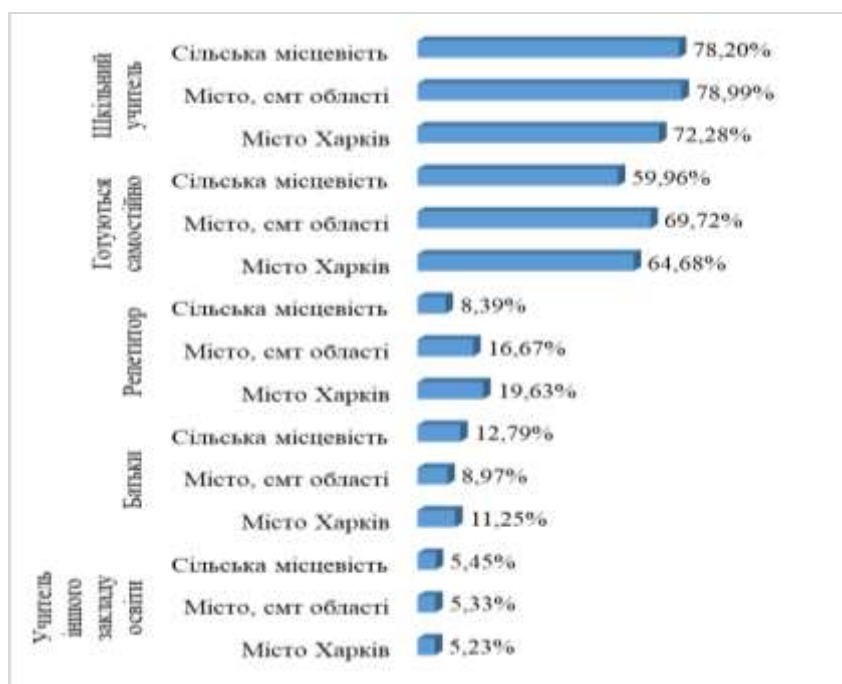

Рис. 5.98. Допомога учням 11 класів у якісній підготовці до НМТ з історії України (за місцем розташування ЗЗСО)

Переважна більшість одинадцятикласників (**понад 70 %**) *незалежно від міста розташування ЗЗСО* зазначили, що *якісно підготуватися до НМТ з історії України* їм допомагає шкільний учитель. **Найбільше** таких учнів (**близько 80 %**) – у ЗЗСО *сільської місцевості та міст, селищ міського типу*.

Учнів 11 класів, які відповіли, що готуються до НМТ самостійно, більше у ЗЗСО *міст, селищ міського типу* (**близько 70 %**), ніж у ЗЗСО *сільської місцевості* (**60 %**) та *міста Харкова* (**65 %**).

У *місті Харкові* **кожен п'ятий** одинадцятикласник, а в *містах, селищах міського типу* **кожен шостий** користується послугами репетитора, тоді як у *сільській місцевості* – **кожен дванадцятий** (рис. 5.98).

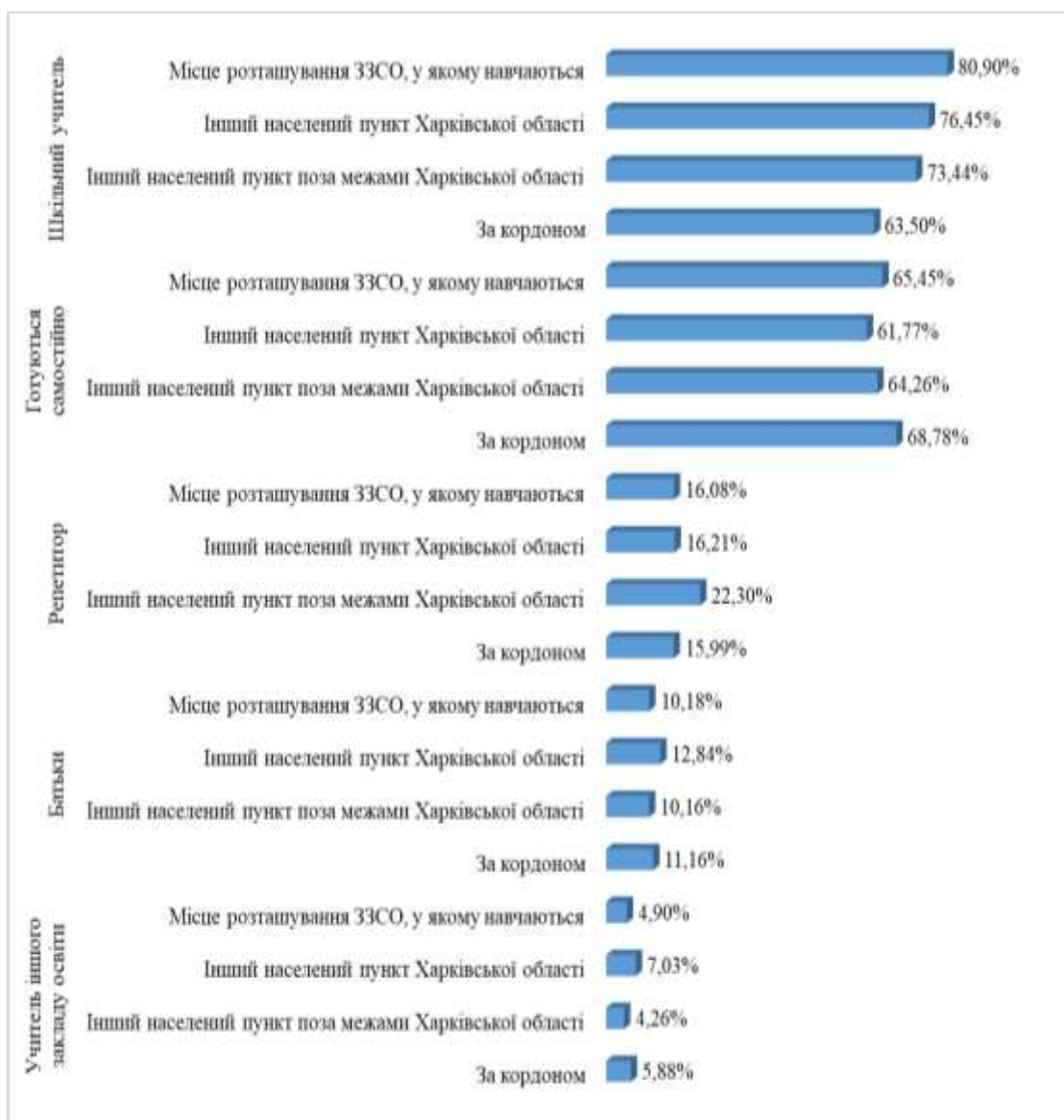

Рис. 5.99. Допомога учням 11 класів у якійній підготовці до НМТ з історії України (за місцем перебування респондентів)

Серед учнів, які перебувають за *місцем розташування ЗЗСО, де навчаються*, **найбільше** респондентів відповіли, що *якісно підготуватися до НМТ з історії України* їм допомагає шкільний учитель (**81 %**). **Понад дві третини** одинадцятикласників, які знаходяться *за кордоном*, визнали, що

готуються самостійно, а учні, які перебувають в іншому населеному пункті поза межами Харківської області, частіше звертаються до репетитора (22 %) – рис. 5.99.

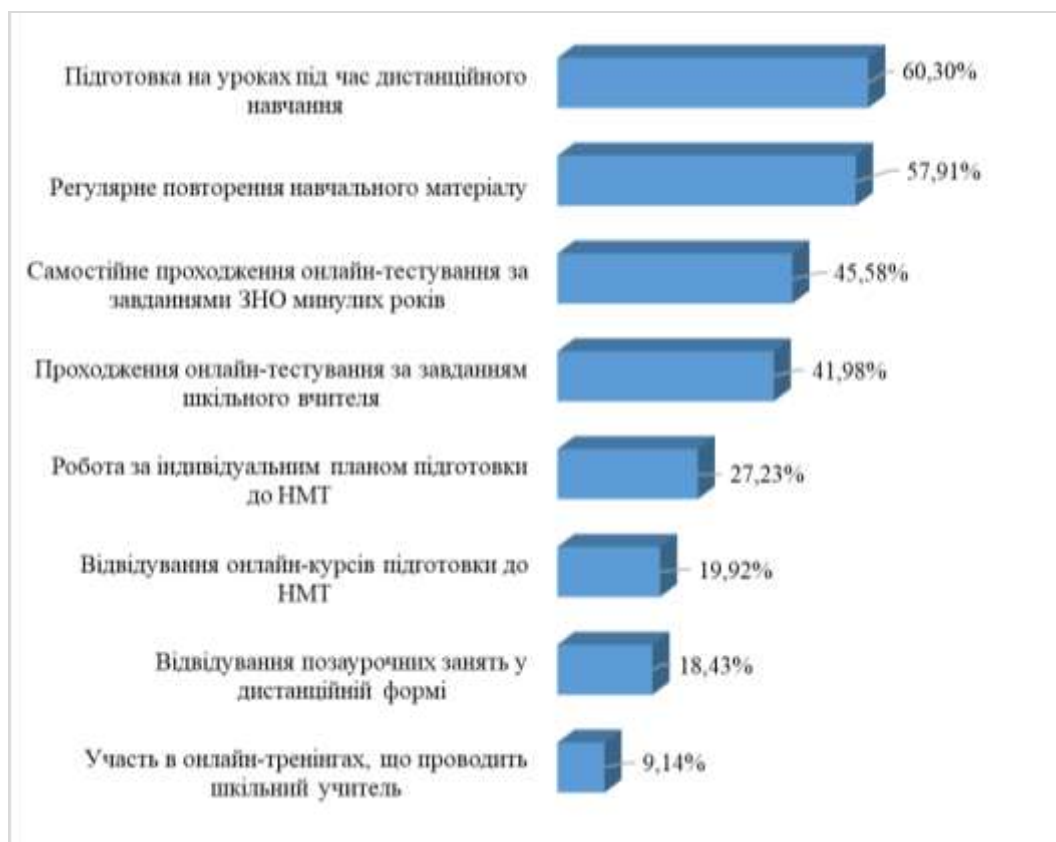

Рис. 5.100. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з історії України

Більшість одинадцятикласників зазначили, що готуються до НМТ з історії України на уроках під час дистанційного навчання (60 %) та регулярно повторюють навчальний матеріал (58 %).

Понад 40 % віддають перевагу як самостійному проходженню онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років, так онлайн-тестуванню за завданням шкільного учителя.

Менша кількість одинадцятикласників працює за індивідуальним планом підготовки до НМТ (27 %) відвідує онлайн-курси підготовки до НМТ (кожен п'ятий),

позаурочні заняття у дистанційній формі (18 %) та бере участь в онлайн-тренінгах, що проводить шкільний учитель (кожен одинадцятий) – рис. 5.100.

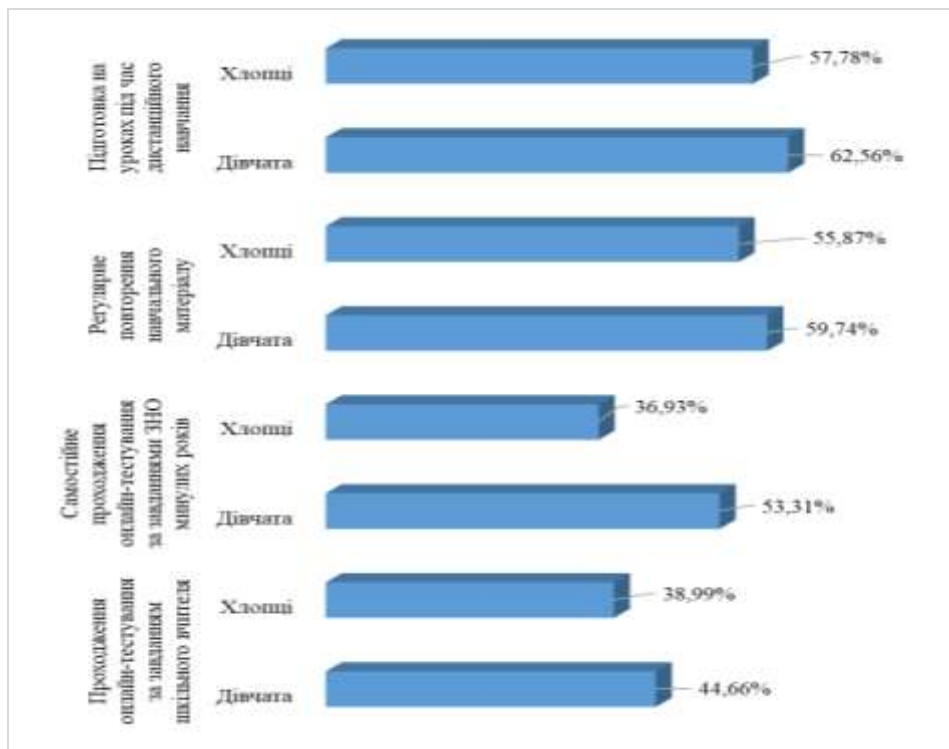

Рис. 5.101. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з історії України (за статтю)

Більше дівчат, ніж хлопців відповіли, що готуються до НМТ з історії України на уроках під час дистанційного навчання (63 %), регулярно повторюють навчальний матеріал (60 %), самостійно проходять онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років (53 %) та беруть участь в онлайн-тестуванні за завданням учителя (45 %) – рис. 5.101.

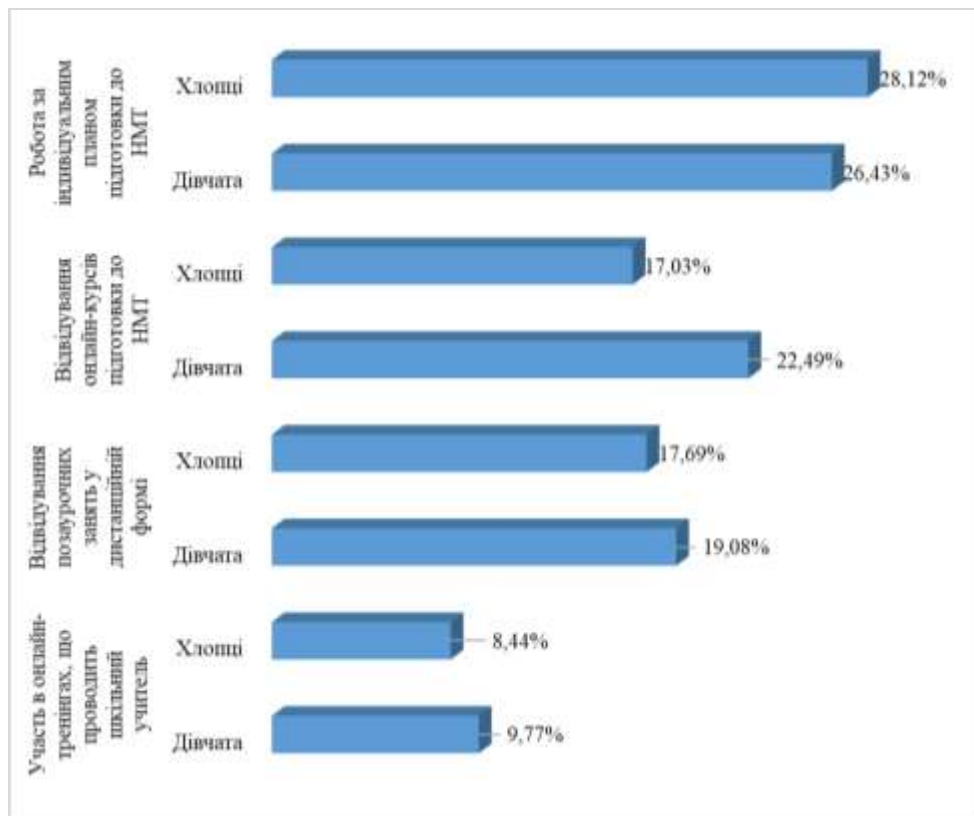

Рис. 5.102. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з історії України (за статтю)

Більше *хлопців*, ніж *дівчат* при підготовці до НМТ працюють за індивідуальним планом (28 %), тоді як більше *дівчат*, ніж *хлопців* відвідують онлайн-курси підготовки до НМТ (22 %) та позаурочні заняття у дистанційній формі (кожен п'ятий) – рис. 5.102.

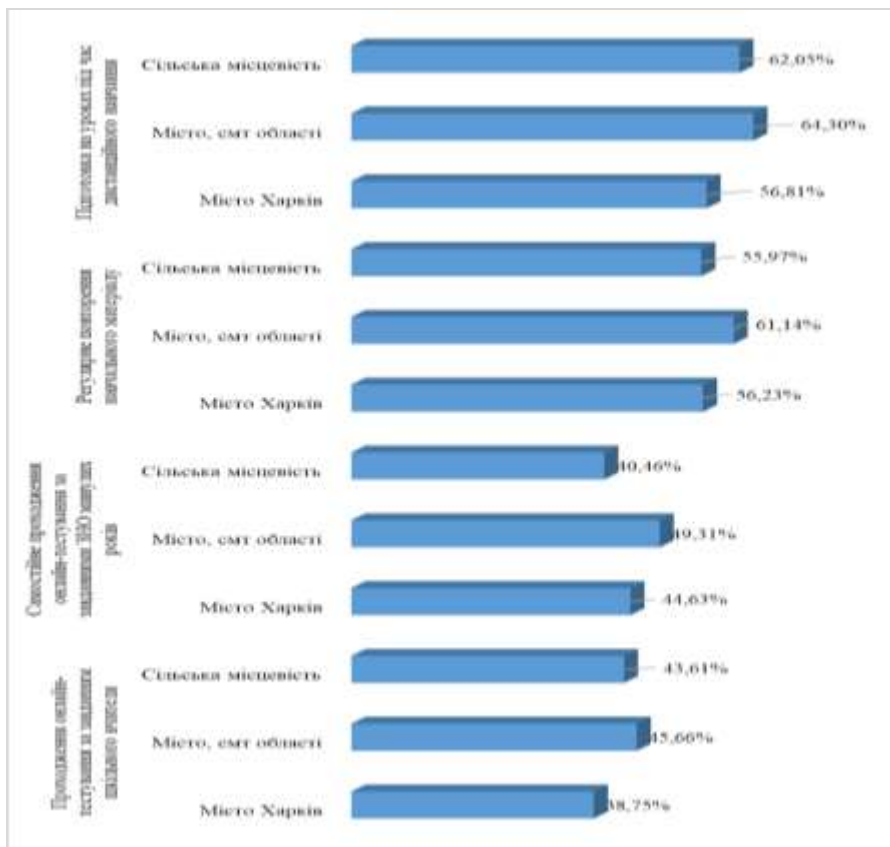

Рис. 5.103. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з історії України (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО сільської місцевості, міст та селищ міського типу більша кількість респондентів зазначила, що готується до НМТ з *історії України* на уроках під час дистанційного навчання (понад 60 %).

У ЗЗСО міст та селищ міського типу більше одинадцятикласників віддають перевагу регулярному повторенню навчального матеріалу (61 %), самостійному проходженню онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років (майже кожен другий) та онлайн-тестуванню за завданням шкільного вчителя (46 %).

У місті Харкові одинадцятикласники частіше проходять онлайн-тестування самостійно, ніж за завданням учителя. У сільській місцевості найменше учнів, які беруть участь в онлайн-тестуванні років за власною ініціативою (40 %) – рис. 5.103.

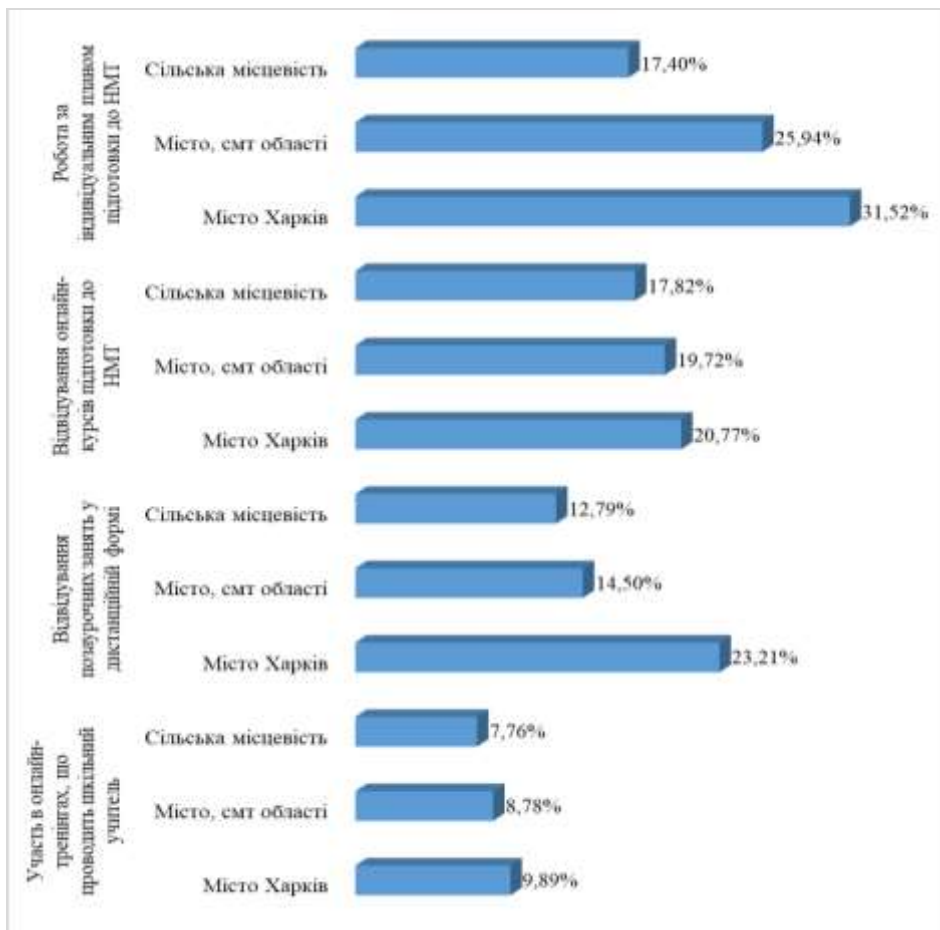

Рис. 5.104. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з історії України (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО міста Харкова більша кількість учнів 11 класів працює за індивідуальним планом підготовки до НМТ (майже кожен третій), відвідує онлайн-курси підготовки до НМТ (кожен п'ятий), позаурочні заняття у дистанційній формі (майже кожен четвертий) та бере участь в онлайн-тренінгах, що проводить шкільний учитель (рис. 5.104).

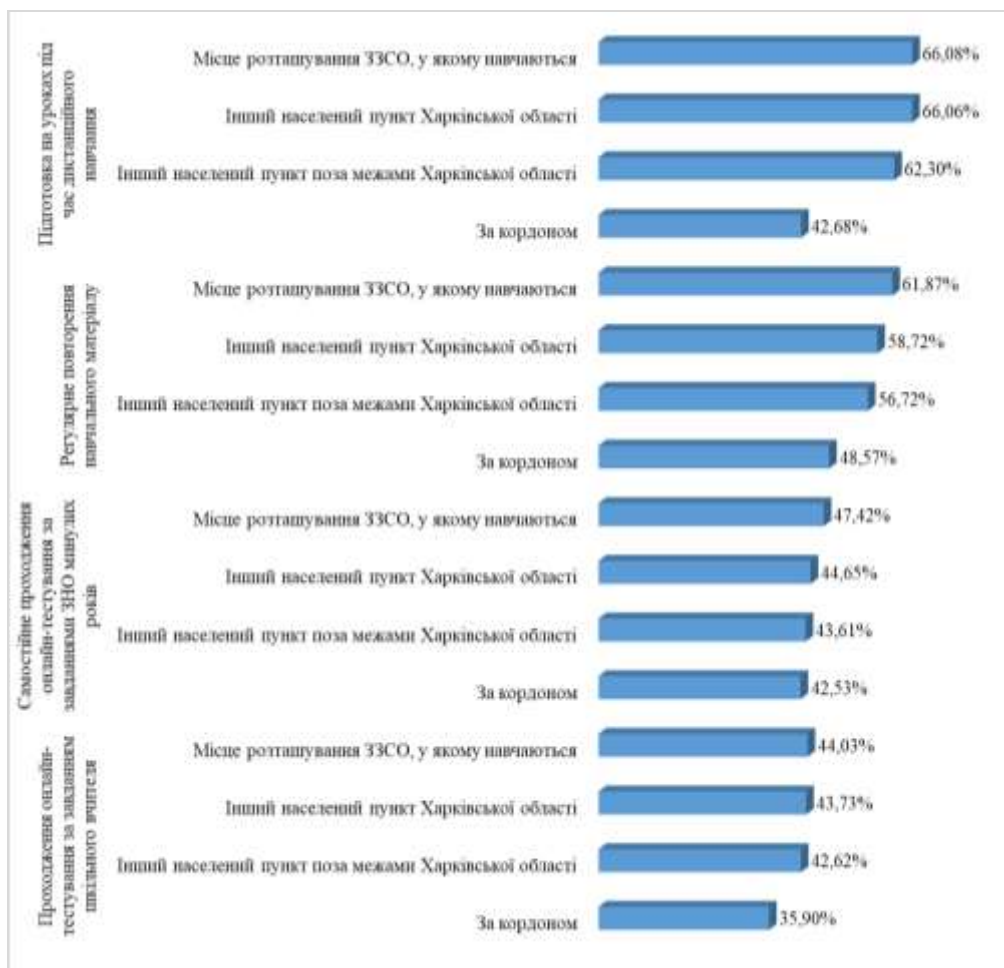

Рис. 5.105. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з історії України (за місцем перебування респондентів)

Понад 60 % учнів 11 класів, які перебувають в Україні, зазначили, що готуються до НМТ з *історії України* на уроках під час дистанційного навчання. Серед одинадцятикласників, які знаходяться за кордоном, таких відповідей менше (43 %).

Більша кількість одинадцятикласників за місцем розташування ЗЗСО регулярно повторює навчальний матеріал (62 %),

проходить онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років самостійно (47 %) або за завданням учителя (44 %).

Найменше таких відповідей надали учні, які знаходяться за кордоном (рис. 5.105).

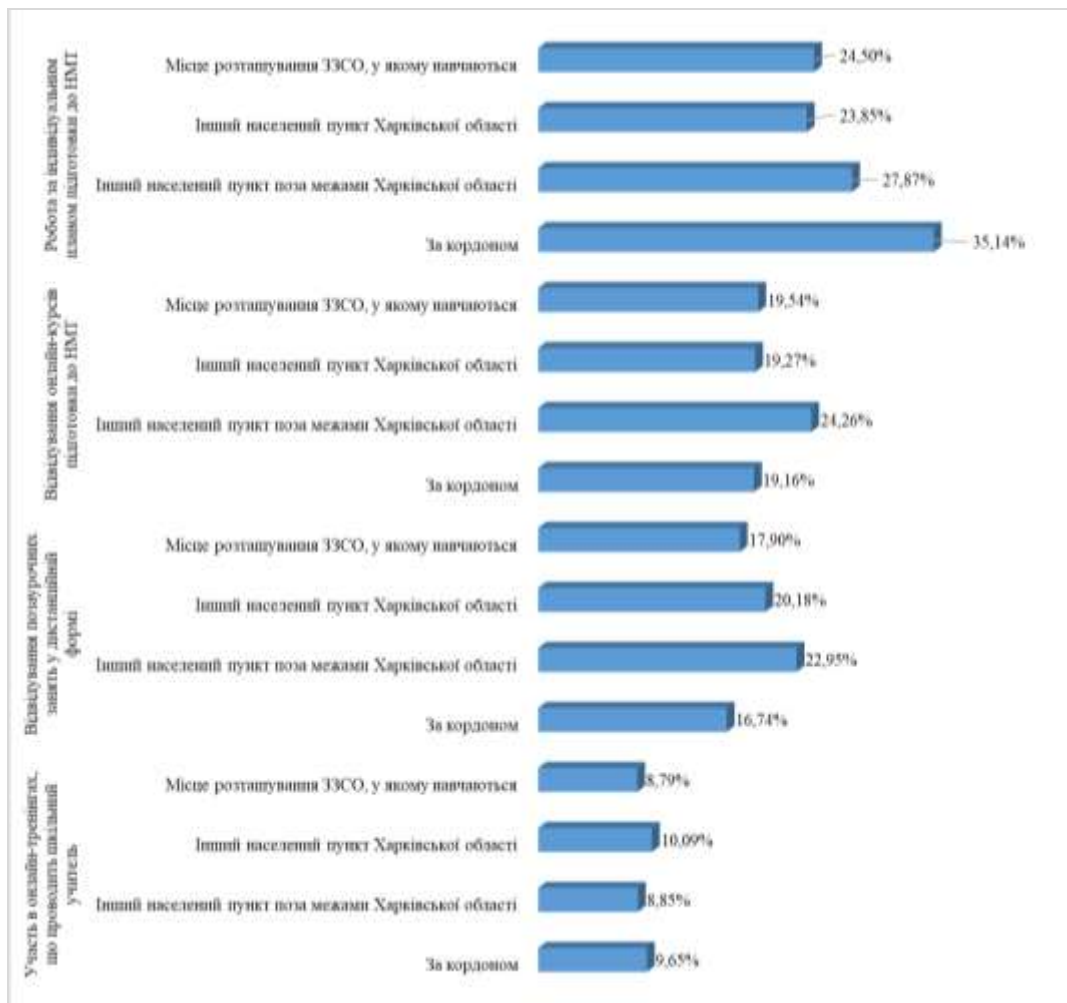

Рис. 5.106. Підготовка учнів 11 класів до НМТ з історії України (за місцем перебування респондентів)

Більша кількість одинадятикласників за кордоном працює за індивідуальним планом підготовки НМТ (більше третини),
 відвідує онлайн-курси підготовки до НМТ (кожен четвертий),
 тоді як учні, які перебувають поза межами Харківської області в Україні, частіше відвідують позаурочні заняття в дистанційній формі (23 %) – рис. 5.106.

5.2.3.4. Ставлення учнів 11 класів до чинників, що впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ

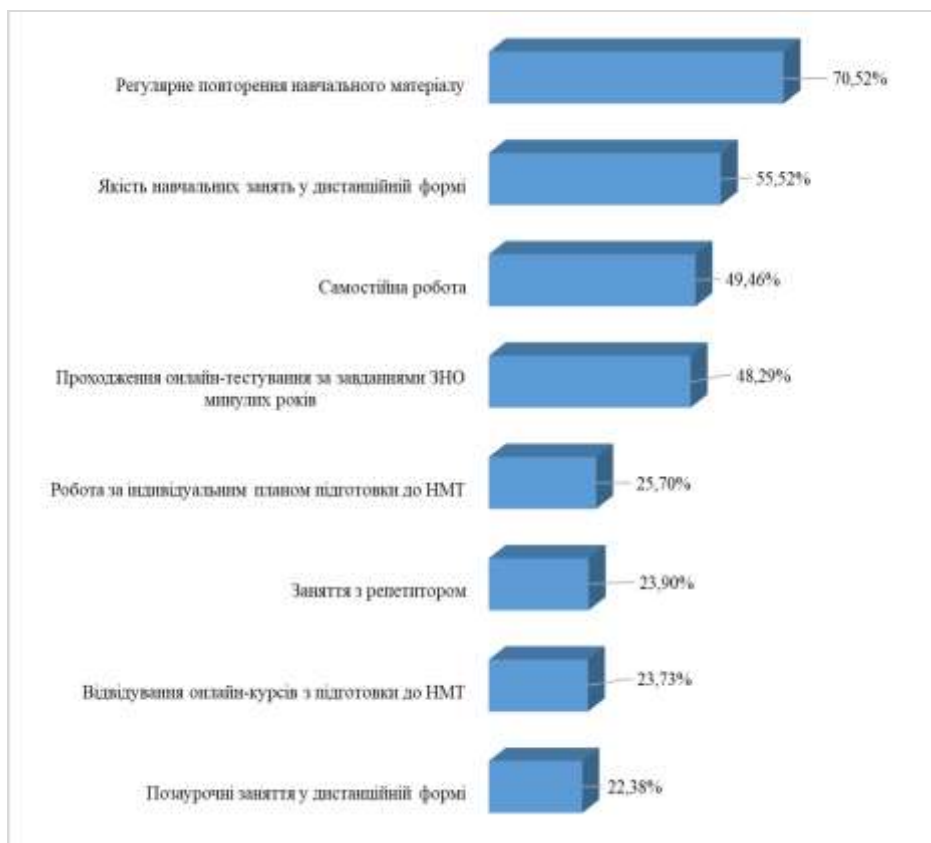

Рис. 5.107. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з історії України

Найбільш суттєвим чинником, що впливає на рівень підготовки до НМТ з історії України, учні 11 класів визначили регулярне повторення навчального матеріалу (71 %).

Другим за значимістю таким чинником, на думку одинадцятикласників, є якість навчальних занять у дистанційній формі (56 %), а наступними – самостійна робота (49 %) та проходження онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років (48 %).

Кожен четвертий респондент вважає, що на рівень підготовки до НМТ істотно впливає робота за індивідуальним планом, заняття з репетитором, відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ, а **22 %** – указали на позаурочні заняття у дистанційній формі (рис. 5.107).

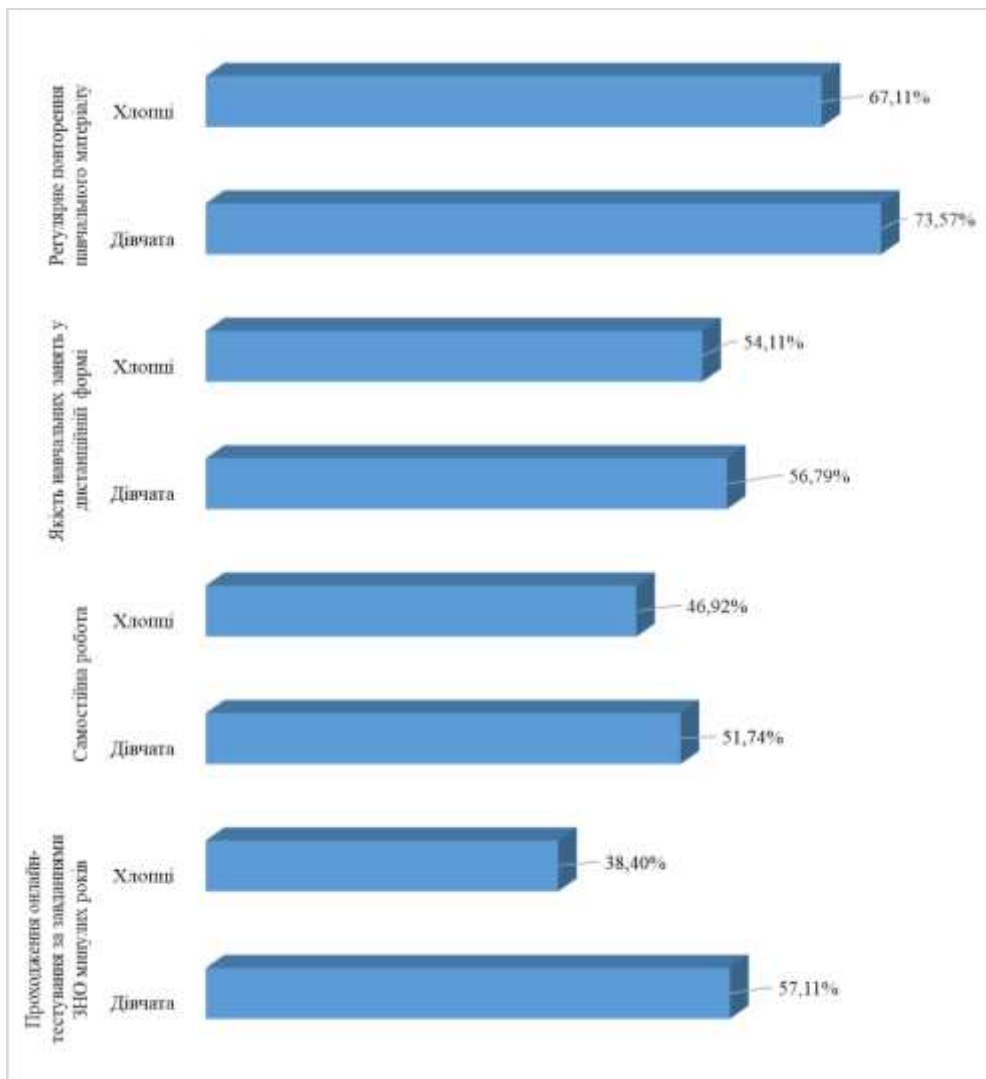

Рис. 5.108. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з історії України (за статтю)

Більша кількість дівчат, ніж хлопців вважає, що на рівень їхньої підготовки до НМТ з історії України суттєво впливають регулярне повторення навчального матеріалу (майже три чверті опитаних), якість навчальних занять у дистанційній формі (57 %), самостійна робота (52 %) та проходження тестування за завданнями ЗНО минулих років (57 %).

Слід зазначити, що на такі чинники підготовки до НМТ, як самостійна робота, указали **менше половини** хлопців, а на проходження онлайн-тестування – **більше третини** (рис. 5.108).

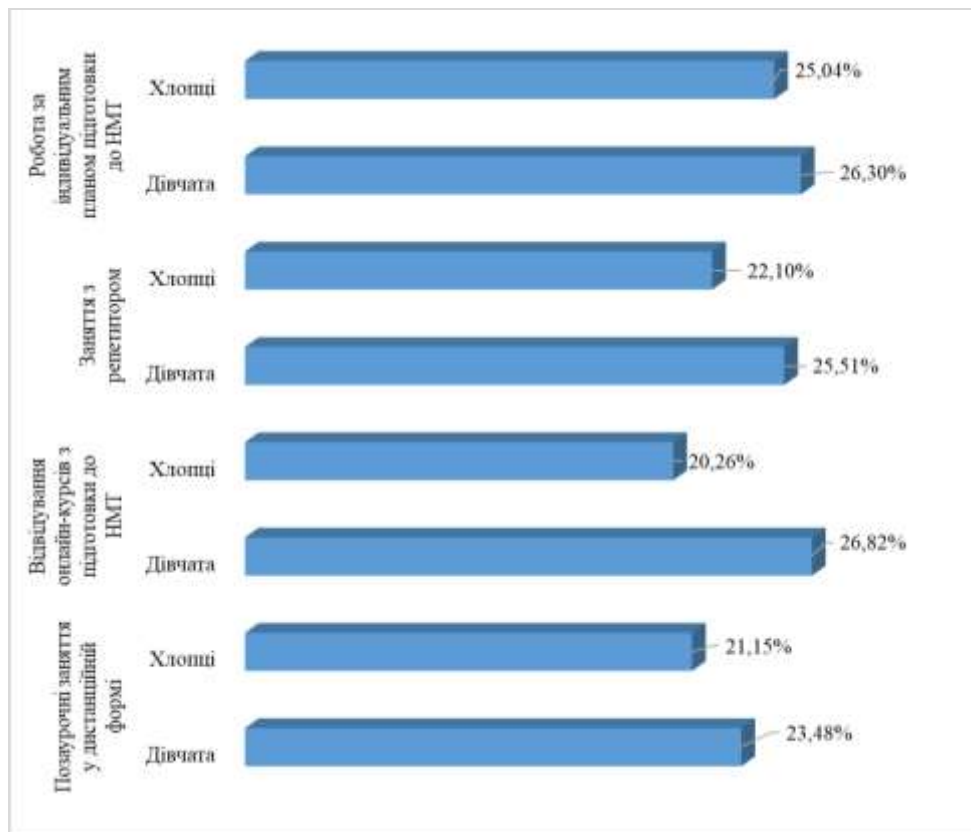

Рис. 5.109. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з історії України (за статтю)

Більше дівчат, ніж хлопців до чинників, що суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з **історії України** віднесли роботу за індивідуальним планом (кожна четверта),

заняття з репетитором (кожна четверта),

відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ (кожна четверта)

та позаурочні заняття у дистанційній формі (кожна четверта)

– рис. 5.109.

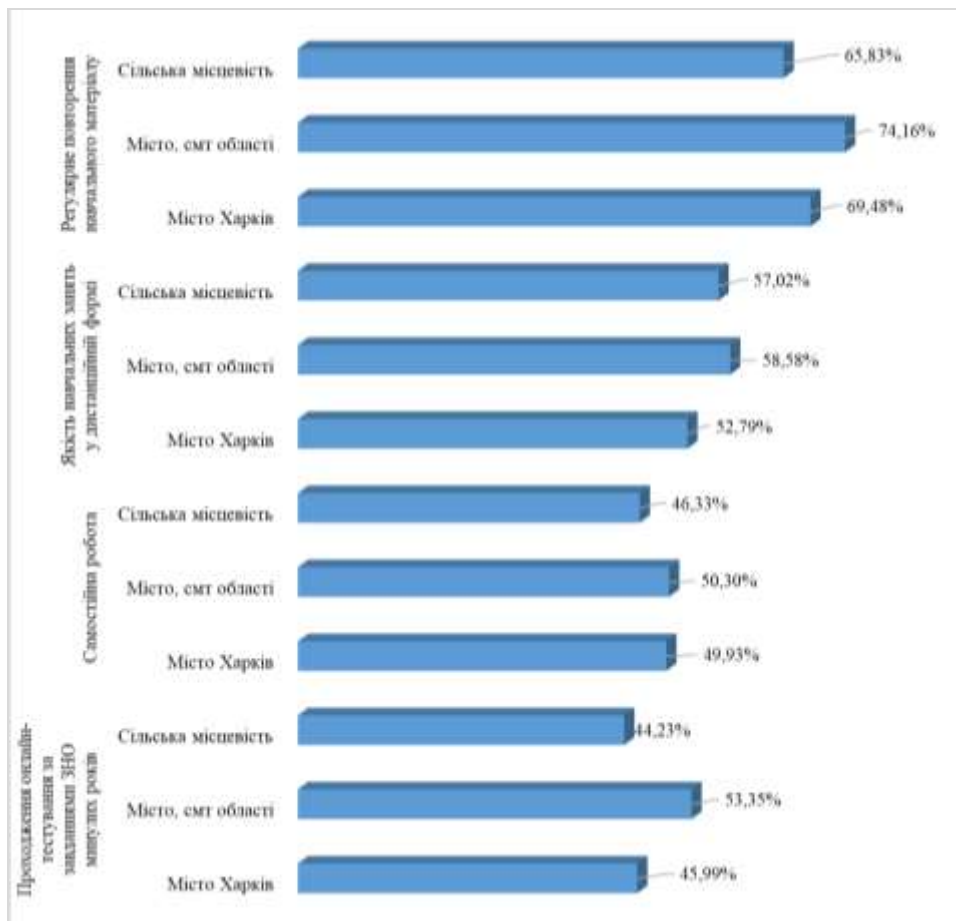

Рис. 5.110. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з історії України (за місцем розташування ЗЗСО)

Три чверті учнів 11 класів ЗЗСО міст, селищ міського типу та **дві третини** – сільської місцевості та міста Харкова вважають, що на рівень їхньої підготовки до НМТ з **історії України** найбільш впливає регулярне повторення навчального матеріалу.

У містах, селищах міського типу більше одинадцятикласників віддали перевагу якості навчальних занять у дистанційній формі (59 %) та онлайн-тестуванню за завданнями ЗНО минулих років (53 %).

У ЗЗСО міст, селищ міського типу та міста Харкова **кожен другий** респондент до чинників, що суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ, відніс самостійну роботу (рис. 5.110).

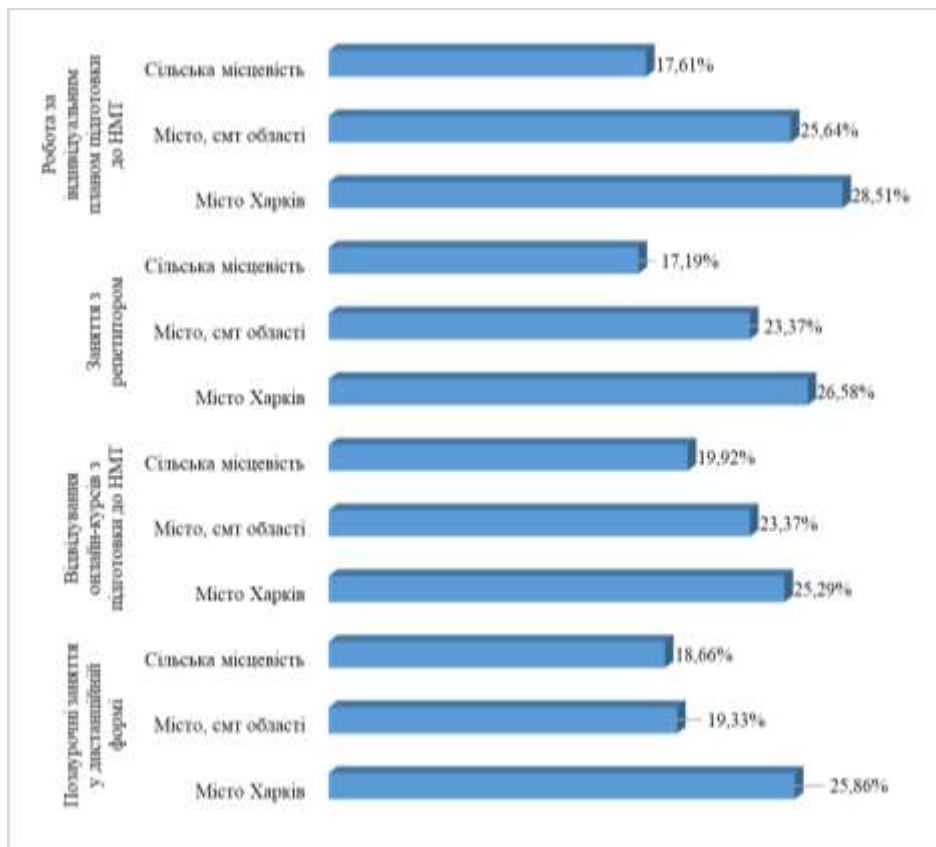

Рис. 5.111. Чинники, які, на думку учнів ІІ класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з історії України (за місцем розташування ЗЗСО)

У ЗЗСО міста Харкова більше одинадцятикласників, які вважають, що на рівень підготовки до НМТ з **історії України** суттєво впливають

робота за індивідуальним планом підготовки до НМТ (29 %),

заняття з репетитором (майже кожен четвертий),

відвідування позаурочних занять у дистанційній формі (кожен четвертий)

та відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ (кожен четвертий) – рис. 5.111.

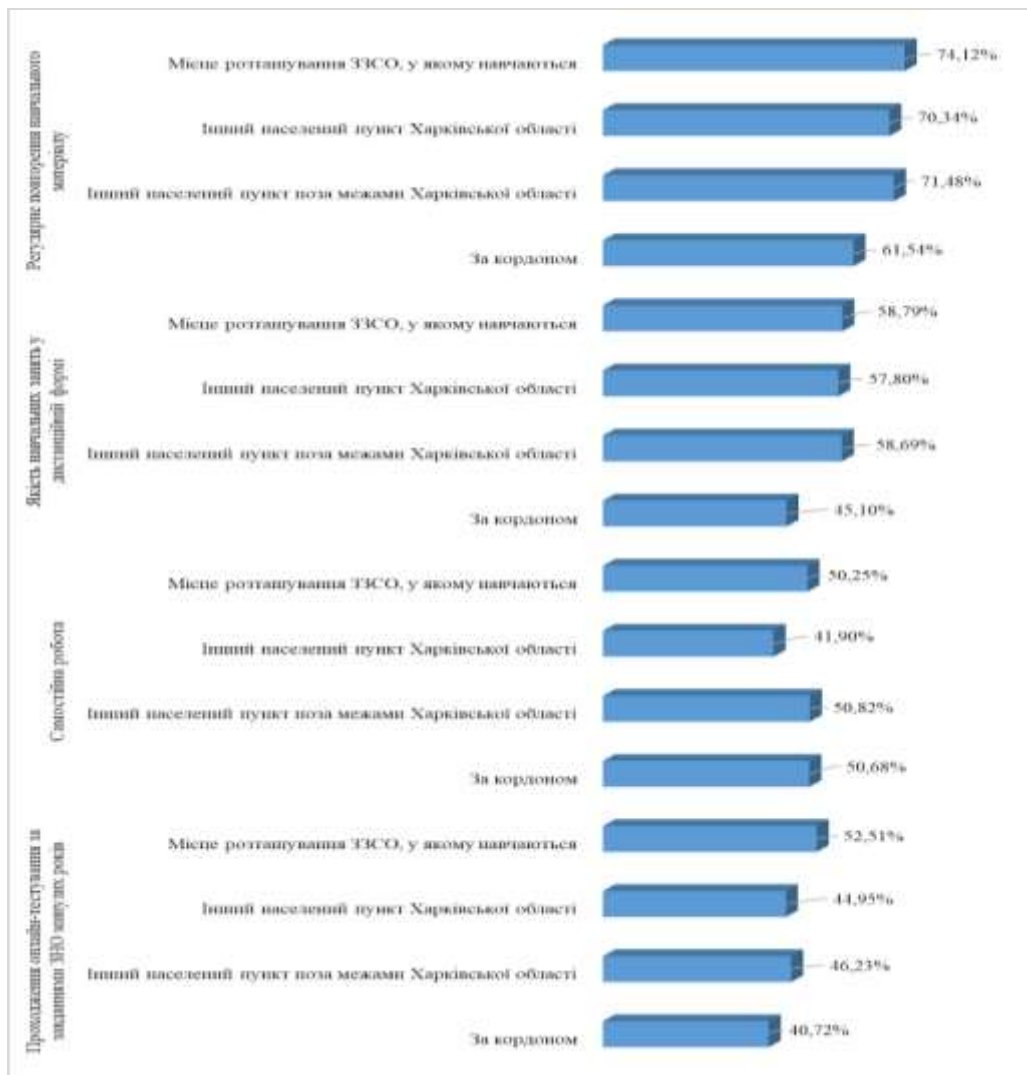

Рис. 5.112. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з історії України (за місцем перебування респондентів)

Понад 70 % учнів 11 класів, які перебувають в Україні, вважають, що на рівень їхньої підготовки до НМТ з історії України суттєво впливає регулярне повторення навчального матеріалу,

а **близько 60 %** віддали перевагу якості навчальних занять у дистанційній формі (для порівняння: серед учнів, які знаходяться за кордоном такі відповіді надали відповідно **62 %** і **45 %** респондентів).

Кожен другий одинадцятикласник за місцем розташування ЗЗСО, поза межами Харківської області або за кордоном суттєвим чинником якісної підготовки до НМТ вбачає самостійну роботу.

Більше учнів 11 класів за місцем розташування ЗЗСО акцентували увагу на важливості проходження онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років (**53 %**). **Найменше** таких респондентів серед одинадцятикласників, які перебувають за кордоном (**41 %**) – рис. 5.112.

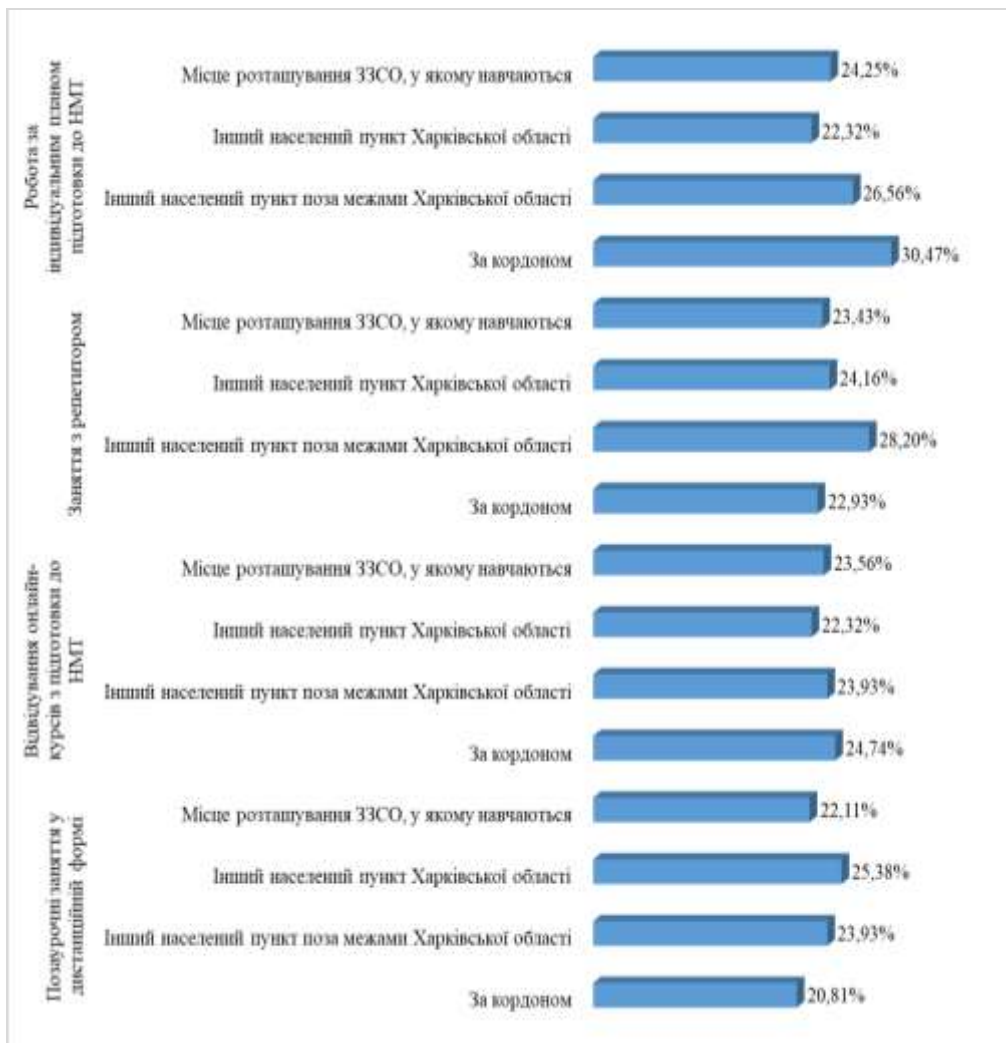

Рис. 5.113. Чинники, які, на думку учнів 11 класів, суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з історії України (за місцем перебування респондентів)

Більша кількість учнів, які перебувають *поза межами Харківської області в Україні*, до чинників, що суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ з *історії України*, віднесли заняття з репетитором (28 %), відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ (кожен четвертий).

Разом із тим серед одинадцятикласників *за кордоном* **найбільше** респондентів, які такими чинниками вважають роботу за індивідуальним планом підготовки до НМТ (30 %),

а серед учнів, які знаходяться в *іншому населеному пункті Харківської області*, – відвідування позаурочних занять у дистанційній формі (кожен четвертий) – рис. 5.113.

Висновки до розділу 5

1. Регіональне моніторингове дослідження готовності учнів 11 класів до НМТ з *української мови, математики та історії України* проводилося в березні 2023 року та включало *анкетування* одинадцятикласників щодо особливостей підготовки до НМТ та *тестування* за завданнями ЗНО минулих років, що за структурою та форматом аналогічні НМТ-2023.

2. У дослідженні взяли участь **понад 4 000** учнів 11 класів ЗЗСО Харківської області, **майже половину** яких склали здобувачі освіти закладів освіти *міста Харкова, третину – міст, селищ міського типу. Кожен шостий – учень ЗЗСО сільської місцевості.*

3. Більшість учнів 11 класів задоволені рівнем своєї підготовки з української мови, історії України та математики. При цьому **найбільше – з української мови (73 %), найменше – з математики (60 %).**

4. *Хлопці* більш задоволені рівнем своєї підготовки з математики, історії України, ніж *дівчата,* та висловлюють більшу впевненість, що зможуть якісно підготуватися до НМТ з цих навчальних предметів. Разом із тим *дівчата* більш упевнені у можливості якісно підготуватися до НМТ з *української мови.*

5. У ЗЗСО *міста Харкова* більше учнів задоволені рівнем своєї підготовки з математики, а в *сільській місцевості – з історії України.* Учні *селищ міського типу та міста Харкова* більш упевнені, що зможуть якісно підготуватися до НМТ з *усіх трьох* навчальних предметів.

6. **Найменш** задоволені рівнем своєї підготовки з *усіх трьох* навчальних предметів учні, які перебувають *за кордоном.* Вони менш упевнені, що зможуть якісно підготуватися до НМТ з *української мови та історії України.* Разом із тим серед учнів, які знаходяться в *іншому населеному пункті Харківської області, найменше* тих, хто впевнений у можливості якісної підготовки до НМТ з *математики.*

7. Підготуватися до складання НМТ учням 11 класів допомагає шкільний учитель. Для успішного проходження тестування учні також готуються самостійно. При цьому певна частка одинадцятикласників користується послугами репетитора (**30 % – з математики, кожен п'ятий – з української мови, кожен шостий – з історії України**), а кожному десятому – допомагають батьки.

Серед *дівчат* більше тих, хто готується до НМТ самостійно або відвідує заняття з репетиторами, тоді як **більшій кількості хлопців** допомагають батьки.

У *сільській місцевості та містах, селищах міського типу* більша кількість учнів при підготовці до НМТ розраховує на шкільного вчителя, у ЗЗСО *міст,*

селищ міського типу – самостійній підготовці до НМТ, тоді як у місті Харкові – заняттям з репетитором.

8. Серед учнів 11 класів, які перебувають за місцем розташування ЗЗСО, більша кількість отримує допомогу від шкільного вчителя, тоді як серед одинадцятикласників за кордоном більша частка готується самостійно. Учні, які знаходяться в іншому населеному пункті поза межами Харківської області, частіше звертаються до репетитора.

9. Більшість учнів 11 класів (**понад 60 %**) відповіли, що готуються до НМТ на уроках під час дистанційного навчання. Серед форм підготовки до НМТ одинадцятикласники надають перевагу регулярному повторенню навчального матеріалу, самостійному проходженню онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років та онлайн-тестування за завданням учителя.

Дівчата частіше за хлопців регулярно повторюють навчальний матеріал, самостійно проходять онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років, беруть участь в онлайн-тестуванні за завданням учителя, відвідують онлайн-курси підготовки до НМТ та позаурочні заняття у дистанційній формі. Проте більша частка *хлопців* працює за індивідуальним планом підготовки до НМТ.

Учні ЗЗСО *міст, селищ міського типу* частіше віддають перевагу регулярному повторенню навчального матеріалу, самостійному проходженню онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років, онлайн-тестуванню за завданням учителя, відвідуванню онлайн-курсів підготовки до НМТ. Однак більша частка учнів *міста Харкова* відвідує позаурочні заняття у дистанційній формі та працює за індивідуальним планом підготовки до НМТ.

Більша частка учнів, які перебувають за місцем розташування ЗЗСО, регулярно повторює навчальний матеріал, в іншому населеному пункті поза межами Харківської області – відвідує онлайн-курси підготовки до НМТ та позаурочні заняття в дистанційній формі, а за кордоном – працює за індивідуальним планом.

10. На думку учнів 11 класів, *найбільш впливає на рівень їхньої підготовки до НМТ* регулярне повторення навчального матеріалу. Наступними за вагомістю чинниками учні назвали якість навчальних занять у дистанційній формі, проходження онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років та самостійну роботу. Заняттям з репетитором надає перевагу **кожен третій** учень – з **математики, 28 %** – з **української мови, кожен четвертий** – з **історії України**.

До чинників, що *суттєво впливають на рівень їхньої підготовки до НМТ*, більше *дівчат*, ніж *хлопців* віднесли регулярне повторення навчального матеріалу, якість навчальних занять у дистанційній формі, позаурочні заняття у дистанційній формі, заняття з репетитором, проходження онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років, відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ, самостійну роботу.

У ЗЗСО *міст, селищ міського типу* більше учнів такими чинниками вважають регулярне повторення навчального матеріалу, якість навчальних

занять у дистанційній формі, проходження онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років, тоді як у ЗЗСО міста Харкова більша частка назвала заняття з репетитором, позаурочні заняття у дистанційній формі, відвідування онлайн-курсів з підготовки до НМТ, самостійну роботу та роботу за індивідуальним планом підготовки до НМТ.

Серед учнів, які перебувають за місцем розташування ЗЗСО, більше респондентів віддали перевагу регулярному повторенню навчального матеріалу, якості навчальних занять у дистанційній формі; в іншому населеному пункті поза межами Харківської області, – заняттям з репетитором; за кордоном – самостійній роботі та роботі за індивідуальним планом. Також для більшості учнів, які перебувають за місцем розташування ЗЗСО або іншому населеному пункті поза межами Харківської області, вагомим чинником якісної підготовки до НМТ є проходження онлайн-тестування за завданнями ЗНО минулих років.

11. Результати тестування учнів 11 класів за завданнями ЗНО минулих років, що мали структуру, аналогічні до завдань НМТ-2023, показали, що більшість одинадцятикласників впоралися із завданнями ЗНО минулих років з **української мови, історії України та математики. Найкраще** учні виконали завдання з **української мови** (близько 40 % отримали від 160 до 200 балів), **найгірше** – з **математики** (майже кожен четвертий). З **історії України** такі результати мав **кожен третій** учень. З **математики** **5 %** учнів узагалі не склали тест (за шкалою від 100 до 200 балів).

12. **Найкраще** учні 11 класів впоралися із завданнями з **вибором однієї відповіді з української мови** – з **орфографії** на правопис е, и в коренях і суфіксах слова; з **морфології** на правильне вживання дієслівних форм та з синтаксису на однорідні члени речення; **історії України** – на **знання історичних фактів та подій** з тем «Початок Української революції»), «Україна в перші повоєнні роки»; **математики** – з **алгебри** на вибіркові характеристики, функціональну залежність, з **геометрії** – на паралелепіпед, кулю, прямокутники та їх властивості.

Загальні висновки

1. У 2022/2023 навчальному році регіональні моніторингові дослідження якості освіти були спрямовані на вивченні окремих аспектів освітньої діяльності в закладах дошкільної та загальної середньої освіти сучасних умовах та надання підтримки педагогічним працівникам з питань організації та здійснення освітнього процесу в дистанційній формі.

2. У дослідженнях взяли участь **312** педагогічних працівників із **39** закладів дошкільної освіти (ЗДО), **520** учителів 4, 5 класів, **7 614** учнів 4, 8 11 класів із **278** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) – усього: **8 446** осіб.

3. У закладах дошкільної освіти потребує уваги створення безпечного соціально-освітнього простору, формування бібліотеки онлайн-матеріалів для дітей та їхніх батьків, використання таких форм онлайн-комунікацій, як відеоконференції та здійснення анкетування.

4. Під час дистанційного навчання недостатня увага в закладах загальної середньої освіти приділяється індивідуальним завданням та завданням з поступовим підвищенням рівня складності. Є необхідність у посиленні індивідуальної роботи з учнями, здійсненні учнями самоконтролю.

5. Серед чинників, що суттєво впливають на якість дистанційного навчання, учителі початкових класів менше значення надають рівню мотивації учнів до дистанційного навчання, сформованості в учнів навичок самостійного опанування матеріалу, ніж рівню включеності батьків в освітній процес дітей в умовах дистанційного навчання. Недостатня увага в закладах освіти приділяється індивідуальній роботі з учнями.

6. Учителі 5 класів не завжди пропонують учням завдання, що містять критерії оцінювання результатів навчання учнів. Потребує уваги в закладах освіти простеження вчителями індивідуальної освітньої траєкторії учнів під час дистанційного навчання

7. Серед елементів формуального оцінювання, що впроваджуються вчителями на уроках в 5 класах, перевага надається самооцінюванню та взаємооцінюванню, тоді як залишає поза увагою організацію зворотного зв'язку, вироблення зрозумілих цілей.

8. Учні базової школи стикаються з труднощами при виконанні завдань з читання – на знаходження необхідної прямо висловленої інформації та формування умовиводів на основі множинного тексту, математики – на застосування математичних фактів, понять, процедур і міркувань, математичне формулювання ситуацій, встановлення зв'язків між даними умови задачі при розв'язуванні стандартних завдань, природничих дисциплін – на наукове пояснення явищ, оцінювання й розроблення наукового завдання.

9. Для учнів 11 класів найбільш складними завданнями ЗНО залишаються завдання з української мови – з вибором кількох відповідей з 5-ти із синтаксису на іменний складний присудок, складнопідрядне речення та на встановлення відповідності – з логічності мовлення на подібність синтаксичних

значень фрагментів простих і складних речень; історії України – на встановлення відповідності між іменем діячів та фактами їхньої біографії, що передбачало роботу з візуальними джерелами, з теми «Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.», між явищем соціально-економічного життя та історичним періодом з теми «Україна в перші повоєнні роки. Україна в умовах десталінізації. Україна в період загострення кризи радянської системи. Становлення України як незалежної держави» та встановлення послідовності історичних подій на роботу з історичними джерелами з теми «Українські землі наприкінці XVII – в першій половині XVIII ст.»; математики – з вибором кількох відповідей з 5-ти із геометрії на прямі та площини у просторі; на встановлення відповідності – з алгебри на перетворення виразів; з короткою відповіддю – з алгебри на похідну функції.

Пропозиції керівникам закладів дошкільної освіти

1. Довести до відома вихователів результати регіонального моніторингу якості освітньої діяльності в ЗДО.
2. Проаналізувати в закладах дошкільної освіти, що здійснюють освітню діяльність у дистанційній формі, якість налагодження комунікації учасників освітнього процесу, застосування ресурсів та ефективних форм онлайн-комунікації, надання вихователями підтримки сім'ям, які виховують дітей раннього та дошкільного віку. Із цією метою можна використати запитання анкети, що пропонувалися в межах регіонального моніторингового дослідження.
3. На основі проведеного аналізу визначити завдання щодо підвищення якості освітньої діяльності в ЗДО в умовах дистанційної освіти.
4. Більшу увагу приділяти використанню вихователями ЗДО онлайн-сервісів для проведення конференцій (Zoom, Google Meet), здійсненню анкетування батьків вихованців щодо виявлення їхніх освітніх потреб, наданню допомоги сім'ям дітей раннього та дошкільного віку з питань створення безпечного соціально-освітнього простору.
5. Посилити роботу щодо формування вихователями ЗДО бібліотеки онлайн-матеріалів для дітей та їхніх батьків.
6. Організувати надання вихователям ЗДО допомоги з питань використання різних онлайн-ресурсів та форм онлайн-комунікацій у роботі з вихованцями та їхніми батьками, створення безпечного соціально-освітнього простору.
7. Із метою вдосконалення здоров'язбережувальної, проєктувальної професійних компетентностей педагогічних працівників закладів дошкільної освіти щодо створення безпечного освітнього простору в сучасних умовах сприяти ознайомленню вихователів з матеріалами вебконсультації від 17.01.2023 за темою «Створення безпечного освітнього простору в сучасних умовах діяльності закладу дошкільної освіти», що розміщені на сайті Академії в розділі «Науково-методична робота», підрозділі «Дошкільна освіта».

Пропозиції керівникам закладів загальної середньої освіти

1. Довести до відома педагогічних працівників результати дослідження особливостей дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти, діяльності вчителів 5 класів у сучасних умовах, сформованості читацької, математичної компетентності та компетентності в галузі природничих наук, готовності учнів до виконання завдань НМТ з української мови, математики, історії України, що здійснювалися в межах регіонального моніторингу якості освіти.

2. Проаналізувати в закладах загальної середньої освіти:

- використання засобів для дистанційного навчання учнів початкових класів, ефективність комунікації учителів з учнями та їхніми батьками, чинники, що впливають на якість дистанційного навчання в початковій школі;
- ефективність використання вчителями онлайн-сервісів та інструментів, форм організації освітнього процесу, прийомів дистанційного навчання;
- характер взаємодії учасників освітнього процесу;
- відстеження результатів навчання учнів у дистанційній формі.

За підсумками аналізу спланувати заходи щодо підвищення якості освітньої діяльності.

3. Рекомендувати вчителям до використання електронний посібник «Використання освітніх онлайн-матеріалів: сучасні підходи і технології Нової української школи» <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/metodychni-rekomendacziyi.pdf>

4. Із метою підвищення рівня організації та здійснення освітньої діяльності в дистанційній формі:

4.1. Більшу увагу під час дистанційного навчання приділяти проведенню онлайн-форумів та конференцій, організації дослідницької та пошукової діяльності.

4.2. Посилити в закладах освіти індивідуальну роботу з учнями під час дистанційного навчання.

4.3. Забезпечити систематичне здійснення учнями самоконтролю в процесі дистанційного навчання.

4.4. Акцентувати увагу вчителів на необхідності частішого застосування в освітньому процесі в дистанційній формі індивідуальних завдань та завдань з поступовим підвищенням рівня складності.

4.5. Організувати надання допомоги вчителям з питань організації дослідницької та пошукової діяльності, індивідуальної роботи учнів, використання прийомів самоконтролю учнів під час дистанційного навчання.

5. Для покращення якості дистанційного навчання в початковій школі:

5.1. Використовувати онлайн-сервіси для створення інтерактивних вправ (LearningApps – <https://learningapps.org/>, Kahoot! – <https://kahoot.com/mobile-app/>, онлайн конструктор опитувань та тестів – <https://onlinetestpad.com/ua>, Flipgrid (сервіс для відео-спілкування учасників освітнього процесу) – <https://info.flip.com/en-us/blog.html>) із метою підвищення мотивації учнів початкових класів до дистанційного навчання, розвитку їх цифрової компетентності.

5.2. Більшу увагу під час дистанційного навчання приділяти використанню завдань для самостійного виконання, індивідуальній роботі з учнями, перегляду учнями відеозаписів уроків, навчальних матеріалів інших учителів в інтернеті та відеозаписи «Всеукраїнської школи онлайн».

5.3. Надавати допомогу вчителям у підготовці відеороликів із роз'ясненнями нових тем з навчальних предметів та розміщенню їх на каналі YouTube.

5.4. У межах вивчення якості проведення вчителями початкових класів уроків у дистанційній формі використовувати форму вивчення педагогічної діяльності, рекомендовану Державною службою якості освіти України (Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О., Ліннік О.О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. – 2-ге видання, перероб. і доп. – Київ, Державна служба якості освіти, 2021 – 350 с. (стор. 68-76). URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/Abetka_dyrektora_2021_SQE_SURGe.pdf). Особливу увагу звернути на використання вчителями початкових класів освітніх ресурсів та завдань.

5.5. Спланувати вивчення рівня сформованості інформаційно-цифрової компетентності вчителів початкових класів (зокрема, здатності ефективно використовувати та створювати електронні (цифрові) освітні ресурси, застосовувати цифрові технології в освітньому процесі).

5.6. Проводити роз'яснювальну роботу з батьками щодо організації дистанційного навчання учнів удома: знайомити з розкладом навчальних занять, надавати рекомендації щодо облаштування робочого простору, пояснювати особливості дистанційного навчання, використання онлайн-ресурсів та інструментів в освітньому процесі.

5.7. Із метою діагностування освітніх втрат постійно відстежувати динаміку навчальних досягнень учнів, своєчасно надавати індивідуальну допомогу кожному учневі.

6. У роботі з учителями, які працюють за новим Державним стандартом базової середньої освіти:

6.1. Акцентувати увагу на важливості використанні вчителями завдань, що містять критерії оцінювання результатів їхнього навчання (на уроках *української мови, математики, предметів громадянської та історичної галузі, предметів природничої галузі*), завдань, що сприяють формуванню суспільних цінностей (на уроках *математики* та *предметів природничої галузі*), презентацій (на уроках *математики*), а також таких елементів

формувального оцінювання, як організація зворотного зв'язку, вироблення зрозумілих цілей.

6.2. Надавати підтримку зі створення та використання власних освітніх ресурсів.

6.3. Організувати методичну допомогу з питань формувального оцінювання, відстеження індивідуальної освітньої траєкторії учнів під час використання технології дистанційного навчання, здійснення інноваційної діяльності.

6.4. Сприяти участі вчителів в обласних методичних заходах, спрямованих на підвищення їх предметно-методичної (здатності добирати та використовувати сучасні та ефективні методики та технології навчання, виховання і розвитку учнів) та інформаційно-цифрової (здатності ефективно використовувати наявні та створювати нові цифрові освітні ресурси, використовувати цифрові технології в освітньому процесі), оцінювально-аналітичної (здатності забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів) професійних компетентностей.

6.5. У межах самооцінювання освітніх і управлінських процесів, внутрішньої системи забезпечення якості освіти використовувати форму вивчення педагогічної діяльності, рекомендовану Державною службою якості освіти України, що включає перелік тверджень для самоаналізу вчителем/вчителькою власної професійної діяльності та вивчення освітніх ресурсів та завдань, що використовують учителі під час застосування технологій дистанційного навчання.

6.6. Здійснювати аналіз ефективності використання вчителями в освітній діяльності освітніх ресурсів та інформаційно-комунікаційних технологій (зокрема *під час проведення навчальних занять* та для зворотного зв'язку з учнями), медіаресурсів та освітніх технологій відповідно до умов, що склалися.

7. Для розвитку в учнів базової школи читацької, математичної компетентності та компетентності в галузі природничих наук, реалізації компетентнісного підходу до оцінювання результатів навчання учнів:

7.1. У межах вивчення якості проведення навчальних занять у базовій школі (в тому числі в дистанційній формі) відстежувати використання вчителями завдань, спрямованих на розвиток ключових компетентностей учнів, визначених Державним стандартом базової середньої освіти.

7.2. Більшу увагу приділяти в освітньому процесі завданням з **читання** з використанням множинних текстів, на знаходження інформації, що міститься в різних частинах тексту або кількох текстах, аналіз змісту та форми тексту, формулювання умовиводів; з **математики** – на застосування математичних фактів, понять, процедур і міркувань, математичне формулювання ситуацій, встановлення зв'язків між даними умови задачі при розв'язуванні стандартних завдань; з **природничих дисциплін** – на оцінювання й розроблення наукового завдання.

7.3. Використовувати завдання компетентнісні завдання PISA:

- **читання:** <https://cutt.ly/GGS6dlp>
- **математика:** <https://cutt.ly/eGS6Ect>
- **природничі дисципліни:** <https://cutt.ly/PGS6PZW>

7.4. Застосовувати в умовах дистанційного навчання застосовувати різні онлайн-сервіси для створення інтерактивних вправ, зокрема: LearningApps (<https://learningapps.org/>), Kahoot (<https://kahoot.com/>), Classtime (<https://www.classtime.com/uk>), Canva (<https://www.canva.com/uk ua/>) тощо.

7.5. Надавати вчителям допомогу з питань розробки та використання в освітньому процесі компетентнісних завдань, реалізації компетентнісного підходу до оцінювання результатів навчання учнів. Із цією метою можна використовувати такі матеріали Українського центру оцінювання якості освіти:

- PISA: читацька грамотність / уклад. Т.С. Вакуленко, С.В. Ломакович, В.М. Терещенко. – К. : УЦОЯО, 2017. – 123 с.: http://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/PISA_Reading.pdf

- PISA: математична грамотність / уклад. Т.С. Вакуленко, В.П. Горох, С.В. Ломакович, В.М. Терещенко; перекл. К.Є. Шумова. – К. : УЦОЯО, 2018. – 60 с.: http://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/Math_PISA_Framework.pdf

- PISA-2022: рамковий документ з математики (драфт, друга редакція) / пер. з англ. К. Шумової ; наук. ред. Т. Вакуленко, В. Горох, С. Раков, В. Терещенко ; передмова Т. Вакуленко, В. Терещенко. Київ : Український центр оцінювання якості освіти, 2021. 97 с.: http://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/pisa_2022_ramkovyj_dokument_matematyka.pdf

- PISA: природничо-наукова грамотність / уклад. Т.С. Вакуленко, С.В. Ломакович, В.М. Терещенко, С.А. Новікова; перекл. К.Є. Шумова. – К. : УЦОЯО, 2018. – 119 с.: http://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/Science_PISA_UKR.pdf

8. *Із метою якісної підготовки учнів 11 класів до НМТ*

8.1. Проаналізувати ефективність використання в закладі освіти різних форм підготовки до НМТ. Визначити ризики, що заважають якісній підготовці випускників ЗЗСО до вступних випробувань, та шляхи їх подолання.

8.2. Надавати перевагу при підготовці до НМТ індивідуальній роботі з учнями, що передбачає роботу за індивідуальним планом, складеним за результатами діагностики рівня готовності одинадцятикласників до виконання завдань НМТ.

8.3. Серед форм підготовки до НМТ більшу увагу приділяти проведенню позаурочних занять у дистанційній формі та онлайн-тренінгів з підготовки до НМТ.

8.4. Проаналізувати разом з учнями 11 класів завдання, які виявилися найбільш складними для учасників регіонального моніторингу в 2023 році. У межах підготовки до НМТ запропонувати учням аналогічні завдання.

8.5. При підготовці до НМТ використовувати завдання ЗНО минулих років розміщених на сайті Українського центру оцінювання якості освіти <https://testportal.gov.ua/testy-mynulyh-rokiv/> та osvita.ua <https://zno.osvita.ua/>

Результати виконання учнями 8 класів завдань PISA з читання, математики, природничих дисциплін

1. Завдання з читання

Завдання 1

КУРЯЧИЙ ФОРУМ

Уявіть, що ви в гостях у родичів, які нещодавно переїхали на ферму, щоб розводити курей. Ви ставите своїй тітці запитання: «Як ви навчилися розводити курей?»

Вона відповідає: «Ми поговорили з багатьма людьми, які розводять курей. Крім того, багато ресурсів про це є в інтернеті. Наприклад, є форум «Здорові кури», який я люблю відвідувати. Це дуже допомогло мені нещодавно, коли одна з моїх курочок поранила лапку. Я покажу тобі своє листування на форумі».

«Форум «Здорові кури»

Використання аспірину для допомоги курям

 Верба_88 АВТОР ТЕМИ 28 жовтня, 18:12

Усім привіт!

Чи можу я дати своїй курці аспірин? Їй 2 роки, і, мені здається, вона поранила лапку. Я не зможу піти до ветеринара до понеділка, на телефонні дзвінки він не відповідає. А я бачу, що курочці дуже боляче. Перш ніж ми потрапимо до ветеринара, я б хотіла дати їй ліки, щоб їй стало легше. Дякую за допомогу!

 НеляВ79 28 жовтня, 18:36

Не знаю, чи безпечно давати курям аспірин. Я завжди раджуся з ветеринаром, перш ніж давати ліки своїм пташкам. Адже деякі ліки, які є безпечними для людей, можуть бути дуже небезпечними для птахів.

Марічка

28 жовтня, 18:52

Я давала аспірин одній зі своїх курочок, коли вона поранилася. Жодних проблем не було. Наступного дня я поїхала до ветеринара, але їй уже стало краще. На мою думку, небезпечно давати занадто багато, так що не перевищуй дозування! Сподіваюся, що їй полегшало!

Пташині_Пропозиції

28 жовтня, 19:07

Вітаю! Не забудьте заглянути до мене, щоб дізнатися про мої пропозиції щодо дуже низьких цін на всю продукцію для птахів. Прямо зараз у мене великий розпродаж!

Борис

28 жовтня, 19:15

Підкажіть, будь ласка, як зрозуміти: хвора курочка чи ні? Дякую.

Лео

28 жовтня, 19:21

Доброго дня, Вербо!

Я ветеринар, який спеціалізується на птахах. Можна дати травмованому птаху аспірин, якщо Ви бачите, що йому боляче. Прописуючи птахам аспірин, я дотримуюся інструкцій, опублікованих у книзі «Клінічна медицина птахів». Доза для курей – 5 мг аспірину на кілограм маси птаха. Ви можете давати таку дозу 3 – 4 рази на день, доки не відвідаєте ветеринара. Але дуже важливо, щоб потім Ви все-таки потрапили до нього обов'язково.

Успіхів!

Запитання 1. Що хоче дізнатися Верба_88?

- A.** Чи може вона дати аспірин травмованій курці?
- B.** Як часто вона може давати аспірин травмованій курці?
- C.** Як зв'язатися з ветеринаром стосовно травмованої курки?
- D.** Чи може вона визначити, наскільки боляче травмованій курці?

Характеристика завдання	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
			A	B	C	D	
Передача буквального змісту	A	0,62	94,81	2,34	1,60	0,63	94,81

Запитання 2. Чому Верба_88 вирішила поставити своє запитання на форумі в інтернеті?

- A.** Тому що вона не знає, як знайти ветеринара.
- B.** Тому що вона вважає проблему зі своєю куркою несерйозною.
- C.** Тому що вона хоче якнайшвидше допомогти своїй курці.
- D.** Тому що вона не має коштів, щоб відвідати ветеринара.

Характеристика завдання	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
			A	B	C	D	
Передача буквального змісту	C	0,57	10,96	2,00	85,10	1,37	85,10

Запитання 3. Деякі повідомлення на форумі можуть стосуватися теми, яка обговорюється, а деякі – ні. Обведіть «Так» або «Ні» для кожного повідомлення, щоб показати, чи стосується запитання Верби_88.

Повідомлення	Чи стосується повідомлення запитання Верби_88?
Повідомлення НеліВ79	Так / Ні
Повідомлення Марічки	Так / Ні
Повідомлення Пташині Пропозиції	Так / Ні
Повідомлення Бориса	Так / Ні
Повідомлення Лео	Так / Ні

Характеристика завдання	Ключ	Розподіл учасників за кількістю отриманих балів (%)						Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		0	1	2	3	4	5	
Аналіз змісту та форми тексту	Так Так Ні Ні Так	1,14	2,28	3,94	8,45	16,61	67,58	67,58

Запитання 4. Хто мав позитивний досвід використання аспірину для травмованої курки?

- A. Верба_88
- B. НеліВ79
- C. Марічка
- D. Борис

Характеристика завдання	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
			A	B	C	D	
Передача буквального змісту	C	0,73	3,37	4,97	89,73	1,20	89,73

Запитання 5. Навіщо Пташині Пропозиції відповідає на повідомлення Верби_88?

- A. Щоб рекламувати бізнес.

- В.** Щоб відповісти на запитання Верби_88.
- С.** Щоб доповнити пораду Марічки.
- Д.** Щоб показати, як добре розуміється на птахох.

Характеристика завдання	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
			А	В	С	Д	
Інтеграція та генерація висновків	А	0,63	88,87	5,71	2,51	2,28	88,87

Завдання 2

ДОСЛІДЖЕННЯ КОСМОСУ

Прочитайте статтю й коментарі до неї. І стаття, і коментарі обговорюють дослідження космосу сьогодні та в майбутньому.

ЧИ ЗАКІНЧИВСЯ ЗОЛОТИЙ ВІК ДОСЛІДЖЕННЯ КОСМОСУ?

Ще з часів запуску супутника в 1957 р. мета освоєння космосу була одна – першим потрапити туди, куди ще не ступала нога людини. У 1961 р. розпочалися запеклі змагання, у яких астронавти і космонавти боролися за вищі рекорди, за розширення меж освоєння космосу та за славу для своєї країни. Утім, після 22 липня 1969 р., а саме після історичного величезного стрибка, який здійснив в ім'я людства Ніл Армстронг, темп дослідження космосу знизився.

Відтоді космічні програми зосередилися на створенні постійної присутності літальних апаратів на низькій навколосемній орбіті з метою обслуговування космічних кораблів, космічних станцій та супутників Землі. Але самостійне функціонування космічних станцій виявилось занадто дорогим. Зараз на міжнародній космічній станції (МКС) ведеться неймовірна за масштабом спільна робота за участі Сполучених Штатів, Канади і Японії. Утім, ця станція мала стати лише першим кроком, який потягне за собою сміливіші проекти, у тому числі політ на Марс із людиною на борту. Минуло тридцять років, але ми й досі обслуговуємо цю космічну станцію, так і не наблизившись помітно до висадки людини на Марс.

Упродовж десятиліть думка про освоєння космосу людиною уважалася винятковим напрямком таких державних установ, як Національне агентство з авіонавтики і дослідження космічного простору (NASA) в Сполучених Штатах та Європейське космічне агентство (ESA). Однак дедалі більша кількість приватних компаній, які роблять серйозні кроки в напрямку успішних комерційних космічних польотів, викликає в багатьох людей сумніви, чи справді нам потрібні державні програми дослідження космосу, які фінансуються державним коштом. Додайте сюди широко обговорювані аварії американських космічних шатлів у 1986 р. та 2003 р., коли ще більше було підірвано довіру та втрачено ентузіазм щодо освоєння космосу.

Усе це нашттовхує мене на висновок, що людство втратило запал і прагнення досліджувати нові горизонти. Побоююся, що золотий вік освоєння космосу минув, а ми неминуче рухаємося до явно земного майбутнього.

Спираючись на подану інформацію, дайте відповідь на подане нижче питання.

Завдання 1. Як, на думку автора статті «Чи закінчився золотий вік дослідження космосу?» Скотта Гаффінгтона, приватні компанії вплинули на освоєння космосу?

А. Приватні компанії показали, що вони можуть краще за державні вести проєкти дослідження космосу.

В. Люди ставлять під сумнів необхідність існування державних космічних програм.

С. Державні установи втрачають фінансування в конкуренції з приватними компаніями, які надають ті ж послуги.

Д. Державні установи та приватні компанії ефективно співпрацюють.

Характеристика завдання	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
			А	В	С	Д	
Знаходження інформації (перегляд тексту з метою знаходження необхідної прямо висловленої інформації)	А	1,31	33,33	49,32	11,07	4,97	33,33

КОМЕНТАРІ ДО ТЕКСТУ:

Йоші Кубота:

Думка, що довіра й ентузіазм щодо освоєння космосу підірвалися – просто хибна. Справді, фінансування державних установ було проблемним через мляву світову економіку. Але запал досліджень на міжнародному рівні все одно великий. Наприклад, 14 світових агенцій зі всього світу зібралися в 2007 р., щоб скласти «Глобальну програму дослідження космосу: принципи координації зусиль». Мета цього базового документа – створити всесвітньо узгоджені підходи до освоєння космосу людиною й апаратами. Наші космічні агенції разом розробили надзвичайно конкретний план дослідження космосу. До речі, цей документ було оновлено 2014 року. Можете ознайомитися з текстом всесвітньої програми дослідження космосу в додатку.

Рендалл М. Кей:

Скотте, як і Йоші Кубота, думаю, ви неправильно зрозуміли сьогоденний стан справ у дослідженні космосу. НАСА, один із членів Міжнародної координації групи з досліджень космосу, яка розробила Всесвітню програму дослідження космосу, поширену Йоші, оприлюднила детальний план розробки технологій, потрібних, щоб відправити людину на

Марс. Низька навколоземна орбіта – це тільки перший крок, а не остаточна мета.

Клод Мессьєр:

Ця дискусія – неймовірна, але, гадаю, мушу внести декілька поправок. Саме через освоєння космосу ми зможемо розв’язати наші глобальні проблеми. При цьому Скотт має рацію, що поступ Всесвітньої програми дослідження космосу відбувається дуже повільно. Частково через вартість, але частково через затягування в часі, закладене у Всесвітню програму дослідження космосу. Стаття, на яку посилається Йоші, подає програму, яка засвідчує, що наша наступна зупинка – Місяць. Але зараз ця організація вивчає два варіанти розвитку подій – Місяць, або астероїд.

На основі статті Скотта Гаффінгтона та розділу з коментарями після неї виконайте подані нижче завдання.

Завдання 2. Автор статті Скотт Гаффінгтон та коментатори Йоша Кубота і Клод Мессьєр не погоджуються одне з одним щодо одних питань, але погоджуються щодо інших.

На основі того, що Ви дізналися з їхніх повідомлень, позначте всіх осіб, які б погодилися із наведеними твердженнями.

Твердження	Скотт Гаффінгтон	Йоші Кубота	Клод Мессьєр
Запал до досліджень космосу зменшився			
Поступ у дослідженні космосу протягом останніх років сповільнився			
Як пілотовані, так і безпілотні польоти мають величезне значення для програм дослідження космосу			

Характеристика завдання	Ключ	Розподіл учасників за кількістю отриманих балів (%)				Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		0	1	2	3	
Осмилення змісту тексту (формування умовиводів на основі множинного тексту)	Скотт Гаффінгтон					11,59
	Скотт Гаффінгтон та Клод Мессьєр	21,40	29,11	37,90	11,59	
	Йоші Кубота					

Завдання 3

ФІШИНГ

Що таке фішинг?

Фішинг – це форма крадіжки персональних даних. Його мета – обман людей для отримання їх особистих даних. Люди, які збирають таку інформацію, можуть згодом використовувати її для незаконної діяльності, наприклад, для крадіжки грошових коштів із банківських рахунків. Електронні фішингові листи на електронну скриньку – це повідомлення від нібито відомої компанії або пропозиції різних послуг. Такі листи потребують запиту щодо надання особистих даних. Прикладом є нібито банківський лист, який потребує такі реєстраційні дані, як ім'я користувача та пароль. Розповсюджений засіб включає прохання терміново виконати запит, щоб підтвердити справжність банківського рахунку.

Фішинг непросто виявити, оскільки багато фішингових листів складно відрізнити від справжніх.

Цей матеріал стосується загальної проблеми, що виникає як результат у світі, у якому швидко поширюються технології: фішинг, спроба обманути людей з метою отримання їх особистої інформації, щоб використати її для кримінальних цілей. Вищенаведений матеріал заснований на справжніх веб-сайтах, що пояснюють цю проблему та дають поради читачам про те, як виявити фішинг і не стати його жертвою.

Запитання 1

Використовуючи інформацію, подану вище, дайте відповідь на запитання: «Яке з нижченаведених тверджень властиве фішинговим електронним листам?»

- A.** Вони запитують особисту інформацію.
- B.** Вони містять небажану рекламу.
- C.** Вони пропонують справжні послуги.
- D.** Вони надходять від відомої компанії.

Характеристика завдання	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
			A	B	C	D	
Розуміння тесту (сприймання безпосереднього значення)	A	0,75	74,94	6,56	5,82	11,93	74,94

Виявлення фішингу

Посилання в листі можуть бути фальшивими та виглядати так: «www.BankNorthside.com». Але за цим посиланням ви можете опинитися на іншому сайті, який може бути фальшивою версією сайту.

Приклад листа.

Кому: Учнію PISA

Від: bank29@publicmail.com

Шановний клієнт банку Нортсайд!

Цей лист було надіслано сервером банку Нортсайд, щоб підтвердити Вашу електронну адресу.

Ви маєте виконати верифікацію, переходячи за посиланням, яке розміщено нижче. Уведіть номер Вашої кредитної карти та пароль у зазначених полях.

Це необхідно виконати для Вашого захисту, оскільки деякі наші клієнти більше не мають доступу до своїх електронних адрес, і ми повинні ці адреси підтвердити.

Для підтвердження Вашої електронної адреси та отримання доступу до свого банківського рахунку перейдіть за посиланням: www.BankNorthside.com.au/signin/sitif/scripts/e-mail_verifi.jsp

Запитання 2

Який з нижченаведених шахрайських прийомів наведено в розділі «Виявлення фішингу»?

A. У листі одержувача просять пожертвувати гроші у фальшиву благодійність.

B. Фішингові електронні листи встановлюють шпигунську програму на комп'ютер користувача.

C. Автор листа додає фальшиве посилання на фальшивий web-сайт.

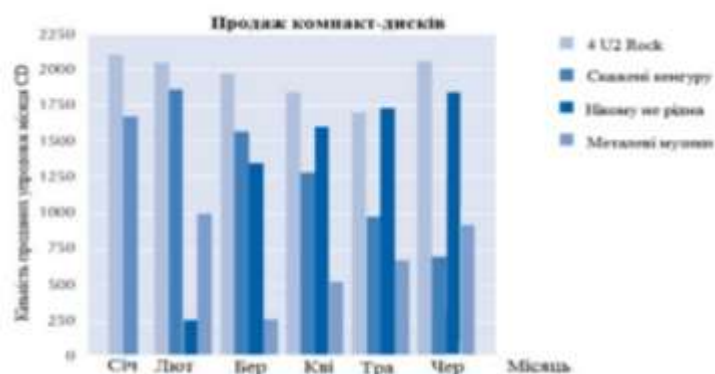
D. Лист повідомляє про фальшивий виграш.

Характеристика завдання	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
			A	B	C	D	
Розуміння тесту (сприймання безпосереднього значення)	C	0,57	5,14	9,65	81,39	3,25	81,39

2. Завдання з математики

1. МУЗИЧНИЙ ХІТ-ПАРАД

У січні вийшли нові компакт-диски гуртів «4 U2 Rock» і «Скажені кенгуру», а в лютому – компакт-диски гуртів «Нікому не рідна» і «Металеві музики». Нижче на діаграмі відображено продажі компакт-дисків цих гуртів із січня по червень.

Завдання 1. Скільки компакт-дисків продав у квітні гурт «Металеві музики»?

- A. 250
- B. 500
- C. 1000
- D. 1270

Змістовна категорія	Категорія процесів	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
				A	B	C	D	
Невизначеність і дані	Інтерпретація інформації, відображеної на діаграмі	B	0,09	4,40	86,80	4,10	4,61	86,80

Завдання 2. У якому місяці гурт «Нікому не рідна» вперше продав більше компакт-дисків, ніж гурт «Скажені кенгуру»?

- A. Такого місяця не було
- B. У березні
- C. У квітні
- D. У травні

Змістовна категорія	Категорія процесів	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
				A	B	C	D	
Невизначеність і дані	Інтерпретація інформації, відображеної на діаграмі	C	0,11	9,04	6,43	76,11	8,30	76,11

Завдання 3. Менеджер гурту «Скажені кенгуру» схвильований через те, що кількість проданих компакт-дисків зменшилася з лютого по червень. Продаж якої кількості компакт-дисків цього гурту варто очікувати в липні, якщо така сама негативна тенденція зберігатиметься й надалі?

- A. 70 компакт-дисків
- B. 370 компакт-дисків
- C. 670 компакт-дисків
- D. 1340 компакт-дисків

Змістовна категорія	Категорія процесів	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
				A	B	C	D	
Невизначеність і дані	Застосування математичних фактів, понять, процедур і міркувань	B	0,85	5,40	72,75	16,72	4,27	72,75

2. ФУДЗІ

Гора Фудзі – це відомий сплячий вулкан у Японії.

Завдання 1. Гору Фудзі відкрито для сходження на неї лише з 1 липня до 27 серпня щороку. За цей період близько 200 000 людей сходять на гору Фудзі. Скільки в середньому людей сходять на гору Фудзі щодня?

- A. 340
- B. 710
- C. 3400
- D. 7100
- E. 7400

Змістовна категорія	Категорія процесів	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
				A	B	C	D	E	
Кількість	Математичне формулювання ситуацій	C	0,11	4,78	4,66	78,50	3,98	7,96	78,50

Завдання 2. Пішохідна доріжка Готемба, що веде в бік вершини гори Фудзі, має довжину близько 9 км.

Туристи мають повертатися з 18-кілометрової прогулянки не пізніше 20.00.

Тимофій розрахував, що він може йти вгору із середньою швидкістю 1,5 кілометра на годину, а спускатися – удвічі швидше. Ця швидкість урахує перерви на їжу й час для відпочинку.

За допомогою показників швидкості, розрахованих Тимофієм, визначте, не пізніше якої години він повинен розпочати свою подорож, щоб повернутися до 20.00?

Змістовна категорія	Категорія процесів	Ключ	Розподіл учасників за кількістю отриманих балів (%)		Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
			0	1	
Зміни й залежності	Математичне формулювання ситуацій	11	40,05	59,95	59,95

Завдання 3. Тимофій одягнув крокомір, щоб підрахувати свої кроки під час походу доріжкою Готемба. Прилад показав, що він пройшов 22 500 кроків угору.

Розрахуйте довжину кроку Тимофія під час його сходження 9-кілометровою доріжкою Готемба. Дайте відповідь у сантиметрах (см).

Змістовна категорія	Категорія процесів	Ключ	Розподіл учасників за кількістю отриманих балів (%)		Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
			0	1	
Кількість	Застосування математичних фактів, понять, процедур і міркувань	40	37,41	62,29	62,29

3. СКЕЙТБОРД

Сергій дуже захоплюється катанням на скейтборді. Він доволі часто відвідує магазин «Спорт», щоб з'ясувати ціни деяких товарів.

У цьому магазині можна купити повністю зібраний скейтборд. Але можна купити платформу, один комплект із 4 коліс, один комплект із 2 утримувачів коліс, а також комплект металевих і гумових складових частин

і зібрати свій власний скейтборд. Ціни у магазині на ці товари наведено в таблиці:

Товар	Ціна у грошових одиницях	
Зібраний скейтборд	82 або 84	
Платформа	40, 60 або 65	
Один комплект з 4-х коліс	14 або 36	
Один комплект з 2-х утримувачів коліс	16	
Комплект металевих і гумових складових частин (підшипники, гумові прокладки, болти та гайки)	10 або 20	

Запитання 1:

Сергій хоче самостійно зібрати для себе скейтборд. Яку найменшу і яку найбільшу ціну він може заплатити в цьому магазині за всі складові частини скейтборду?

Найменша ціна _____

Найбільша ціна _____

Змістовна категорія	Категорія процесів	Ключ	Розподіл учасників за кількістю отриманих балів (%)			Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
			0	1	2	
Кількість	Відтворення простих математичних дій, прийомів, процедур	Найменша ціна: 80 Найбільша ціна: 137	19,62	31,74	48,63	48,63

Запитання 2:

У магазині пропонуються на вибір три різні види дошок, два різні комплекти коліс, два різні комплекти металевих і гумових деталей. При цьому є тільки один вибір комплекту утримувачів коліс. Скільки різноманітних скейтбордів може зібрати Сергій із запропонованих складових частин?

- A. 6
- B. 8
- C. 10
- D. 12

Змістовна категорія	Категорія процесів	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
				A	B	C	D	
Кількість	Відтворення простих математичних дій, прийомів, процедур	D	1,54	14,68	15,13	12,21	57,45	57,45

Запитання 3:

У Сергія 120 грошових одиниць, і він хоче зібрати найдорожчий скейтборд, який може собі дозволити на ці гроші. Скільки грошей він може витратити на кожную з 4-х частин скейтборду?

Запишіть вашу відповідь у наведену нижче таблицю.

Частини скейтборда	Сума грошових одиниць
Платформа	
Колеса	
Утримувачі колес	
Комплект деталей	

Змістовна категорія	Категорія процесів	Ключ	Розподіл учасників за кількістю отриманих балів (%)					Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
			0	1	2	3	4	
Кількість	Встановлення зв'язків між даними з умови задачі при розв'язанні стандартних завдань	Платформа: 65 Колеса: 14 Утримувачі колес: 16 Комплект деталей: 20	17,35	4,50	11,43	12,97	53,75	53,75

3. Завдання з природничих дисциплін

1. КУРІННЯ ТЮТЮНУ

Для куріння тютюну використовують цигарки, сигари або люльки. За результатами дослідження було з'ясовано, що від захворювань, пов'язаних із курінням, у світі щодня вмирає близько 13 500 людей. Прогнозували, що до 2020 року рівень смертності у світі від захворювань, пов'язаних із курінням тютюну, становитиме 12 %. Тютюновий дим містить багато шкідливих речовин. Найзгубніші з них – смоли, нікотин і чадний газ.

Запитання 1. Тютюновий дим потрапляє в легені курця. Смоли з диму осідають у легенях, і це перешкоджає роботі легень.

Що з наведеного далі становить функцію легень?

- A. Нагнітання збагаченої киснем крові в усі частини тіла людини.
- B. Перенесення певної кількості кисню, який вдихає людина, до її крові.
- C. Очищення крові людини шляхом зменшення вмісту вуглекислого газу до нуля.
- D. Перетворення молекул вуглекислого газу в молекули чадного газу.

Компетентність	Зміст	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
				A	B	C	D	
Наукове пояснення явищ	Системи живої природи	B	0,98	12,43	66,97	8,69	10,93	66,97

Запитання 2. Куріння збільшує ризик захворювання на рак легень, а також деяких інших захворювань.

Чи збільшується ризик цих захворювань через куріння тютюну?

Обведіть «Так» або «Ні».

Чи збільшується ризик ураження вказаними захворюваннями внаслідок куріння тютюну?	Так або ні?
Бронхіт	Так / Ні
ВІЛ / СНІД	Так / Ні
Вітряна віспа	Так / Ні

Компетентність	Зміст	Ключ	Розподіл учасників за кількістю отриманих балів (%)				Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
			0	1	2	3	
Наукове пояснення явищ	Системи живої природи	Так Ні Ні	2,13	8,92	20,66	68,30	68,30

Запитання 3. Деякі люди використовують нікотинові пластирі для того, щоб допомогти собі кинути курити. Пластир наклеюють на шкіру, і крізь неї нікотин потрапляє в кров. Це допомагає зменшити потяг до куріння й полегшує прояв симптомів, які виникають у людини в цей період.

Щоб вивчити ефективність нікотинових пластирів, випадковим чином було зібрано групу зі 100 курців, які хотіли відмовитися від куріння. Групу вивчатимуть упродовж шести місяців. Ефективність нікотинових пластирів

вимірюватимуть часткою людей, які до завершення експерименту не почнуть знову курити тютюн.

Який із наведених нижче варіантів є найкращою схемою для цього експерименту?

A. Усі люди в групі носитимуть пластир.

B. Усі носитимуть пластир, окрім однієї людини, яка намагається відмовитися від куріння без нього.

C. Люди самі вирішуватимуть, чи використовувати їм пластир для того, щоб відмовитися від куріння.

D. Відібрана випадковим чином половина людей із групи використовуватиме пластирі, а інша половина – ні.

Компетентність	Зміст	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
				A	B	C	D	
Оцінювання й розроблення наукового завдання	Знання про науку	D	0,57	12,49	8,57	16,23	62,14	62,17

Запитання 4. Для того, щоб людина відмовитися від куріння, використовують різні методи впливу на неї.

Чи ґрунтуються вказані нижче методи розв'язування проблеми куріння на технології?

Обведіть «Так» або «Ні».

Чи базується вказаний метод зменшення куріння на таких технологіях?	Так або ні?
Збільшувати вартість цигарок	Так / Ні
Виготовляти нікотинові пластирі, які допомагають людині відмовитися від куріння	Так / Ні
Забороняти куріння в громадських місцях	Так / Ні

Компетентність	Зміст	Ключ	Розподіл учасників за кількістю отриманих балів (%)				Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
			0	1	2	3	
Оцінювання й розроблення наукового завдання	Технологічні системи	Ні Так Ні	6,90	16,92	31,42	44,76	44,76

2. ТІСТО ДЛЯ ХЛІБА

При приготуванні тіста для хліба кухар змішує борошно, воду, сіль і дріжджі. Після цього тісто кладуть на декілька годин у якусь ємність, щоб почався процес бродіння. При бродінні в тісті відбуваються хімічні процеси: дріжджі (одноклітинний гриб) перетворюють крохмаль і цукор, що містяться в борошні, у вуглекислий газ і спирт.

Запитання 1. У результаті бродіння тісто піднімається. Чому так відбувається?

- A.** Тісто піднімається, оскільки в ньому утворюється спирт, що переходить в газоподібний стан.
- B.** Тісто піднімається, оскільки в ньому розмножуються одноклітинні гриби.
- C.** Тісто піднімається, оскільки в ньому утворюється вуглекислий газ.
- D.** Тісто піднімається, оскільки при бродінні вода перетворюється на пару.

Компетентність	Зміст	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
				A	B	C	D	
Наукове пояснення явищ	Фізичні системи	C	0,34	12,77	16,63	64,33	5,93	64,93

Запитання 2. Через декілька годин після приготування тіста кухар зважує його і виявляє, що маса тіста зменшилася. На початку кожного з чотирьох експериментів, зображених на рисунку, маса тіста одна й та ж сама.

Результати яких **двох** експериментів повинен порівняти кухар, щоб з'ясувати, чи є **дріжджі** причиною зменшення маси тіста?

Експеримент 1

Експеримент 2

Експеримент 3

Експеримент 4

- A. Кухар повинен порівняти результати експериментів 1 і 2.
- B. Кухар повинен порівняти результати експериментів 1 і 3.
- C. Кухар повинен порівняти результати експериментів 2 і 4.
- D. Кухар повинен порівняти результати експериментів 3 і 4.

Компетентність	Зміст	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
				A	B	C	D	
Оцінювання й розроблення наукового завдання	Знання про науку	D	0,64	18,87	21,81	9,72	48,96	48,96

Запитання 3. Дріжджі в тісті в результаті хімічної реакції перетворюють крохмаль і цукор, що містяться в борошні, у вуглекислий газ і спирт.

Звідки з'являються атоми карбону, що входять до складу вуглекислого газу і спирту?

Обведіть «Так» або «Ні» для кожного з наведених нижче можливих пояснень тому, **чи є вони правильними** щодо появи атомів карбону.

Чи є це правильним поясненням появи атомів карбону?	Так або Ні?
Деякі атоми карбону поступають із цукру	Так / Ні
Деякі атоми карбону входять до складу молекули солі	Так / Ні
Деякі атоми карбону поступають із води	Так / Ні

Компетентність	Зміст	Ключ	Розподіл учасників за кількістю	Відсоток учнів,
----------------	-------	------	---------------------------------	-----------------

			отриманих балів (%)				які повністю виконали завдання (%)
			0	1	2	3	
Наукове пояснення явищ	Фізичні системи	Так Ні Ні	7,65	13,23	31,99	47,12	47,12

Запитання 4

Коли дріжджове тісто, що підійшло, ставлять у піч, бульбашки газу і пари в тісті розширюються. Чому газ і пар розширюються при нагріванні?

- A. Їх молекули стають більше.
- B. Їх молекули рухаються швидше.
- C. Число їх молекул збільшується.
- D. Їх молекули стикаються рідше.

Компетентність	Зміст	Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
				A	B	C	D	
Наукове пояснення явищ	Фізичні системи	B	0,35	16,69	60,41	17,89	4,66	60,41

Результати виконання учнями 11 класів завдань ЗНО минулих років з української мови, математики, історії України

1. Завдання з української мови

Завдання з вибором однієї правильної відповіді

Завдання 1-10 мають по чотири варіанти відповіді, із яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді

1. Однаковий звук позначають букви, підкреслені в окремих словах речення

А Якби не стримінгові сервіси, здоров'я глядачів не викликало б занепокоєння.

Б Поціновувачі «мильних опер» годинами сидять, мов приклеєні до диваннів.

В Хвороблива пристрасть до серіалів значно посилює гіподинамію.

Г А довге сидіння підвищує ризик розвитку серцево-судинних захворювань.

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
В	1,38	13,69	11,34	65,66	7,92	65,66

2. Прочитайте речення (цифра позначає наступне слово).

(1)Чотирнадцятого (2)листопада трапився курйозний (3)випадок: (4)мережа магазинів (5)«Решето» продала покупцям цілий (6)центнер (7)курятини всього за (8)сімдесят гривень, про що свідчив (9)виразний (10)цінник.

НЕПРАВИЛЬНО підкреслено букви на позначення наголошених голосних у всіх словах, позначених цифрами

А 1,3,6,8

Б 1,4,7,10

В 2,3,6,9

Г 2,4,5,10

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
В	1,50	5,56	8,09	72,38	12,48	72,38

3. Спрощення в групах приголосних треба позначати на письмі в усіх словах рядка

А свис..нути, ненавис..ний, пес..ливий

Б тиж..невий, тріс..нути, захис..ник

В навмис..но, провіс..ник, хвас..нути

Г радис..ний, аген..ство, ціліс..ний

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Б	1,76	10,30	67,42	8,05	12,48	67,42

4. Букву е на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А** увеч..рі, увічл..вість, упередж..ний
Б оч..видячки, змал..чку, ч..мдуж
В беззаст..режно, кр..шити, змуш..ний
Г б..нтежний, к..рівний, кл..котить

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Г	1,29	4,94	4,78	4,38	84,62	84,62

5. НЕМАЄ орфографічних помилок у варіанті

А Основи правильного харчування та базові фізичні вправи сьогодні знає чи не кожен, хто має бажання почувати себе впевнено за будь яких обставин.

Б Запорукою краси та здоров'я насамперед є збалансований щоденний раціон та оптимальне фізичне навантаження.

В Вибір продуктів, технологія приготування страв та особливості споживання їх мають бути підпорядковані правилам здорового харчування.

Г Не зважаючи на розмаїття пропонованих практик здорового харчування, їх об'єднує принцип чіткого поділу продуктів на корисні та шкідливі.

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
В	1,80	10,60	12,59	62,76	12,24	62,76

Завдання **6-10** стосуються речень із пронумерованими пропусками. Відновіть початковий зміст цього речення, добираючи для кожного з пропусків **6-10** правильний варіант із-поміж запропонованих у відповідних за номерами завданнях.

Основною метою цьогорічного ділового форуму є (6) _____ майданчика для обміну практичним досвідом, пошуку відповідей на (7) _____ під час пленарного засідання питання, із якими щодня (8) _____ керівники підприємств, а також для отримання юридичних консультацій, ознайомлення з інноваційними технологіями. Усі учасники заходу мали чудову нагоду розширити партнерську мережу завдяки (9) _____ зустрічам з колегами під час як офіційних, так і (10) _____ частин заходу.

6. А заснування
 Б спорудження
 В конструювання
 Г створення

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Г	1,31	12,22	16,50	8,99	60,98	60,98

7. А підняті
 Б дані
 В порушені
 Г виставлені

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
В	1,47	27,50	10,88	50,02	10,11	50,02

8. А стикаються
 Б зустрічаються
 В пересікаються
 Г перетинаються

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
А	1,33	65,40	24,30	3,60	5,36	65,40

9. А особистим
 Б міжособним
 В особовим
 Г особистісним

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
А	1,38	82,00	6,11	7,05	3,46	82,00

10. А неформалістичних
 Б неформальних
 В неформалістських
 Г неформених

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Б	1,26	5,17	87,87	3,32	2,36	87,87

Завдання 11-20 мають по п'ять варіантів відповіді, із яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді

11. Синонімічним до простого речення «У сучасному світі вивчення мов міжнародного спілкування вкрай потрібне для досягнення особистістю успіху» є складнопідрядне речення.

А У сучасному світі вивчення мов міжнародного спілкування вкрай потрібне, щоб особистість могла досягти успіху.

Б У сучасному світі вивчати мови міжнародного спілкування вкрай потрібно, адже це свідчить про досягнення особистістю успіху.

В У сучасному світі вивчення мов міжнародного спілкування вкрай потрібне, оскільки так особистість досягне успіху.

Г У сучасному світі вивчення мов міжнародного спілкування вкрай потрібне через те, що так особистість може досягти успіху.

Д У сучасному світі вивчати мови міжнародного спілкування вкрай потрібно, тому що так особистість може досягти успіху.

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
А	1,87	55,22	14,19	8,94	8,26	11,52	55,22

12. НЕПРАВИЛЬНО оформлено пряму мову в реченні

А Почувши, як Олесь бідкається через складне домашнє завдання, Оксана підбадьорливо сказала: «Не переймайся так, насправді все тут доволі просто».

Б «А я сама вигадую щасливі прикмети: почула музику, зустріла когось у яскравому одязі – трапиться щось хороше!», – ділилася позитивом Уляна.

В «Рухатися завжди треба туди, куди хочеш, а не туди, куди начебто йдуть усі», – любив цитувати свого наставника Орест.

Г «Або ти не можеш нічого змінити – і тоді хвилюватися немає сенсу, або можеш – і тоді перейматися нічого, – сказав мудрець і пояснив: – Не марнуй сил на сумніви».

Д «Вихід зі складної ситуації там, де й вхід, – жартує Мирослава. – Чомусь песимісти цього не розуміють».

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Б	1,76	8,32	51,03	6,94	19,37	12,59	51,03

13. Правильно вжито прийменник у варіанті:

А виконувати по зразку

Б вишивати по шовку

В лекція по історії

Г проживати по адресі

Д їхати по виклику

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Б	1,50	6,31	72,57	8,50	5,53	5,59	72,57

14. Укажіть правильний варіант послідовного заповнення пропусків.

Не _____ на часі, коли очищуєте кавомолку після використання, цим ви _____ термін її використання.

- А економіте, подовжите
- Б економліть, подовжете
- В економіть, подовжити
- Г економьте, подовжете
- Д економте, подовжите

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Д	1,45	2,42	3,35	2,97	4,08	85,72	85,72

15. Прочитайте речення (цифра позначає попередній розділовий знак).

Франсуа Рабле на всяк лад регоче з усюдисущих пройдисвітів,(1) шарлатанів,(2) ненажер,(3) але для повного відчуття глибини цієї сатири необхідно зануритися в стихію гіпербол,(4) щедро вжитих автором:(5) те,(6) що нерідко видається хибним і перебільшеним,(7) часто спростовує пихато виголошені марнославцями вимоги.

НЕПРАВИЛЬНИМ є обґрунтування вживання розділових знаків, запропоноване в рядку

- А коми 1,2 – при однорідних членах речення
- Б кома 3 – між частинами складного речення, що поєднані сурядним зв'язком
- В кома 4 – при відокремленій обставині
- Г двокрапка 5 – між частинами складного речення, що поєднані безсполучниковим зв'язком
- Д коми 6, 7 – для виділення підрядної частини складного речення

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
В	1,87	6,30	9,57	53,89	19,87	8,50	53,89

16. Потребує редагування речення

А Урахувавши досвід попередників, можемо уникнути багатьох помилок.

Б Довідавшись про щось нове, доцільно використовуємо його у власній діяльності.

В Будь готовий до труднощів і зневіри, вибудовуючи своє майбутнє на піску.

Г Усвідомлюючи наслідки власних вчинків, маємо діяти відповідально та помірковано.

Д Розв'язуючи життєві проблеми, спочатку вони можуть здаватися складними.

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Д	1,80	6,88	17,46	10,07	8,78	55,01	55,01

17. Позначте рядок, у якому фразеологічні звороти є синонімічними:

- А** на живу нитку – білими нитками шитий;
- Б** і води не замутиє – хоч у вухо бгай;
- В** попасти на слизьке – накрити мокрим рядном;
- Г** бентежити кров – не чути землі під собою;
- Д** закрутити веремію – укрутити хвоста.

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Б	1,94	7,29	55,17	11,18	14,64	9,25	55,17

18. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

А Тут усе: і повітря, і тиша, і дерева – сповнене якоїсь загадкової сили.

Б Учитель – це три світи: теперішній, минулий і майбутній.

В У наших ріках водяться різні породи риб: а саме щука, лин, лящ, сом.

Г На все осінь щедра: на кавуни, і на дощі, і на холодні роси.

Д Море й озеро, синій берег і широкий степ – усе залите гарячим маревом.

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
В	1,69	5,32	3,78	80,17	5,37	3,68	80,17

19. Літеру У треба писати на місці всіх пропусків у рядку

А написати ... твітері, підніматися ... гори, постукав ... вікно

Б зайти ... фейсбук, написала ... творі, переміг ... змаганнях

В обговорити ... вайбері, поглянути ..гору, проживає ... Фастові

Г разом з ..чителем, списалися ... телеграмі, відпочивала ... Сваляві

Д дякував ..сім, фестиваль ... Полтаві, зареєструвався ... інстаграмі

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Б	8,26	8,33	61,70	7,93	8,11	5,67	61,70

20. Укажіть правильний варіант послідовного заповнення пропусків.

Навіть у _____ куточку бабусиної оселі пахло м'ятою, чорнобривцями й _____.

- А найбільш дальшому, полинью
- Б якнайдалекішому, полиньом
- В найдальшому, полином
- Г щонайдальшому, полинем
- Д найдальнішому, полинню

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
В	1,54	5,53	2,95	63,76	3,76	22,46	63,76

Завдання 21-25 стосуються речень, що первісно, в іншій послідовності, становили зв'язний текст Прочитайте речення й виконайте завдання до них

	Однак чиста вода в Україні таки є: скуштувати її можна на Полтавщині, де майже всю її беруть з підземних джерел.
	Оскільки очисні споруди розраховано на I і II класи забруднення, то 80 % проб питної води не відповідають вимогам стандарту.
	Вода, як відомо, відіграє найважливішу роль в житті людини, проте нині 80 % українців змушені споживати некісну воду, тому що беруть її з поверхневих джерел, екологічний стан яких щороку погіршується.
	Далека від нормативних вимог і вода з Дніпра, яку використовує майже 75 % населення України.
	Це відбувається через погане очищення стічних побутових і промислових вод, наслідком якого стає надмірне насичення водою органікою і наближення їх до III класу забруднення.

21. Зміст первісного тексту буде відновлено, якщо речення розмістити в такій послідовності

- А
- Б
- В
- Г
- А

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Д	1,97	7,16	8,12	10,00	15,43	57,33	57,33

22. Вставна конструкція є в реченні, позначеному

- А
- Б
- В
- Г
- А

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
В	2,01	11,64	9,77	66,06	6,86	3,65	66,06

23. Роль присудка виконує прикметник

- А
- Б
- В
- Г
- А

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Г	2,55	9,88	12,08	18,09	43,19	14,21	43,19

24. У формі знахідного відмінка вжито всі слова, ОКРІМ

А

Б

В

Г

А

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
А або Г	2,57	15,03	11,96	17,32	44,94	8,17	59,97

25. Складнопідрядним з підрядною обставинною частиною причини є речення, позначене

А

Б

В

Г

А

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Б	2,55	10,23	37,97	29,35	8,24	11,82	37,97

Завдання на встановлення відповідності

У завданнях 26–30 до кожного із чотирьох фрагментів інформації, позначених цифрою, доберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою

26. У відповідність фразеологізм з його синонімом.

Фразеологізм

- 1 хоч свічки ліпи
- 2 хоч греблю гати
- 3 з молоком на губах
- 4 розуму не позичати

Синонім

- А купа на купі
- Б світла голова
- В міцний горішок
- Г води не замутиль
- Д жовтороте пташеня

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)	Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		А	Б	В	Г	Д		
1-Г	3,82	16,55	7,77	9,78	60,30	1,78	60,30	49,58
2-А	2,20	64,79	4,66	18,28	9,34	0,73	64,79	
3-Д	2,32	2,20	4,07	5,38	5,24	80,78	80,78	
4-Б	2,39	3,98	77,50	5,10	8,38	2,65	77,50	

27. З'ясуйте, до яких частин мови належать виділені в реченні слова (цифра позначає наступне слово).

(1)*Нині* важко й уявити, що відносно недавно – (2)*якихось* сорок (3)*років* тому – чи не головним засобом духовного порозуміння в молодіжному середовищі була не рок-музика, а (4)*таки* поезія.

- А іменник
- Б числівник
- В займенник
- Г прислівник
- Д частка

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)	Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		А	Б	В	Г	Д		
1-Г	2,88	11,70	4,61	8,61	67,25	4,94	67,25	51,19
2-В	2,43	3,84	11,42	67,49	8,99	4,68	67,49	
3-А	3,14	67,25	17,16	6,95	3,63	1,87	67,25	

4-Д	3,14	5,26	4,19	7,89	7,94	71,47	71,47	
-----	------	------	------	------	------	-------	-------	--

28. У відповідність за подібністю синтаксичного значення підкреслені фрагменти простих і складних речень. Логіку такого поєднання показано на схемі.

Просте речення

1 Доволі багато людей, можливо, **через невдоволеність** звичайним спілкуванням хочуть поговорити з віртуальним співрозмовником – чатботом.

2 Такі боти відповідають **монотонно й шаблонно** заздалегідь запрограмованим текстом.

3 Чатботів у світі активно використовують **зادля зменшення** в літніх людей почуття самотності.

4 Меєна – це розроблена Google діалогова система, **побудована на основі нейромережі з 2,6 млрд параметрів**.

Складне речення

А Більшість чатботів, **з якими ми маємо справу**, лише пропонує вибрати репліку із запрограмованих варіантів.

Б Учені активно шукають способи вдосконалення таких програм, **аби чатботи могли спілкуватися з нами так само вільно, як і люди**.

В Репліки чатбота Меєна налаштовано так, **що вони максимально схожі на реальні**.

Г **Якщо Меєна або інші подібні чатботи такого ж рівня ввійдуть у нашу реальність**, то постане питання про їх коректне використання.

Д Чатботи не замінять звичного людського спілкування, **адже вони не навчають нового, не надають психологічної підтримки**.

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)	Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		А	Б	В	Г	Д		
1-Д	4,07	16,99	13,09	8,03	11,66	46,16	46,16	31,60
2-В	4,26	13,82	16,20	53,96	7,26	4,49	53,96	
3-Б	4,33	7,57	55,48	14,54	8,54	9,57	55,48	
4-А	4,52	48,46	7,14	10,32	21,91	7,65	48,46	

29. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ

Відокремлений член речення   **Приклади:**

- 1** означення   **А** Сам Лисенко, бездоганний лицар української пісні, прекрасний композитор і піаніст, зостався в моїй пам'яті як найчарівніша людина.
- 2** прикладка (різновид означення)   **Б** Он хмарки бредуть повільно одна за одною над самим обрієм, схожі на білих лебедів.
- 3** обставина   **В** Не чути ніякого голосу, крім вівчарської трембіти, десь на далекій полонині.
- 4** додаток   **Г** Ви щасливі, високії зорі, все на світі вам видно звисока.
Д Троянди, гріючись на сонці нескупім, нам серце радують відродженням своїм.

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)	Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		А	Б	В	Г	Д		
1-Б	3,37	19,34	54,71	6,76	11,47	4,35	54,71	35,32
2-А	3,44	57,96	14,61	9,83	9,85	4,31	57,96	
3-Д	4,10	6,44	11,54	17,02	10,04	50,87	50,87	
4-В	3,72	8,92	8,71	52,74	14,02	11,89	52,74	

30. Доберіть приклад до кожного типу складного речення.

Тип речення

Речення (текст)

- 1** складносурядне   **А** Поняття «дрес-код» прийшло до нас із Великої Британії, що відома своїм консерватизмом і суворими правилами публічної поведінки.
- 2** складнопідрядне   **Б** Дрес-код – це рекомендації й правила хорошого тону, утілені в певному стилі одягу й аксесуарів.
- 3** безсполучникове   **В** Зараз дрес-код на роботі або на вечірці вже мало кого дивує: він є радше підтвердженням дотримання корпоративної етики чи лояльності одного стосовно інших.
- 4** складне з різними видами зв'язку   **Г** Ба більше, одяг ділової людини нині став символом успіху й достатку, дрес-код започаткував у моді новий напрям, що охопив практично всі верстви населення розвинених країн.

Д Правильно вибирати одяг – це своєрідне мистецтво, і тому основи дрес-коду часто вивчають у багатьох закладах освіти та великих корпораціях.

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)	Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		А	Б	В	Г	Д		
1-Д	3,70	16,95	9,55	8,99	8,08	52,74	52,74	38,32
2-А	3,42	58,01	13,90	10,67	8,57	5,43	58,01	
3-В	3,72	7,00	19,59	57,30	8,38	4,00	57,30	
4-Г	3,30	8,31	7,54	10,28	59,62	10,96	59,62	

2. Завдання з математики

Завдання з вибором однієї правильної відповіді

Завдання 1-10 мають по п'ять варіантів відповіді, із яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді

1. Арифметичну прогресію (a_n) задано формулою n -го члена $a_n = 4 - 8n$. Знайдіть різницю цієї прогресії.

А	Б	В	Г	Д
8	4	-2	-4	-8

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Д	2,70	6,05	6,83	7,56	15,52	61,34	61,34

2. Розв'яжіть рівняння $4^x = 8$

А	Б	В	Г	Д
12	23	32	2	32

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
В	1,75	9,42	5,42	66,39	14,87	2,15	66,39

3. Довжини сторін AB та BC прямокутника $ABCD$ відносяться як 2:5, а його периметр дорівнює 28 см. Визначте довжину більшої сторони цього прямокутника.

А	Б	В	Г	Д
10 см	20 см	7 см	14 см	8 см

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
А	1,91	72,75	9,84	5,47	7,49	2,54	72,75

4. Пластикові кульки радіуса 6 см зберігають у висувній шухлядці, що має форму прямокутного паралелепіпеда (див. рисунок). Якою з наведених може бути висота h цієї шухлядки?

А	Б	В	Г	Д
3 см	6 см	7 см	10 см	13 см

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Д	1,65	3,77	8,66	6,10	3,93	75,89	75,89

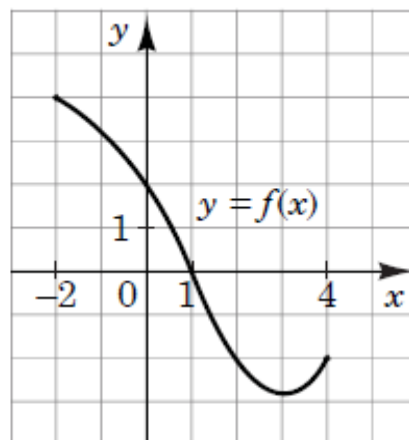
5. Обчисліть значення виразу $4\sin^2\alpha$, якщо $4\cos^2\alpha = 1$.

А	Б	В	Г	Д
3	34	14	4	0

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
А	3,43	54,08	10,42	11,94	8,14	11,99	54,08

6.

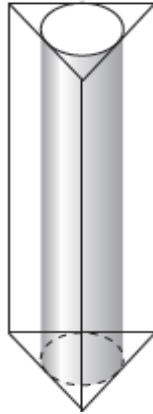
На рисунку зображено графік функції $y = f(x)$, визначеної на проміжку $[-2; 4]$. Укажіть нуль цієї функції.

А	Б	В	Г	Д
$x = -2$	$x = 0$	$x = 1$	$x = 2$	$x = 4$

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
В	1,94	5,86	5,65	72,85	7,23	6,47	72,85

7. Цукерку циліндричної форми висотою 10 см і радіусом основи 1 см запаковано в коробку, що має форму правильної трикутної призми (див. рисунок). Основи циліндра вписано у відповідні основи призми. Основи коробки (призми) виготовлено з поліетилену, а всі її бічні грані – з паперу. Визначте площу паперу, витраченого на виготовлення такої коробки. Укажіть відповідь, найближчу до точної. Витратами паперу на з'єднання граней коробки знехтуйте.

А	Б	В	Г	Д
55 см ²	75 см ²	105 см ²	115 см ²	135 см ²

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
В	3,51	8,98	14,63	58,38	11,15	3,35	58,38

8. Розв'яжіть систему рівнянь $\{3x=12, x-2y=26$.

Для одержаного розв'язку $(x_0; y_0)$ системи обчисліть суму $x_0 + y_0$.

А	Б	В	Г	Д
11	21	-7	-10	-14

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
А	3,14	59,66	12,41	8,22	10,13	6,44	59,66

9.

Розв'яжіть нерівність $\log_{\frac{1}{5}} x > 2$.

А	Б	В	Г	Д
$(-\infty; \frac{1}{25})$	$(\frac{1}{25}; +\infty)$	$(0; \frac{1}{25})$	$(10; +\infty)$	$(-\infty; \frac{1}{10})$

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
В	3,72	10,08	17,17	56,70	8,53	3,80	56,70

10. Які з наведених тверджень правильні?

I. Якщо коло має з площиною дві спільні точки, то всі точки кола належать цій площині.

II. Якщо три вершини паралелограма належать площині, то всі точки паралелограма належать цій площині.

III. Якщо круг і площина мають три спільні точки, то всі точки круга належать цій площині.

А	Б	В	Г	Д
лише II	лише III	лише I і II	лише I і III	лише II і III

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
А	2,12	34,42	8,59	13,14	12,78	28,95	34,42

11.

Функція $F(x) = 5x^4 - 1$ є первісною функції $f(x)$. Укажіть функцію $G(x)$, яка також є первісною функції $f(x)$

А	Б	В	Г	Д
$G(x) = x^5 - x$	$G(x) = 5x^4 - x$	$G(x) = 20x^3$	$G(x) = 5x^4 + 1$	$G(x) = x^4 - 5$

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Г	4,55	11,54	13,44	14,19	51,20	5,08	51,20

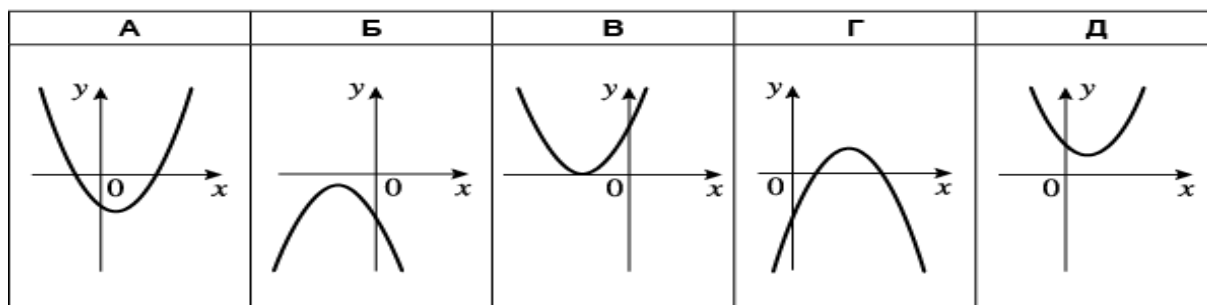
12. Діагоналі трапеції $ABCD$ ($AD \parallel BC$) перетинаються в точці O . Знайдіть довжину основи BC трапеції, якщо $AD = 24$ см, $AO = 9$ см, $OC = 6$ см.

А	Б	В	Г	Д
6 см	9 см	12 см	16 см	18 см

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Г	3,93	4,06	8,22	13,53	65,31	4,95	65,31

13. Яка з наведених парабол може бути графіком функції $y = x^2 + px + q$, якщо рівняння $x^2 + px + q = 0$ не має дійсних коренів?

Яка з наведених парабол може бути графіком функції $y = x^2 + px + q$, якщо рівняння $x^2 + px + q = 0$ не має дійсних коренів?

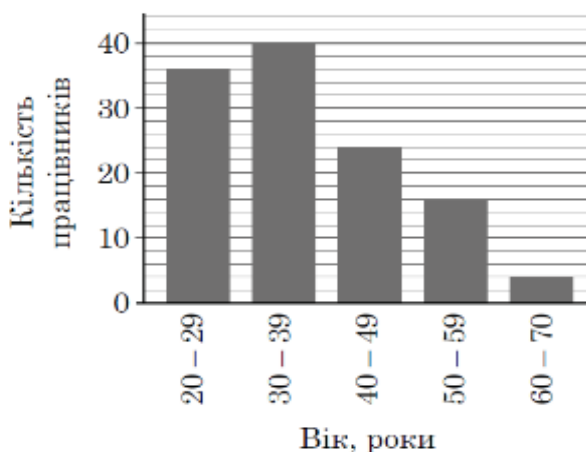

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
Д	3,04	9,11	9,95	15,42	7,30	55,18	55,18

14.

На діаграмі відображено розподіл кількості працівників фірми за віком. Скільки всього працівників працює на цій фірмі?

А	Б	В	Г	Д
40	96	120	144	110

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
В	2,04	5,64	4,06	77,30	5,65	5,31	77,30

15. Обчисліть скалярний добуток векторів $a = -3; 2; -1$ і $b = -1; -4; -5$.

А	Б	В	Г	Д
120	26	0	-10	-16

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	Д	
В	3,19	3,23	10,28	55,18	19,95	8,17	55,18

Завдання на встановлення відповідності

У завданнях 16–18 до кожного із трьох рядків інформації, позначених цифрою, доберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою

16. Установіть відповідність між функцією (1 – 4) та кількістю спільних точок (А – Д) графіка цієї функції з графіком функції $y = x^5$.

Функція	Кількість спільних точок
1 $y = x + 5$	А жодної
2 $y = 5^x$	Б лише одна
3 $y = x$	В лише дві
	Г лише три
	Д більше трьох

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)	Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		А	Б	В	Г	Д		
1-Б	4,37	15,86	55,18	15,16	5,42	4,01	55,18	36,42
2-А	4,71	50,10	18,25	15,42	7,07	4,45	50,10	
3-В	4,87	16,49	15,47	47,07	10,37	5,73	47,07	

17. Установіть відповідність між початком речення (1 – 3) і його закінченням (А – Д) так, щоб утворилося правильне твердження.

Установіть відповідність між початком речення (1–3) і його закінченням (А – Д) так, щоб утворилося правильне твердження.

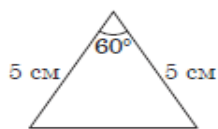

Рис. 1

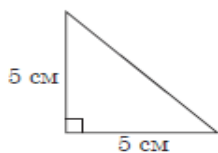

Рис. 2

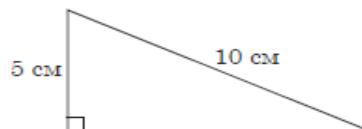

Рис. 3

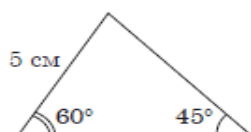

Рис. 4

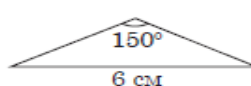

Рис. 5

Початок речення

Закінчення речення

- 1** Трикутник, у якого центри вписаного й описаного кіл збігаються, зображено на
- 2** Трикутник, один із внутрішніх кутів якого дорівнює 30° , зображено на
- 3** Трикутник, у якого радіус описаного кола більший за 5 см, зображено на

- А** рис. 1.
- Б** рис. 2.
- В** рис. 3.
- Г** рис. 4.
- Д** рис. 5.

Початок речення

Закінчення речення

- 1** Трикутник, у якого центри вписаного й описаного кіл збігаються, зображено на
- 2** Трикутник, один із внутрішніх кутів якого дорівнює 30° зображено на
- 3** Трикутник, у якого радіус описаного кола більший за 5 см, зображено на

- А** рис. 1.
- Б** рис. 2.
- В** рис. 3.
- Г** рис. 4.
- Д** рис. 5.

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)	Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		А	Б	В	Г	Д		
1-А	3,09	74,76	8,67	5,21	5,68	2,59	74,76	38,22
2-В	3,19	5,55	14,06	64,95	6,47	5,78	64,95	
3-Д	3,80	7,09	12,59	14,29	17,52	44,71	44,71	

18. До кожного початку речення (1 – 4) доберіть його закінчення (А – Д) так, щоб утворилося правильне твердження, якщо $a = -3$

Початок речення

Закінчення речення

1 Значення виразу a^0

А більше за 1

2 Значення виразу a^2

Б дорівнює 1

3 Значення виразу $|a|a$

В дорівнює 0

Г дорівнює -1

Д менше за -1

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)	Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		А	Б	В	Г	Д		
1-Б	2,85	9,16	61,20	14,24	9,41	3,14	61,20	19,16
2-А	3,06	68,46	9,69	7,07	4,71	7,01	68,46	
3-Г	3,19	6,84	13,61	12,62	55,55	8,19	55,55	

Завдання з короткою відповіддю

19. Човен проплив 18 км проти течії річки, витративши вдвічі менше часу, ніж на подолання 48 км за течією. Власна швидкість човна є сталою. Визначте власну швидкість човна (у км/год), якщо швидкість течії дорівнює 2,5 км/год.

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)		Відсоток правильних відповідей (%)
		0	2	
17,5	18,01	26,70	55,29	55,29

20. У першому класі 15 дівчаток, з яких лише одна на ім'я Дарина, і 11 хлопчиків. На першому уроці вчителька навмання формує пари дітей, які сидітимуть за однією партою. Першою вона вибирає пару для Дарини. Яка ймовірність того, що Дарина сидітиме за однією партою з дівчинкою?

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)		Відсоток правильних відповідей (%)
		0	2	
0,56	11,47	29,68	58,85	58,85

21. Висота правильної чотирикутної піраміди дорівнює 3 см. Апофема утворює з площиною основи кут 60° . Обчисліть площу бічної поверхні піраміди (у см^2).

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)		Відсоток правильних відповідей (%)
		0	2	
24	20,05	43,88	36,07	36,07

22. Знайдіть значення похідної функції $f(x) = 10 - 3x$ у точці $x_0 = -2$

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)		Відсоток правильних відповідей (%)
		0	2	
-0,375	23,59	51,33	25,08	25,08

3. Завдання з історії України

(друга половина XVI – початок XXI ст.)

Завдання з вибором однієї правильної відповіді

Завдання 1–20 мають по чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді.

1. Сукупність яких понять і термінів слід використовувати, характеризуючи економічний розвиток українських земель у середині XVI – середині XVII ст.?

- А Помісне землеволодіння, смерди, полюддя.
- Б Панщина, магнатське землеволодіння, фільварки.
- В Цех, магістрат, вотчинне землеволодіння.
- Г Мануфактура, князівське землеволодіння, бюргери.

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Б	0,80	10,18	63,73	20,33	4,95	63,73

2. Етап якої битви часів Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. описано в уривку з історичного джерела:

«І ось зібрав Богун [гетьман наказний] своїх полковників на раду. Думали вони, як би вирватися з осади... На раді полковники вирішили навести через Пляшівку міст, переправити ним на той бік побільше війська, відігнати Ляцкоронського і дати змогу усьому козацтву вийти з облоги...»?

- А Пилявецької
- Б Зборівської
- В Берестецької
- Г Батозької

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
В	1,14	6,20	12,09	76,27	4,30	76,27

3. На карті заштриховано територію

- А опришківського руху на чолі з О. Довбушем (1738 – 1745 рр.).
- Б гайдамацького руху «Коліївщина» (1768 р.).
- В дій прихильників Барської конфедерації (1768 – 1769 р.).
- Г повстанського руху під проводом У. Кармелюка (1813 – 1835 рр.).

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Б	2,36	16,21	58,37	11,98	11,08	58,37

4. Вагомим прикладом активної суспільної діяльності Головної руської ради (ГРР) підчас революції 1848-1849 рр. в Австрійській імперії є

- А створення «Руської трійці», видання «Русалки Дністрової».
- Б видання «Зорі Галицької», скликання Собору руських учених у Львові.
- В організація Наукового товариства ім. Т. Шевченка, Слов'янського з'їзду в Празі.
- Г заснування Руського інституту при Львівському університеті, товариства «Просвіта».

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Б	1,91	15,21	63,77	10,15	8,97	63,77

5. Який варіант заповнення пропусків у поданому нижче твердженні є правильним?

«Напівлегальні об'єднання української інтелігенції – _____ – відновили свою діяльність у _____ роках ХІХ ст. Найбільше об'єднання того часу _____ . У 1897 р. за ініціативи _____ було засновано Загальноукраїнську безпартійну організацію».

- А громади, 70-х, Київська громада, В. Антоновича
- Б товариства, 80-х, Товариство українських поступовців, М. Грушевського

В братства, 90-х, Братство тарасівців, Б. Грінченка
Г партії, 90-х, Русько-Українська радикальна партія, І. Франка

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
А	1,97	51,02	22,41	15,07	9,53	51,02

6. Укажіть спільну рису соціально-економічного розвитку українських земель у складі Австро-Угорської та Російської імперій на початку ХХ ст.

- А** подолання селянського безземелля та малоземелля
Б початок широкомасштабного залізничного будівництва
В скасування особистої залежності селян від поміщиків
Г зростання частки іноземного капіталу в промисловості

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Г	1,94	11,15	10,98	15,66	60,27	60,27

7. Яке гасло українського національно-визвольного руху відповідає змісту Четвертого Універсалу Української Центральної Ради (УЦР)?

- А** «Геть Тимчасовий уряд!»
Б «Україна для українців!»
В «Вся влада Радам!»
Г «Хай живе самостійна Україна!»

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Г	1,42	5,20	8,28	4,05	81,05	81,05

8. Заснування українських гімназій, державних університетів у Києві та Кам'янець-Подільську, відкриття Української академії наук, Національної бібліотеки були складовими національно-культурної політики

- А** Української Народної Республіки.
Б Української Держави П. Скоропадського.
В Західноукраїнської Народної Республіки.
Г Української Соціалістичної Радянської Республіки.

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Б	1,56	12,37	73,61	6,30	6,17	73,61

9. 22 січня 1919 р. на Софійському майдані в Києві урочисто проголошено

- А** незалежність УНР.
Б повалення Гетьманату.
В встановлення радянської влади.
Г Акт злуки УНР й ЗУНР.

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Г	1,35	9,39	3,81	6,51	78,94	78,94

10. Упроваджуючи на початку 1920-х рр. політику «коренізації», партійно-радянське керівництво СРСР мало на меті

- А** подолати масову неписьменність дорослого населення країни.
- Б** остаточно утвердити радянську владу в національних республіках.
- В** знищити «буржуазно-націоналістичну», антирадянську інтелігенцію.
- Г** налагодити культурне співробітництво з країнами Заходу.

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Б	1,66	7,17	66,30	20,82	4,05	66,30

11. Який із зображених агітаційних плакатів 1930-х рр. доречно використовувати для визначення однієї з причин форсованої індустріалізації в СРСР?

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
А	1,56	33,43	25,67	27,36	11,98	33,43

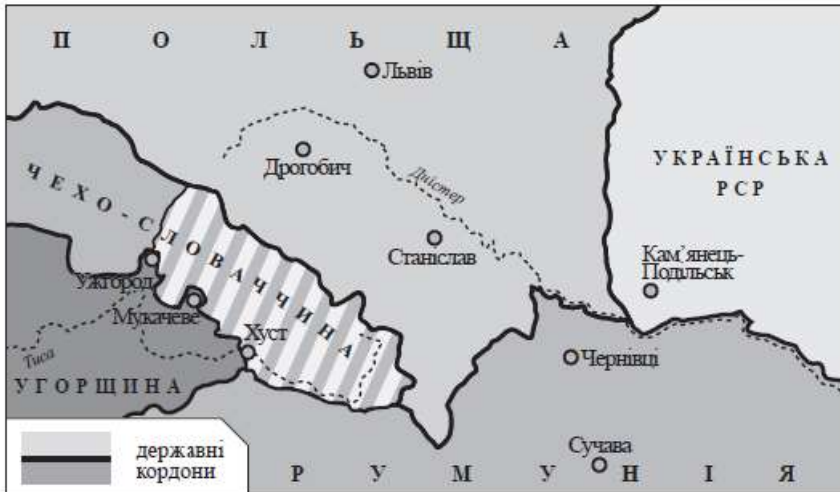
12. Історико-культурну пам'ятку, зображену на фото, споруджено в стилі

- А бароко.
- Б модерн.
- В класицизму.
- Г конструктивізму.

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Г	1,07	5,09	17,56	9,56	66,71	66,71

13. Проаналізуйте наведену картосхему та дайте відповідь на запитання.

Хто з діячів, зображених на фото, був Президентом державного утворення, позначеного на картосхемі штрихуванням?

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
В	2,42	16,21	19,47	47,70	14,20	47,70

14. Які події війни на теренах України відбулись упродовж 1944 року?

1. Визволення Донбасу.
2. «Битва за Дніпро».
3. Корсунь-Шевченківська наступальна операція.
4. Депортація кримських татар до Середньої Азії.
5. Львівсько-Сандомирська наступальна операція.
6. Утворення Українського штабу партизанського руху.

А 1, 2, 6

Б 1, 3, 5

В 2, 4, 6

Г 3, 4, 5

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Г	1,32	6,86	11,15	15,34	65,33	65,33

15. Унаслідок Другої світової війни до складу УРСР увійшли українські землі, що у міжвоєнний період (1921–1938 рр.) перебували у складі

А Німеччини, Польщі, Угорщини.

Б Чехословаччини, Литви, Румунії.

В Польщі, Румунії, Чехословаччини.

Г Литви, Німеччини, Угорщини.

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
В	1,59	9,18	5,65	80,43	3,15	80,43

16. Операція «Захід» 1947 року передбачала

А заселення Волині польськими осадниками для «полонізації» краю.

Б депортацію частини населення західних областей України до східних регіонів СРСР.

В «етнічну чистку» польською владою українців на території Закерзоння.

Г мобілізацію польовими військкоматами українців на теренах, із яких вигнано німецьких загарбників.

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Б	1,91	22,72	57,05	11,81	6,51	57,05

17. До компетенції органів влади Української РСР у період «відлиги» були передані питання

1. адміністративно-територіального устрою, формування бюджету республіки.
2. ведення самостійної зовнішньої політики з країнами соціалістичного табору.
3. розроблення республіканського законодавства про судоустрій і судочинство.

- А 1, 3
Б 2, 3
В 1, 2
Г 1, 2, 3

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
А	1,77	62,42	11,95	18,22	5,65	62,42

18. Кого з митців стосується цитований нижче документ?

«Нове покоління митців, які відійшли від шаблонної тематики попередніх часів, не закликали до боротьби за мир, не писали про передовиків колгоспників і робітників заводів, а виходили з того, що "...поезія має бути поезією, а не агітацією у віршованій формі"».

- А М. Зеров, М. Драй-Хмара, М. Рильський.
Б О. Теліга, О. Ольжич, У. Самчук.
В Л. Костенко, І. Драч, В. Симоненко.
Г П. Тичина, В. Сосюра, М. Бажан.

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
В	1,77	7,79	7,79	73,09	9,56	73,09

19. Екстенсивний розвиток економіки, який, на думку вчених, «...наприкінці 1970 – на початку 1980-х рр. в СРСР, в тому числі й в Україні, цілком вичерпав свої можливості» – це

- А метод господарювання, що поєднує централізоване керівництво з господарською самостійністю підприємств у використанні фінансів і реалізації готової продукції.
Б процес докорінних якісних змін у техніці та технології виробництва, організації праці, пов'язаний із перетворенням науки на безпосередню продуктивну силу суспільства.
В зростання обсягів виробництва за рахунок впровадження досягнень науково-технічного прогресу, підвищення якості трудових ресурсів, форм організації виробництва.

Г спосіб збільшення обсягів виробництва внаслідок кількісного приросту таких факторів виробництва, як трудові ресурси, фінанси, машини, верстати, устаткування, сировина.

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
Г	2,60	14,13	15,17	19,15	48,94	48,94

20. «Не зміна облич при владі, а зміна системи, і найголовніше - пошук інструментарію для зміни цієї системи», на думку письменниці та публіциста О. Забужко, стало гаслом

А «Революції гідності».

Б «культурної революції».

В «Помаранчевої революції».

Г «революції згори».

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)				Відсоток правильних відповідей (%)
		А	Б	В	Г	
А	2,11	66,05	11,78	14,48	5,58	66,05

Завдання на встановлення відповідності

У завданнях 21–24 до кожного із чотирьох рядків інформації, позначених цифрою, доберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою

21. У відповідність зовнішньополітичне завдання гетьмана Б. Хмельницького та захід для його виконання.

1 вирішення проблеми браку кінноти у власному війську

2 легітимізація влади Б. Хмельницького, започаткування власної династії

3 пошук нових союзників після укладення Віленського московсько-польського перемир'я

4 спроба досягнення компромісу з Річчю Посполитою

А здійснення Молдавських походів

Б укладення угоди про військовий союз із Трансільванським князівством і Шведським королівством

В укладення воєнно-політичного союзу з Кримським ханством

Г листування з лорд-протектором Англії, Шотландії та Ірландії О. Кромвелем

Д підписання Зборівського договору

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)	Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		А	Б	В	Г	Д		
1-В	3,53	15,00	10,15	61,45	6,27	3,60	61,45	43,40

2-А	4,23	56,94	13,65	12,12	9,08	3,98	56,94	
3-Б	3,84	7,24	62,18	11,98	11,36	3,39	62,18	
4-Д	3,81	7,31	6,63	6,34	13,86	62,66	62,66	

22. У відповідність діячів, зображених на фото, з фактами їхньої біографії.

1

А історик, професор Київського університету Св. Володимира, один з основоположників археології в Україні й один з ініціаторів заснування першого в Україні історичного журналу «Киевская старина»

2

Б просвітник, письменник, лідер національного відродження кримських татар, видавець першої в Криму тюркськомовної газети

3

В етнограф, громадський діяч, автор тексту Державного Гімну України

4

Г історик, публіцист, засновник Вільної української друкарні в Женеві, видавець першого українського політичного часопису

Д. письменник, громадський діяч, упорядник «Словаря української мови»

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)	Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		А	Б	В	Г	Д		
1-В	3,88	16,97	11,64	53,83	9,59	4,09	53,83	24,30
2-А	4,26	48,84	19,54	11,50	9,98	5,89	48,84	
3-Г	4,95	13,06	13,99	13,86	45,27	8,87	45,27	
4-Д	5,02	11,33	17,60	9,70	15,31	41,05	41,05	

23. Установіть відповідність між описаним явищем соціально-економічного життя та періодом історії України, для якого воно було характерним.

1 «Основна частина підприємств місцевого значення перейшла з відання союзних міністерств у підпорядкування обласних рад депутатів. Місцеві органи влади одержали широкі права у вирішенні матеріально-фінансових питань...».

2 «Економічне протистояння, що виникло внаслідок внесення митною службою Росії усіх українських імпортерів до переліку «ризикованих», призвело до блокади поставок товарів з України до Росії...»

3 Понад мільйон осіб, винних у порушенні антиалкогольного законодавства, зазнали адміністративних стягнень. У Закарпатті та в Криму знищили виноградники унікальних сортів...»

4 «Продовольча програма виходить із необхідності скоротити імпорт продовольства з капіталістичних країн, оскільки деякі держави прагнуть перетворити продаж зерна на засіб політичного тиску...»

А «післявоєнна відбудова» (1945 – початок 1950-х рр.)

Б «відлига» (1953 – 1964 рр.)

В «застій» (середина 1960-х – початок 1980-х рр.)

Г «перебудова» (1985 –1991 рр.)

Д «незалежність» (1991 р. – початок ХХІ ст.)

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)	Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		А	Б	В	Г	Д		
1-Б	5,58	19,36	44,02	11,29	11,85	7,90	44,02	23,33
2-Д	6,03	9,98	15,14	16,28	9,53	43,06	43,06	
3-Г	5,68	11,05	14,13	19,29	45,03	4,81	45,03	
4-В	6,41	19,43	12,78	36,99	15,31	9,08	36,99	

24. Установіть відповідність між датами та подіями.

- 1 16 липня 1990 р. А проведення перших альтернативних виборів до Верховної Ради УРСР.
- 2 24 серпня 1991 р. Б прийняття Акта проголошення незалежності України.
- 3 9 листопада 1995 р. В схвалення Декларації про державний суверенітет України
- 4 28 червня 1996 р. Г прийняття Конституції України.
- Д урочиста церемонія вступу України до Ради Європи.

Ключ	Не надали відповіді (%)	Відповіді учасників (%)					Відсоток правильних відповідей (%)	Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		А	Б	В	Г	Д		
1-В	3,01	21,82	6,51	60,86	5,37	2,42	60,86	47,60
2-Б	2,70	5,20	76,62	7,24	5,85	2,39	76,62	
3-Д	3,74	9,01	7,79	12,68	9,18	57,60	57,60	
4-Г	3,26	7,31	4,33	5,89	70,32	8,90	70,32	

Завдання на встановлення послідовності історичних подій у часі

У завданнях 25–27 до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, доберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою.

25. Установіть послідовність подій, відображених в уривках з історичних джерел.

А «Орда ж примчала з тилу, так їх змішала, що вони почали тікати, а ми гнали їх аж до Конотопа. Там же потрапили до неволі князь Львов, два Бутурліни; усі полковники, ротмістри, капітани або полягли на полі битви, або пішли в татарську неволю...»

Б «Після раптового вторгнення запорожців у табір Османа турками оволоділа паніка: сам Осман, який ще недавно думав, що немає нікого у світі могутнішого за нього, тепер на власні очі бачив усю хиткість свого становища...»

В «За кілька днів після приєднання козацького головнокомандувача графа Мазепи до шведів князь Менишков на чолі численного війська й артилерії пішов на Батурын, резиденцію гетьмана Мазепи... Здобувши місто силою, Менишков віддав усе живе мечу та вогню...»

Г «Уся перша війна почалася через Чаплінського, який, попри те, що я мав привілей короля, відібрав у мене хутір, та ще мені погрожував смертю, і весь цей вогонь спалахнув через нього...»

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)			Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		Указали правильно першу подію	Указали правильно останню подію	Указали правильно послідовність усіх подій	
БГАВ	3,08	51,89	52,41	23,76	23,76

26. Розташуйте зображені карикатури за часом створення їх.

А *А вам у раднаргоспі робити нема чого.*

Б *Малий бізнес.*

В *Генетика формальна.
Схоластика звичайна.
Кабінетна флора.
– Через ці кімнатні рослини, професоре,*

Вам не видно мічурінського саду.

*Г Ні екстремізму!
 Ні конфронтації!
 Немає ковбаси!
 Немає житла!
 Немає мила!
 Немає щастя в житті!
 Ні війні!
 Ні насиллю!*

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)			Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		Указали правильно першу подію	Указали правильно останню подію	Указали правильно послідовність усіх подій	
ВАГБ	3,88	47,66	46,59	29,68	29,68

27. Установіть послідовність описаних подій.

А створення Л. Лук'яненком Української робітничо-селянської спілки

Б початок випуску В. Чорноволом «самвидавського» журналу «Український вісник»

В заснування М. Руденком Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод

Г участь В. Стуса в акції протесту в кінотеатрі «Україна» проти масових арештів дисидентів

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)			Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		Указали правильно першу подію	Указали правильно останню подію	Указали правильно послідовність усіх подій	
АГБВ	3,67	56,08	52,41	34,21	34,21

Завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи

Завдання 28–30 мають по сім варіантів відповіді, з яких лише три правильні. Виберіть три цифри, які позначають, на Вашу думку, правильні варіанти відповіді. Порядок написання цифр значення не має.

28. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний уславився тим, що:

- 1 сприяв відновленню вищої ієрархії православної церкви на українських землях.
- 2 очолював удачі морські походи козаків проти Османської імперії.
- 3 знищив фортецю Кодак, збудовану поляками для контролю над Запорозькою Січчю.
- 4 збудував першу Запорозьку Січ на о. Мала Хортиця.
- 5 підтримував видавничу діяльність Івана Федорова.
- 6 відстоював інтереси української шляхти на Люблінському сеймі.
- 7 відіграв вирішальну роль у перемозі польсько-козацького війська в битві під Хотиним.

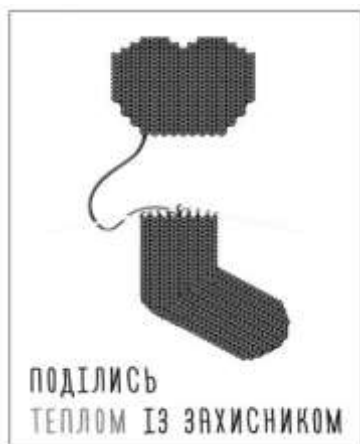
Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)							Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		1	2	3	4	5	6	7	
1, 2, 7	3,15	78,91	73,54	63,18	65,54	68,72	63,28	75,89	52,40

29. Які поняття та терміни потрібно використовувати, характеризуючи суспільне життя України в другій половині 1950 – першій половині 1960-х рр.?

- 1 «шістдесятники»
- 2 «лібералізація»
- 3 «ждановщина»
- 4 «дисиденство»
- 5 «рух Опору»
- 6 «гласність»
- 7 «розвинений соціалізм»

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)							Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		1	2	3	4	5	6	7	
1, 2, 4	3,05	88,08	71,25	66,61	75,48	65,29	69,28	62,24	55,13

30. Які судження щодо зображеного плаката, створеного в роки незалежності, є правильними?

- 1 Плакат створено з нагоди заснування Збройних сил України.
- 2 Плакат агітує брати участь у волонтерському русі.
- 3 Керівництво державою на момент створення плаката здійснював Л. Кучма.
- 4 Плакат рекламує товари широкого вжитку.
- 5 Плакат створений для стимулювання патріотичного піднесення.
- 6 Поява плаката зумовлена агресією Росії на сході України.
- 7 Плакат пропагує роль держави в забезпеченні української армії якісною амуніцією.

Ключ	Не надали відповіді	Відповіді учасників (%)							Відсоток учнів, які повністю виконали завдання (%)
		1	2	3	4	5	6	7	
2, 5, 6	3,98	58,68	83,06	72,29	74,40	78,52	75,27	60,93	59,62

Результати регіональних досліджень якості освітньої діяльності в закладах дошкільної та загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році

Технічне редагування: *Семисошенко С.В.*

Електронне видання

Харківська академія неперервної освіти
61057, м. Харків, вул. Пушкінська, 24,
тел. / факс (057) 731-21-31,
E-mail: kvnz.hano@gmail.com
Web-сайт: edu-post-diploma.kharkov.ua